

MAURICE BRINTON

ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ
ΚΑΙ Ο ΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ 1917-21

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

MAURICE BRINTON

**ΟΙ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΙ ΚΑΙ
Ο ΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ**

Μετάφραση:
Θέμη Μιχαήλ

**ΔΙΕΘΝΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

Τὸ βιβλίο τοῦ MAURICE BRINTON, «Οἱ Μπολσεβίκοι καὶ ὁ
Ἐργατικός Ἐλεγχος», ἐκδόθηκε ἀπὸ τὴ ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ,
τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1977.

Μετάφραση: Θέμης Μιχαήλ.

Δεύτερη ἔκδοση: Ἀπρίλιος 2006

Τρίτη ἔκδοση: Νοέμβριος 2007

Κεντρική Διάθεση:

Ἐκδόσεις ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἴπποδάμου 7, Παγκράτι, Τ.Κ. 116 35

Τηλ./Fax: 210 7516213

“Ωρες Λειτουργίας: 12 π.μ. – 8 μ.μ.

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

‘Η μπροσούρχα αὐτὴ ἔχει δύο στόχους. Ήρώτον, φιλοδοξεῖ νὰ συνεισφέρει γένα στοιχεῖα στὴ συζήτηση ποὺ διεξάγεται σήμερα σχετικὰ μὲ τὸν «ἔργατικὸ Ἐλεγχο». Καὶ δεύτερον, ἐπιχειρεῖ μᾶλα νέου εἶδους ἀγάλυση γιὰ τὰ πεπρωμένα τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης. ‘Οπως θὰ δοῦμε πιὸ κάτω, οἱ δύο αὐτοὶ στόχοι είναι στενὰ συγδεδεμένοι: ἀναιμεταξύ τους.

Τὸ ζήτημα τοῦ «ἔργατικοῦ ἐλέγχου» βρίσκεται ξανά στὴν ἡμερήσια διάταξη. Ή ἐθνικοποίηση (δυτικοῦ ή ἀγατολικοῦ τύπου) καὶ η ἔξουσία τοῦ «Κόλιματος τῆς ἔργατικῆς τάξης» (ἀνατολικοῦ ή δυτικοῦ τύπου), ἔχουν διοφάνερα ἀποτύχει. Δὲν ἀνταποκρίθηκαν στὶς ἐλπίδες καὶ στὶς προσδοκίες τοῦ ἀπλοῦ κόσμου — οὔτε τοῦ παραχώρησαν τὸν παραμικρὸ ρόλο στὸν προσδιορισμὸ τῶν συνθηκῶν κάτω ἀπὸ τὶς ἐποίες ζεῖ. Σὰν ἀποτέλεσμα, ἔχει δημιουργηθεῖ νέο ἐγδιαφέρον γιὰ τὸν «ἔργατικὸ Ἐλεγχο» καὶ γιὰ ίδεες ποὺ ηδη, σὲ διαφορετικὲς δημιώς περιστάσεις, βρίσκοντουσαν στὸ προσκήνιο γύρω στὶς ἀρχές τοῦ αἰώνα μιας.

Σήμερα δλοι μιλάνε γιὰ τὸν «ἔργατικὸ Ἐλεγχο»: ἀπὸ τὴ Νεολαία τῶν Φιλελεύθερων μέχρι τὴν «ἀριστερὰ» τοῦ Ἐργατικοῦ Κόλιματος, ἀπὸ ἀπογοητευμένους συνδικαλιστὲς μέχρι κάθε εἶδους «τροτσκιστὲς» — γιὰ νὰ μὴν ἀναφερθοῦμε

στοὺς ἀναρχοσυνδικαλιστὲς καὶ τοὺς «ἀντιαυταρχικοὺς μαρ-
ξιστές». Ή τεράστια ἀνομοιογένεια τῶν ἀγθρώπων ποὺ κα-
ταπιάνονται: μὲ τὸ θέμα μπορεῖ νὰ σημαίνει δύο πράγματα.
Εἴτε δῆλοι αὐτοὶ ἔχουν κοινὴς ἐπιδιώξεις — πράγμα ἀπίθα-
νο — εἴτε οἱ λέξεις χρησιμεύουν γιὰ νὰ ἀποκρύψουν ἀκόμα
περισσότερα ἀπ' ὅσα ἀποκαλύπτουν. Ἐλπίζουμε γὰ διαιλύ-
σουμε λίγη σύγχιση ὑπεγθυμίζοντας πῶς πολέμησαν ἀναμε-
ταξύ τους οἱ ὄπαδοι διαφορετικῶν ἀντιλήψεων περὶ «ἐργα-
τικοῦ ἐλέγχου» σὲ μιὰ κρίσιμη φάση τῆς Ιστορίας, καὶ δεί-
χγοντας ποιοὶ γίνησαν, γιατί γίνησαν καὶ ποιές ήταν οἱ συ-
νέπειες αὐτῆς τῆς νίκης τους.

Ἡ ἐπιστροφὴ στὶς ιστορικὲς ρίζες τῆς διαιμάχης δὲν
ὑπαγορεύεται: οὔτε ἀπὸ ἀρχειοφιλία οὔτε ἀπὸ λατρεία τῆς
λεπτομέρειας. Τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα στὴ Μεγάλη Βρε-
ταννία — ἀντίθετα ἀπὸ πολλὲς εὐρωπαϊκὲς χῶρες — ποτὲ
δὲν ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μὲ τὴ θεωρία, προτιμώντας κατὰ
κανόνα μιὰ ἐμπειρική, φηλαφητὴ ἀντιμετώπιση τῶν κατα-
στάσεων. Αὐτὸ πολλὲς φορὲς τὸ βοήθησε νὰ ἀποφύγει τὴν
ἀποτελιμάτωση στὰ στάσιμα γερά τῆς μεταφυσικῆς θεωρητι-
κολογίας, δημιὰς τὸ τίμημα ήταν θαρὺ ἀπὸ ἀποφη διαιύγειας
καὶ συνέπειας. Χωρὶς μιὰ ἔκαθαρη κατανόηση τῶν στόχων
του, καθὼς καὶ τῶν δυνάμεων (μιαζὶ καὶ τῶν ἰδεολογικῶν) ποὺ
παρεμποδίζουν τὴν ἀνάπτυξή του, χωρὶς δηλαδὴ μιὰ αἰσθη-
ση τῆς ιστορίας, δὲ ἐπαναστατικὸς ἀγώνας τείνει νὰ γίνει
«κίνηση χωρὶς προχώρησι». Χωρὶς ἔκαθαρες προσποτικές,
οἱ ἐπαναστάτες τείνουν γὰ πέφτουν σὲ παγίδες, η νὰ μπλέ-
κονται σὲ φαύλους κύκλους, ποὺ θὰ μποροῦσαν εύκολα νὰ
ἀποφευχθοῦν ιὲ λίγη κατανόηση τοῦ ἕδου τους τοῦ παρελ-
θόντος.

Ἡ σύγχιση γύρω ἀπὸ τὸν ἐργατικὸ ἐλεγχο εἶναι ὡς
ἔνα βαθμὸ (τουλάχιστον στὴ Μεγάλη Βρεταννία) ζήτημα
δρολογίας. Στὸ βρεταννικὸ κίνημα (καὶ σὲ μικρότερο βαθμὸ
στὴν ἀγγλικὴ γλώσσα) σπάνια γίνεται μιὰ ἔκαθαρη διά-

χριση μεταξύ «έλέγχου» και «διεύθυνσης», δηλαδή μεταξύ λειτουργιών που μπορεί μερικές φορές να έχουν κοινά σημεία όλλα συνήθως είναι τελείως διαφορετικές. Στή γαλλική, ισπανική ή ρωσική πολιτική φιλολογία υπόρχουν δύο ξέχωροι όροι («contrôle» και «gestion», «control» και «gobierno», «κοντρόλ:α» και «ούπραβλεγίγιε») που ύποδηλώνουν άντιστοίχως τη μερική ή όλικη κυριαρχία των παραγωγών πάνω στήν παραγωγική διαδικασία. Ένδει λεπτού σκέψη άρκει γιατί να μᾶς πείσει για την άναγκαιότητα μιας τέτοιας διάκρισης.

Δύο ένδεχόμενες καταστάσεις έρχονται στὸ μισθό μας. Στήν πρώτη, η έργατική τάξη (διαλογικός παραγωγός) παίρνει διάλογος μέσος της έκλογης της, μὲ τοὺς διοίους ταυτίζεται πλήρως ή στοὺς διοίους αισθάνεται διτι μπορεί να έχει πλήρη κυριαρχία (έργοτασιακές έπιτροπές, έργατικά συμβούλια κλπ.). Λύτα τὰ σώματα, ἀποτελούμενα ἀπὸ έκλεγμένους καὶ άνακλητούς ἐκπροσώπους, πιθανώτατα διμοσπονδοποιοῦνται: σὲ περιφερειακή καὶ έθνική βάση. Ἀποφασίζουν (ἀφήγοντας ἔνα μάξιμουμ αὐτονομίας γιὰ τὶς τοπικές ιουνάδες) τί θὰ παραχθεῖ, πῶς θὰ παραχθεῖ, μὲ τί κόπτος θὰ παραχθεῖ καὶ πῶς θὰ καλυφθεῖ αὐτὸς τὸ κοινωνικὸ κόπτος. Στήν περίπτωση τῆς ὄλλης ένδεχόμενης κατάστασης, οἱ θειελιώδεις αὐτές ἀποφάσεις παίρνονται: «ἄλλοι», «ἀπὸ τὰ ξένα», δηλαδή ἀπὸ τὸ Κράτος, ἀπὸ τὸ Κόμισια ή ἀπὸ κάποιον ὄλλο δργανισμὸ χωρὶς βαθειές καὶ ἀμεσες ρίζες στήν ίδια τὴν παραγωγική διαδικασία. Ο «διαχωρισμὸς τῶν παραγωγῶν ἀπὸ τὰ μέσα παραγωγῆς», αὐτὴ ή βάση κάθε ταξικῆς κοινωνίας, έξακολουθεῖ να υπάρχει. Τὰ καταπιεστικὰ ἐπακόλουθα μᾶς τέτοιας ρύθμισης γρήγορα γίνονται ζλοφόνερα. Κι αὐτὸς συμβαίνει άνεξάρτητα ἀπὸ τὶς τυχόν καλές ἐπαναστατικές προθέσεις τοῦ δργανισμοῦ που ἀναφέρεις, καὶ άνεξάρτητα ἀπὸ τὴν τυχόν πρόβλεψή του σύμφωνα

μὲ τὴν ὅποια μερικές σημαντικές ἀποφάσεις μπορεῖ κατὰ καιρούς νὰ ὑποβάλλονται (ἢ γὰ μὴν ὑποβάλλονται ποτὲ) γιὰ ἔγκριση ἢ τροποποίηση.

Γιὰ τὴν περιγραφὴ τῶν δύο αὐτῶν καταστάσεων ὑπάρχουν οἱ κατάλληλες λέξεις. Διευθύνεται οἱ πεῖ παίρνω τις ἀποφάσεις μόνος μου, σὰν κυρίαρχο ἄτομο ἢ διάδοχος, ἔχοντας πλήρη γνώση δὲν τῶν σχετικῶν γεγονότων καὶ στοιχείων. Ἐλέγχεται ἡ πεῖ πεῖ ἐπιβλέπω, ἐπιθεωρῶ, ἢ θέτω ὑπὸ τὴν κρίση μου τις ἀποφάσεις ἄλλων. Ο «ἔλεγχος» ὑποδηλώνει ἔναν περιορισμὸν τῆς κυριαρχίας ἢ, στὴν καλύτερη περίπτωση, μιὰ κατάσταση δυσήμου ἔξουσίας, δημοφιλέστερης ἀνθρωποι καθορίζουν τοὺς ἀγτικειμενικοὺς στόχους ἐνῷ ἄλλοι ἐπιβλέπουν γιὰ τὴν καλὴ ἐφαρμογὴ τῶν μέσων ποὺ θὰ διδηγγίζουν στὴν ἐπίτευξή τους. Ἀπὸ Ιστορικὴ διπολική, οἱ διαιράχεις σχετικὰ μὲ τὸν ἔργατικὸν ἔλεγχο ἔσπαγχαν συνήθως μέσα σὲ τέτοιες συνθῆκες οἰκονομικοῦ δυσήμου ἔξουσίας.

Οπως δλες οἱ μορφές δυσήμου ἔξουσίας, ἔτοι κι ὁ οἰκονομικὸς δυσήμος ἔξουσίας εἶγαι θεμελιώδῶς ἀσταθής. Δύο δρόιοι ἀνοίγονται για προστά του: εἴτε θὰ ἔξελιχθεὶ πρὸς μία ἔδραιλωση τῆς γραφειοκρατικῆς ἔξουσίας (μὲ τὴν ἔργατικὴ τάξη γὰ ἀσκεῖ διαρκῶς λιγώτερο ἔλεγχο), εἴτε θὰ ἔξελιχθεὶ πρὸς τὴν ἐργατικὴν τάξην τοὺς θεμελιώδεις λειτουργίες. Ἀπὸ τότε (1961) ποὺ ἡ «Solidarity» ἀρχισε νὰ ὑποστηρίζει τὴν «ἔργατικὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς», ἀλλοι ἔχουν ἀρχίσει νὰ ζητᾶνε «ἄτιμος ἔργατικὸν ἔλεγχο», «πλήρης ἔργατικὸν ἔλεγχο» κλπ. — καὶ μέσα δπὸ τὴν ἀναζήτηση νέων φραστικῶν σχημάτων διαλογεῖται σιωπηρὰ ἢ ἀνεπάρκεια, ἢ τουλάχιστον τὰ διφορούμενα, ποὺ βαραίνουν τις παλιές φόρμουλες.

Θὰ ἥταν κοντόθωρη διπολική «έργατικὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς», ζήτημα γλωσσολογικῆς καθαρότητας, μιὰ δρολογικὴ ἢ δογματικὴ ασφιστεία. Εἴπιαστε ὑποχρεωμένοι γὰ πληρώσουμε

λύτρα τόσο στὸ παρελθὸν ὅσο καὶ στὸ παρόν. Δὲν ἐμφανιστήκαιε στὸ κοινωνικὸ προσκήγιο ἔχειγάντας ἀπὸ τὸ μηδέν. Εἴηστε τηλῆμα μιᾶς ἐπαγαστατικῆς ἀντιεξουσιαστικῆς παράδοσης γιὰ τὴν ὅποια σὶ ἔννοιες αὐτὲς ἔχουν βαθύτατη σγημασία. Καὶ δὲν ζοῦμε σ' ἓνα πολιτικὸ κενό. Καθόμε μέσα σὲ συγκεκριμένες ἴστορικὲς συνθῆκες, ὅπου διεξάγεται ἔνας ἀδιάκοπος ἀγώνας. Στὸν ἀγώνα αὐτό, τὰ ἀγτιτιθέμενα συμφέρουν τῶν διαφόρων κοινωνικῶν στρωμάτων (μπουρζουάζια, γραφειοκρατία καὶ προλεταριάτο) ἐκφράζονται μὲν διαφορετικὰ αἰτήματα, περιεσσότερο ἢ λιγάντερο ἔχειάθηκα στὴ διατύπωσή τους. (II) Οι στοριστικὲς ἰδέες σχετικὰ μὲ τὸν ἔλεγχο καὶ τὴν διεύθυνση καταλαμβάνουν σημαντικὸ μέρος σ' αὐτὲς τὶς διαιράχες. Καὶ δὲν εἶναι στὸ χέρι μιᾶς νὰ τηριάσῃ νοῦν σὶ λέξεις ἔκεινο ἀκριβῶς ποὺ ἔμεινες θέλουμε.

Τὸ ίδιο τὸ ἐπαγαστατικὸ κίνημα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς δυγάμιεις σ' αὐτὴ τὴν κοινωνικὴ ἀρένα. Εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὅχι — καὶ ἀσχετα ἀπὸ τὸ πόσο τὸ καταλαβαίνει τὸ ίδιο — τὸ μεγαλύτερο τηλῆμα τοῦ ἐπαγαστατικοῦ κινήματος εἶναι διαποτισμένο ἀπὸ τὰ γῆρα, τὶς παραδόσεις καὶ τὶς ὄργανωτικὲς ἀντιλήψεις τοῦ Μπολσεβίκισμού. Καὶ στὴν Ιστορία τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης — ιδίατερα μεταξὺ τοῦ 1917 καὶ τοῦ 1921 — ἡ διαιράχη μεταξὺ «έργατικοῦ ἐλέγχου» καὶ «έργατικῆς διεύθυνσης» εἶχε πολὺ σημαντικὴ θέση. «Ἀπὸ τὸ 1917 μέχρι τὸ 1921 τὸ θέμα τῆς διοίκησης τῆς διοικητικής ήταν δι πιὸ εύσισθητος διείκτης τῆς σύγκρουσης ἀρχῶν σχετικὰ μὲ τὴ διαιρέσφωση τοῦ νέου κοινωνικοῦ καθεστώτος...» Ήταν τὸ πιὸ συνεχές καὶ ἔντονο επίκεντρο πραγματικῆς διαιράχης ἀνάμεσα στὶς κοινωνικοτικὲς φράξεις.* Κι ἐπίσης, θὰ πρέπει νὰ τοιτστεῖ, τῆς διαιράχης ἀνάμεσα στοὺς Μπολσεβίκους καὶ ἄλλες τάσεις τοῦ ἐπαγαστατικοῦ κινήματος.

* P. B. Ντάνιελς, «Η Συνείδηση τῆς Ἐπανάστασης», ἐκδ. Πανεπιστημίου Χάρβαρτ, 1960, σελ. 81.

λιλιάδες έπαναστάτες σκοτώθηκαν και έκαποντάδες χιλιάδες φυλακίστηκαν μέσα στά πλαισια αύτης τής σύγχρουστης.

Οι περισσότεροι ἀπ' ὅσους ἐγτάσσονται σήμερα στὸ ἐπαναστατικὸ κίνητρα ἔχουν ἀγγοια γύρω ἀπ' αὐτὲς τὶς διαιτιάχες. Λύτρα τὸ γεγονός δὲν θὰ πρέπει πάντως νὰ ἀναγορευθεῖ σὲ ἀρετὴν. Ἡ ἀποσαφήνιση εἶναι ἀπαραίτητη, ἀλλὰ κι ἐδῶ ὅγιαιουργοῦνται γένα προβλήματα. Ἡ μεθοδολογικὴ φτιώχεια καὶ ἡ ἀντι-ἱστορικὴ θεώρηση (φτάνοντας μερικές φορὲς μέχρι ἀιψυζδήτηση τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου), οἱ ὄποιες χαρακτηρίζουν τόσο πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες ποὺ ἔχονται γνώση γιὰ τὸ πραγματικὰ συνέβη, ἀποτελοῦν ἔνα πρῶτο τραγικὸ ἐμπόδιο. Καὶ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς εἰρωνίες τῆς σημερινῆς κατάστασης, δτι οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι οἱ ἐπίδοξοι κληρονόμοι τοῦ Μπολσεβικισμοῦ) ποὺ μιλᾶνε πιὸ μεγαλόφωνα γιὰ τὴν «ἀνάγκη τῆς θεωρίας» γαὶ τὴν «ἀνάγκη μελέτης τῆς ιστορίας», εἶναι αὐτοὶ ἀκριβῶς ποὺ ἔχουν τὰ περισσότερα νὰ κρύψουν (ἀπὸ φόβο μήπως ἀποκαλυφθεῖ ἢ ἀλγήθεια γιὰ τὰ ιστορικά τους προηγούμενα) γαὶ τὰ περισσότερα νὰ χάσουν (ἔπειτα ἐμφανιστεῖ μιὰ ἐπαναστατικὴ ἐναλλακτικὴ λύση καὶ ρίζει τὸ γάντι στὸ βρυκολακιασμὸν πιστεύω τους).

Ἐναὶ μέρος τῆς σύγχρονης γύρω ἀπὸ τὸν «ἐργατικὸ ἔλεγχο» δὲν εἶναι θέμια οὔτε δρολογίας οὔτε ἀγνοιας τῶν διαιτιαχῶν τοῦ παρελθόντος. Εἶναι ἐσκείψιένη. Σήμερα, γιὰ παρθένειγια, ὑπάρχουν μερικοὶ ἀρτηριοτεκτηρωμένοι, μουσχλιασμένοι. Λεγοντεῖς ἡ Τροτσκιστὲς (π.χ. στὸν «Σοτιαλιστικὸ Έργατικὸ Σύνδεσμο», στὴ «Διεθνὴ Μορξιστικὴ Οικάδα» ἢ στὴν «ήγειρα» τοῦ «Διεθνοῦ Σοτιαλιστοῦ») ποὺ ὑποστηρίζουν τὸν «ἐργατικὸ ἔλεγχο» χωρὶς παραπέρα διευκοινωνεῖς. Ἐπιζητώντας νὰ μετατρέψουν σὲ πολιτικό τους κεράλπιο τὴν σύγχρονη ποὺ τώρα ἐπικρατεῖ στὸ κίνητρο, μιλᾶνε γιὰ «ἐργατικὸ ἔλεγχο» λές καὶ ἐννοοῦν αὐτὸ ποὺ θὰ ὑποθέσουν ὅσοι δὲν ἔχουν πείρα στὴν ἀποκρυπτογράφηση τῆς πολιτικῆς

διαλέκτου (ὅτι δηλαδή οἱ ἐργαζόμενοι θὰ ἀποφασίζουν οἱ Ἰ-
διοὶ γὰρ τὰ θεμελιώδη ζητήματα τῆς παραγωγῆς) — κι ἀ-
κόμις λές καὶ οἱ ίδιοι (καθὼς καὶ τὸ Λευκινιστικὸ δόγμα ποὺ
διαχηρύσσουν πώς ἀκολουθοῦν) εἰχαν πάντα ὑποστηρίξει
τέτοιου εἰδούς αἰτήματα, ἢ λές καὶ δὲ Λευκινισμὸς εἴχε πάντα
δεῖ τὸν ἐργατικὸ ἔλεγχο σὰν καθολικῆς Ισχύος θεμέλιο
τοῦ νέου κοινωνικοῦ καθεστώτος, καὶ ἔχει σὸν ἄπλο
σὲ ν θητεῖαι ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς
χειραγώγησης μέσα σὲ συγκεκριμένες καὶ πολὺ ιδιότερφες
Ιστορικές συγθῆκες.*

* Αὐτὸς τὸ είδος ἔξαπάτησης δὲν καλλιεργεῖται ἀπ' οὔτε τὶς
τροτσικιστικές τάσεις. «Ορισμένες εἶναι ἀπερίφραστα ἀντιδραστικές.
Γιὰ παράδειγμα, δὲ Κ. Κόδους καὶ δὲ Α. Τόφρου γράφουν: «Μᾶς φαι-
νεται λογικὸ νὰ μιλήσει γιὰ "ἐργατικὸ ἔλεγχο" δταν ἀννοοῦμε τὴν
πειθαρικὴ πρέμβαση τῶν συνδικάτων (SIC!) στὶς ἀρμοδιότητες τῆς
διεύθυνσης μέσα αἱ καπιταλιστικὸ πλαίσιο, καὶ γιὰ "ἐργατικὴ αὐτο-
δικαιοίση" δταν ἀννοοῦμε τὶς ποοσπάθειες γιὰ δημοκρατικὴ διοίκη-
ση μιᾶς κοινωνικοποιημένης οικονομίας» («Η διοικηγανικὴ δημοκρα-
τία στὴ Μεγάλη Βρετανία», 1968, σελ. 363).

Ο ίδιος δὲ Τρότσκυ ήταν ἔξιος ἀπερίφραστος. Μολονότι δὲν θεω-
ροῖσε τὸν ἐργατικὸ ἔλεγχο σὰν λειτουργία τῶν συνδικάτων, ξεκανε
μιὰ ἀρχαὶ εαφῇ διάκριση ἀνάμεσα στὸν «ἔλεγχο» καὶ τὴν «διαγε-
ρίση». «Γιὰ μᾶς τὸ σὲ ν θητεῖαι τὸν ἔλεγχον συνδέεται μὲ τὴν
περίσσοδο δυλομοὶ ἔξουσίας στὴν παραγωγή. Η δηοίς ἀνταποκρίνεται
στὴ μεταβολικὴν ἀπὸ τὸ ἀστικὸ στὸ προλεταριακὸ καθεστώς. Σ' οὔτε
τὶς γλώσσες τοῦ κόσμου δὲ ἔλεγχος σημαίνει τὴν ἐπίθλεψη καὶ τὴν
κριτικὴν ποὺ ἀσκεῖ ἐνας θερμὸς στὸ Έργο ἴνδος ἀλλοῦ. Ο ἔλεγχος μπο-
ρεῖ νὰ είναι πολὺ ἀνεργητικός, αδιπήρδος καὶ ἐκτεταμένος. «Ομως
δὲν πάνε νὰ είναι ἔλεγχος. Η ίδια η ίδεα αὐτοῦ τοῦ συνθήκιατος
εἶναι προϊὸν τοῦ μεταβοτικοῦ καθεστώτος στὴ διοικηγανία, δταν δὲ κα-
πιταλιστὴς καὶ τὸ ἐπιτελείο του δὲν μποροῦν πιὰ νὰ κάνουν σῆτε ένημα
χωρὶς τὴ συγκαταδίκεση τῶν ἐργατῶν, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ ἐρ-
γάτες δὲν ἔχουν ἀκόμα... ἀφομοιώσει τὴν τεχνικὴ τῆς διαχείρισης,
οὗτε ἔχουν δημιουργῆσει τὰ δργανα ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γι' αὐτήν»
(Λ. Τρότσκυ, «Καὶ Τόφρα; Ζωτικὰ Ἐρωτήματα γιὰ τὸ Γερμανικὸ
Προλεταριάτο», 1982).

Τὸ ζῆτημα τῆς αὐτοδιεύθυνσης δὲν είναι σχολαστικοὶ οἱός. Ἡ συζήτησή του — μὲ τὴν μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια — δὲν είναι σεκταρισμός. Ἡ αὐτοδιεύθυνση είναι τὸ θειελεῖδες ζῆτημα τῆς ἐπανάστασης στοὺς καιρούς μας. Λύτο ἀπὸ γένος του θὰ ἀρκοῦσε γιὰ νὰ δικαιωληγήσει μᾶς μπροστώρα σὲν αὐτήν. Ἡ μελέτη αὐτῆς τῆς περιόδου (Ρωσία 1917 - 21) ἔχει δημιουργεί πλατύτερες προεκτάσεις. Θὰ μποροῦσε νὰ ἀποτελέσει τὴν δάση γιὰ μᾶς νέου εἰδους ἀνάλυση τῆς πορείας τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης. Στὴ συνέχεια. Θὰ φέρουμε μὲν σύντοικη ματιὰ σ' αὐτὸν τὸ θέμα.

Ἡ ἀπόπειρα νὰ κοιτάξουμε μὲν καινούργιο βλέμμα δια συνέβησαν στὴ Ρωσία τὸ 1917 καὶ ἀργότερα, ἐμπεριέχει πολλοὺς κινδύνους νὰ μᾶς παρανοίσουν. Κι ἐγ δὲν πλέον τὰ ἑρωτήματα ποὺ τίθενται καὶ ἡ μεθοδολογία ποὺ χρησιμοποιεῖται: ζεφεύγουν ἀπὸ τὰ συνγριθισμένα πλαίσια, ἡ παρανόηση είναι δέσμος. "Οπως ἀναφέραμε καὶ πιὸ πάνω, ἡ παρανόηση καὶ ἡ παραποίηση είναι τρόπος ζωῆς γιὰ τὴν παραδοσιακὴ ἀριστερά, ποὺ δὲν θεωρεῖ τίποτα τόσο δύσυνηρὸ δια τὰ καινούργια λίδεα.

Τὰ τελευταῖς 50 χρόνιαι ὅλες οἱ ὑπάρχουσες δργανώσεις τῆς ἀριστερᾶς ἐπεξεργάστηκαν μὲν δλόκληρη μιθολογίᾳ (καὶ μερικὲς φορὲς μᾶς δλόκληρη ἀντι-μιθολογία) γιὰ τὴν Ρωσικὴ Ἐπανάσταση. Οι καινοδουλευτικοὶ φυτικιστὲς τῆς Νοσιαλδημιοκρατίας βλέπουν τὴν «ἀποτυχία τοῦ Μπολσεβικισμοῦ» στὴν «ἀντιδημιοκρατικὴ πρακτική» του. Κατὰ τὴ γηώτη τους, τὸ προπτερούκὸ ἀγιάρτημα ήταν ἡ διάλυση τῆς Συντακτικῆς Συγέλευσης. Τὸ δποτιθέμενο «κομιουνιστικὸ» κίνητρο (Σετλιγκοί, Τροτσικές, Μαοϊκοί κλπ.) μιλάει μὲ θυγατρικὴ ὑπερηφάνεια γιὰ τὴν «ἐνδεξη σοσιαλιστικὴ Ὁγκωθριανὴ Ἐπανάσταση». Οι ἀνθρωποι αὐτοὶ ἐπιζητοῦν νὰ ἔκθειάσουν καὶ νὰ προπαγαγόσουν τὰ ἀρχικὰ ἐπιτεύγματά

της, ένω οι έκτιμοί τους διαφέρουν γιά τό τι συγέδη μετέπειτα, πότε συνέβη, γιατί συνέβη και σε ποιόν συνέβη. Γιὰ διάφορους αναρχικούς, τό γεγονός διτι τὸ Κράτος ἢ ἡ «πολιτικὴ ἔξουσία» δὲν «καταργήθηκε» ἀλμέσως είγατι ἡ ἐσχατικὴ ἀπόδειξη καὶ τὸ ἀποφασιστικὸ κριτήριο γιὰ νὰ ποιητικά τίποτα οὐσιαστικὰ σημαντικὰ δὲν συνέβη στὴν πραγματικότητα.* Τὸ SPGB φτάγει σὲ παρόμοιο συμπέρασμα, παρ' δοῦ ποὺ τὸ ἀποδίδει στὸ γεγονός διτι δὲν καταργήθηκε τὸ σύστημα τῆς μισθωτῆς ἐργασίας — ἐννοεῖται διτι ἡ κατάσταση θὰ ἔξελιττεται διαφορετικὰ διη ὁ ρωτικὸς λαὸς εἰχε τὴν τύχη νὰ ἀκούσει τὶς ἀπόψεις τοῦ SPGB (ἀπὸ τὸ στόμα ρητόρων δεδητῶν ἔξουσιοδοτημένων ἀπὸ τὴν Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ του), καὶ κατόπιν ἐπιζητοῦσε νὰ ἀποκτήσει κοινωνιοւλετικὴ πλειοφηφία μέσα στοὺς ὑπάρχοντες ρωτικούς θεσμούς!

‘Λπ’ δὲν τὶς πλευρὲς θέλουν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴ Πιωτικὴ Ἐπανάσταση ἐνσωματώνοντάς την στὴν προπαγάδα τους, καὶ κρατώντας μόνο τὶς δψεις ἐκεῖνες ποὺ τυχαίνει νὰ συμφωνοῦν ἵε τὴ δική τους Ιστορικὴ ἀνάλυση ἢ ἵε τὶς δικές τους συνταγές γιὰ τὸ παρόν. ‘Ο, τι ἦταν νέο, δ.τ.: φαινόταν νὰ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση ἵε τὶς καθιερωμένες θεωρίες καὶ τὰ καθαγοποιημένα διαγονικὰ σχήματα, τὸ «ἔχγαγχο» συστηματικό, ἀγνοοῦσαν τὴ σημασία του, τὸ παραμόρδιωναν, ἀρνοῦνταν τὴν ὑπαρξή του.

‘Οποιαδήποτε ἀπόπειρχ γιὰ ἐπανεκτίμηση τῆς ἀποφασιστικῆς ἐπιειδίας τοῦ 1917 - 21 είνα: καταδικασμένη νὰ

* “Ενα παράδειγμα μπορεῖ νὰ δρεθεῖ στὴ μπροσούρια τοῦ Βολίν «1917». (Εκδ. FREEDOM, 1954). «Τὸ Μπολεσβίκο Κόμικ, μόλις θεσσα διὰ τὸν Ελεγχό του τὴν κατάσταση, ἐγκαθιδρύθηκε σὰν ἀπολυταργικὸς ἀφέντης. Σύντομα διαφθάρηκε. Ὁργανώθηκε σὰν προνομιούχα κάστα Καὶ στὴ συνέχεια ισοπέδωσε καὶ καθυπέταξε τὴν ἐργατικὴ τάξη, διετε νὰ τὴν ἔχμεταλλευτεῖ, μὲ νίας μορφές. γιὰ δικὸ του λογοτελεσμό».

συναντήσεις ιιεγάλη, έχθρότητα. Οι πρῶτοι ποὺ θὰ ἀντιδράσουν θὰ εἰναι οἱ «ἀπαράτοικοι» (οἱ ἀνθρωποὶ τῶν μηχανισμῶν), ποὺ τόσα χρόνα προστάτευαν τις «ἐπαναστατικές» ὑργαγώσεις καὶ τὴν «ἐπαναστατική» ίδεολογία ἀπὸ τὴ διπλῆ ἀπειλή τῆς ἀνατροπῆς καὶ τῆς ἀνανέωσης. Ἀλλὰ ἀντιδράσεις θὰ συναντήσουμε καὶ σὲ πολλοὺς εἰλικρινεῖς ἀγωνιστές, ποὺ ἀναζητοῦν τὸ δρόμο ιιας πραγματικὰ ἐπαναστατικής. πρακτικῆς. Ἐδώ δὲν ἀναφερόμαστε ἀπλὰ καὶ μόνο σὲ μιὰ φύχολογικὴ ἀντίσταση, ἀλλὰ σ' ἔνα πολὺ βαθύτερο φαινόμενο ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἔξηγηθεῖ μὲ τὴν ἀναφορὰ στὸν ἀντιδραστικὸ ρόλο καὶ τὴν ἐπιρροὴ τῶν διάφορων «ήγειριῶν». Ἔὰν δὲ μέσος ἀγωνιστῆς δύσκολεύεται· νὰ κατανοήσει πλήρως τὴ σημασία μερικῶν προβλημάτων ποὺ τέθηκαν στὰ πρῶτα δύγια τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης, αλτίᾳ εἰγαί δὲ τὰ προβλήματα αὐτὰ περιλαμβάνονται στὰ πιὸ σημαντικὰ καὶ πιὸ δύσκολα προβλήματα ποὺ ἀντιμετώπισε ποτὲ ἡ ἐργατικὴ τάξη, καὶ ἵσως εἰ γαὶ τὰ πιὸ σημαντικὰ καὶ δύσκολα. Ἡ ἐργατικὴ τάξη ἔχανε μιὰ ἐπανάσταση ποὺ προχώρησε πιὸ πέρα ἀπὸ τὴν ἀπλὴν ἀλλαγὴ πολιτικοῦ προσωπικοῦ στὴν κορυφή. Στάθηκε ίκανὴ νὰ ἀπαλλοτριώσει τοὺς προηγούμενους κατόχους τῶν μέσων παραγωγῆς, τροποποιώντας ἔτοι δικθιὰ τὶς ὑπάρχουσες σχέσεις ίδιοκτησίας. Ἀλλὰ σὲ ποιὸ βαθὺδέρηταν ίκανὴ νὰ προχωρήσει ἀκόμια μακρύτερα; Σὲ ποιὸ βαθὺδέρηταν ίκανὴ — ἡ προετοιμασμένη — νὰ ἐπαναστατικοποιήσει τὶς σχέσεις παραγωγῆς; Ἡταν διατεθειμένη νὰ καταστρέψει τὴν ἔξουσιαστικὴ δομὴ, ποὺ οἱ σχέσεις παραγωγῆς τὴν ἐντοπιατώνουν καὶ τὴ διαιωνίζουν σ' δλες τὶς ταξικές κοινωνίες; Σὲ ποιὸ βαθὺδέρηταν ἔτσιμη νὰ διευθύνει ἡ ίδια τὴν παραγωγή (ἄρα καὶ τὸ σύνολο τῆς κοινωνίας) καὶ σὲ ποιὸ βαθὺδέρηταν εἰχε τάση νὰ ἀναθέτει αὐτὸ τὸ ἔργο σὲ ἄλλους; Σὲ ποιὸ βαθὺδέρηταν κυρίαρχη ίδεολογία ήταν ἀναπόφευκτο νὰ θριαμβεύσει, ὑποχρεώνοντας τὴν ἐργατικὴ τάξη νὰ ἀντικαταστήσει τοὺς δεδηλωμένους ἔχθρούς-

της ή ενα Κόμια που ισχυριζόταν πώς μιλάει «έξ δύδματος τηρο»;

Η απάντηση σ' αύτα τὰ ἐρωτήματα είναι καθήκον πρωταρχικό και γειάτο παγίδες. "Ενας ἀπὸ τοὺς κινδύνους γιὰ δποιον ἀποπειραθεὶ νὰ ἀγαλύνει φύχραιμια τὴν «ήρωϊκὴ περίσσο τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης», είναι ὁ κίνδυνος τῆς «ἀγαδρομικῆς ταύτισης» μὲ τὴν μιὰ ἢ τὴν ἄλλη τάση ἢ ἀτομο ποὺ τότε δροῦσε στὴν πολιτικὴ σκηνὴ (γιὰ παράδειγμα μὲ τὸν Ὅζηνσκι, τὴν Κολλοντάι, τὸν Μαξίμιωφ, τὸν Μάχγο ἢ τὸν Μιάσνικωφ). Μιὰ τέτοια στάση διιως παρεμποδίζει τὴν ἀγάλυση. 'Οδηγεῖ γρήγορα σὲ μιὰ κατάσταση πγευμάτων δπου οἱ ἐπαναστάτες, ἀντὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ κατανοήσουν τὴ γενικὴ πορεία τῶν γεγονότων (ποὺ ἀποτελεῖ τὸ πραγματικὸ πρόβλημα), θέτουν στὸν ἔσυτό τους ἐρωτήματα δπως «τί θάπρεπε νὰ γίνει σ' αὐτὴ ἢ ἔκείνη τὴ στιγμή;», «ιείπως ἤταν πρόωρη αὐτὴ ἢ ἔκείνη ἢ ἐνέργεια;», «ποιός εἶχε δίκιο σ' αὐτὸ ἢ ἔκεινο τὸ Συγέδριο;» κλπ. Ἐλπίζουμε πώς ἀποφύγαιμε αὐτὴ τὴν παγίδα. "Οταν, γιὰ παράδειγμα, μελετᾶμε τὸν ἀγώνα τῆς «Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης» ἐνάντια στὴν ἥγεσία τοῦ Κόμιτατος (1920 καὶ 1921) δὲν μᾶς τίθεται ζήτημα νὰ «διαλέξουμε στρατόπεδο». Τὸ θέμα εἴγαμε νὰ καταγγείλουμε στὴν πραγματικότητα οἱ ἀντιμαχόμενες δυνάμεις. Ποιός ἤταν λογουχάρη τὰ κίνητρα καὶ ποιοί οἱ ιδεολογικοὶ ἢ ἄλλοι περιορισμοὶ ἔκεινων ποὺ φάνηκαν νὰ ἀντιτάσσονται στὴ γραφειοκρατικοποίηση ποὺ ἀγαπτεύσσοταν σὲ κάθε ὅψη τῆς κοινωνικῆς ζωῆς;

"Ενας ἀκόμη κίνδυνος (ἢ μιὰ ἄλλη μορφὴ τοῦ ἔδιου κινδύνου) ἀπειλεῖ δσους καταπιάνονται γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὸ θέμα χωρίς νὰ ἔχουν ἀποδεσμευτεῖ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη γιαθιολογία. Είναι ὁ κίνδυνος νὰ μπλεχτοῦν στὰ γρανάζια τοῦ ἔδιου τοῦ ιιώθου ποὺ ἐπιζητοῦν νὰ καταστρέψουν. "Οοι λογουχάρη ἐπιδιώκουν νὰ «καταρρίψουν» τὸν Στάλιν (ἢ τὸν

Τρόπου, η τὸν Λένιν), μπορεῖ νὰ ἐπιτύχουν τὸν διμεσο σκοπὸν τους. Άλλα τὸ τίτηλα τῆς ἐπιτυχίας οὐσιώσεις θὰ είναι νὰ γινθεῖ, νὰ γινήγεται αντιληφθεῖν, η νὰ γινήγεται καταγράψουν τὰ θεματικά στερεά νέα γνωρίσεις αυτῆς τῆς περιόδου: τὴν αὐτόνομη δράση τῆς ἐργατικῆς τάξης ποὺ ἐπικηρεῖ γὰρ ἀλλάζει: φέρεται τὰ συνθήκες μπαρεζής της. Ἐλπίζουμε πώς αποφύγωμε κι αὐτή τὴν παγίδα. Ὅταν παραθέτουμε ἑκτεταμένα τὰ λόγια μερικῶν ἀτόμων ποὺ δρισκόντουσαν σὲ πρῶτο πλάνο, τὸ κάνοντας ιδόνο ἐπειδὴ συνοψίζουν τὶς ιδεολογίες ποὺ τὰ μια δεδομένη ιστορική στιγμή καθιδήγησαν τὴ δράση καὶ τὶς σκέψεις τῶν ἀνθρώπων. Ἐπὶ πλέον, δπως φαίνεται σ' ὅλη αὐτή τῇ μπροσσούρα, πιστεύουμε δτι διάδοσης τρόπος νὰ καταπιαστοῦμε σοβαρὰ μὲ δσα εἰπαν η ἔκαναν οἱ Μπολσεβίκοι, είναι νὰ ἔξιγγήσουμε τὴν κοινωνικὴ λειτουργία τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων τους.

Στὴ συνέχεια θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθοῦμε στὶς δικές μιας μεθοδολογικὲς βάσεις. Πιστεύουμε δτι οἱ «σχέσεις παραγωγῆς» — οἱ σχέσεις ποὺ ἀναπτύσσουν ἀναμεταξύ τους τὰ ἄτομα η οἱ δημάρδες μέσα στὴ διαδικασία παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν — είναι τὰ οὖσια στικὰ θειελέα καθε κοινωνίας. Ἐνα δρισιμένο πρότυπο σχέσεων παραγωγῆς ἀποτελεῖ τὸν κοινὸ παρανομαστὴ δλων τῶν ταξικῶν κοινωνιῶν. Σ' αὐτὸν τὸ πρότυπο δι παραγωγὴς δὲν ἔχει κυριαρχία πάνω στὰ μέσα παραγωγῆς, άλλὰ ἀντίθετη είναι: διαχωρισμένος τόσο ἀπ' αὐτὰ δυο καὶ ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς ίδιας του τῆς ἐργασίας. Σ' δηλας τὶς ταξικὲς κοινωνίες δι παραγωγὴς δρίσκεται σὲ σχέση μποταγῆς ὀπέναντι: σ' ἔκείνους ποὺ διευθύνουν τὴν παραγωγικὴ διαδικασία. Η ἐργατικὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς — ποὺ συνεπάγεται: τὴν πλήρη κυριαρχία τοῦ παραγωγοῦ πάνω στὴν παραγωγὴ διαδικασία — δὲν είναι γιὰ μᾶς ἔνα δευτερεῦον ζήτημα. Λαντίθεται, δρίσκεται στὸ ἐπίκεντρο τῆς διοικητηρίας μας. Είναι: τὸ μέσο μέσο γιὰ νὰ ξεπεραστοῦν οἱ ξενιστικὲς σχέσεις στὴν παραγωγὴ (δπου ἀλ-

λοι δίνουν και άλλοι παίρνουν διαταγές) και νὰ δημιουργηθεῖ μιὰ έλεύθερη, κοινωνιστική, άναρχική κοινωνία.

Έπίσης πιστεύουμε ότι τὰ μέσα παραγωγῆς μπορεῖ νὰ άλλάξουν κάτοχο (περνώντας λογουχάρη απὸ τὰ χέρια ιδιωτῶν στὰ χέρια μιᾶς γραφειοκρατίας ποὺ τὰ κατέχει συλλογικά) χωρὶς για τα γενικά ποιοι θεωροῦν οἱ σχέσεις παραγωγῆς. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση — και δινέξαρτητα απὸ τὴν τυπικὴ μορφὴ τῆς ιδιοκτησίας — η κοινωνία θὰ ξεκολουθήσει νὰ είναι: χωρισμένη σὲ τάξεις, γιατὶ η παραγωγὴ θὰ ξεκολουθήσει νὰ διευθύνεται απὸ ένα μηχανισμό ποὺ δρίσκεται ξένω απὸ τοὺς ιδιούς τοὺς παραγωγούς. Μὲ άλλα λόγια, οἱ σχέσεις ιδιοκτησίας δὲν άντικαθερεψτίζουν άναγκαστικά τὶς σχέσεις παραγωγῆς. Μπορεῖ άντιθέτα νὰ τὶς καρμουφλάρουν — κι αὐτὸ συμβαίνει συχνά στὴν πραγματικότητα.*

Μέχρι αὐτὸ τὸ σημείο ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ θὰ συμφωνήσουν μαζί μας. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔχει ἐπιχειρηθεὶ μέχρι τώρα, εἶναι νὰ συνδεθεὶ η Ιστορία τῆς Ρωσίας. Ἐπανάστασης μὲ αὐτὸ τὸ εὐρύτερο θεωρητικὸ πλαίσιο. Ἐδῶ δὲν

* Γιὰ μιὰ διοκληρωμένη συζήτηση αὐτῆς τῆς ἀντίληψης καὶ διῶν τῶν συνεπειῶν της, βλέπε: Π. Σωλιέ, «Οἱ σχέσεις παραγωγῆς στὴ Ρωσία», «SOCIALISME OU BARBARIE» No 2 (Μάιος - Ιούνιος 1949). «Οοο κι ἀν ξαρνιαστοῦν πολλοὶ «μαρξιστές», δέξει νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι δὲν Ἐνγκελς εἰχε δεῖ καθαρὰ αὐτὴ τὴν κατάσταση. Στὸ γράμμα του πρὸς τὸν Σμίτ (27 Ὁκτωβρίου 1890) ἔγραφε: «Σ' ἔνα σύγχρονο κρίτος ή νομοθεσίας δὲν πρέπει μόνο νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς γενικὲς οἰκονομικὲς συνθήκας καὶ νὰ διοτελεῖ ἐκφρασὴ τους, ἀλλὰ πρέπει ἐπίσης νὰ εἶναι μιὰ ἐκφραση μὲ διωτερικὴ συνοχὴ ποὺ δὲν ἔχει ηθελεντίστα: ξειτίας τῶν δικῶν τῆς διωτερικῶν ἀντιφάσεων. Καὶ γιὰ νὰ ἀπιτευχθεῖ αὐτό, η πιστὴ ἀντανάκλαση τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν νοθεύεται: διοένα περισσότερο... Η ἀντανάκλαση τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων στὶς νομικές ἀρχές εἶναι ἀναγκαστικά ποὺ συγκεκυμένη». (Μάρξ - «Ἐνγκελς, «Διαλαχτὴ 'Αλληλογραφία», ἀγγλικὴ ἐκδοση, σελ. 504 - 5).

μπορούμε παρά νὰ σκιαγραφήσουμε τὶς γενικές γραμμές μιᾶς τέτοιας προσέγγισης.* Μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴν δημιουργία, ἡ Πωσική Ἐπανάσταση ἀντιπροσωπεύει μιὰ ἀνεπιτυχῆ ἀπόπειρα τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς τάξης νὰ διαλύσει τὶς σχέσεις παραγωγῆς ποὺ γινόντουσαν δλοένα πιὸ καταπιεστικές. Ἡ μαζικὴ ἔξέγερση τοῦ 1917 ἀποδείχτηκε ἀρκετὰ Ισχυρὴ γιὰ νὰ συντρίψει τὴν πολιτικὴ κυριαρχία τῆς μπουρζούαζιας (θριψιατίζοντας τὸ οἰκονομικὸ τῆς θεμέλιο: τὴν ἀτομικὴν, ιδιοκτησία τῶν μέσων παραγωγῆς). Ἀλλαζει τὸ ύπαρχον οὔστημα τῶν σχέσεων ιδιοκτησίας. Ἀλλά, παρ' δλεες τὶς ἡρωϊκὲς προσπάθειες πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, δὲν ἀποδείχτηκε ἀρκετὰ Ισχυρὴ γιὰ νὰ ἀλλάξει τὶς ἔξουσιαστικές σχέσεις παραγωγῆς ποὺ χαρακτηρίζουν κάθε ταξικὴ κοινωνία. Ὁρισμένα τμῆματα τῆς ἐργατικῆς τάξης (ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν τὸν πιὸ ἐνεργὸ ρόλο στὸ κίνημα τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν) προσπάθησαν δέβαια νὰ ἐπηρεάσουν τὴν πορεία τῆς Ἐπανάστασης στρέφοντάς την πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Ἀλλὰ ἡ προσπάθειά τους ἀπέτυχε. Ἐχει ιδιαίτερη σημασία νὰ ἀναλύσουμε τὰ αἴτια αὐτῆς τῆς ἀποτυχίας — καὶ νὰ δοῦμε πῶς οἱ παλιοὶ ἀφέντες ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ νέους.

Ποιές ἦταν οἱ δυνάμεις ποὺ ἀντιτάσσονταν σ' ὅσους ἐπιζητοῦσαν τὸν δλοκληρωτικὸ μετασχηματισμὸ τῶν συνθηκῶν τῆς ὄιστρηχνικῆς παραγωγῆς; Φυσικά, πρῶτα ἀπ' δλους ἡ μπουρζούαζια. Ἡ μπουρζούαζια θὰ ἔχανε τὰ πάντα απὸ ἕναν τέτοιο δλικὸ κοινωνικὸ μετασχηματισμό. Γι' αὐτὴν ἡ ἐργατικὴ διεύθυνση θὰ σήμαινε δτι χάνει δχι μόνο τὴν ιδιοκτησία τῶν μέσων παραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν δυνατότητα νὰ καταλάβει προνομιούχες θέ-

* "Οτι μιὰ ἀνάλυση τέτοιου είδους είναι δυνατή, οποδείχτηκε στὴν Εξοχὴ μπροσσύρα τοῦ Ζάν Μπαρρό «Σημειώσεις γιὰ μιὰ ἀνάλυση τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης».

σεις θεμελιωμένες στήγ τεχνική γνώση ή στήγ ασκηση διαχειριστικής έξουσίας. Καθόλου περιεργο λοιπόν πού ή μπουρζουαζία ἄφησε ἔνα στεναγμό ἀνακούφισης δταν είδε ότι οι ἡγέτες τῆς Ἐπανάστασης δὲν ήταν διατεθειμένοι νὰ προχωρήσουν πιὸ πέρα ἀπὸ τὴν ἑθνικοποίηση, καὶ ἐπιζητοῦσαν νὰ ἀφήσουν ἀγέπαφες τὶς ἔξουσιαστικὲς σχέσεις στὴ διοικηγαία καὶ ἀλλοῦ. Εἶγαι ἀλήθεια δτι πλατιὰ στρώματα τῆς μπουρζουαζίας πολέμησαν ἀπελπισμένα γιὰ νὰ ἔναντοκτήσουν τὴ χαμένη τους ἰδιοκτησία. Ὁ Ἐμφύλιος Πόλεμος κράτησε πολὺ καὶ ήταν αἰματηρός. Ἀλλὰ πολλὲς χιλιάδες ἀπὸ ἔκειγους πού, λόγω ἐθίμων καὶ κουλτούρας, ελχαγ στενούς δεσμούς μὲ τὴν ἀπαλλοτριωμένη μπουρζουαζία, είδαν σύντομα νὰ τοὺς προσφέρεται η εύκαιρια νὰ μποῦν στὸ «ἐπαναστατικὸ δχυρὸ» — ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα — καὶ νὰ ἀναλάβουν ἔνα τὸ ρόλο τους σὰν διεύθυντὲς τοῦ ἐργασιακοῦ προτσέσσου μέσα στὰ πλαίσια τοῦ «Ἐργατικοῦ Κράτους». Τὴν ἀπρόσμενη αὐτὴ εύκαιρια ἔσπευσαν νὰ τὴν ἀρπάξουν. Κατὰ μάζες, εἴτε προσχώρησαν στὸ Κόμιτα εἴτε ἀποφάσισαν νὰ συνεργαστοῦν μαζὶ του, καλωσορίζοντας κυνικὰ κάθε κουβέντα τοῦ Λένιν ή τοῦ Τρότσκυ ὑπὲρ τῆς «ἐργασιακῆς πειθαρχίας» καὶ τῆς «διεύθυνσης τοῦ ἑνός». Πολλοὶ ἀπ’ αὐτοὺς σύντομα διορίστηκαν (ἐκ τῶν ἀνω, δέδαια) σὲ ἡγετικὰ πόστα τῆς οἰκονομίας. Τὰ πιὸ «πεφωτισμένα» καὶ τεχνολογικὰ καταρτισμένα τμῆματα τῆς «ἀπαλλοτριωμένης τάξης» σύντομα ἔγαπηραν κυριαρχικὲς θέσεις στὶς σχέσεις παραγωγῆς, συγχωνευόμενα βαθμιαία μὲ τὴ νέα πολιτικο-διοικητικὴ «έλιτ» ποὺ πυρήγας τῆς ήταν τὸ ἴδιο τὸ Κόμιτα.

Κατὰ δεύτερο λόγο, τὸ κίνημα τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν ήταν υποχρεωμένο νὰ ἀγτιμετωπίσει τὶς ἀπεριφραστα ἔχθρικὲς τάσεις τῆς ἀριστερᾶς, δπως γιὰ παράδειγμα τοὺς Μεγσεβίκους. Οἱ Μεγσεβίκοι ἐπανειληψιένα τόνιζαν δτι η ἐπανάσταση δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ἔχει ἀστικοδημο-

χρατικό χαρακτήρα, κι θτι έπομένως οι άπόπειρες τῶν ἑργατῶν νὰ διευθύνουν τὴν παραγωγὴ ἡταν καταδικασμένες. "(;)λες οι άπόπειρες αὐτοῦ τοῦ εἰδους καταγγέλονταν σὰν «ἀναρχικὲς» καὶ «οὐτοπικές». Σὲ δρισμένες περιπτώσεις οι Μενσεβίκοι στάθηκαν σοφικό ἐμπόδιο γιὰ τὸ κίνημα τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν — ἀλλὰ ἐπρόκειτο γιὰ ἔναν ἔχθρο ποὺ εἶχε ἐκδηλώσει πρὸ πολλοῦ καὶ μὲ σαφῆ τρόπο τὶς προθέσεις του.

Κατὰ τρίτο λόγο, κι ἐδῶ εἶναι πολὺ πιὸ δύσκολο νὰ σχηματίσουμε μιὰ σαφῆ εἰκόνα, ὑπάρχει ἡ στάση τῶν Μπολσεβίκων. Ἀνάμεσα στὸν Μάρτιο καὶ τὸν Ὁκτώβριο τοῦ 1917 οἱ Μπολσεβίκοι ὑποστήριξαν τὴν ἀνάπτυξη τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν, γιὰ νὰ στραφοῦν ἀποφασιστικὰ ἐναντίον τους στὶς τελευταῖες ἔνδομάδες τοῦ 1917 ἐπιζητώντας νὰ τὶς ἐγνωματώσουν στὴ νέα συγδικαλιστικὴ δομὴ κι ἔτσι νὰ τὶς εὐγονούχισουν. Τὸ προταέσσο αὐτό, ποὺ περιγράφεται λεπτομερειακά σὲ τούτη τῇ μπροσσούρα, εἶναι ἔνας ἀπὸ τοὺς σημαντικοὺς πιναγοντες ποὺ ἐμπόδισαν τὴ γοργὰ αὐξανόμενη ἀμφισβήτηση τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς νὰ φτάσει σ' ἔνα ἀποκορύφωμα. Ἄντι γι' αὐτό, οἱ Μπολσεβίκοι διοχέτευσαν τὶς δυνάμεις ποὺ ἀπελευθερώθηκαν λιεταὶ Μαρτίου καὶ Ὁκτωβρίου σὲ μιὰ ἐπιτυχῆ ἐπίθεση ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἔξουσίας τῆς μπουρζουαζίας (καὶ ἐναντίον τῶν σχέσεων ιδιοκτησίας ποὺ τὴ θεμελιώνουν). Σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο ἡ Ἐπανάσταση «πέτυχε». Ἀλλὰ οἱ Μπολσεβίκοι εἶχαν τὴν ἰδία «ἐπιτυχία» στὴν προσπάθειά τους νὰ ἀποκαταστήσουν «τὸ νόμο καὶ τὴν τάξη» στὴ διοικησία — «νόμιος καὶ τάξη» ποὺ ἐδραΐωναν ἔναντι τὶς ἔξουσιαστικὲς σχέσεις παραγωγῆς, οἱ δποτες γιὰ μιὰ σύντομη περίοδο εἶχαν κλονιστεῖ ἀπειλητικά.

Γιατὶ τὸ Κόμικα ἔδρασε ἔτσι; Η ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἔρώτηγμα θὰ ἀπαιτοῦσε μιὰ πολὺ πληρέστερη ἀνάλυση γιὰ τὸ Μπολσεβίκικο Κόμικα καὶ γιὰ τὶς σχέσεις του μὲ τὴ ρω-

σική έργατική τάξη άποδη έκείνη πού μπορούμε νά αποπειραθούμε εδώ. Γιά μιά άκρη φορά, θά πρέπει κανείς νά απαφύγει τόσο τη μυθολογία («τδ Ένδοξο Μπολσεβίκικο Κόμμα», «τδ δπλο πού σφυρηλάτησε δ Λένιν», «δ καθοδηγητής τής έπανάστασης» κλπ.) δσο και τήν αντι-μυθολογία («τδ Κόμμα σάν ένσάρκωση τού δλοκληρωτισμού, τού μιλιταρισμού, τής γραφειοχρατίας» κλπ.). Θά πρέπει κανείς νά έπιζητει διαρκώς νά κατανοήσει, δχ: νά άφοράσει ή νά έξυμνήσει. Σ' ένα έπιφανειακό έπιπεδο, τόσο ή ίδεολογία δσο και ή πρακτική τού Κόμματος είχαν σταθερές ρίζες στις ειδικές ιστορικές συγθήκες τής τσαρικής Ρωσίας τήν πρώτη δεκαετία αύτού του αιώνα. Ή παρανομά και οι διώξεις. Έν μέρει έξηγον (μολονότι δέν δικαιολογούν) τήν δργανωτική δομή τού Κόμματος και τήν αντίληψή του γιά τις σχέσεις του με τήν τάξη*. Έχεινο πού είναι πιό δύσκολο νά καταλάβουμε, είναι ή άφέλεια τῶν Μπολσεβίκων ήγετῶν οι δποίοι δέν φαίνεται νά έκτιμησαν τὰ ἀναπόφευκτα έπαχδλουθα ένδες τέτοιου τύπου δργανωσης και σχέσεων με τήν τάξη πάνω στήν κατοπινή έξέλιξη τού Κόμματος.

Άναφερόμενος στις άπαρχές τής ιστορίας τού Κόμματος, ένας άγαμφισθήτητος υποστηρικτής τής Μπολσεβίκικης δρθοδοξίας, δ Ίδιος δ Τρότσκυ, γράφει: «Οι συνήθειες πού γαρακτηρίζουν... μία πολιτική μηχανή, ηδη διαμορφωνόντουσαν ύπόγεια. Ο τύπος τού νεαρού έπαγαστάτη γραφειοχράτη ηδη έλιφαντίζεται. Είναι: δλήθεια δτι οι συνήθειες τής παρανομίας δέν αφηγαν πολλά περιθώρια γιά τυπικές δημοκρατικές διαδικασίες, δπως οι έκλογές, ή λογοδοσία και δ έλεγχος. Πάντως δέν χωράει άμφιβολία δτι οι διγθρωποι

* Αιτή ή δργανωτική δομή και ή αντίληψη γιά τις σχέσεις με τήν τάξη σκιαγραφούνται ξεκάθαρα τόσο στή θεωρία (δλ. Λένιν «Τι νά Κάνουμε;» και «Ένα θήμα μπρός, δύο θήματα πίσω») δσο και στήν πρακτική τού Μπολσεβίκισμού πριν άκριμα από τδ 1917.

τῶν Ἐπιτροπῶν στένεδαν αὐτοὺς τοὺς περιορισμούς πολὺ περισσότερο ἀπ' δυσαίτους ἡ ἀνάγκη. Ἡταν πολὺ πιὸ ἀδιάλλακτοι καὶ αὐτηροὶ ἀπέναντι στοὺς ἐπαναστάτες ἐργαζόμενους παρὰ ἀπέναντι στὸν ἑαυτό τους, προτιμώντας νὰ ἐπιβάλλουν τὴν κυριαρχία τους ἀκόμη καὶ σὲ περιστάσεις δησοῦ γινόταν ἐπιτακτική ἀνάγκη νὰ δώσουν προσοχὴ στὴ φωνὴ τῶν μαζῶν. Ἡ Κρούπσκαια σημειώνει δτι, δπως ἀκριβῶς στὶς Μπολσεβίκικες Ἐπιτροπές, ἔτσι καὶ στὸ ἴδιο τὸ Συνέδριο δὲν ὑπῆρχαν σχεδὸν καθόλου ἐργαζόμενοι. Οἱ διανοούμενοι κυριαρχοῦσαν. “Ο ἀνθρωπὸς τῶν Ἐπιτροπῶν”, γράφει ἡ Κρούπσκαια, “ἡταν συνήθως ἕνα πρόσωπο γεμάτο αὐτοπεποίθηση... κατὰ κανόνα δὲν ἀναγγέρει καμιὰ ἐσωτερικὴ κομματικὴ δημιουργία... δὲν θελει καθόλου τις καινοτομίες... δὲν θελει τις ἀλλαγές οὔτε μποροῦσε νὰ προσαρμοστεῖ σὲ γοργὰ μεταβαλλόμενες συνθῆκες”*.

Τὸ ποῦ θὰ δόηγοῦσε δλη αὐτὴ ἡ κατάσταση, φάνηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1905. Σὲ πολλὰ μέρη εἶχαν τότε ἐμφανιστεῖ Σοβιέτ. «Η Μπολσεβίκηκη Ἐπιτροπὴ τῆς Πετρούπολης κατ' ἀρχὰς τρόμαξε ἀπ' αὐτὴ τὴν καινοτομία, τὴν ἀκομμάτιστη ἀντιπροσώπευση τῶν μαχόμενων μαζῶν. Δὲν δρῆκε τίποτα καλύτερο νὰ κάνει παρὰ νὰ παρουσιάσει στὸ Σοβιέτ ἔνα τελεσίγραφο: νὰ υιοθετήσει ἀμέσως ἔνα σοσιαλ-δημιοκρατικὸ πρόγραμμα ή νὰ διαλυθεῖ. Τὸ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης στὸ σύνολό του, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς φράξιας τῶν Μπολσεβίκων ἐργαζομένων, ἀγνόησε τὸ τελεσίγραφο χωρὶς κανένα δισταγμό»*. Ο Μπρουέ, ἔνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐπιστημονικοφανεῖς ἀπολογητές τοῦ Μπολσεβίκικοῦ, γράφει: «Μέσα στὸ Μπολσεβίκικο Κόμιτα ἐκεῖνοι ποὺ

* Λ. Τρότσκυ, «Στάλιν», Λονδίνο 1954, σελ. 61. Τὸ Συνέδριο γιὰ τὸ δυοτὸ γίνεται λόγος εἶναι τὸ Τρίτο Συνέδριο τοῦ Κόμιτα (25 Ἀπριλίου - 10 Μαρτίου 1905).

* Λ. Τρότσκυ, στὸ ίδιο, σελ. 64 - 65.

ήταν πιο εύνοϊκά διατεθειμένοι άπέγαντι στά Σοβιέτ τά ελάχιστα, στήν καλύτερη περίπτωση, μόνο σάνα βοηθητικά δργανά του Κόδματος... Μὲ πολλή καθυστέρηση τὸ Κόδμα ανακάλυψε τὸ ρόλο ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ παιξει στά Σοβιέτ, καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ παρουσιάζαν τὰ Σοβιέτ ἀπὸ τὴν ἀποφῆ μιᾶς αὐξήσης τῆς ἐπιρροῆς του Κόδματος, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ τεθεῖ ἐπικεφαλῆς τῶν μαζῶν»*. Έδῶ έχουμε μάλιστα σύνθιση του προβλήματος. Τὰ Μπολσεβίκικα στελέχη ἔβλεπαν σάν ρόλο τους τὸ νὰ πάρουν τὴν ἡγεσία τῆς ἐπανάστασης. «Οποιο κίνημα δὲν ξεκιγοῦσε ἀπὸ αὐτοὺς η ξέφευγε ἀπὸ τὸν ἔλεγχό τους, μόνο καχυποφία τοὺς προκαλοῦσε». Συχνὰ εἰπώθηκε δτι οἱ Μπολσεβίκοι «ξαφνιάστηκαν» ἀπὸ τὴν δημιουργία τῶν Σοβιέτ δημαρχών αὐτὸς ὁ εὐφγυμσμὸς δὲν θὰ ἐπρεπε νὰ συσκοτίζει τὴν πραγματικότητα. Ή ἀντίδραση τῶν Μπολσεβίκων εἶχε πολὺ βαθύτερη σημασία ἀπὸ ἕνα ἀπλὸ «ξαφνιασμα»: ἀντανακλοῦσε μάλιστα διάληκτη γιὰ τὸν ἐπαναστατικὸ ἀγώνα, μάλιστα διάληκτη ἀντίληψη γιὰ τὴν σχέση μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐπαναστατῶν. Ή δράση την ἰδιων τῶν ρωσσικῶν μαζῶν, ηδη ἀπὸ τὸ 1905, ἐπρόκειτο νὰ καταδικάσει αὐτές τις ἀντιλήψεις σάν ἀπαρχαιωμένες.

Ο διαχωρισμὸς αὐτὸς ἀνάμεσα στοὺς Μπολσεβίκους καὶ τις μάζες ἀποκαλύφθηκε ἐπανειλημμένα στὴ διάρκεια του 1917. Φανερώθηκε πρῶτα κατὰ τὴν ἐπανάσταση του

* Πιέρ Μπρουέ, «Ιστορία του Μπολσεβίκικου Κόδματος», ἑκδ. MINUIT, Παρίσι 1963, σελ. 35.

* «Η ίδια νοστροπία ἐπικρατοῦσε καὶ μέσον α στὸ ίδιο τὸ Κόδμα. «Οπως εἶπε ὁ Τρότσκι, ἀλλὰ αὐτῇ τῇ φορᾷ ὑπερθεματίζοντας: ·Τὰ καταστατικὰ πρέπει νὰ ἐκφράζουν τὴν δργανωμένη δυσπιστία τῆς ἡγεσίας γιὰ τὰ μέλη, μιὰ δυσπιστία ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ τὸν ἀγρυπνὸ ἔλεγχο τῆς κορυφῆς πάνω στὸ Κόδμα» (ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν 'Ιοακάκ Ντάγκιτσερ, «Ο Ὀπλισμένος Προφήτης», Ο.Υ.Ρ., 1954, σελ: 76).

Φλεβάρη, γιατί μιά άκομα φορά τόν καιρό τῶν «Θέσεων τοῦ 'Απρίλη», καὶ ξανὰ στὶς ἡμέρες τοῦ Ἰουλίου.* Οἱ Μπολσεβίκοι καὶ οἱ υποστηρικτές τους πολλὲς φορὲς παραδέχτηκαν δὲ τὸ Κόμμα ἔκανε «λάθη» τόσο τὸ 1905 δὲ καὶ τὸ 1917. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ «έξήγηση» δὲν ἔξηγει τίποτα. Τὸ ἐρώτημα ποὺ πρέπει νὰ μᾶς τίθεται, εἶναι τί ἔκχει δυνατὸν νὰ γίνουν τέτοια λάθη. Καὶ δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ δώσουμε ἀπάντηση ἀν δὲν κατανοήσουμε τὸν τρόπο δουλειᾶς τῶν κομματικῶν στελεχῶν, ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ Κόμματος μέχρι τὸν καιρὸ τῆς Ἐπανάστασης. Οἱ κομματικοὶ ἥγετες (ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς μέχρι τοὺς ὑπεύθυνους τῶν τοπικῶν διμάδων) βρισκόντουσαν σὲ μιὰ κατάσταση ποὺ δὲν τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἔχουν στενούς δεσμούς μὲ τὸ πραγματικὸ ἐργατικὸ κίνημα, κι αὐτὸ δὴ τὸν τὸ συγδυασμένο ἀποτέλεσμα τῶν συγθηκῶν τοῦ ἀγώνα ἐναγτίον τοῦ Τσαρισμοῦ καὶ τῶν δικῶν τους δργανωτικῶν ἀντιλήφεων. «Ἐνας ἐργάτης-ἀγκιτάτορας», γράφει δὲ Λένιν, «ποὺ δείχγει κάποιο ταλέντο καὶ ἀφήγει λέστω καὶ λίγες ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον, δὲν εἰ πρέπει νὰ δουλεύει στὸ ἐργοστάσιο. Θὰ πρέπει νὰ φροντίσουμε ώστε νὰ ζεῖ μὲ κομματικὴ βοήθεια... καὶ νὰ περάσει σὲ μιὰ κατάσταση παρανομίας». Καθόλου ἐκπληρικὸ λοιπὸν ποὺ τὰ λίγα Μπολσεβίκικα στελέχη ἐργατικῆς καταγγωγῆς σύντομα ἔχασαν κάθε πραγματικὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν τάξη.

Τὸ Μπολσεβίκικο Κόμμα κυριαρχοῦνταν ἀπὸ μιὰ ἀντίφαση ποὺ μᾶς δοηθάει νὰ ἔξηγάσουμε τὴ στάση του πρὶν καὶ μετὰ τὸ 1917. Πὶ δύναμι του βρισκόταν στοὺς

* Δὲν ισχυρίζομαστε δὲ τὶ δη στρατιωτικὴ διατροπὴ τῆς Προσωρινῆς Κυβερνησης δὴ τὸν ἐφικτὴ τὸν Ἰούλιο. Ἀπλῶς τονίζουμε πόσο μεγάλη δὴ τὴ Ελλειφὴ ἐπαφῆς τοῦ Κόμματος μὲ τὶς πραγματικὲς ἐπιθυμίες τῶν μαζῶν.

* Λένιν, «Ἀπαντα» (ρωσικὴ ἔκδοση), τόμ. IV, σελ. 441.

προχωρημένους έργατες πού τὸ ὑποστήριζαν. Χωρίς αμφιβολία ή ὑποστήριξη αὐτή ήταν μερικές φορές πλατειά και εἰλικρινής. "Ουμώς αὐτοί οι έργατες δὲν μποροῦσαν νὰ έλέγχουν τὸ Κόμμα. Ή τὴ γεσία βρισκόταν σταθερά στὰ χέρια ἐπαγγελματιῶν ἐπαναστατῶν. "Ως ένα βαθμὸς αὐτὸς ήταν ἀναπόφευκτο. Η κανονική κυκλοφορία τοῦ παράνομου τύπου και ἡ συστηματικὴ ἔξαπλωση τῆς προπαγάνδας ἀπαιτοῦσαν στελέχη πού νὰ βρίσκονται σὲ διαρκῆ κίνηση και δρισμένες φορές νὰ ὑποχρεώνονται νὰ ζητοῦν καταφύγιο στὸ ἔξωτερικό. "Ενας έργατης μποροῦσε νὰ γίνει Μπολσεβίκικο στέλεχος μόνο ἀν σταματοῦσε τὴ δουλειὰ κι ἔθετε τὸν ἔσωτὸ του στὴ διάθεση τοῦ Κόμματος, τὸ δοκιὸ τότε θὰ τὸν ἔστελνε σὲ εἰδικὲς ἀποστολές στὴ μὰ ἡ στὴν ἀλλη πόλη. Ο μηχανισμὸς τοῦ Κόμματος βρισκόταν στὰ χέρια εἰδικῶν τῆς ἐπανάστασης. Η ἀντίφαση ἔγκειται σὲ τοῦτο, διτὶ οἱ πραγματικὲς ζωγραφίες δυνάμεις ποὺ ἔδιναν στὸ Κόμμα τὴν ισχὺ του δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ έλέγχουν. Σὰν θεσμὸς, τὸ Κόμμα διέφυγε τελείως ἀπὸ τὸν Ἐλεγχο τῆς ρωσικῆς ἔργατικῆς τάξης. Η ἀντίφαση αὐτὴ δὲν δημιουργήθηκε ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ συνάντησε ἡ Ρωσικὴ Ἐπανάσταση μετὰ τὸ 1917· ἀπλῶς τὰ προβλήματα αὐτὰ τὴν ἔκαναν ἀκόμια δεδύτερη. Η σάση τοῦ Κόμματος τὸ 1917 και μετέπειτα εἶναι προϊόν τῆς Ιστορίας του. Νὰ γιατὶ ήταν τόσο μάταιες οἱ περισσότερες ἀπόπειρες ποὺ ἔγιναν μέσα στὰ πλαίσια τοῦ Κόμματος ἀπὸ διάφορες ἀντιπολιτεύσεις μεταξὺ τοῦ 1918 και τοῦ 1921. Αδυγατοῦσαν νὰ ἀντιληφθοῦν διτὶ μὰ δεδομένη ιδεολογικὴ βάση (ἡ προκαθορισμένη τὴ γεμονία τοῦ Κόμματος) διδηγοῦσε ἀναπόφευκτα σὲ δρισμένες πρακτικὲς συγέπειες.

"Ιως ὅμως νὰ μὴν ἔχουμε φτάσει ἀκόμα στὴν οὐσία τοῦ προβλήματος. "Αν κοιτάξουμε ἀκόμα βαθύτερα, θὰ δούμε διτὶ ἡ ἴδια ἡ ἀντίληψη μᾶς τέτοιας δργάνωσης και μᾶς τέτοιας σχέσης πρὸς τὸ μαζικὸ κίνητρα ἀντανακλᾶ τὴν ἀνο-

μικρόγητη έπιφροή τῆς ἀστικῆς ιδεολογίας, ἀκόμα καὶ στὰ μισάλα ἐκείνων ποὺ ἐπιζητοῦσαν ἀκατάπαυστα τὴν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. Ἡ ἀντίληψη ὅτι ἡ κοινωνία πρέπει ἀναγκαστικά νὰ διαιρεῖται σὲ «ἡγέτες» καὶ «διευθυνόμενούς», ἡ ἀντίληψη ὅτι μερικοὶ εἶναι γεννημένοι γιὰ νὰ κυβερνοῦν ἐνῶ οἱ ἄλλοι δὲν μποροῦν νὰ ξεπεράσουν ἕνα δρι-σιένο ἐπίπεδο, ἡ ἀντίληψη αὐτὴ εἶναι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόγων ἡ σιωπηρὴ ὑπόθεση κάθε ἀρχούσας τάξης στὴν Ιστο-ρία. Τὸ γεγονός διτὶ τῇ δεχόντουσαν ἀκόμα καὶ οἱ Μπαλσε-βίκοι, δείχνει πόσο δίκηρο εἶχε δὲ Μάρκος δταν Ἐλεγε διτὶ «οἱ κυριαρχεῖς ιδέες κάθε ἐποχῆς εἶναι οἱ ιδέες τῆς κυριαρχῆς τάξης». «Ἐχοντας νὰ ἀντιμετωπίσει μιὰ «ἀποτελεσματική», σφιχτοδεμένη δργάνωση τέτοιου εἰδους, χτισμένη πάνω σ' αὐτὲς τις ιδέες, δὲν εἶναι καθόλου ἔκπληκτικὸ ποὺ τὸ ἀνα-δυόμενο κίνημα τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν δὲν κα-τόρθωσε νὰ δδηγήσει τὴν Ἐπανάσταση μέχρι τὴν δλοκλή-ρωσή της.

Τέλος, ιιαὶ ἄλλη δυσχολία ποὺ ἀντιμετώπισαν οἱ Ἐπι-τροπὲς ἐνυπήρχε στὸ ἰδιο τὸ κίνημα τῶν Ἐπιτροπῶν. Παρ' ἔλο ποὺ δρισμένη ἀτομικὰ ἔδειξαν ἔξαιρετικὴ διαύγεια, καὶ παρ' δλο ποὺ τὸ κίνημα τῶν Ἐπιτροπῶν ἀντιπροσωπεύει τὴν ὑφῆλοτερη ἐκδήλωση τοῦ ταξικοῦ ἀγώνα ποὺ ἐπιτεύ-χθηκε τὸ 1917, τὸ κίνημα σὰν σύνολο ἀδυνατοῦσε νὰ κατα-νοήσει τί τοῦ συνέδαινε καὶ νὰ προβάλλει σθεναρή ἀνίστα-ση. Δὲν κατόρθωσε νὰ γενικεύσει τὴν ἐιπειρία του, καὶ τὰ ἵχνη ποὺ δφησε πίσω του εἶναι δυστυχῶς πολὺ ἀποσπασμα-τικά. Μή μπορώντας νὰ διατυπώσει καθαρὰ καὶ θετικὰ τοὺς στόχους του (τὴν ἐργατικὴ αὐτοδιεύθυνση), ἔδωσε ἀναπό-φευκτα τὴν εύκαιρία σὲ ἄλλους νὰ συμπληρώσουν τὸ κενό. Δεδομένου διτὶ ἡ μπουρζουαζία δρισκόταν σὲ πλήρη ἀπο-σύνθετη, ἐνῶ ταυτόχρονα ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲν εἶχε ἀκόμα ἀρκετὴ δύναμη ἢ συνείδηση γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τις δικές της λύσεις στὰ προβλήματα ποὺ συγχλόνιζαν τὴν κοινω-

νία, δ θράμβος τοῦ Μπολσεβικισμοῦ καὶ τῆς γραφειοκρατίας ήταν ἀναπόδευκτος.

Μία ἀνάλυση· τῆς Ρωσσικῆς Ἐπανάστασης δείχνει δτὶς ἀνὴρ ἐργατικὴ τάξη ἀφῆσει μία ἔχωρη κοινωνικὴ διμάδα, διαχωρισμένη ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐργάτες, νὰ πάρει στὰ χέρια της τὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς, τότε χάνει τὴ δυνατότητα ἔστω καὶ νὰ ἐλέγξει τὰ μέσα παραγωγῆς τοῦ πλούτου. 'Ο διαχωρισμὸς τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας ἀπὸ τὰ μέσα παραγωγῆς καταλήγει στὴ διαιμόρφωση μιᾶς ἔχμεταλλευτικῆς κοινωνίας. Ἐπὶ πλέον, δταν οἱ θεσμοὶ σὰν τὰ σοβίέτ δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ ἐπηρεαστοῦν ἀπὸ τοὺς κοινοὺς ἐργάτες, τὸ καθεστώς δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ ἀποκαλεῖται σοβιετικὸ καθεστώς. Καμμὶδὲ ταχυδακτυλουργία τῆς φαντασίας δὲν θάταν πιὰ ἀρκετὴ γιὰ νὰ θεωρηθεῖ δτὶς ἀντανακλᾶ τὰ συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ποιὸς διευθύνει τὴν παραγωγὴ μετὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς μπορζούαζιας; — τὸ θεμελιώδες αὐτὸ ἐρώτημα θὰ ἐπρεπε λοιπὸν νὰ τοποθετηθεῖ στὸ ἐπίκεντρο κάθε σοβαρῆς συζήτησης γιὰ τὸν σοσιαλισμό. Σήμερα η παλιὰ ἔξισωση (διάλυση τῆς μπορζούαζιας=ἐργατικὸ κράτους), ποὺ τὴ διέδωσαν ἀναρθμητοὶ Λενινιστές, Τροτσκιστές η Σταλινικοί, είγαι διοφάνερα ἀνεπαρχής.

Τὸ 1917 οἱ Ρώσσοι ἐργάτες δημιούργησαν δργανα — τὶς Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς καὶ τὰ Σοβιέτ — ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ είχαν ἔξασφαλίσει τὴ διεύθυνση τῆς κοινωνίας ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐργάτες. Ἀλλὰ τὰ Σοβιέτ πέρασαν στὰ χέρια τῶν Μπολσεβίκων γραφειοκρατῶν. Γρήγορα ἐπανασυγκροτήθηκε ἔνας κρατικὸς μηχανισμὸς διαχωρισμένος ἀπὸ τὶς μάζες. Οἱ Ρώσσοι ἐργάτες δὲν κατόρθωσαν νὰ δημιουργήσουν νέους θεσμούς, μέσω τῶν δποίων νὰ διευθύνουν τόσο τὴ διοικηχανία δзо καὶ τὴν κοινωνικὴ ζωή. Τὸ καθήκον αὐτὸ τὸ ἀνέλαβε λοιπὸν κάποιος ἄλλος, μὰ κοινωνικὴ διμάδα ποὺ τὸ ἔκανε ἀποκλειστικὰ δικῆ τῆς ἀρ-

μοδιότητα. Η γραφειοκρατία δργάνωσε τήν έργασιακή δι-
αδικασία σὲ μᾶς χώρα ποὺ οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ τῆς ήδη κυ-
ριαρχούνταν ἀπὸ τήν ίδια γραφειοκρατία.

Όλα αὐτὰ κάνουν ἀναγκαῖα μᾶς σοδαρή ἐπανεκτίμη-
στη, ἀρκετῶν βασικῶν ἔγγονιών. ΤΗ «έργατική ἔξουσία» δὲν
μπορεῖ νὰ ταυτισθεῖ ἢ νὰ ἔξισθεῖ μὲ τήν ἔξουσία τοῦ Κόμ-
μιτος — ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι ἐπαγειλημμένα ἔχαναν οἱ Μπολσε-
βίκοι. «Οπως τὸ διατύπωσε ἡ Ρόζα Λουξεμπουργκ, ἡ έργα-
τική ἔξουσία πρέπει νὰ πραγματοποιηθεῖ «ἀπὸ τήν τάξη,
κι: δχι ἀπὸ μᾶς μειοψηφία ποὺ διευθύνει τὰ πράγματα ἐν δ-
νόμιματι τῆς τάξης. Πρέπει νὰ πυγάζει ἀπὸ τήν ἐνεργὸ συμ-
μετοχὴ τῶν μαζῶν, νὰ δρίσκεται διαρκῶς κάτω ἀπὸ τήν
διμεση ἐπιρροή τους, νὰ δύσκεται σὲ Ελεγχο ἀπὸ δλόχληρο
τῶν πληθυσμοῦ, νὰ ἀπορρέει ἀπὸ τήν δλοένα μεγαλύτερη πολι-
τικὴ ἀντίληψη τοῦ λαοῦ». Όσο γιὰ τήν ἔνοια τῆς κατάληψης
τῆς ἔξουσίας, δὲν ἔπορει νὰ σημαίνει τὸ μασστρατιωτικὸ
πραξικόπημα μιᾶς μειοψηφίας, ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι σημαίνει
γιὰ δύσους φαίνεται πώς ἔχακολουθοῦν νὰ ζοῦν στήν Πετρού-
πολη τοῦ 1917. Οὕτε μπορεῖ νὰ σημαίνει τήν ἀπλὴ ὑπεράσπι-
ση τῶν κατακτήσεων τῆς έργατικῆς τάξης ἐνάντια στὶς ἀ-
πόπειρες τῆς μπουρζουάζιας νὰ ξαγκερδοῦσει τὸ χαμένο ξ-
δαφός, δοσ ἀναγκαῖα κι ἀν εἶγαι αὐτὴ ἡ ὑπεράσπιση. Ε-
κείνο ποὺ τὴς «κατάληψη τῆς ἔξουσίας» σημαίνει στήν πραγ-
ματικότητα, εἶγαι δτι τὴς τεράστια πλειοψηφία τῆς έργατι-
κῆς τάξης ἐπὶ τέλους καταλαβαίνει τήν ίκανότητά της νὰ
διευθύνει τήν παραγωγὴ καὶ τήν κοινωνία — καὶ δργανώ-
νεται γι' αὐτὸν τὸ σκοπό.

Τὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ δὲν εἶγαι μὲ κανένα τρόπο
μιὰ οικονομικὴ ιστορία τῆς Ρωσσίας μεταξὺ τοῦ 1917
καὶ τοῦ 1921. Εἶγαι, στήν καλύτερη περίπτωση, μᾶς
ἐπιλεγμένη χρονολογία τῶν έργατικῶν ἀγώνων καὶ τῆς
βιοιηγανικῆς δργάνωσης. Σὲ λιγοστές περιπτώσεις ἐκμε-
ταλλευτήκαμε τήν εύκαιρία γιὰ νὰ ἐκθέσουμε τὶς δικές μας

ἀπόφεις, κυρίως δταν νοιώθαμε δτι δλοι οι πρωταγωνιστές τών μεγάλων Ιστορικῶν συζητήσεων ἔκαναν λάθος είτε ἦταν παγιδευμένοι σ' ἔνα σύστημα ίδεων ποὺ δὲν τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἐκτιμήσουν τὴν πραγματικὴ σημασία δσων συνέδαιναν. Τὰ γεγονότα, δπως οι φάσεις τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου, ἀναφέρονται μόνο γιὰ νὰ τοποθετηθοῦν οι διάφορες διαμάχες στὸ Ιστορικὸ τους πλαίσιο — καὶ γιὰ νὰ ἀνασκευαστεῖ μιὰ γιὰ πάντα ἡ πρόφαση δτι πολλὰ ἀπὸ τὰ μέτρα ποὺ περιγράφονται πάρθηκαν «ἔξαιτίας τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου».

Ἔσως μᾶς παρατηρθεῖ δτι σ' δλη τὴν πορεία τοῦ κειμένου δίνεται περισσότερη ἔμφαση στοὺς διάφορους ἐνδοκομιατικοὺς ἀγῶνες παρὰ στὶς ἐνέργειες τῶν ἑκατομμυρίων πού, γιὰ τὸν ἔνα η τὸν δλλο λόγο, ποτὲ δὲν προσχώρησαν στὸ Κόρμυα η ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κατάλαβαν τὶς πραγματικὲς ἐπιδιώξεις του. Ἡ «κατηγορία» είγαι βάσιμη, ἀλλὰ η ἀνεπάρκειά μας ήταν σχεδὸν ἀναπόφευκτη. Οι ἐπιθυμίες τῶν λαϊκῶν μαζῶν, οι ἀμφιβολίες τους, οι δισταγμοὶ τους, οι ἐλπίδες τους, οι θυσίες τους, η ἐπιθυμία τους νὰ μετασχηματίσουν τὶς συνθῆκες τῆς καθημερινῆς τους ζωῆς καὶ οἱ ἀγῶνες γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχουν, δλα αὐτὰ είγαι ἀναμφισβήτητα δυνάμεις ποὺ δὲν παίζουν μικρότερο ρόλο στὴ διαμόρφωση τῆς Ιστορίας ἀπ' δτι οι ἀποράσεις τῶν κομιματικῶν συγεδρίων η οἱ λόγοι τῶν κομιματικῶν ἥγετῶν. Ὁμως μιὰ δραστηριότητα ποὺ δὲν ἔχει οὔτε κανόνες οὔτε καταστατικά, οὔτε ἡγέτες οὔτε τροναδούρους, ἀνήκει σχεδὸν ἐξ δρισμοῦ στὰ παραλειπόμενα τῆς Ιστοριογραφίας. Ἡ γνώση τοῦ προβλήματος, δσο ἀκριβῆς κι ἀν είγαι, δὲν υπορεῖ νὰ ἀναπληρώσει τὸ δλικὸ ποὺ λείπει. Καὶ μιὰ μελέτη σὰν αὐτήν, είγαι σὲ μεγάλο βαθὺ διήτημα στοιχείων καὶ ντοκουμέντων. Οι μάζες κάγουν τὴν Ιστορία, ἀλλὰ δὲν τὴ γράφουν. Κι' αὐτοὶ ποὺ τὴν γράφουν, σχεδὸν πάντα ἀσχολοῦνται περισσότερο μὲ τὴ λατρεία τῶν προγόνων καὶ τὶς ἀναδρομικὲς

δικαιολογίες, παρά μὲν τὴ ξυγισμένη παρουσία τῶν γεγονότων.

Δὲν ἀμφιδάλλουμε δτὶ θὰ ἀντιμετωπίσουμε καὶ ἄλλες κατηγορίες. Ή ἀκρίβεια τῶν ταιτάτων τοῦ Λένιν ἢ τοῦ Τρότσκυ δὲν θὰ ἀμφισβητηθεῖ, ἀλλὰ θὰ μᾶς παραπονεθοῦν δτὶ εἶναι «διαλεγμένα» καὶ δτὶ εἰπώθηκαν «καὶ ἄλλα πράγματα». Γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ διμολογοῦμε τὴν «ἐνοχή» μας. Ἐλλὰ θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε δτὶ στὸ ἐμπόριο κυκλοφοροῦν ἀρκετοὶ ἀγιογράφοι ποὺ ἡ «ἀντικειμενικότητά» τους (ὅπως τοῦ Ντώντσερ γιὰ παράδειγμα) δὲν εἶναι παρὰ πρόπεταμια καπνοῦ γιὰ τὴν ὑπολογισμένη κατασκευὴ δικαιολογιῶν. Ἐπὶ πλέον, ὑπάρχει ἔνας ἀκόμα λόγος ποὺ μᾶς παρακινεῖ νὰ ξεθάψουμε αὐτὸ τὸ ὄλικό. Πενήντα χρόνια μετὰ τὴν Ἐπανάσταση — καὶ πολὺ μετὰ τὸ τέλος τῆς «ἀπομόνωσής» τῆς — τὸ γραφειοκρατικὸ σύστημα τῆς Ρωσίας ἔχει δλοφάνερα ἐλάχιστες δημοιότητες μὲ τὸ πρότυπο τῆς Παρισινῆς Κομιούγας (ἐκλεγμένοι καὶ ἀνακλητοὶ ἐκπρόσωποι, κανένας μισθὸς μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν μισθὸ τοῦ ἐργάτη, κ.λ.π.). Στὴν πραγματικότητα ἡ κοινωνικὴ δομὴ τῆς Ρωσίας δὲν ἔχει δημοιότητα μὲ καμμιὰ ἀπὸ τὶς προβλέψεις ποὺ περιέχονται σ' δλόχληρη τὴ μαρξιστικὴ θεωρία. Κατὰ συγέπεια, μᾶς φάνηκε πολὺ πιὸ οὐσιαστικὸ νὰ παραθέσουμε ἀπὸ τὰ λόγια τῶν Μπολσεβίκων ἥγετῶν τοῦ 1917 ἔκεινα ποὺ είχαν ἀμεση σχέση μὲ τὸν καθορισμὸ τῶν πεπρωμένων τῆς Ρωσίας, καὶ δχὶ ἔκεινα ποὺ — ὅπως κι οἱ πρωτομαγιάτικοι λόγοι τῶν συνδικαλιστῶν — ἐπρόκειτο νὰ παραμείνουν γιὰ πάντα ρητορικὰ σχῆματα.

Στὶς 14 Φεβρουαρίου 1918 ἡ Ρωσία ἐγκατέλειψε τὸ παλιὸ Ίουλιανὸ ἡμερολόγιο καὶ υιοθέτησε τὸ Γρηγοριανὸ, ποὺ ἥδη Ισχει στὴ δυτικὴ Εὐρώπη. Η 1η Φεβρουαρίου ἔγινε 14η Φεβρουαρίου. Μέχρι ἔκεινο τὸ σημεῖο τηρήσαμε τὶς παλιές ἡμερομηνίες. Μετέπειτα, τὶς γέες.

1917

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Απεργίες και ταραχές γιά ψωμί στήν Πετρούπολη. Ὁργισμένες διαδηλώσεις στούς δρόμους ἐνάντια στήν Κυβέρνηση. Στέλνονται στρατεύματα γιά νά αποκαταστήσουν τήν τάξη, ἀλλά συναδελφώγονται μὲ τούς διαδηλωτές. Ἐπανεμφανίζονται τὰ Σοβιέτ σὲ διάφορες πόλεις, γιά πρώτη φορά μετά τὸ 1905.

27 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Παραίτηση τοῦ Νικολάου Β'. Σχηματισμός Προσωρινῆς Κυβέρνησης ('Ο Πρίγκηπας Λεόπολδος πρωθυπουργός).

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἐργοστασιακές και ἔργαστηριακές ἐπιτροπές⁽¹⁾, Ἐργατικά Συμβούλια και Συμβούλια ἑκπροσώπων ἐμφανίζονται σὲ κάθε μεγάλο Βιομηχανικό κέντρο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας. Ἀπ' τὴν ἀρχή, οἱ ἀπαιτήσεις τους δὲν περιορίζονται στοὺς μισθούς ή τὶς ὥρες ἐργασίας, ἀλλὰ ἀμφισβητοῦν πολλές δικαιοδοσίες τῆς διεύθυνσης.

1. Στὰ ρωσικά: «φαμπέζεβόμι», συντομογραφία τοῦ «φαμπρίκνο-ζεβόντνιγιε κομιτέτι».

Σὲ διάφορες περιπτώσεις δημιουργοῦνται 'Εργοστασιακές έπιτροπές έπειδή οἱ νόμιμοι ίδιοκτῆτες ἢ διαχειριστές είχαν ἔξαφανιστεῖ στὴ διάρκεια τῶν ταραχῶν τοῦ Φεβρουαρίου. Στοὺς περισσότερους ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἐπέστρεψαν ἐπιτράπηκε νὰ ἔναντιάρουν τὶς θέσεις τους — ἀλλὰ υποχρεώθηκαν νὰ ἀποδεχτοῦν τὶς ἐργοστασιακές 'Ἐπιτροπές. «Τὸ προλεταριάτο» ἔγραψε ἡ Πανκράτοβα*, «χωρὶς νομοθετικὴ ἐπικύρωση, δισχισε ταυτόχρονα νὰ δημιουργεῖ δλες τὶς δργανώσεις του: Σοδιέτ ἀπὸ ἀντιπροσώπους ἐργατῶν, συνδικαλιστικές ἑγώσεις καὶ 'Εργοστασιακές 'Ἐπιτροπές» (2). Μία τρο-

* 'Η "Αννα Μιχαήλοβνα Πανκράτοβα προσχώρησε στὸ Μπολσεβίκικο Κόμμα τὸ 1919 ἐνδιὰ ἡταν φοιτήτρια στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὀδησσοῦ. Ἐγράψε μερικὰ βιβλία γιὰ τὸ ρωσικὸ ἐργατικὸ κίνημα καὶ ἀργότερα ἔγινε καθηγήτρια στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας καὶ στὴν 'Ακαδημία Κοινωνικῶν 'Ἐπιστημῶν. Τὸ 1952 ἐκλέχτηκε στὴν Κεντρικὴ 'Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμματος καὶ τὸν ἐπόμενο χρόνο ἔγινε δρχισυντάκτης τοῦ κομματικοῦ περιοδικοῦ «Βοπρός» 'Ιστόρια» («Ζητήματα 'Ιστορίας»). Πέθανε τὸ 1957.

"Ἐχοντας δημοσιευτεῖ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς συστηματικῆς πλαστογραφίας τῆς Ιστορίας, ἡ μπροσόρα τῆς γιὰ τὶς 'Εργοστασιακές 'Ἐπιτροπές περιέχει ἀνδιαφέροντα στοιχεῖα. Πάντως ἡ ἀντίληψή της καὶ ἡ θεώρησή της ἔχουν σοβαροὺς περιορισμοὺς ἔξαιτίας τῆς ἀποδοχῆς δύο θεμελιώδῶν Μπολσεβίκικων θέσεων: (α) δτι «δὸ ρόλος τῶν 'Εργοστασιακῶν 'Ἐπιτροπῶν τελειώνει εἰτε μὲ τὴν ὑποχώρηση τῆς ἐπαναστατικῆς παλίρροιας, εἰτε μὲ τὴ νίκη τῆς 'Ἐπανάστασης» καὶ (β) δτι «τὰ αιτήματα καὶ οἱ ἐπιδιώξεις ποὺ ξεπηδάνε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἐργατικῆς τάξης μορφοποιοῦνται καὶ ἀφοδιάζονται μὲ ίδεολογικὸ περιεχόμενο καὶ δργανωτικὴ συνοχὴ μέσω τοῦ Κόμματος...». Ο ἀγώνας γιὰ τὸν ἐργατικὸ Ελεγχὸ διεξάχθηκε κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Κόμματος τὸ δυοῦ εἶχε ἐπιτρέψει (SIC!) στὸ προλεταριάτο νὰ πάρει τὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἔξουσία».

2. Πανκράτοβα, «Οἱ ρωσικές 'Εργοστασιακές 'Ἐπιτροπές στὸν ἀγώνα γιὰ τὴ σοσιαλιστικὸ ἐργοστάσιο», Μόσχα 1923, σελ. 9. 'Ορισμένη μέρη τοῦ σημιαντικοῦ κύτου ντοκουμέντου δημοσιεύτηκαν στὴ γαλλικὴ ἐπιθεώρηση «AUTOGESTION», No 34, Δεκέμβριος 1967 (οἱ ςριθμοὶ τῶν σελίδων παραπέμπουν στὸ γαλλικὸ κείμενο).

μιακτική πίεση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀναπτύσσονταν σ' δλη
τὴ Ρωσία.

10 ΜΑΡΤΙΟΥ

Πρώτη τυπική συνθηκολόγηση ἀπὸ ἔνα σημαντικὸ μέρος
τῶν ἐργοδοτῶν. Ὑπογράφεται συμφωνία ἀνάμεσα στὴν Ἐ-
κτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης καὶ τὸν
Σύνδεσιο ἐργοστασιαρχῶν τῆς Πετρούπολης, παραχωρώντας
τὸ δχτάρο σὲ μερικὲς ἐπιχειρήσεις καὶ «ἀναγνωρίζοντας»
μερικὲς Ἐπιτροπές. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐργο-
δότες ἀρνήθηκαν νὰ κάγουν τὸ ἵδιο. Γιὰ παράδειγμα στὶς 14
Μαρτίου ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας διαχηρύσ-
σει ὅτι «τὸ θέμα τοῦ Ὁχτάρου δὲν μπορεῖ νὰ λυθεῖ μὲ ἀμοι-
βαία συμφωνία ἀνάμεσα στοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ἐργοδότες
γιατὶ εἶναι θέμα πρωταρχικῆς σημασίας γιὰ τὸ σύνολο τοῦ
Κράτους». Ἡ πρώτη μεγάλη μάχη τῶν ἐργοστασιαρχῶν Ἐ-
πιτροπῶν δόθηκε γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Τὸ Ὁχτάρο ἐπιβλήθηκε σύντομα στὴν Πετρούπολη,
εἴτε μὲ τὴν ἀπρόθυμη συγκατάθεση τῶν ἐργοδοτῶν, εἴτε γιὰ
φάκτο ἀπὸ τοὺς ἐργάτες. Ἡ «ἀναγνωρίση» τῶν ἐργοστασια-
κῶν ἐπιτροπῶν ἀποδείχτηκε πολὺ πιὸ δύσκολο νὰ ἐπιβλη-
θεῖ, μὰ ποὺ οἱ ἐργοδότες καὶ τὸ Κράτος ἀντιλήφθηκαν τὴν
ἐναντίον τους ἀπειλή ποὺ ἐνυπῆρχε σὲ μὰ τέτοια μορφὴ δρ-
γάνωσης.

2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Συνέρχεται διερευνητικὴ Συνδιάσκε-
ψη τῷ ἐργοστασιακῷ ἐπιτροπῷ ν
τῇς πολεμικῇς βιομηχανίας τῇς
Πετρούπολης, μὲ πρωτοβουλία τῶν ἐργατῶν τῆς
παραγωγῆς πυροβόλων διπλων. Αὕτῃ τῇ συνδιάσκεψῃ διαχή-
ριζε αὐτὰ ποὺ ἦταν γεὰ κείνη τὴν ἐποχή, τὰ πιὸ προχωρημέ-

να «σημεία άναφοράς» γιὰ δποιαδήποτε ἐργοστασιακὴ ἐπιτροπὴ. Οἱ παράγραφοι 5-7 τῆς διαχήρυξης καθορίζουν δτι:

«Ἄπ' τὴν ἐργοστασιακὴ ἐπιτροπὴ πρέπει νὰ πηγάδουν δλεις οἱ δδηγίες ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἐσωτερικὴ ἐργοστασιακὴ δργάνωση (δηλαδὴ διεδήποτε ἀφορᾶ θέματα δπως ὥρες ἐργασίας, μισθίους, ἀπολύσεις, προσλήψεις, διακοπὲς κλπ.). Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐργοστασίου γὰ ἐνημερώνεται συνεχῶς...

» Τὸ δλο διοικητικὸ προσωπικὸ (διαχειριστὲς δλων τῶν ἐπιπέδων καὶ τεχνικοὶ) ἀναλαμβάνει καθήκοντα μὲ τῇ συγκατάθεσῃ τῆς ἐργοστασιακῆς ἐπιτροπῆς, η δποια ὑποχρεώνεται γὰ ἐνημερώνει τοὺς ἐργάτες γιὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς σὲ μαζίκες συγχεντρώσεις δλου τοῦ ἐργοστασίου η μέσω τῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἐργαστηρίων καὶ τμημάτων τοῦ ἐργοστασίου.

» Η ἐργοστασιακὴ ἐπιτροπὴ ἔλεγχει τὴν διαχειριστικὴ δραστηριότητα στὸν τεχνικὸ, οἰκονομικὸ καὶ διοικητικὸ τομέα... ἀναπρόσωποι τῆς ἐργοστασιακῆς ἐπιτροπῆς πρέπει νὰ ἐφοδιάζονται, γιὰ λόγους πληροφόρησης, μὲ δλα τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς διοίκησης, προϋπολογισμοὺς παραγωγῆς καὶ λεπτομέρειες δλων τῶν κονδυλίων ἔξδων η ἔσδῶν τοῦ ἐργοστασίου...» (3).

Τ Α Π Ρ Ι Α Ι Ο Υ

Δημοσιεύονται οἱ «Θέσεις τοῦ Ἀπρίλη», ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Λένιν ἀπὸ τὸ ἔωτερικὸ στὴν Πετρούπολη. Η μόνη ἀναφορὰ στὸν ἐργατικὸ Ἐλεγχο δρίσκεται στὴν θέση 8: «τὸ ἅμεσο ἔργο μας δὲν θὰ είγαι τῇ “εἰσαγωγὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ”, ἀλλὰ η πραγματοποίηση τῆς κοινωνικῆς παραγωγῆς καὶ διαγομῆς τῶν προϊόντων... κάτω ἀπὸ τὸν Ἐλεγχο τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν ἀντιπροσώπων».

3. Πανκράτοβα, σ.δ. ίδιο, σελ. 12 - 13.

‘Η γένα κυβέρνηση ύποχρεώθηκε νὰ κάνει μερικὲς φραστικὲς παραχωρήσεις. Ψήφισε ἔνα νόμο ποὺ ἐν μέρει «ἀγαγνωρίζει» τὶς ἐπιτροπές, ἀλλὰ περιορίζει μεθοδικὰ τὴν ἐπιρροή τους. “Ολα τὰ κύρια ζητήματα ἀφέθηκαν στὴν «ἀμοιβαία συμφωνία τῶν ἐνδιαφερομένων» — μ’ ἀλλα λόγια δὲν ὑπῆρχε θεσμός που μὲν ἔναν ηγετικὸν στέλεχον τῶν ἐργοδοτῶν νὰ διαπραγματεύονται ἀπευθείας μὲν τὶς ἐπιτροπές.

Οι ἐργάτες ώστερο εἶδειςαν πολὺ λίγο ἐνδιαφέρον γι’ αὐτὸ ποὺ τοὺς παρεῖχε δὲν νόμος. «Σχολίασαν μὲ τὸν δικό τους τρόπο τὸν νόμο τῆς 23ης Απριλίου... Καθόρισαν τὰ δικά τους σγημεῖα ἀναφορᾶς σὲ κάθε ἐργοστάσιο, ἐπεκτείνοντας σταθερὰ τὶς δικαιοδοσίες τους, καὶ ἀποφάσισαν τὶς δικαιοδοσίες τῶν συγχρημάτων τῶν συγχετισμὸν δυνάμεων σὲ κάθε εἰδικὴ περίπτωση» (4).

‘Ο Λένιν γράφει: «Τέτοια μέτρα δπως ή ἐθνικοποίηση τῆς γῆς, τῶν τραπεζῶν καὶ τῶν καπιταλιστικῶν δημίλων ή τουλάχιστον ή ἀμεση καθιέρωση τοῦ ἐλέγχου τῶν Σοσιέτ τῶν ἐργατῶν ἀντιπροσώπων πάγω τους (μέτρα τὰ δποὶα μὲ κανένα τρόπο δὲν σημαίνουν τὴν «εἰσαγωγὴ τοῦ Σοσιαλισμοῦ»), πρέπει νὰ ζητηθοῦν ἐπίμονα καὶ, δποτε είγατε δυνατόν, νὰ εἰσαχθοῦν μὲ ἐπαγαστατικὰ μέσα». Τέτοια μέτρα ήταν «ἀπὸ οίκονομικὴ ἀποφῆ ἀπόλυτα ἐφικτά» καὶ χωρὶς αὐτὰ θὰ ήταν «ἀδύνατο νὰ ἐπουλωθοῦν οἱ πληργές τοῦ πολέμου καὶ νὰ ἀποφευχθεῖ ἡ ἐπικείμενη κατάρρευση» (5).

Στὶς βασικὲς ιδέες τοῦ Λένιν γιὰ τὸν ἐργατικὸν Ελεγχο

4. Πανκράτοβα, στὸ Ιδίο, σελ. 12.

5. Λένιν, «Τὰ Καθήκοντα τοῦ Προλεταριάτου στὴν Ἐπανίσταση μας», «Διαλεχτὰ Έργα» (Ἄγγλικὴ ἔκδοση), τόμ. VI, σελ. 62.

σάν «φραγμὸς τῶν καπιταλιστῶν» καὶ «μέσο γιὰ τὴν πρόβληψη τῆς κατάρρευσης», θήρει νὰ προστεθεῖ σύντομα μᾶς τρίτη ποὺ ἐπαναλαμβάνεται σὲ πολλὰ ἀπ' τὰ γραπτὰ τοῦ Λένιν ἐκείνης τῆς περιόδου. Εἶναι ή ίδεα τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου σάν «προ-ανακρούσητος τῆς ἔθνικοποίησης». Γιὰ παράδειγμα: «Πρέ-πει ἀμέσως νὰ προετοιμάσουμε τὰ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν ἀντι-προσώπων, τὸ Σοβιέτ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τραπεζικῶν ὑπαλλήλων, νὰ προχωρήσουν στὴ λήψη κατορθωτῶν καὶ πρα-κτικῶν μέτρων γιὰ τὴ συγχώνευση δλων τῶν τραπεζῶν σὲ μᾶς μοναδικὴ ἔθνικὴ τράπεζα, ποὺ θὰ ἀκολουθουθεῖ ἀπὸ τὴν καθιέρωση τοῦ ἐλέγχου τῶν Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν ἀντιπρο-σώπων πάνω στὶς τράπεζες καὶ τοὺς καπιταλιστικοὺς διμίλους, καὶ ὅστερα ἀπὸ τὴν ἔθνικοποίηση τοὺς» (6).

Μ Α · Γ · Ο Σ

“Ολο καὶ περισσότεροι ἐργοδότες βρέθηκαν ἀναγκαστι-κὰ ἀντιμέτωποι μὲ τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές. Ὁ ἀστικὸς τύπος ρίχνεται σὲ μᾶς μαζικὴ ἐκστρατεία ἐνάντια στὸ δχτά-ωρο καὶ στὶς ἐπιτροπές, προσπαθώντας νὰ δικυρώσει τοὺς ἐργάτες στὰ μάτια τῶν επρατιωτῶν, παρουσιάζοντάς τους σὰν τειμπληθεῖς, ἀπληστούς, ποὺ δδηγοῦν τὴ χώρα στὴν κατα-στροφὴ μὲ τὶς «ύπερβολικὲς» ἀπαιτήσεις τοὺς. Ὁ ἐργατικὸς τύπος ὑπομονετικὰ ἔξηγει τὶς πραγματικὲς αἰτίες τῆς βιομη-χανικῆς στασιμότητας καὶ τὶς πραγματικὲς συνθῆκες ζωῆς τῆς ἐργατικῆς τάξης. Μετὰ ἀπὸ πρόσκληση διαφόρων ἐργο-στασιακῶν ἐπιτροπῶν, στέλνονται ἀντιπρόσωποι τῶν φαν-τάρων στὰ μετόπισθεν, γιὰ νὰ ἔξαχρινώσουν πῶς ἔχουν τὰ πράγματα. Αὐτοὶ ἐπιβεβαιώνουν δημισια τὴν ἀλήθεια τῶν Ισχυρισμῶν τῶν ἐργατῶν...

6. Λένιν, «Πολιτικὰ Κόρματα καὶ Καθήκοντα τοῦ Προλεταριά-του», στὸ ίδιο, σελ. 85 - 86.

‘Ο Λένιν στήγ «Πράδδα» ύποστηρίζει ρητά τὸ σύνθημα τοῦ ἐργατικοῦ ἔλέγχου, διαχηρύσσοντας δι: «οἱ ἐργάτες πρέπει νὰ ἀπαιτήσουν τὴν ἄμεση πραγματοποίηση οὐσιαστικοῦ ἔλέγχου ἀπὸ τοὺς ἴδιους» (7).

‘Ο Λένιν φτιάχνει τὸ σχέδιο γιὰ ἔνα νέο πρόγραμμα τοῦ κόμματος: «Τὸ κόμμα ἀγωνίζεται γιὰ μιὰ πιὸ δημοκρατικὴ πολιτεῖα τῶν ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν, στήγ ὅποια ἡ ἀστυνομία καὶ δι μόνιμος στρατὸς θὰ καταργηθοῦν τελείως καὶ θὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ τὸν καθολικὰ ἔξοπλισμένο λαό, ἀπὸ μιὰ πολιτοφυλακὴ ποὺ θὰ ἀγκαλιάζει δῆλο τὸ λαό. “Ολα τὰ ἐπίσημα πρόσωπα δχι μόνο θὰ ἐκλέγονται ἀλλὰ καὶ θὰ ἀνακαλοῦνται ὅποια δήποτε στιγμὴ τὸ ἀπαιτήσει ἡ πλειοψηφία τῶν ἐκλογέων. “Ολα τὰ ἐπίσημα πρόσωπα χωρὶς ἔχαιρεση, θὰ πληρώνονται μὲ μισθὸ ποὺ δὲν θὰ υπερβαίνει τὸν μέσο μισθὸ ἑνὸς εἰδοκευμένου ἐργάτη».

Ταυτόχρονα δ Λένιν ζητάει τὴν «ἄνευ δρων σ υ μι μ ει τ ο χ η (ἡ Ἐμφαση εἶναι δική μου, σ. σ.) τῶν ἐργατῶν στὸν Ἐλεγχο τῶν ὑποθέσεων τῶν τράστ» — ἡ ὅποια μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ «μὲ ἔνα διάταγμα ποὺ δὲν χρειάζεται περισσότερο ἀπὸ μιὰ μέρα γιὰ νὰ ἐτομαστεῖ» (8). Η ἰδέα δι: ἡ «ἐργατικὴ συμμετοχὴ» πρέπει νὰ εἰσαχθεῖ μὲ νομοθετικὰ μέτρα (δηλαδὴ ἐκ τῶν ἀνω) ἔχει λοιπὸν μιὰ λαμπρὴ προΐστορία.

7. Λένιν, «'Υλικὸ γιὰ τὴν Ἀναθεώρηση τοῦ Προγράμματος τοῦ Κόμματος», στὸ ίδιο, σελ. 116 - 117.

8. Λένιν, «Η Καταστροφὴ ποὺ μᾶς Ἀπειλεῖ», στὸ ίδιο, σελ. 142.

Συνδιάσκεψη τῶν ἐργοστασιακῶν
ἐπιτροπῶν στὸ Χάρκοβο.

‘Απὸ δρισμένες ἀπόψεις οἱ ἐπαρχίες ήταν πιὸ προχωρημένες ἀπὸ τὴν Πετρούπολη καὶ τὴν Μόσχα. Η συγδιάσκεψη τοῦ Χάρκοβο ἀπαίτησε γὰρ γίγουν οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς «ὅργανα τῆς ἐπαγάστασης... μὲ στόχῳ νὰ παγιώσουν τὶς νίκες της». «Οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς πρέπει νὰ ἀναλάβουν ἔξι διοκλήρου τὴν παραγωγὴν, νὰ τὴν προστατέψουν, νὰ τὴν ἀναπτύξουν». «Πρέπει νὰ καθορίζουν τοὺς μισθούς, νὰ μεριμνοῦν γιὰ τὴν υγιεινὴν, νὰ ἐλέγχουν τὴν τεχνικὴν ποιότητα τῶν προϊόντων, νὰ θεσπίζουν δλους τοὺς ἐσωτερικοὺς κανονισμοὺς τοῦ ἐργοστασίου καὶ νὰ δίγουν λύση σ’ δλεις τὶς διαιμάχες»⁽⁹⁾. Μερικοὶ μῆ.Μπολσεβίκοι ἀντιπρόσωποι πρότειναν ἀκόμη πώς οἱ ἐπιτροπὲς θὰ πρέπει ν’ ἀγαλάβουν ἀπ’ εὐθείας τὰ ἐργοστάσια καὶ νὰ ἔχασκον δλεῖς τὶς διευθυντικὲς λειτουργίες.

Πρώτη συνδιάσκεψη τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πετρούπολης.

Η συγδιάσκεψη ἔγινε στὸ Παλάτι τῆς Ταυρίδας στὴν ίδια αῖθουσα δπου τρεῖς μῆνες νωρίτερα εἶχε συγέλθει ἡ Κρατικὴ Δούμια (Βουλή). Τουλάχιστον οἱ μισές ἐπιτροπὲς ποὺ ἀντιπροσωπεύονταν, ήταν ἀπὸ τὴν μηχανουργικὴν βιο-

9. Ι. Κρέιζελ, «Γιὰ τὴν Ἱστορία τοῦ Συνδικαλιστικοῦ Κινήματος στὸ Χάρκοβο τὸ 1917», Χάρκοβο 1921. Στὸ βιβλίο αὐτὸ παραπέμπει ἡ Πανκρίτοβα (στὸ ίδιο, σελ. 15).

μηχανία. «Οι μεγάλες καὶ μελιστάλακτες δημιλίες τῶν μπουρ-
ζουάδων δουλευτῶν ἔδωσαν τὴ θέση τους στὶς εἴλικρινεῖς,
ἀπλές, καὶ συνήθως σύντομες εἰσηγήσεις τῶν ἀπεσταλμέ-
νων ποὺ μόλις εἶχαν ἀφήσει τὰ ἐργαλεῖα τους ἢ τὶς μηχα-
νές τους, γιὰ νὰ ἔκφράσουν γιὰ πρώτη φορά δημοσίως τὶς
ταπεινώσεις τους, τὶς ταξικές τους ἀνάγκες, καὶ τὶς ἀνά-
γκες ποὺ εἶχαν σὰν ἀνθρώπους πλάσματα» (10).

Οι Μπολσεβίκοι ἀντιπρόσωποι πλειοψηφοῦσαν. «Ἄν καὶ
οἱ περισσότερες ἀπ' τὶς δημιλίες τους περιστρέφονται γύρω
ἀπ' τὴν ἀνάγκη νὰ εἰσαχθεῖ ὁ ἐργατικὸς ἔλεγχος σὰν μέσο
γιὰ τὴν «ἀποκατάσταση τῆς τάξης» καὶ τὴν «διατήρηση
τῆς παραγωγῆς», ώστόσο ἀκούστηκαν καὶ ἄλλες ἀπόφεις.
Ο Νέιτσωφ, ἔνας Μπολσεβίκος μεταλλουργὸς διαχήρυξε
ὅτι «ἡ λειτουργία τῶν ἐργοστασίων δρίσκεται τώρα ἀποκλει-
στικά στὰ χέρια τῶν ἀνώτερων διοικητικῶν στελεχῶν. Πρέ-
πει νὰ εἰσάγουμε τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς. Γιὰ τὴν ἐκτίμηση
τῆς δουλειᾶς... δὲν χρειαζόμαστε τὶς ἀτομικές ἀποφάσεις
τῶν ἐποπτῶν. Εἰσάγοντας τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς μποροῦμε
νὰ διευθύνουμε τὴν παραγωγή». Ο Ναούμωφ, ἔνας ἄλλος
ἀντιπρόσωπος, τόνισε ὅτι «παίρνοντας στὰ χέρια· μας τὸν
ἔλεγχο τῆς παραγωγῆς θὰ μάθουμε τὶς πρακτικές τῆς δψεις
καὶ θὰ τὴν ἀνυψώσουμε στὸ ἐπίπεδο τῆς μελλοντικῆς σοσια-
λιστικῆς παραγωγῆς» (11). Στὸ σημεῖο αὐτὸν είμαστε πολὺ¹
μακριὰ ἀπὸ τὴν μετέπειτα Μπολσεβίκη ἀποφῆ γιὰ τὴν
«ἀποτελεσματικότητα» τῆς διεύθυνσης ἐνδε μόνο ἀτόμου,
καὶ ἀπὸ τὴν κατοπινὴ τους πρακτικὴ τῶν διορισμῶν ἀπὸ τὰ
πάνω.

Η συνδιάσκεψη πήρε μεγάλη δημοσιότητα. Ἀκόμα
καὶ ὁ Μ. Ι. Σκόμπελεφ, δι μενσεβίκος ὑπουργὸς Ἐργασίας
τῆς Προσωρινῆς Κυβέρνησης, παρευρέθηκε καὶ ἔδιγαλε λό-

10. Πανκράτοβα, στὸ ίδιο, σελ. 19.

11. Πανκράτοβα, στὸ ίδιο, σελ. 19.

για στοὺς ἀντιπροσώπους. Ή δηλία του ἔχει ἐνδιαφέρον στὸ μέτρο ποὺ προσιωγίζει τί ἐπρόκειτο νὰ ποῦν οἱ Μπολσεβίκοι πρὶν τὸ τέλος τοῦ χρόνου. Ο Σχόμπελεφ ὑποστήριξε δὲ «ἡ ρύθμιση καὶ ὁ Ἐλεγχος τῆς βιομηχανίας εἶναι ἔργο τοῦ Κράτους. Σὲ κάθε ἐπὶ μέρους τάξη, καὶ εἰδικώτερα στὴν ἐργατικὴ τάξη, ἀπομένει τῇ εὐθύνῃ νὰ δοηθήσει τὸ Κράτος στὸ δργανωτικὸ του ἔργο». Δήλωσε ἐπίσης δὲ «αὐτὴ τῇ στιγμῇ ἡ μεταβίβαση τῶν ἐπιχειρήσεων στὰ χέρια τοῦ λαοῦ δὲν θὰ δοηθοῦσε τὴν Ἐπανάστασην». Η ρύθμιση τῆς βιομηχανίας εἶναι ἔργο τῆς Κυβέρνησης, καὶ δχι αὐτόγομων Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν. «Οι Ἐπιτροπές θὰ ἔχουπηρετοῦσαν καλύτερα τὴν ὑπόθεση τῶν ἐργατῶν ἐὰν γιγόντουσαν ὑφιστάμενες μονάδες σ' ἔγα πανεθνικὸ συγδικαλιστικὸ δίκτυο». (12).

Μιὰ παρόμοια ἀποφη ὑποστηρίχτηκε ἀπὸ τὸν Ροζάνωφ, ἔναν ἀπὸ τοὺς ἰδρυτές τῆς Ἐνωσης τῶν Ἐργατοτεχνικῶν. Οι ισχυρισμοὶ του δὲ «ὁ ρόλος τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν εἶναι ἐφήμερος» καὶ δὲ «οἱ Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς θὰ ἐπρεπε νὰ ἀποτελέσουν τοὺς πυρῆνες βάσης τῶν συγδικάτων», ἀντιμετώπισαν δξύτατη κριτικὴ. Κι: δημαρ, μέσα σὲ λίγους μῆνες, σ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ ρόλο ὑποβίβασε τὶς Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς ἡ Μπολσεβίκη πρακτικὴ. Σ' αὐτὴ τῇ φάσῃ, πάντως, οἱ Μπολσεβίκοι κατέκριναν τούτη τὴν ἴδεα, γιατὶ τὰ συγδικάτα δρισκόντουσαν ἀκόμα σὲ μεγάλο βαθὺδ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῶν Μεγαεβίκων.

Η δηλία τοῦ Λένιν στὴ Συνδιάσκεψη ἐμπεριεῖχε ἔγαν μπαίνιγμὸ γιὰ δσα ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν. Διευκρίνησε πὼς ἐργατικὸς Ἐλεγχος σήμαινε «δὲ τῇ πλειοψηφίᾳ τῶν ἐργατῶν πρέπει νὰ εἰσχωρήσει σ' δλους τοὺς ὑπεύθυνους θε-

12. «Πρώτη Ἐργατικὴ Συνδιάσκεψη τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν», Πετρούπολη 1917.

σημούς καὶ ἔτι ἡ διοίκηση πρέπει νὰ ἐνημερώνει γιὰ τὶς ἐ-
νέργειές της τοὺς ἀριθμόδιους ἐργατικοὺς δργανισμούς» (13).
Λέγοντας «ἐργατικὸν Ἐλεγχο», δὲ Λέγιν διοφάνερα ἐγγοοῦσε
μὰ «διοίκηση» ποὺ δὲν θὰ ταυτίζεται μὲ τοὺς ίδιους τοὺς
ἐργάτες.

Ἡ τελικὴ ἀπόφαση, ποὺ ὑποστηρίχτηκε ἀπὸ 336 σὲ σύ-
νολο 421 ἀντιπροσώπων, χαρακτήριζε τὶς Ἐργοστασιακὲς
Ἐπιτροπὲς σὰν «μαχόμενους δργανισμούς, ἐκλεγμένους πάνω
στὴ βάση τῆς πλατύτερης δημοκρατίας, καὶ μὲ συλλογικὴ
καθοδήγηση». Στόχος τους ήταν «ἡ δημιουργία γέων συν-
θηκῶν ἐργασίας». Ἡ ἀπόφαση ἔκανε ἔκκληση γιὰ τὴν «δρ-
γάνωση πλήρους ἐλέγχου τῶν ἐργαζομένων πάνω στὴν πα-
ραγωγὴ καὶ σῇ διαγομή» καὶ γιὰ μὰ «προλεταριακὴ πλει-
οψηφία σὲ δλους τοὺς δργανισμοὺς ποὺ ἔχουν ἐκτελεστικὴ
ἔξουσία» (14).

Τὶς ἐπόμενες ἑβδομάδες σημειώθηκε μιὰ σημαντικὴ
ἀνάπτυξη τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν. «Οπου ηταν
ἀρκετὰ ισχυρές (καὶ πρίν, ἀλλὰ κυρίως μετὰ τὴν Ὁκτω-
βριανὴ Ἐπανάσταση, δύστε ὑποδοηθήθηκαν ἀπὸ τὰ τοπικὰ
Σοβιέτ), οἱ Ἐπιτροπὲς «ἐκδιώξανε χωρὶς προσχήματα τὴ
διοίκηση καὶ ἀνέλαβαν ἅμεσο Ἐλεγχο τῶν ἐργοστασίων» (15).

16 ΙΟΥΝΙΟΥ

Πρῶτο Πανρωσσικὸν Συνέδριο τῶν Σοβιέτ.

13. Λένιν, «Ἀπαντα» (ρωσικὴ έκδ.), τόμ. XX, σελ. 459.

14. Σ. Ζαγκόρσκυ, «Ο Κρατικὸς Ἐλεγχος τῆς Βιομηχα-
νίας στὴ Ρωσία κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Πολέμου», Νιοὺ Χάδεν 1928,
σελ. 174 - 175.

15. P. B. Ντάνιελς, «Η Συνείδηση τῆς Ἐπανδοτασῆς», Χάρ-
βαρντ 1960, σελ. 83.

Μιά συνδικαλιστική Συνδιάσκεψη πού έγινε στήν Πετρούπολη ένγαλε μά κάπόφαση πού δεχόταν ότι «οι συνδικαλιστικές ένωσεις, υπερασπιστές τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων τῆς μισθωτῆς ἐργασίας... δὲν μπορούμε νὰ ἀναλάβουμε διοικητικο - οἰκονομικές λειτουργίες στήν παραγωγή»⁽¹⁶⁾. Οι ἐργοστασιακές Ἐπιτροπές ύποδιδόζονταν στή λειτουργία τῆς ἐπιβλεψης «γιὰ τὸ ἀν τηροῦνται οἱ νόμοι γιὰ τὴν ύπεράσπιση τῆς ἐργασίας καὶ οἱ συλλογικὲς συμβάσεις ποὺ συνάπτονται ἀπὸ τὰ συγδικάτα». Οι Ἐργοστασιακές Ἐπιτροπές θὰ ἔπρεπε νὰ προπαγανδίζουν γιὰ τὴν προσχώρηση δλων τῶν ἐργατῶν τῆς ἐπιχειρησης στὸ συνδικάτο. Θὰ ἔπρεπε «γὰ ἐργαστοῦν γιὰ νὰ ἐνισχύσουν καὶ γὰ ἐπεκτείνουν τὰ συνδικάτα, νὰ συμβάλλουν στήν ἑνότητα τῆς ἀγωνιστικῆς δράσης τους» καὶ «γὰ αὐξήσουν τὸ κύρος τῶν συνδικάτων στὰ μάτια τῶν ἀνοργάνωτων ἐργατῶν»⁽¹⁷⁾.

Η Συνδιάσκεψη, δπου χυριαρχοῦσαν οι Μενεσεβίκοι καὶ οι Σοσιαλεπαναστάτες, ἔτρεφε μεγάλη καχυποφία γιὰ τις Ἐργοστασιακές Ἐπιτροπές καὶ τὴν ἑξέφρασε ύποστηριζόντας ότι οι Ἐπιτροπές θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκλέγονται μὲν ἐδάση καταλόγους καταρτισμένους ὁ πότα συνδικάτα.

Οι Μπολσεβίκικες θέσεις, ποὺ παρουσιάστηκαν στή Συνδιάσκεψη ἀπὸ τὸν Γκλέμπιωφ - Αβδίλωφ, ύποστηριζαν ζει γιὰ τὴν ἀσκηση τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου ἔπρεπε νὰ δημιουργηθοῦν «ἐπιτροπές οἰκονομικοῦ ἐλέγχου» καὶ νὰ υπαγθοῦν στήν κεντρικὴ διοίκηση τῶν συνδικάτων. Οι Ἐπιτροπές αὐτές θὰ ἀπαρτίζονται ἀπὸ μέλη τῆς Ἐργοστασια-

16. «Τρίτη Πανρωσική Συνδιάσκεψη τῶν Συνδικαλιστικῶν Ενώσεων· Αποφάσεις τῶν Συνεδριάσεων τῆς 20 - 28 Ιουνίου καὶ 3 - 11 Ιουλίου 1917», Πετρούπολη, χωρὶς ἡμερομηνία ἐκδόσης, σελ. 18.

17. Στὸ ίδιο, παράγραφος 6.

κής Ἐπιτροπῆς καὶ θὰ συνεργάζονται ἐπ' αὐτὴν σὲ κάθε ἐπιχείρηση. Οἱ Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές θὰ ἔπρεπε δχι μόνο νὰ ἔκτελον «ἔλεγκτικὲς λειτουργίες» γιὰ λογαριασμὸ τῶν συνδικάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔξαρτώνται οἰκονομικὰ ἀπ' αὐτά (18).

Ἡ Συνδιάσκεψη δημιουργήσε ἔνα Παγρωτικὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων, στὸ δποὶο ἐκλέχτηκαν ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὶς πολιτικὲς τάσεις ἀνάλογα μὲ τὴν ἀριθμητικὴ δύναμη καθεμᾶς στὴ Συνδιάσκεψη.

Σ' αὐτὴ τῇ φάσῃ οἱ Μπολσεβίκοι τὸ εἶχαν δίπορτο, ἐπικητώντας νὰ ἀποκτήσουν ὑπεροχὴ τόσο στὰ συνδικάτα δσο καὶ στὶς Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές. Δὲν δίσταζαν νὰ χρησιμοποιήσουν διπρόσωπη τακτικὴ γιὰ τὴν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ διπλοῦ σκοποῦ. Στὰ συνδικάτα ποὺ ἐλέγχονταν ἀπὸ τοὺς Μενσεβίκους ζητοῦσαν σημαντικὴ αὐτονομία γιὰ τὶς Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές. Στὰ συνδικάτα ποὺ ἐλέγχανε οἱ ἕδιοι, ήταν πολὺ λιγώτερο ἐνθουσιώδεις πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ τὸ ρόλο τῶν συνδικάτων πρὶν καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη.

Πρὶν τὸ 1917 τὰ συνδικάτα ήταν σχετικὰ ἀσήμιαντα μέσα στὴν ιστορία τοῦ ρωσικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Τὶς ρωσικὴ βιομηχανία ήταν ἀκόμα πολὺ νεαρή. Κάτω ἀπ' τὸν Τσαρισμὸ (τουλάχιστον μέχρι τὰ τέλη τοῦ αιώνα) ἡ ὅργανωση σωματείων ήταν παράνομη καὶ διώκονταν. «Στὴν προσπάθειά του νὰ καταστείλει τὸν συνδικαλισμὸ, δ Ἄντονις Τσαρισμὸς ἀθέλητα εύνοήσε τὴ δημιουργία ἐπαναστατικῶν πολιτικῶν ὅργανώσεων... Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες μόνο οἱ πιὸ πολιτικοὶ ηγάπτες, ἔχεινοι ποὺ ήταν ἐτοιμοὶ νὰ πλη-

18. Στὸ ίδιο, σελ. 323.

ρώτουν για τις πεποιθήσεις τους μὲ φυλακή καὶ ἔξορία, μόνο ἐκείνοι μποροῦσαν νὰ δεῖξουν προθυμία γιὰ νὰ σημιετάσχουν στὰ συνδικάτα... Ἐνώ στὴ Βρεταννία τὸ Ἑργατικὸ Κόμιτρα δημιουργήθηκε ἀπὸ τὰ συνδικάτα, τὰ ρωσικὰ συνδικάτα ἑξαρχῆς βρέθηκαν στὴ σκιὰ τοῦ πολιτικοῦ κινήματος» (19).

Ἡ ἀνάλυση αὐτῆς εἶναι σωστή — καὶ μάλιστα ἔχει πολὺ βαθύτερη σημασία ἀπ' ὅσο πιθανὸν ἀντιλαμβανόταν ὁ Ντάύτσερ. Τὰ ρωσικὰ συνδικάτα τοῦ 1917 ἀντανακλοῦσαν αὐτὴ τὴν ιδιόρυθμην ἀνάπτυξην τοῦ ρωσικοῦ Ἑργατικοῦ κινήματος. 'Απ' τὴν μιὰ μεριά, τὰ συνδικάτα ἤταν δοηθητικὰ δργανα τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ποὺ τὰ χρησιμοποιοῦσαν σὰν χῶρο στρατολόγησης καὶ σὰν χειραγωγῆσιμη μάζα*. 'Απ' τὴν ἄλλη μεριά, τὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα, ποὺ κατὰ κάποιο τρόπο ξαναγεννήθηκε μετὰ τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1917, προωθήθηκε ἀπὸ τοὺς πιὸ μορφωμένους Ἑργάτες: ἡ τῇγεσία τῶν διάφορων σωματείων ἀντανακλοῦσε τὴν κυριαρχίαν ἑνὸς εἰδοῦς διαινούμενης ἐλίτ, ποὺ ἤταν ἀρχικὰ εύνοϊκὴ ἀπέναντι στοὺς Μεγαλεβίκους καὶ τοὺς Σοσιαλεπαναστάτες, ἄλλα ἀργότερα λίγο ὡς πολὺ κερδήθηκε ἀπὸ τοὺς Μπολσεβίκους.

* Εἶχει μεγάλη σημασία νὰ καταγράψουμε ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Ἐπανάστασης τὰ συνδικάτα ἐλέγχονται πλήρως ἀπὸ τὶς πολιτικὲς δογανώσεις, οἱ ὅποιες τὰ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὶς διάφορες ἐνέργειές τους. *

19. 'I. Ντάύτσερ, «Τὰ Σοσιαλικὰ Συνδικάτα», Λονδίνο 1950, σελ. 1 - 2.

* 'Εδω δὲν «καταγγέλουμε» τὸ γεγονός ὅτι τὰ συνδικάτα ἐπηρεάζονταν ἀπὸ τὰ πολιτικὰ κόμματα. Οὔτε ὑποστηρίζουμε κάτι τόσο ἀπλοῖκὸ δυσο τὸ «ἔξω ἢ πολιτικὴ ἀπὸ τὰ συνδικάτα». 'Απλῶς περιγράφουμε τὴν πραγματικὴ κατάσταση πραγμάτων στὴ Ρωσία τοῦ 1917, μὲ σκοπὸ νὰ ἐκτιμήσουμε τὴ σημασία τῆς στὴν κατοπινὴ ἐξέλιξη τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης.

ται έξηγείται ή εύκολία μὲ τὴν δποία τὸ Κόμμα κατόρθωσε ἀργότερα νὰ χειραγωγήσει τὰ συνδικάτα. Ἐπίστρε βοηθάει νὰ ἀντιληφθοῦμε γιατί τὰ συνδικάτα (καὶ τὰ προβλήματά τους) συχνὰ ἀποτελοῦσαν τὸ πεδίο τῆς μάχης, ὅπου κρίθη-
καν ἐπανειλημένα οἱ πολιτικὲς διαφορὲς μεταξὺ τῶν ἡγε-
τῶν τοῦ Κόμματος. "Αν αὐτὰ συγδυαστοῦν μὲ τὸ γεγονός
ὅτι δλη ἡ προηγούμενη ἀνάπτυξη τοῦ Κόμματος (συμπε-
ριλαμβανομένης τῆς αὔστηρά συγκεντρωτικῆς δομῆς του
καὶ τῶν λεραρχικῶν δργανωτικῶν του ἀντιλήψεων) εἶχαν
τείνει νὰ τὸ διαχωρίζουν ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη, μποροῦμε
νὰ καταγοήσουμε γιατὶ ἀντιμετωπίστηκε μὲ τόση ἔχθροτητα
κάθε αὐτὸν τὸ οἱ η ἔκφραση ἡ ἔστω ἀντήχηση τῶν βλέ-
ψεων τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀπὸ μᾶς ἀποφῆ, οἱ βλέψεις αὐ-
τές βρήκαν πιὸ ἐλεύθερη ἔκφραση στὰ Σοβιέτ παρὰ στὸ Κόμ-
μα ἡ στὰ συνδικάτα.

"Οπως κι ἀν εἶχαν τὰ πράγματα, τὰ μέλη τῶν συνδι-
κάτων αὐξήθηκαν ραγδαῖα μετὰ τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1917,
ὅταν οἱ ἐργάτες ἄρχισαν νὰ ἐπωφελοῦνται ἀπὸ τὴν γεοπο-
νικήμένη ἐλευθερία τους. «Στοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 1917,
δ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῶν συνδικάτων αὐξήθηκε ἀπὸ μερικὲς
δεκάδες χιλιάδες σὲ 1,5 ἑκατομμύριο... Ἀλλὰ δ πρακτικὸς
ρόλος τῶν συνδικάτων δὲν ἀνταποκριγόταν στὴν ἀριθμητι-
κή τους δύναμη... Τὸ 1917 οἱ ἀπεργίες ποτὲ δὲν ἔφτασαν
τὴν ἔκταση καὶ τὴ δύναμη τῶν ἀπεργιῶν τοῦ 1905... Ή οἱ
κονομικὴ κατάρρευση τῆς Ρωσίας, δ καλπάζων πληθωρι-
σμὸς, ἡ Ἑλλεψη τῶν καταγαλωτικῶν ἀγαθῶν, ἔκανε τὸν συ-
νηθισμένο ἀγώνα «γιὰ φωμὶ καὶ βούτυρο» νὰ φαίνεται ἐ-
ξωπραγματικός. Ἐπιπροσθέτως, ἡ ἀπειλὴ τῆς ἐπιστράτευ-
σης κρειμόταν πάνω ἀπ' τοὺς ἐπίδοξους ἀπεργούς. Η ἐργα-
τικὴ τάξη δὲν εἶχε διάθεση νὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ περιορισμέ-
να οικονομικὰ πλεονεκτήματα καὶ τιμηματικὲς μεταρρυθμί-

σεις. 'Ολόκληρο τὸ κοινωνικὸν καθεστώς τῆς Ρωσίας βρι-
σκόταν σὲ κίνδυνο» (20).

ΙΟΥΝΙΟΣ — ΙΟΥΛΙΟΣ

'Επίμονες προσπάθειες τῶν Μεγαλεβίκων νὰ ὑποτάξουν
τὶς 'Εργοστασιακές 'Επιτροπές στὰ συγδικάτα. Οἱ προσπά-
θειες αὐτὲς ἀποκρούστηκαν μὲ ἐπιτυχίᾳ ἀπὸ μιὰ πρόσκαιρη
συμμαχία ἀναρχικῶν — ποὺ ἀντιδροῦσαν γιὰ λόγους ἀρ-
γῶν — καὶ Μπολσεβίκων, ποὺ ἐνεργοῦσαν ἔτοι γιὰ λόγους
ταχικής.

Τὸ αὐτόνομο κίνημα τῶν 'Εργοστασιακῶν 'Επιτροπῶν
βρήκε τὸ ὑψηλότερο σημείο ἀνάπτυξης καὶ τὴν πιὸ μαχη-
τική του ἔκφραση στὴ μηχανουργικὴ διοικηγανία (21). Λύ-
τὸ ἔχει ίδιατερη σημασία γιατὶ ἐξηγεῖ τὰ δραστικὰ μέτρα
ποὺ ὑποχρεώθηκαν νὰ πάρουν οἱ Μπολσεβίκοι τὸ 1922 γιὰ
νὰ συντρίψουν τὶς ἀνεξάρτητες δργανώσεις τῶν ἔργων
τὴν μηχανουργίας.

26 ΙΟΥΛΙΟΥ — 3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

* * * Κόμματος.

'Ο Μίλιούτιν διαχρήσσει: «Θὰ καβαλήσουμε στὴν κο-
ρυφὴ τοῦ σίκονομικοῦ κύματος τοῦ κινήματος τῶν ἔργων,
καὶ θὰ μετατρέψουμε αὐτὸ τὸ αὐθόρυμητο κίνημα σὲ συνει-
δητὸ πολιτικὸ κίνημα ἐγαντίον τῆς ὑπάρχουσας κρατικῆς
ἔξουσίας (22).

-
20. Ντάντσερ, στὸ Ιδιο, σελ. 13.
 21. Βλέπε στατιστικές γιὰ τὶς πολιτικὲς ἀπεργίες: Β. Α. Μέλ-
λερ καὶ Α. Μ. Πανκράτοβα, «Τὸ 'Εργατικὸ Κίνημα τὸ 1917», σελ.
16 - 20. Μ. Γ. Φλίρ, «Τὸ 'Εργατικὸ Κίνημα στὰ Στρόνια τοῦ
Πολέμου», Μόσχα 1925, σελ. 4 - 7.
 22. «Τὸ 'Έκτο Συνέδριο τοῦ Ρ.Σ. - Δ.Ε.Κ. (μπ)», Μόσχα 1934,
σελ. 134.

«Δεύτερη Συνδιάσκεψη των Έργοστασιακών Επιτροπών της Πετρούπολης των Περιχώρων της και των Γειτονικών Επαρχιών» στο Ιγνατιούτο Σμύλγυ.

Η Συνδιάσκεψη αποφάσισε ότι τὸ 0,25% τοῦ μισθοῦ ἔλων τῶν ἀγτιπροσωπευομένων ἐργατῶν ἐπρεπε νὰ διατεθεῖ γιὰ τὴν ἐνίσχυση ἑνὸς «Κεντρικοῦ Σοβιέτ τῶν Έργοστασιακῶν Επιτροπῶν», ώστε αὐτὸν νὰ γίνει οίκονομικὰ ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὰ συγδικάτα (23). Οἱ ἐργάτες τῆς βάσης ποὺ ὑποστήριζαν τὶς Έργοστασιακὲς Επιτροπές, ἀγτιμετώπισαν τὴ δημιουργία αὐτοῦ τοῦ «Κεντρικοῦ Σοβιέτ» μὲ ἀνάμικτα αἰσθήματα. Ἀπ’ τὴν μὲν μεριά, αἰσθάνονταν τὴν ἀνάγκη τοῦ συντονισμοῦ. Ἀπ’ τὴν δὲλλη δημιαὶ μεριά, ηθελαν αὐτὸς δ συντονισμὸς νὰ γίνεται ἀπὸ τὰ κάτω, ἀπὸ τοὺς Ἰδιους. Πολλοὶ ἔβλεπαν μὲ καχυποφίᾳ τὰ κίνητρα τῶν Μπολσεβίκων, ποὺ μὲ δική τους πρωτοδουλία δημιουργήθηκε γραφειοκρατικὰ τὸ Κεντρικό «Σοβιέτ». Ο Μπολσεβίκος Σχρύπων ἔκανε λόγο γιὰ τὶς δυσκολίες ποὺ συγαντοῦσε τὸ Κεντρικό Σοβιέτ τῶν Έργοστασιακῶν Επιτροπῶν, ἀποδίδοντάς τες «ἐν μέρει στοὺς Ἰδιους τοὺς ἐργάτες». Οἱ Έργοστασιακὲς Επιτροπές ἤταν ἀπρόθυμες νὰ στελλουν μέλη τους γιὰ δουλειὰ στὸ Κέντρο. Μερικὲς Επιτροπές «δὲν συμμετείχαν στὸ Κεντρικὸ Σοβιέτ ἔξαιτιας τῆς κυριαρχίας τῶν Μπολσεβίκων σ’ αὐτό» (24). Ο Β. Μ. Λεβάιν, ἐπίσης Μπολσεβίκος, παραπονιόταν πῶς οἱ ἐργάτες «δὲν ἔκαναν διάκριση

23. «Η Οκτωβριανὴ Επανάσταση καὶ οἱ Έργοστασιακὲς Επιτροπές: οὐλικὸ γιὰ μιὰ ιστορία τῶν Έργοστασιακῶν Επιτροπῶν», τρεῖς τόμοι, Μόσχα 1927 - 29, τόμ. 1, σελ. 229 καὶ 259. Οἱ τόμοι αὐτοὶ είναι ἡ πιὸ πολύτιμη πηγὴ γιὰ τὶς Έργοστασιακὲς Επιτροπές.

24. «Η Οκτωβριανὴ Επανάσταση καὶ οἱ Έργοστασιακὲς Επιτροπές...», τόμ. I, σελ. 190.

ἀνάμεια στὴν ἔννοια τοῦ ἐλέγχου καὶ τὴν ἔννοια τῆς κατοχῆς» (25).

Η Δεύτερη Συνδιάσκεψη υιοθέτησε ἕναν διάκλητρο ἀριθμὸν καταστατικῶν, που ρύθμιζαν τὴ δουλειὰ τῶν Ἐπιτροπῶν, τὰ καθήκοντα τῆς διεύθυνσης (sic), τις διαιδικασίες γιὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν Ἐπιτροπῶν κλπ. (26). «Ολα τὰ διατάγματα τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν» αγρύχθηκαν ὑποχρεωτικὰ «τόσο γιὰ τὴ διεύθυνση τῶν ἐργοστασίων δσο καὶ γιὰ τοὺς ἐργάτες καὶ ὑπαλλήλους — μέχρι τὰ διατάγματα αὐτὰ νὰ καταργηθοῦν ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἐπιτροπὴν, ἀπὸ τὸ Κεντρικὸ Σοβιέτ τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν». Οἱ Ἐπιτροπὲς ἐπρόκειτο νὰ συνέρχονται τακτικὰ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ὡρῶν ἐργασίας οἱ συγκεντρώσεις θὰ γίνονται τις μέρες που θὰ ἀποφάσιζαν οἱ ἴδιες οἱ Ἐπιτροπές. Τὰ μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν θὰ ἐπαιρναν πλήρη μισθὸ ἀπὸ τοὺς ἐργοδότες δσο θὰ ἐργάζονται γιὰ τὴν Ἐπιτροπὴν. Μιὰ εἰδοποίηση στὸ ἀρμόδιο διοικητικὸ προσωπικό θὰ ἔφτανε γιὰ νὰ ἀπαλλάξει ἕνα μέλος τῆς Ἐργοστασιακῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ τὴν ἐργασία, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ἐκπληρώσει τις ὑποχρεώσεις του πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν. Στὰ διαστήματα ἀνάμεια στὶς συγκεντρώσεις, δρισμένα μέλη τῆς Ἐργοστασιακῆς Ἐπιτροπῆς θὰ εἶχαν στὴ διάθεσή τους ἕνα χῶρο μέσα στὸ ἐργοστάσιο, δπου θὰ μποροῦσαν νὰ πάρουν πληροφορίες ἀπὸ τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ὑπαλλήλους. Η διεύθυνση τοῦ ἐργοστασίου θὰ ἤταν ὑποχρεωμένη νὰ δίνει χρήματα «γιὰ τὴ συντήρηση τῶν Ἐπιτροπῶν καὶ τὴν ἐκτέλεση τοῦ ἔργου τους». Οἱ Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς θὰ ἔπρεπε «νὰ ἐλέγχουν τὴ σύνθεση τῆς

25. «Η Ὁκτωβριανὴ Ἐπανάσταση καὶ οἱ Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές...», τόμ. I, σελ. 171.

26. «Ολα αὐτὰ περιγράφονται μὲ μεγάλη λεπτομέρεια στὸ «Η Ὁκτωβριανὴ Ἐπανάσταση καὶ οἱ Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές...».

διοίκησης και γὰ τὸ έχουν δικαίωμα γὰ τὸ πολύτουν δλους δους δὲν μποροῦσαν νὰ ἔγγυηθοῦν γιὰ τὴ διατήρηση δμαλῶν σχέσεων μὲ τοὺς ἐργάτες, εἴτε ήταν ἀκατάλληλοι γιὰ ἄλλους λέγους». «Ολο τὸ διοίκητικὸ προσωπικὸ τοῦ ἐργοστασίου δὲν μπορεῖ γὰ τὸ ἀγαλάδει καθήκοντα χωρὶς τὴ συγκατάθεση τῆς Ἐργοστασιακῆς Ἐπιτροπῆς, η δπολα δφείλει νὰ γνωστοποιήσει τὶς προσλήψεις τῆς (sic!) σὲ μὰ Γενικὴ Συγέλευση δλου τοῦ ἐργοστασίου, η μέσω τῶν ἐπιτροπῶν τῶν τηγμάτων καὶ ἐργαστηρίων». Η «έσωτερικὴ δργάνωση» τοῦ ἐργοστασίου (χρόνος ἐργασίας, μισθοί, διακοπές, κλπ.) ἐπρόκειτο καὶ αὐτὴ γὰ τὸ καθορίζεται ἀπὸ τὶς Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές. Οἱ Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς θὰ εἶχαν δικό τους τύπο καὶ θὰ ἐπρέπει «γὰ τὸ ἐνγημέρωγουν τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς ἐπιχειρησῆς γιὰ τὶς ἀποφάσεις τους, τοιχοκολλώντας ἀνακοινώσεις σὲ ἡμιφανὲς σημείο». Όμως, δπως δ Μπολσεβίκος Σχρύπινχ ὑπενθύμισε ρεαλιστικὰ στὴ Συγδιάσκεψη, «δὲν πρέπει γὰ ξεχνᾶμε πὼς αὐτὰ δὲν εἰναι καγονκὰ καταστατικὰ ἐπικυρωμένα ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση. Εἰναι η πλατφόρμα μας, πάνω στὴ βάση τῆς δπολας θὰ ἀγωνιστοῦμε». Θεμέλιο τῶν αλτημάτων ήταν τὸ «έθιμο τὸ παναστατικὸ δίκαιο».

3 ΑΓΓΟΥΣΤΟΥ

Η Προσωρινὴ Κυβέρνηση ἔξαπολύει μὰ καμπάνια ἐνάντια στὶς «Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές» τῶν σιδηροδρόμων. Ο Κούκελ, ὑφυπουργὸς γιὰ τὸ Ναυτικό, προτείνει τὴν κήρυξη στρατιωτικοῦ νόμου στοὺς σιδηροδρόμους καὶ τὴ δημιουργία ἐπιτροπῶν μὲ ἀποστολὴ «γὰ διαλύσουν τὶς (Ἐργοστασιακὲς) Ἐπιτροπές». (Αὐτὴ εἰναι η φωνὴ τῆς μπουρζουαζίας τὸ 1917, κι δχι η φωνὴ τοῦ Τρότσκυ τὸ 1920! Βλ. Α ὅ γ ο υ σ τ ο 5 1920).

Σὲ μὰ «σύσκεψη μὲ τὴ βάση», ποὺ διοργάνωσε η κυ-

θέρνηση στή Μόσχα στις 10 Αύγουστου, ή καταστροφική κατάσταση πών σιδηροδρόμων άποδόθηκε στήν υπαρξή τών 'Επιτροπών τών σιδηροδρομικών. «Σύμφωνα μὲ μὰ ξερευνα ποὺ διενεργήθηκε κατά τή διάρκεια μιᾶς σύσκεψης διευθυντῶν τῶν σιδηροδρόμων, 5.531 ἐργάτες είχαν δριστεῖ γιὰ γὰ συμμετέχουν σ' αὐτές τις 'Επιτροπές στις 37 κυριότερες σιδηροδρομικές γραμμές. Αὐτοὶ ἀπαλλάχτηκαν ἀπὸ κάθε υποχρέωση γιὰ ἔργασία. Παιρνοντας σὰν βάση ἕνα συνηθισμένο μίνιμου 2.000 ρουβλίων, ή υπόθεση αὐτῆ στοίχιζε στήν Κυβέρνηση 11 ἑκατομμύρια ρουβλία. Κι αὐτὸ ἀφοροῦσε μόνο 37 ἀπὸ τις 60 κύριες σιδηροδρομικές γραμμές...» (27).

Τὸν ἴδιο περίπου καιρὸ δ Στρούβε, ἔνας διάσημος ἀστὸς Ἰδεολόγος καὶ οἰκονομολόγος, ἔγραψε δτὶ «ὅπως ἀκριβῶς στὸ στρατιωτικὸ πεδίο ή κατάργηση τῶν ἀξιωματικῶν ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες δδηγεῖ στήν καταστροφὴ τοῦ Στρατοῦ (γιατὶ συνεπάγεται τὴ νομμοποίηση μιᾶς ἐξέγερσης ποὺ εἶγαι ἀσημιβίσαστη μὲ τὴν ἴδια τὴν υπαρξὴ τοῦ Στρατοῦ), ἔτοι καὶ στὸ οἰκονομικὸ πεδίο ή ἀντικατάσταση τῆς ἐξουσίας τῶν διευθυντῶν ἀπὸ τὴν ἔργατικὴ διεύθυνση συνεπάγεται τὴν καταστροφὴ τῆς ὁμαλῆς οἰκονομικῆς τάξης καὶ ζωῆς στὶς ἐπιχειρήσεις» (28).

Λίγο ἀργότερα μέσα στὸν ἴδιο μήνα ἔγινε μιὰ Συνδιάσκεψη τῶν 'Εργοδοτῶν στήν Πετρούπολη, ή δποὶα δημιουργῆσε μιὰ 'Ενωση τῶν 'Εργοδοτικῶν Σωματείων. Κύριος στόχος τοῦ νέου ὀργανισμοῦ, δπως διευκρίνησε δ πρδεδρός του Μπιμάνωφ, ήταν «ἡ ἐξάλειψη τῆς ἀνάμιξης τῶν 'Εργοστασιακῶν 'Επιτροπῶν στὶς δικαιοδοσίες τῆς διεύθυνσης».

27. Πανκράτοβα, στὸ ἴδιο, σελ. 25.

28. Πανκράτοβα, στὸ ἴδιο, σελ. 25.

11 ΑΓΓΟΥΣΤΟΥ

Πρώτο τεῦχος τῆς «Γκόλος Τρούντα» («Φωνὴ τῆς Ἐργασίας»), που ἔκδιδεται στή Ρωσία κάτω ἀπὸ τὸ ἔμβλημα τῆς Ἐνωσης Ἀναρχοσυνδικαλιστικῆς Προπαγάνδας.

25 ΑΓΓΟΥΣΤΟΥ

Ἡ «Γκόλος Τρούντα», σὲ ἓνα φημομένο ἅρθρο μὲ τίτλο «Καυτὰ Προβλήματα» ἔγραψε: «Φωνάζουμε στοὺς ἐργάτες, τοὺς ἀγρότες, τοὺς στρατιῶτες, σ' ὅλους τοὺς ρώσους ἐπαναστάτες: Πρὶν ἀπ' ὅλα καὶ πάν' ἀπ' ὅλα συνεχίστε τὰς τὴν ἐπαναστασίαν ἀναγνώσεις σας. Συνεχίστε γὰρ δργανώνεστε καὶ γὰρ συντονίζετε τὰ νέα δργανά σας. Συνεχίστε — μὲ σιγουρία καὶ ὑπομονή, παντοῦ καὶ πάντα — γὰρ συμμετέχετε ὅλο καὶ πιὸ πλατειά, ὅλο καὶ πιὸ ἀποτελεσματικά, στὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα τῆς χώρας. Συνεχίστε μὲ τὶς δργανώσεις σας γὰρ παίρνετε στὰ χέρια σας τὶς πρώτες διλεῖς καὶ διτιώνετε τὰς διατάξεις τῆς διάσημης οἰκονομικῆς στηρίγματος. Δημιουργείστε παντοῦ τὰ ἀπαραίτητα δργανα γιὰ τὴ λύση αὐτῶν τῶν προβλημάτων. Ἀγρότες, καταλάβετε τὴ γῆ καὶ λύστε τὰ προβλήματά σας μὲ τὶς ἐπιτροπές σας. Ἐργάτες, προετοιμαστεῖτε γὰρ πάρετε στὰ χέρια σας καὶ γὰρ θέσσετε στὴ διάθεση τῶν δικῶν σας κοινωνικῶν δργάνων — ποὺ θὰ πρέπει γὰρ ὑπάρχουν παγούδ — τὰ δρυχεῖα, τὸ ὑπέδαφος, τὶς ἐπιχειρήσεις, τὰ κάθε εἶδος συγκροτήματα, τὰ ἐργοστάσια, τὶς φάμπρικες, τὰ ἐργαστήρια, τὶς μηχανές.

Λίγο ἀργότερα τὸ τεῦχος 15 τῆς ίδιας ἐφημερίδας παρακινοῦσε τοὺς ἀναγνῶστες τῆς γὰρ «ἀρχίσουν ἀγιέσως γὰρ δργανώνουν τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ζωὴ τῆς χώρας πά-

νω σὲ νέες βάσεις. "Ετοι θὰ ἀρχίσει νὰ ἐπιτυγχάνεται κάποιο εἰδος «δικτατορίας τῆς ἐργασίας» εῦκολα καὶ μὲ φυσικὸ τρόπο. Καὶ δ λαδὸς σιγά-σιγά θὰ μάθει νὰ χειρίζεται μὲ ἐπιτυχία δλα τὰ προβλήματα".

Κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου ἔγινε μὰ σειρὰ σημαντικῶν ἀπεργιῶν (ἐργάτες βυρσοδεψείων καὶ ὑφαντουργείων στὴ Μόσχα, ἐργάτες μηχανουργίας στὴν Πετρούπολη, ἐργάτες πετρελαίου στὸ Μπακού, μεταλλωρύχοι στὸ Ντόνιμπας). «Γύραρχει ἔνα κοινὸ χαρακτηριστικὸ σ' αὐτοὺς τοὺς ἀγώνες: οἱ ἐργοδότες ήταν ἔτοιμοι νὰ κάνουν παραχωρήσεις αὐξάνοντας τοὺς μισθούς, ἀλλὰ ἀρνιόντουσαν κατηγορηματικὰ νὰ ἀναγνωρίσουν δποιαδήποτε δικαιώματα στὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές. Οἱ ἀγωνιζόμενοι ἐργάτες ... ήταν ἔτοιμοι νὰ παλαιόψουν μέχρις ἐσχάτων, δχι τόσο γιὰ τὴν αδέηση τῶν μισθῶν δσο γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῶν ἐργοστασιακῶν τους δργανισμῶν». (29) Μιὰ ἀπὸ τὶς βασικὲς διεκδικήσεις ήταν ἡ μεταβίβαση τῶν δικαιωμάτων πρόσληψης καὶ ἀπόλυτης στὶς ἐπιτροπές. Οἱ ἀνεπάρκειες τοῦ «γόλου» τῆς 23 Απριλίου φαίνονται τώρα ξεκάθαρα. Η ἀπαίτηση νὰ ἀναλάβουν τὴν ἔξουσία τὰ Σοβιέτ ἀρχίσει νὰ δρίσκει ἀπήχηση. «Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀγώνα της γιὰ ἔνα «ἐργοστασιακὸ σύνταγμα» ἡ ἐργατικὴ τάξη ἀντιλήφθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ ἀναλάβει ἡ ἴδια τὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς» (30).

28 ΑΓΓΟΥΣΤΟΥ

Σὰν ἀνταπόκριση σὲ μὰ αὐξανόμενη ἐκστρατεία τῶν μπουρζουάδικων ἐφημερίδων ἐναγτίον τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καὶ «τοῦ ἀναρχισμοῦ τῆς ἐργατικῆς τάξης», δ μενε-

29. Πανκράτοβα, στὸ Ιδιο, σελ. 29. Αὐτὰ γιὰ τοὺς ἐργάτες ποὺ «είναι ίκανοι νὰ ἀποκτήσουν μόνο συνθικαλιστικὴ συνείδηση».

30. Πανκράτοβα, στὸ Ιδιο, σελ. 36.

δίκος ύπουρδος ἐργασίας Σχόδμπελεφ ἔξέδωσε τὴν φημισμένη του «Ἐγκύλιο No 421» ἀπαγορεύοντας τίς συναντήσεις τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐργασίας («ἔξαιτας τῆς ἀνάγκης νὰ ἀφιερωθεῖ κάθε ἐνέργεια καὶ κάθε λεπτὸ στὴν ἐντατικὴ ἐργασία»).

Ἡ ἐγκύλιος ἔξουσιοδότησε τὴ διοίκηση νὰ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοὺς μισθοὺς τὶς ὡρες ποὺ σπατάλησαν οἱ ἐργάτες παρανεντας μέρος στὶς συναντήσεις τῶν Ἐπιτροπῶν. Αὐτὸς ἔγινε τὴν ἐποχὴν ποὺ δι Κορνίλωφ βάδιζε πρὸς τὴν Πετρούπολη, καὶ «διανοοῦσαν οἱ ἐργάτες ξεσηκώνονταν ἀπειλητικοὶ γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἐπανάσταση, χωρὶς νὰ ἀναλογιζονται δι νὰ τὸ ἔχαναν αὐτὸ κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ὥρων ἐργασίας ἢ δχι». (31)

ΣΕ Η ΤΕΜ ΒΡΙΟΣ

Τὸ κόμμα τῶν μπολσεβίκων ἀποκτᾶ τὴν πλειοψηφία στὰ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης καὶ τῆς Μόσχας.

10 ΣΕ Η ΤΕΜ ΒΡΙΟΓ

Τρίτη Συνδιάσκεψη τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν.

Στὶς 4 Σεπτεμβρίου, μιὰ ἄλλη ἐγκύλιος τοῦ ύπουργείου ἐργασίας δρίζει δι τὸ δικαίωμα πρόσληψης καὶ ἀπόλυτης τῶν ἐργατῶν ἀνήκει στοὺς ίδιοκτῆτες τῆς ἐπιχειρησης. Ἡ προσωρινὴ κυβέρνηση, πανικοβλημένη τώρα μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν, προσπαθοῦσε ἀπεγνωσμένα νὰ περιορίσει τὴ δύναμή τους.

31. «Νόδι Πούτ» («Νίος Δρόμος»), 15 Οκτωβρίου 1917, No 1 - 2. Ἡ «Νόδι Πούτ» ήταν δργανό τοῦ Κεντρικοῦ Σοβιέτ τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν.

Ο μενσεβίκος Κολοκόλγικωφ παρακολούθησε τή Συνδιάσκεψη σὰν ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας. Ὑπεράσπισε τις Ἐγκυλίους. «Ἐξῆγησε» δις οἱ ἐγκύκλιοι δὲν στεροῦσαν ἀπὸ τοὺς ἐργάτες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλέγχου πάνω στὶς προσλήψεις καὶ ἀπολύσεις... παρὰ μόνο τὸ δικαίωμα νὰ προσλαμβάνουν καὶ νὰ ἀπολύσουν. «Οπως ἀκριβῶς θὰ ἔχαναν ἀργότερα οἱ ἴδιοι οἱ μπολσεβίκοι, δικαίωμα τοῦ ἐλέγχου σὰν ἐπιβλεφή πάνω στὴν οἰκονομικὴ πολιτική, ἀντίθετα ἀπὸ τὸ δικαίωμα νὰ διαιμορφώνεις αὐτὴ τὴν πολιτική». (32)

Στή Συνδιάσκεψη ἔνας ἐργάτης ποὺ δνομαζόταν Ἀφρινογκένεφ, δήλωσε δις «ὅλα τὰ κόλματα, χωρὶς νὰ ἔξαιροῦνται καὶ οἱ μπολσεβίκοι, δελεάζουν τοὺς ἐργάτες μὲ τὴν ὑπόσχεση τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ στὴ γῆ, μετὰ ἀπὸ 100 χρόνια... Ἔμεις δὲν χρειαζόμαστε καλυτέρευση σὲ 100 χρόνια, ἀλλὰ τώρα ἀμέσως». (33)

Ἡ Συνδιάσκεψη, ποὺ ἔχανε μονάχα δύο συνεδριάσεις, ἀποφάνθηκε πώς θὰ ζητήσει ἀμεση ἀκύρωση τῶν Ἐγκυλίων.

14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Συγεδρίαση τῆς διοργανωμένης ἀπὸ τὴν κυβέρνηση Δημοκρατίας Διάσκεψης. Τονίζοντας δις τὰ καθήκοντα τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν ἡταν «οὐσιωδῶς διαφορετικὰ» ἀπὸ αὐτὰ τῶν συγδικάτων, οἱ μπολσεβίκοι ζήτησαν 25 θέσεις γιὰ τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές. (Ο ἴδιος δηριθμὸς εἶχε δοθεῖ καὶ ἀπὸ τὴν κυβέρνηση στὰ συνδικάτα).

32. Φ. Ι. Καπλάν, «Η Μπολσεβίκη Ιδεολογία», Λονδίνο 1969, σελ. 83.

33. «Η Οκτωβριανή Ἐπανάσταση καὶ οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές...», τομ. II, σελ. 23.

‘Ο Λένιν γράφει: «Η Σοβιετική κυβέρνηση πρέπει νὰ εισάγει σ’ δὴ τὴ χώρα τὸν ἐργατικὸν Ἐλεγχο πάνω στὴν παραγωγὴ καὶ τὴ διανομὴ». «Η ἀποτυχία ἐνδὲ τέτοιου ἐλέγχου ... ἀπειλεῖ νὰ φέρει στὴ χώρα ἀπὸ ἑνδομάδα σὲ ἑνδομάδα πείνα καὶ καταστροφὴ ἀνυπολόγιστων διαστάσεων». (34)

Γιὰ ἀρχετές ἑνδομάδες οἱ ἐργαδότες κατέφευγαν στὸ κλεισμὸν τῶν ἐργοστασίων σὲ συνεχῶς αὐξανόμενη κλίμακα, προσπαθώντας νὰ περιορίσουν τὴ δύναμη τῶν ἐπιτροπῶν. Ἀπὸ τὸ Μάρτιο ἔως τὸν Αὔγουστο τοῦ 1917, 586 ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀπασχολοῦσαν πάνω ἀπὸ 100.000 ἐργάτες ἔκλεισαν (35), ἀλλοτε ἀπὸ Ἑλλειψῆς καυσίμων ἢ πρώτων όλῶν, ἀλλὰ συχνότερα ἀπὸ μᾶλισται προσπάθεια τῶν ἐργοδοτῶν νὰ χτυπήσουν τὴν αὐξανόμενη δύναμη τῶν ἐπιτροπῶν. Μιὰ ἀπὸ τις λειτουργίες τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου θεωροῦνταν τὸ νὰ βάλει τέλος σ’ αὐτοῦ τοῦ εἰδους τὴν τακτική.

1 ΘΚΤΩΒΡΙΟΥ

Δημοσιεύεται τὸ ἅρθρο τοῦ Λένιν «Μποροῦν οἱ μπολσεϊκοὶ νὰ διατηρήσουν τὴν Κρατικὴν Ἐξουσία;». Τὸ κείμενο αὐτὸν περιλαμβάνει δριαμένα ἑδάφια ποὺ βοηθοῦν τὴν κατανόηση ὀφετῶν γεγονότων ποὺ ἀκολούθησαν. «Οταν λέμε ἐργατικὸν Ἐλεγχο, πάντα συνδέουμε αὐτὸν τὸ σύγχρονα μὲ τὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, καὶ πάντα τὸ τοποθετοῦμε μετά ἀπ’ αὐτήν, ἐποιέντας ξεκαθαρίζουμε τὶ εἰδους πολιτεία ἔχουμε στὸ μυαλό μας ... Ἅγα εἶγαι μιὰ προλεταριακὴ πολι-

34. Λένιν, «Οἱ Στόχοι τῆς Ἐπανάστασης», «Διαλεχτὰ Ἐργα», (ἀγγλ. ἔκδ.), VI, σελ. 245-6.

35. Β. Π. Μιλιούτιν, «Ἱστορία τῆς Οικονομικῆς Ἀνάπτυξης τῆς Ε.Σ.Σ.Δ., 1917-1927», Μόσχα καὶ Λένινγκραντ 1927, σελ. 45.

τεία αύτή στήν όποια ἀναφερόμαστε (δηλ. ή δικτατορία του προλεταριάτου) τότε δέ ἐργατικὸς Ἐλεγχος μπορεῖ νὰ γίνει μιὰ παινεθνική, εὐρύτατη, πανταχοῦ παροῦσα, ἔξαιρετικά συγκεκριμένη καὶ σχολαστική λογική στική (ἔμφαση στὸ πρωτότυπο, σ.σ.) τῆς παραγωγῆς καὶ διαγομῆς τῶν ἀγαθῶν».

Στὸ ἕδιο φυλλάδιο δὲ Λένιν δριζεῖ τὸν τύπο τοῦ «σοσιαλιστικοῦ μηχανισμοῦ» (ἢ πλαισίου) μέσα στὸν δποῖο θὰ ἔχασκεῖται ἡ λειτουργία τῆς λογιστικῆς (δέ ἐργατικὸς Ἐλεγχος). «Χωρὶς μεγάλες τράπεζες εἶναι ἔνας "σταθερὸς μηχανισμός" που χρειάζεται γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τὸν δποῖο θὰ πάρουμε ἐτοιμο ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸν καὶ τὸν δρόμο τοῦ φώτισμοῦ». Τὸ μόνο πρόβλημά μας ἐδῶ εἶναι νὰ ἀπομακρύνουμε ἐκεῖνο ποὺ καπιταλιστικὰ παραμορφώνει αὐτὸν τὸν κατὰ τὰ ἄλλα ἔξαιρετικὸ μηχανισμό, καὶ νὰ τὸν κάνουμε ἀκόμη μεγαλύτερο, περισσότερο δημοκρατικὸ καὶ περισσότερο περιεκτικό...». «Μιὰ μόνη τεράστια κρατικὴ τράπεζα, μὲ παραχλάδια σὲ κάθε ἀγροτικὴ περιφέρεια καὶ σὲ κάθε ἐργοστάσιο — αὐτὸν θὰ είναι ἡδη τὰ ἐννέα δέκατα ἐνδές σοσιαλιστικοῦ μηχανισμοῦ». Σύμφωνα μὲ τὸν Λένιν, αὐτὸς δέ τύπος μηχανισμοῦ θὲ ἐπέτρεπε «γενικὴ τὴν ρησην λογικαὶ αστικαὶ συμβολαὶ τὸν κράτος, γενικὴ κρατικὴ λογιστικὴ τῆς παραγωγῆς καὶ διαγομῆς τῶν ἀγαθῶν» καὶ θὰ ἥταν «κάτισάν, δές ποιμε, σκελετὸν μιᾶς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας». ("Ολες οι ὑπογραμμίσεις εἶναι τοῦ Λένιν).

Καγεὶς δὲν ἀμφισθῆτει τὴ σπουδαιότητα τῆς τήρησης ὑπεύθυνων λογαριασμῶν, ἀλλὰ ἡ ταύτιση ποὺ κάνει δὲ Λένιν, τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου σὲ μιὰ «ἐργατικὴ πολιτεία» μὲ τὴ λογιστικὴ (δηλ. Ἐλεγχος τῆς ἐκτέλεσης τῶν ἀποφάσεων

ποὺ παίρνονται ἀπ' ἄλλους) είναι τρομερὰ ἀποκαλυπτική. Σὲ κανένα ἀπὸ τὰ γραπτὰ τοῦ Λένιν, δὲ ἐργατικὸς Ἐλεγχος δὲν ἔξισώνεται μὲ τὴν βασικὴν λήψην τῶν ἀποφάσεων (δηλ. μὲ τὴν πρωτοβούλιαν τῶν ἀποφάσεων) ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν παραγωγὴν (πόσο νὰ παράγεται, πῶς νὰ παράγεται, μὲ τὶ κόστος, ποιὸν νὰ βαράγει αὐτὸν τὸ κόστος κλπ.).

"Αλλα γραφτὰ τοῦ Λένιν αὐτῆς τῆς περιόδου ἐπαναλαμένουν δτι μὰ ἀπὸ τίς λειτουργίες τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου εἰναι τὴ παρεμπόδιση τοῦ σαμποτᾶς ἀπὸ τοὺς ὑψηλοὺς γραφειοκράτες καὶ ἀξιωματούχους. «Οσο γιὰ τοὺς ἀνώτερους ὑπαλλήλους ... πρέπει νὰ τοὺς φερόμαστε δπως φερόμαστε στοὺς καπιταλιστές — μὲ σκληρότητα. Κι αὐτοί, δπως οι καπιταλιστές, θὰ προβάλουν ἀντίσταση ... μποροῦμε νὰ ἐπιτύχουμε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου νὰ καταστήσουμε ἀδύνατη μιὰ τέτοια ἀντίσταση». (36) Οι ἀντιλήφεις τοῦ Λένιν γιὰ τὸν ἐργατικὸν Ἐλεγχο (σὰν τρόπο πρόληψης τοῦ κλεισμάτος τῶν ἐργοστασίων) καὶ οἱ συνεχεῖς ἐπαναλαμβανόμενες ἀπαιτήσεις του γιὰ «ἄνοιγμα τῶν βιβλίων» (τὰν τρόπο γιὰ τὴν πρόληψη τῶν σαμποτᾶς) ἀναφέρονταν τόσο στὴν ἀμεσην κατάσταση δσο καὶ στοὺς μῆνες ποὺ πρόκειται γὰ ἀκολουθήσουν τὴν ἐπανασταση, στα ταση στα ση. Όραματιζόταν μὰ περίοδο κατὰ τὴν δποία, σ' ἓνα ἐργατικὸ κράτος, ἢ μπουρζουαζία θὰ ἔξακολουθοῦσε νὰ διατηρεῖ τὴν τυπικὴν ιδιοκτησία καὶ τὴν πραγματικὴ διεύθυνση τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ. Τὸ νέο Κράτος, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Λένιν, δὲν θὰ ἥταν ἴχανδ νὰ ἀναλάβει ἀμέσως τὴ διαχείριση τῆς βιομηχανίας. Θὰ ὑπῆρχε μία μεταβατικὴ περίοδος κατὰ τὴν δποία οι καπιταλιστές θὰ ἔξαναγκαζόταν σὲ συνεργασία. Τὸν «ἐργατικὸν Ἐλεγχο» τὸν ἔβλεπε σὰν τὸ μέσο αὐτοῦ τοῦ ἔξαναγκασμοῦ.

36. Λένιν, στὸ ίδιο σελ. 265-7.

10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Τέταρτη Συνδιάσκεψη τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἀστακῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πετρούπολης καὶ τῶν περιχώρων της. Τὸ κύριο θέμα στὴν ἡμερήσια διάταξη ἦταν ἡ σύγκλιση τῆς πρώτης Πανρωσικῆς Συνδιάσκεψης τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν.

13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἡ «Γκόλος Τρούντα» καλεῖ γιὰ «πλήρη ἐργατικὸν ἔλεγχο, ποὺ νὰ ἀγκαλιάζει δλες τὶς λειτουργίες τῶν ἐργοστασίων, πραγματικὸν καὶ δχι πλαστὸν ἔλεγχο, ἔλεγχο πάνω στοὺς κανονισμοὺς τῆς ἐργασίας, στὶς προσλήψεις καὶ ἀπολύτεις, στὶς ὥρες καὶ τοὺς μαθούς, καθὼς καὶ στὶς τεχνικὲς διαδικασίες τῆς μεταποίησης».

Σοδιέτ καὶ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἐμφανίζονται παντοῦ καὶ σὲ πρωτοφανεῖς ἀναλογίες. Η ἀνάπτυξή τους μπορεῖ νὰ ἔχηγγηθεῖ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὰ ριζοσπαστικὴ φύση τῶν καθηκόντων ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ ἐργατικὴ τάξη. Τὰ Σοδιέτ καὶ οἱ Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς ἦταν πολὺ περισσότερο συνδεδεμένα μὲ τὴν πραγματικότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἀπ' δ, τι ἦταν τὰ συγδικάτα. Ἀποδείχτηκαν ἐπομένως πολὺ περισσότερο ἀποτελεσματικὰ φερέφωνα τῶν βασικῶν ἀπαιτήσεων τοῦ λαοῦ.

Κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου γινόταν ἐντατικὴ προπαγάνδα ὑπὲρ τῶν ἀντιεξουσιαστικῶν ἰδεῶν. «Οὗτε μιὰ ἐφημερίδα δὲν ἔκλεισε, οὔτε ἔνα φυλλάδιο, σημείωμα η δι:βλίο δὲν κατασχέθηκε, οὔτε μιὰ πορεία η μαζικὴ συγκέντρωση δὲν ἀπαγορεύτηκε ... Εἶναι ἀλήθεια δτὶ η Κυβέρνηση αὐτὴ τὴν περίοδο ἤθελε νὰ πάρει αὐστηρὰ μέτρα ἐναντίον τόσο τῶν ἀναρχικῶν δσο καὶ τῶν μπολσεβίκων. Ο Κερένσκου ἀπελῆσε πολλὲς φορὲς δτὶ θὰ «τοὺς κάψει μὲ καφτὸ

οίδερο». Άλλα καὶ κυνέρηση ἡταν ἀνίσχυρη, γιατὶ τὴν ἐπανάστασην δρίσκουνταν σὲ πλήρη ἀνάπτυξη» (37).

“Οπως τῇδη δεῖξαμε οἱ μπολσεβίκοι σ' αὐτὸν τὸ στάσιμον ὑποστήριζαν ἀκόμα τὰς ἔργοστασιακές ἐπιτροπές. Τις ἔβλεπαν σάν «πολιορκητικὸν κριόν ποὺ θὰ χτυποῦσε τὸν καπιταλισμό, σάν δργανα ταξικῆς πάλης, φτιαγμένα ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν τάξην στὸ δικό της ἔδαφος». (38) Εἴδεταν ἐπίσης στὸ σύνθημα τὸ «ἔργοστασικὸν ἐλέγχου» ἔνα μέσο γιὰ τὴν ὑπονόμευση τῆς μενσεβίκικης ἐπιρροῆς στὰ συγδικάτα. Άλλα οἱ μπολσεβίκοι «παρασύρονταν ἀπὸ ἔνα κίνημα ποὺ ἡταν ἀπὸ πολλές ἀπόψεις στενάχωρο γι' αὐτούς, τὸ διποτὸ διμώς, ἐπειδὴ ἀποτελοῦσε τὴν κύρια προωθητικὴ δύναμιν τῆς ἐπανάστασης, δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ τὸ ὑποστηρίξουν». (39)

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1917 τὴν μπολσεβίκην ὑποστήριξη πρὸς τὰς ἔργοστασιακές ἐπιτροπές ἡταν τόση ποὺ οἱ μενσεβίκοι τοὺς κατηγοροῦσαν πώς ἀπαρνήθηκαν τὸν Μαρξιズμό καὶ προσχώρησαν στὸν Ἀναρχισμό.

«Στὴν πραγματικότητα δὲ λένεν καὶ οἱ δικαδοὶ του παρέμειναν σταθεροὶ ὑποστηριχτές τῆς μαρξιστικῆς ἀντίληψης τοῦ συγχεντρωτικοῦ κράτους. Οἱ δικεσος σκοπός τους, ὥστε, δὲν ἡταν ἀκόμη γάλ δημιουργήσουν τὴν συγχεντρωτικὴν προλεταριακὴν δικτατορίαν, ἀλλὰ γάλ ἀποκεντρώσουν διο τὸ δυνατὸ περισσότερο τὸ μπουρζουάδικο κράτος καὶ τὴν μπουρζουάδικη οἰκονομίαν. Αὐτὸν ἡταν ἔνας ἀπαραίτητος δρός γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης. Στὸ οἰκονομικὸν πεδίο, ἐποιέγως, τὴν ἔργοστασιακὴν ἐπιτροπή, τὸ ζωντανὸ δργανο τῆς

37. Γ. Π. Μαξίμοφ, «Οι Ἐπαναστάτες Συνδικαλιστές στὴ Ρωσία τὴν Ἐπανάσταση», μπροσούρα No 11 τῆς «DIRECT ACTION», σελ. 6.

38. Πανκράτοβα, στὸ Ιδίο, σελ. 5.

39. Έ. Κάρρ, «Η Μπολσεβίκη τὴν Ἐπανάσταση», ἐκδ. PEN-GUIN, τομ. II, σελ. 80.

εάσης, — καὶ δχι τὸ συνδικάτο — ἡταν τὸ πιὸ ἴχανὸ καὶ ἀποτελεσματικὸ ἔργαλειο τῆς ἀναταραχῆς. "Ἐτοι τὰ συνδικάτα πέρασαν στὸ περιθώριο..."» (40).

Αὕτη είγει πιθανῶς ἡ πιὸ σαφῆς ἔξιγγηση γιατὶ οἱ μπολσεβίκοι σ' αὐτὸ τὸ στάδιο ὑποστήριξαν τὸν ἔργατικὸ ἔλεγχο καὶ τὸν δργανωτικὸ του φορέα, τις ἔργοστασιακὲς ἐπιτροπές. Σήμερα, μονάχα οἱ ἀπληροφόρητοι — ἡ αὐτοὶ ποὺ θέλουν γὰρ ἔξαπατοῦνται — μποροῦν ἀκόμη νὰ χοροῖδεύσουν τὸν ἁυτό τους πιστεύοντας δτι ἡ προλεταριακὴ ἔξουσία, στὴν καρδιὰ τῆς παραγωγῆς, ἀποτέλεσε ποτὲ διασικὴ πίστη ἡ σκοπὸ τοῦ μπολσεβίκισμοῦ.

17—22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Πρώτη Πανρωσσικὴ Συνδιάσκεψη τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν ποὺ συγκλήθηκε ἀπὸ τὴ «Νόδιο Πούτ» («Νέος Δρόμος»), μὰ ἐφημερίδα «ἔντονα χρωματισμένη μὲ ἔνα νέο εἶδος ἀναρχο-συγδικαλισμοῦ, ἀν καὶ δὲν ὑπῆρχε κανένας ἀναρχοσυγδικαλιστὴς στὸ προσωπικό της.» (41) Σύμφωνα μὲ μετέπειτα μπολσεβίκικες πηγές, ἀπὸ τοὺς 137 ἀντιπροσώπους ποὺ πήραν μέρος στὴ Συνδιάσκεψη οἱ 86 ἡταν μπολσεβίκοι, 22 σοσιαλεπαναστάτες, 11 ἀναρχοσυγδικαλιστές, 8 μενσεβίκοι, 6 «ιαξιμαλιστές» καὶ 4 ἀκομμιάτιστοι. (42) Οἱ μπολσεβίκοι ἐπιζητοῦσαν τὴν κατάκτηση τῆς ἔξουσίας καὶ οἱ διαθέσεις τους ἀπέναντι στὶς ἔργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἀρχισαν ἥδη νὰ ἀλλάζουν. Ο Σμήντ, μελλοντικὸς κομμισάριος ἔργασίας στὴν κυβέρνηση τοῦ Λένιν, περιέγραψε τὶ συγέβαινε σὲ πολλὲς περιοχές. «Τὴν ἐποχὴ ποὺ δημιουργοῦνται οἱ ἔργοστα-

40. Ντώντοερ, στὸ ίδιο, σελ. 15-16.

41. Γ. Π. Μαξίμωφ, στὸ ίδιο, σελ. 11-12.

42. «Η Οκτωβριανὴ Ἐπανάσταση καὶ οἱ ἔργοστασιακὲς ἐπιτροπές...», τομ. II, σελ. 114.

σιακές ἐπιτροπές, τὰ συνδικάτα δὲν υπήρχαν ἀκόμη. Οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές γέμισαν τὸ κενό». (43) «Ἐνας ἄλλος μπολσεβίκος διμλητῆς δήλωνε: «Ἡ αὐξηση τῆς ἐπιτροφῆς τῶν εργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν συνέβη, δπως ήταν φυσικό, εἰς βάρος τῶν συγχεντροποιημένων οἰκονομικῶν δργανισμῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης δπως εἶναι τὰ συνδικάτα. Λύτη δέδουλα εἶναι μιὰ πολὺ ἀγώμαλη ἔξελιξη, ποὺ στὴν πράξη δδήγησε σὲ πολὺ ἀνεπιθύμητα ἀποτελέσματα» (44).

Μιὰ διαφορετική ἀποψή τονίστηκε ἀπὸ ἐναντιπρόσωπο τῆς Όδησσοῦ. Αὐτὸς δήλωσε δτι «Οἱ ἐπιτροπές ἐλέγχου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀπλῶς ἐπιτροπές ἐπαλγίθευσης, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι τὰ κύταρα τοῦ μέλλοντος, τὰ δποῖα ἀπὸ τώρα κιδλας πρέπει νὰ ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν μεταβίβαση τῆς παραγωγῆς στὰ χέρια τῶν ἐργατῶν» (45).

«Ἐνας ἀναρχικὸς διιλητῆς εἶπε δτι «Τὰ συνδικάτα θέλουν νὰ καταδροχθίσουν τὶς ἐργοστασιακές ἐπιτροπές. Δὲν υπάρχει λαϊκὴ δυσαρέσκεια γιὰ τὶς ἐργοστασιακές ἐπιτροπές, ἀλλὰ υπάρχει δυσαρέσκεια γιὰ τὰ συνδικάτα. Γιὰ τὸν ἐργάτη, τὸ συνδικάτο ἀποτελεῖ ἔνα είδος δργανισμοῦ ποὺ τοῦ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἔξω. Ἡ ἐργοστασιακὴ ἐπιτροπὴ δρίσκεται πιὸ κοντά στοὺς ἐργάτες». Ἐπιστρέφοντας σὲ ἕνα θέμα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τεθεῖ ἐπανειλημμένα, τόκως δτι «Οἱ ἐργοστασιακές ἐπιτροπές ήταν κύτταρα τοῦ μέλλοντος... Αὐτές, καὶ δχ: τὸ κράτος, ἔπρεπε τώρα νὰ διευθύνονται» (46).

«Ο Λένιν σ' αὐτὸ τὸ στάδιο ἔβλεπε τὴν τεράστια σημασία τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν... σὰν μέσο γιὰ τὴν κατάληψη τῆς ἔξουσίας ἀπὸ τὸ μπολσεβίκικο κόμμα. Σύμφωνα μὲ τὸν Ὁρκανικήτε, δήλωνε δτι «πρέπει νὰ μεταφέρουμε

43. Στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 188.

44. Στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 190.

45. Στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 180.

46. Στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 191.

ιὸ κέντρο δάρους στὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές. Οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς πρέπει νὰ γίνουν τὰ δργανα τῆς ἔξεγερσης. Πρέπει νὰ ἀλλάξουμε τὸ σύνθημα μας καὶ ἀντὶ νὰ λέμε ““Ολη ἡ ἔξουσία στὰ Σοβιέτ” νὰ λέμε ““Ολη ἡ ἔξουσία στὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές”» (47).

Στὴ Συνδιάσκεψη πάρθηκε μιὰ ἀπόφαση ποὺ διαχήρυσε δι «δ ἐργατικὸς ἔλεγχος — μ ἐ σ α σ τ ἀ δ ρ i α ποὺ τοῦ καθορίστηκαν ἀπὸ τὴ Συνδιάσκεψη — ήταν δυνατὸς μονάχα κάτω ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ οικονομικὴ ἔξουσία τῆς ἐργατικῆς τάξης». Η Συνδιάσκεψη προειδοποίησε ἐνάντια στὶς «μεμονωμένες» καὶ «ἀνοργάνωτες» δραστηριότητες καὶ δήλωσε δι «ἡ κατάληψη τῶν ἐργοστασίων ἀπὸ τοὺς ἐργάτες καὶ ἡ χρησιμοποίησή τους γιὰ προσωπικὰ κέρδη ήταν ἀσυμβίβαστη μὲ τὶς ἐπιδιώξεις τοῦ προλεταριάτου» (48).

25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Πτώση τῆς προσωρινῆς χυβέρνησης τοῦ Κερέγυσχου.

Λανακήρυξη τοῦ Συμβουλίου τῶν Λαϊκῶν Κομμισαρίων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἔναρξης τοῦ Δεύτερου Πανρωσικοῦ Συγεδρίου τῷ Σοβιέτ.

26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Στὸ Δεύτερο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Σοβιέτ, οἱ μπολσεβίκοι διμιλητές διαχήρυξαν: «Η ἐπανάσταση νίκησε. Όλη ἡ ἔξουσία περιῆλθε στὰ Σοβιέτ... Νέοι νόμοι θὰ ἀνακοινωθοῦν μέσα σὲ λίγες μέρες σχετικὰ μὲ τὰ προβλήματα

47. Γ. Κ. Ὁρντζονικίτς, «Διαλεχτὰ δόθρια καὶ λόγοι», Μόσχα 1939, σελ. 124.

48. Πανχράτοβ, στὸ ίδιο, σελ. 48-49.

τῶν ἐργατῶν. "Ἐνας ἀπὸ τοὺς πιὸ βασικοὺς θὰ ἔχει σχέση μὲ τὸν ἐργατικὸν Ελεγχὸν τῆς παραγωγῆς καὶ μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς βιομηχανίας στὶς φυσιολογικὲς συνθῆκες. Οἱ ἀπεργίες καὶ οἱ διαδηλώσεις εἶναι ἐπιζήμιες στὴν Πετρούπολη. Σᾶς καλοῦμε νὰ βάλετε τέλος σ' ὅλες τὶς ἀπεργίες ποὺ σχετίζονται μὲ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ θέματα, νὰ ἐπιστρέψετε στὴν ἐργασία καὶ νὰ τὴν συνεχίσετε μὲ ἀπόλυτη τάξη... Ὁ καθένας στὴ θέση του. Ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῆς Σοβιετικῆς Κυβέρνησης αὐτὲς τὶς μέρες εἶναι νὰ συνεχίσει ὁ καθένας τὴν ἐργασία του» (49). Χωρὶς νὰ κοκκινίζει καθόλου, ἡ Πανχράτοβα γράφει δὲ «ἡ πρώτη μέρα τῆς ἐργατικῆς ἑξουσίας ἐγκαινιάστηκε μὲ τὸ κάλεσμα αὐτὸς γιὰ δουλειὰ καὶ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ γέου εἴδους ἐργοστασίου» (50).

Δημοσιεύεται τὸ «διάταγμα γιὰ τὴ Γῆ». Οἱ γαῖες τῶν εὐγενῶν, τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ στέμματος περνῶνται στὴν κηδεμογλία τῶν ἀγροτῶν.

3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Δημοσιεύεται στὴν «Πράξη» τὸ «Σχέδιο Διατάγματος πάνω στὶς Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς» τοῦ Λένιν (51). Αὐτὸς προνοοῦσε γιὰ τὴν «εἰσαγωγὴ τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου στὴν παραγωγὴ, στὴν ἀποθήκευση, στὴν ἀγορὰ καὶ στὴν πώληση δλων τῶν προϊόντων καὶ πρώτων όλων σὲ ὅλες τὶς βιομηχανικές, ἐμπορικές, τραπεζικές, ἀγροτικές καὶ ἄλλες ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀπασχολοῦν συνολικὰ δχι λιγώτερους ἀπὸ 5 ἐργάτες καὶ ὑπαλλήλους — ἢ ἔχουν ἀκαθάριστες εἰσπράξεις δχι μικρότερες ἀπὸ 10.000 ρουβλια τὸ χρόνο».

49. Πανχράτοβα, στὸ ίδιο, σελ. 50.

50. Πανχράτοβα, στὸ ίδιο, σελ. 51.

51. Λένιν, «Διαλεχτὰ Ἐργα» (ἀγγλ. Έκδ.) τόμ. VI, σελ. 410 - 411.

«Ο έργατικός Έλεγχος θὰ γινόταν «ἀπὸ δλους τοὺς ἔργά-
τες καὶ ὑπαλλήλους σὲ κάθε ἐπιχείρηση, εἴτε ἀπευθεῖας ή
γένει ἐπιχείρηση εἶναι ἀρκετὰ μακρὴ ὥστε νὰ τὸ ἐπιτρέπει, εἴ-
τε μέσω ἀντιπροσώπων ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἔχειγοῦν ἀμέσως
σὲ μαζικές συγκεντρώσεις». Στοὺς ἔκλεγμένους ἀντιπροσώ-
πους θὰ ἥταν «προσιτὰ δλα τὰ διδλία καὶ ἔγγραφα, καὶ δλες
οἱ ἀποθήκες καὶ τὰ στόχια τῶν υλικῶν, τὰ ἔργαλεια καὶ τὰ
προιόντα, χωρὶς ἔξαίρεση».

Αὐτὲς οἱ ἔξαιρετικές καὶ συχνὰ ἀναφερόμενες ρυθμίσεις
στὴν ούσια ἀπλῶς κατέγραφαν καὶ νομιμοποιοῦσαν δ, τι εἶχε
ἡδη ἐπιτευχθεῖ καὶ συντελεστεῖ σὲ πολλὰ μέρη ἀπὸ τὴν ἔρ-
γατικὴν τάξην στοὺς ἀγῶνες τῶν προηγούμενων μηνῶν. Ἄκο-
λουθοῦνταν ἀπὸ ἄλλα τρία σημεῖα ποὺ ἀνοιγαν δυσοίωνες
προοπτικές. Στὴν πραγματικότητα αὐτὰ σύντομα κατάργη-
σαν τὰ θετικὰ στοιχεῖα τῶν προηγουμένων. «Ἐτσι, καθορι-
ζόταν, (σημείο 5) δτι «οἱ ἀποφάσεις τῶν ἔκλεγμένων ἀντι-
προσώπων τῶν ἔργατῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων εἶναι νομίμιας
δεσμευτικές γιὰ τοὺς ἰδιοκτῆτες τῶν ἐπιχειρήσεων», ἀλλὰ
μποροῦσαν «γὰ ἀ καρδιῶς γὰ πότε τὰ συν-
δικάτα καὶ τὰ συνέδρια» (ἡ ἔμφαση εἰ-
ναί: δική μας, σ.σ.). Αὐτῇ ἀκριβῶς ἥταν ἡ μοίρα τῶν «ἔκλεγ-
μένων ἀντιπροσώπων τῶν ἔργατῶν καὶ ὑπαλλήλων»; τὰ
συνδικάτα ἀποδείχτηκαν τὸ βασικὸ μέσο μὲ τὸ δποιο ὀμπολ-
εβίκοι ἐπιζήτησαν νὰ συντρίψουν τὴν αὐτόνοιη δύναμη τῶν
ἔργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν.

Τὸ Σχέδιο Διατάγματος ἐπίσης τόνιζε (σημείο 6) δτι
«οἱ δλες τὶς ἐπιχειρήσεις κρατικῆς σπουδαιότητας» δλοι οἱ
ἀντιπρόσωποι ποὺ ἔκλεχτηκαν γιὰ νὰ ἔξασκοῦν τὸν ἔργατ-
ικὸ Έλεγχο θὰ ἥταν «ὑπόλογοι στὸ κράτος γιὰ τὴν τήρηση
τῆς πιὸ ἀπόλυτης τάξης καὶ πειθαρχίας καὶ γιὰ τὴν προστα-
σία τῆς ἰδιοκτησίας». Ἐπιχειρήσεις «κρατικῆς σπουδαιότη-
τας» καθορίζονταν (σημείο 7) — καὶ αὐτὸ θυμίζει κάτι πο-
λὺ γνωστὸ σὲ δλους τοὺς ἐπαναστάτες — «δλες οἱ ἔ-

πιχειρήσεις πού έργαζονται για
άμυντικούς σκοπούς, η είναι με
έποιον δήποτε τρόπο συνδεδεμέ-
νες με την παραγωγή είδων απα-
ραίτητων για τη συντήρηση
τού πληθυσμού» (δική μας ή Εμφαση, σ.σ.).
Με άλλα λόγια, ούσιαστικά κάθε έπιχείρηση μπορεί να
θεωρηθεί από το ρωσικό κράτος σαν «κρατικής σπουδαιό-
τητας». Οι άντιπροσώποι μάς τέτοιας έπιχείρησης (έκλεγ-
μένοι για να διοικούν τὸν έργατικὸν ἔλεγχο) ήταν τώρα υπό-
λογοι σὲ μά ύψηλότερη ἔξουσία. Αχόμα, ἐφόσον τὰ συνδι-
κάτα (ήδη πολὺ γραφειοκρατικοποιημένα) μπορείσαν να
«ἀκυρώνουν» τὶς ἀποφάσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς βάσης,
ποιά πραγματικὴ ἔξουσία στὴν παραγωγὴ είχαν οἱ ἀπλοὶ¹
έργαζομενοι; Τὸ διάταγμα γιὰ τὸν έργατικὸν ἔλεγχο σύντο-
μα ἀπέδειξε, στὴν πράξη, πώς δὲν δεῖται οὔτε δο τὸ χαρτὶ
πάνω στὸ διποτὸ γράφτηκε.*

9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Διάταγμα πού διαλύει τὸ Σοβιέτ στὸ Λαϊκὸ Κομισα-
ριάτο τῶν τηλεγραφείων καὶ ταχυδρομείων (52).

Τὸ ίδεα τοῦ έργατικοῦ ἔλέγχου είχε διαδοθεί ἀκόμη
καὶ στὶς δημόσιες υπηρεσίες. Ένα Σοβιέτ υπαλλήλων είχε
ἀναλάβει τὸν ἔλεγχο τοῦ Λαϊκοῦ Κομισαριάτου ταχυδρο-
μείων καὶ τηλεγραφείων καὶ άλλο ένα είχε ἐγκατασταθεί

* Εἶναι πολὺ δινέτυμο ἀπὸ μέρους ἀκείνων πού εἶναι σὲ θέση
να γνωρίζουν τὰ πράγματα (οἱ τὸ δρόμο τοῦ Τόνου Κλιφ στὸ «LA-
BOUR WORKER», τοῦ Νοεμβρίου 1967), τὸ να ἔξυμνον αὐτὰ τὰ
Σιατάγματα γιὰ τὸν έργατικὸν ἔλεγχο παρουσιάζοντάς τα σὰν κάτι
πού ποτὲ δὲν ἤταν καὶ ποτὲ δὲν είχαν τὴν πρόθεση νὰ γίνουν.

52. «Συλλογὴ Καταστατικῶν 1917-18» (ρω. Εκδ.), No 3, Δρ.
ερ 30.

στὸ Ναυαρχεῖο. Στὶς 9 Νοεμβρίου ἐκδόθηκε μιὰ ἔκκληση ἀπὸ τὸν Κομμισάριο τοῦ Λαοῦ γιὰ τὸ Ἰπουργεῖο (SIC!!) ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων, ποὺ κατέληγε: «Διακηρύξσω διτὶ καμία ἀπὸ τὶς ἀποκαλούμενες δημάδες πρωτοδουλίας ἢ ἐπιτροπές γιὰ τὴ διεύθυνση τοῦ τμήματος ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων δὲν μπορεῖ νὰ σφετεριστεῖ τὶς λειτουργίες ποὺ ἀνήκουν στὴν κεντρικὴ ἑξουσία καὶ σὲ ἐμέγα σὰν Λαϊκὸ Κομμισάριο» (53).

14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

‘Ο Λέγιν περίμενε τὰ «Σχέδια Νόμου πάνω στὸν Ἐργατικὸν Ἐλεγχο» νὰ ἐπικυρωθοῦν, μὲ μικρὲς μόνο τροποποιήσεις, ἀπὸ τὴν Παγρασσικὴ Κεντρικὴ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Σοδιέτ (V.T.C. I.K.) καὶ ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κομμισάριων (Σοδναρχόμ). Στὴν πραγματικότητα οἱ προτάσεις του ἔγιναν ἀφοριμῆ γιὰ ἕντονες συζητήσεις καὶ ἐπικρίθηκαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀριστερὰ καὶ ἀπὸ τὴ δεξιά. ‘Ο Λοζόφου, μπολσεβίκος συγδικαλιστής, γράφει: «Σὲ μᾶς φαινόταν πῶς οἱ μιούάδες ἐλέγχου τῆς δάσης πρέπει νὰ ἐνεργοῦν μόνο μέσα σὲ πλαίσια αὐστηρὰ καθορισμένα ἀπὸ ὑψηλότερα δργανα ἐλέγχου. Οἱ σύντροφοι δημώς ποὺ υποστηρίζαν τὴν ἀποκέντρωση τοῦ Ἐργατικοῦ ἐλέγχου πίεζαν γιὰ δινεξαρτησία καὶ αὐτογομία αὐτῶν τῶν κατώτερων δργάνων, ἐπειδὴ ἔνοιαθαν πῶς οἱ μάζες οἱ 111ες θὰ ἐπρεπε νὰ ἐνσαρχώνουν τὴν ἀρχὴ τοῦ ἐλέγχου» (54). ‘Ο Λοζόφου πίστευε πῶς «τὰ κατώτερα δργανα ἐλέγχου πρέπει νὰ περιορίζουν τὶς ἐργαστηριότητές τους μέσα στὰ πλαίσια ποὺ δρίζονται ἀπὸ τὶς δδηγίες τοῦ. Παγρασσικοῦ Συμβούλιον Ἐργατικοῦ Ἐλέγχου, τὸ ὥποιο προτείνεται νὰ δημιουργηθεῖ. Πρέπει νὰ

53. ‘Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 77, διποτημείωση 1.

54. ‘Α. Λοζόφου, «Ο Ἐργατικὸς Ἐλεγχος», Πετρούπολη 1918, σελ. 10.

τὸ ποῦλε ἔσκαθαρα καὶ κατηγορηματικά, ὥστε οἱ ἐργάτες στὶς διάφορες ἐπιχειρήσεις νὰ μὴ φύγουν μὲ τὴν ίδεα διὰ τὰ ἐργοστάσια ἀνήκουν σ' αὐτούς».

Παρὰ τὶς ἑντονες διαιμαρτυρίες τῆς βάσης, καὶ μετὰ ἀπὸ δύο ἔβδοις ἡμέρας περίπου συζητήσεων, ἐπιτεύχθηκε ἔνας «*τυπικός διοικητής*», μὲ τὸν ὅποιο τὰ συγδικάτα — ποὺ ἦταν τώρα οἱ «ἀπροσδόκητοι προασπιστὲς τῆς τάξης, τῆς πειθαρχῆς καὶ τῆς συγκεντρωτικῆς διεύθυνσης τῆς παραγωγῆς» (55) — εἶχαν διοφάνερα κερδίσει τὴν μάχη. Τὸ νέο κείμενο υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὴν Πανρωσικὴν Κεντρικὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Σοδιέτ (V.T.C.I.K.) στὶς 14 Νοεμβρίου (μὲ 24 ψήφους ὑπὲρ καὶ 10 κατά), ἐπικυρώθηκε ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κομισάριων στὶς 15 Νοεμβρίου καὶ τέθηκε σὲ ίσχύ τὴν ἐπόμενη μέρα. Ο Μιλιούτιν, ποὺ παρουσίασε τὸ ἀναθεωρημένο διάταγμα στὴν Πανρωσικὴν Κεντρικὴν Ἐκτελεστικὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Σοδιέτ, ἐξήγησε κάπως ἀπολογητικὰ πώς «ἡ ζωντανὴ πραγματικότητα μᾶς πρόσφασε» καὶ πώς εἶχε γίνει ἐπιτακτικὰ ἀναγκαῖο γὰρ «συγενώσουμε μέσα σὲ ἔνα σταθερὸ κρατικὸ μηχανισμό, τὸν ἐργατικὸ ἔλεγχο δὲ ποτὸς ἀσκοῦνταν ἐπὶ τόπου σὲ κάθε ἐπιχείρηση». «Ἡ νομοθεσία γιὰ τὸν ἐργατικὸν ἔλεγχο, ἡ δποία θὰ ἐπρεπε λογικὰ γὰρ προσαρμοστεῖ στὸ πλαίσιο ἑνὸς οἰκονομικοῦ σχεδίου, τέθηκε ἀναγκαστικὰ σὲ ίσχύ πρὶν ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν γιὰ τὸ ίδιο τὸ σχέδιο» (56). Δὲν μποροῦσε γὰρ ὑπάρξει πιὸ ἔσκαθαρη ἀναγνώριση τῶν τρομερῶν πιέσεων ἀπὸ τὰ κάτω καὶ τῶν δυσκολιῶν ποὺ ἀντιμετώπιζαν οἱ μπολεστίχοι: στὴν προσπάθειά τους γὰρ τὶς καναλιζάρουν.

Στὸ ἀναθεωρημένο διάταγμα οἱ 8 θέσεις τοῦ Λένιν αὐξή-

55. 'Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, σελ. 73.

56. «Πρωτόκολλα Συνεδριάσεων τῆς Πανρωσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Σοδιέτ, δεύτερη σύγκληση (1918)», φωσ. Ἑκδ., σελ. 60.

θηκαν σε 14 (57) : Τὸ νέο διάταγμα ἀρχίζε μὲ τὴν ἔξυπνη
δήλωση δι: «πρὸς τὸ σμιφέρον τῆς σχεδιασμένης ρύθμους
τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας» ή νέα κυβέρνηση «ἀναγνωρίζει τὴν
ἰσχὺ τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου σὲ δλη τὴν οἰκονομία». «Οὓς
ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει μιὰ σταθερὴ ἱεραρχεία τῶν δργάνων ἐλέγ-
χου. Οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς θὰ «ἐπιτρεπόταν» νὰ πα-
ραμείνουν τὰ δργανα ἐλέγχου κάθε ἕχωριστῆς ἐπιχειρη-
σης. Ἀλλὰ κάθε ἐπιτροπὴ θὰ ἡταν ὑπόλογη σὲ Ἑνα «Περι-
φερειακὸ Συμβούλιο Ἐργατικοῦ ἐλέγχου» ποὺ μὲ τὴν σει-
ρά του θὰ ἔχαρτισταν ἀπὸ Ἑνα «Π α ν ρ α σ σ i κ δ Σ u j-
i n o ú l i o Ἐ r γ a t i c o o Ἐ l é g χ o u » (58). Η
σύνθεση αὐτῶν τῶν ἀνώτερων δργάνων θὰ ἀποφασίζεται
ἀπὸ τὸ κόμιμα.

Τὰ συνδικάτα ἀντιπροσωπεύονταν μιᾶςικά στὰ μεσαῖα
καὶ ὑψηλότερα στρώματα αὐτῆς τῆς νέας πυραμίδας τοῦ
«Θεσμοποιητικοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου». Γιὰ παράδειγμα τὸ
Πανρωσσικὸ Συμβούλιο Ἐργατικοῦ ἐλέγχου θὰ ἀποτελούν-
ται ἀπὸ 21 «ἀντιπροσώπους»: 5 ἀπὸ τὴν Πανρωσσικὴ Κεν-
τρικὴ Ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ τῶν Σοβιέτ, 5 ἀπὸ τὴν Ἐ-
κτελεστικὴ ἐπιτροπὴ τῶν Πανρωσσικοῦ Συμβουλίου τῶν
Συνδικαλιστικῶν Σωματείων, 5 ἀπὸ τὸν Σύνδεσμο Μηχανι-
κῶν καὶ Τεχνικῶν, 2 ἀπὸ τὸν Σύνδεσμο Ἀγρονόμων, 2 ἀπὸ
τὸ Συνδικαλιστικὸ Συμβούλιο τῆς Πετρούπολης, 1 ἀπὸ κά-
θε Πανρωσσικὴ Συνδικαλιστικὴ «Ομοσπονδία ποὺ ἀριθμοῦσε
λιγότερα ἀπὸ 100.000 μέλη (2 γιὰ «Ομοσπονδίες ποὺ ἔπειρ-
νοῦσαν αὐτὸ τὸν ἀριθμὸ) ... καὶ 5 ἀπὸ τὸ Πανρωσσικὸ Συμ-
βούλιο τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν!!! οἱ ἐργοστασια-

57. Βλ. τὰ παραπήματα στὰ «Ἀπαντα» τοῦ Λένιν (ρωσ
Έκδ.), τοι. XXII. Ἐπίσης· N. A. Λιμόν, «Ο Λένιν καὶ δ Ἐργα-
τικὸς Ἐλεγγος». «AUTOGESTION», τεύχος Δεκεμβρίου 1967.

58. «Συλλογὴ διαταγμάτων καὶ ἀποφάσεων γιὰ τὴ λαϊκὴ οι-
κονομία (25 Ὁκτωβρίου 1917-25 Ὁκτωβρίου 1918)», Μόσχα 1918.
σελ. 171-2.

κές έπιτροπές, πού συχνά δρισχύτουσαν κάτω από αναρχο-
συγδικαλιστική έπιρροή, κυριολεκτικά «πετσοκόπηγκα». Βρί-
σκονταν πολὺ μακριά οι μέρες πού δ Λένιν δενδιώνει δτι «ή
πηγή τῆς ἔξουσίας δὲν εἶναι ἕνας νόμος πού συζητήθηκε καὶ
φηφίστηκε απὸ τὸ Κοινοβούλιο, ἀλλὰ ἡ ἀμεση πρωτοβουλία
τῶν γιαζῶν απὸ τὰ κάτω, στοὺς χώρους τους — ἡ ἀμεση “κα-
τάσχεση”, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε μᾶ λαϊκὴ Ἐκφραστη»
(59).

Αλλὰ καὶ μόνο τὴν ἀναφορὰ ἐνὸς «Παγρισσικοῦ Συμ-
βουλίου τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν» στὸ διάταγμα, σῇ-
μαινει δτι πλάΐ πλάΐ μὲ τὸ ἐπίσημο οἰκοδόμημα τῶν δργάνων
τοῦ «ἐργατικοῦ ἔλέγχου», ἔνα ἀλλο οἰκοδόμημα ὑπῆρχε ἀ-
κόμη, σχεδὸν ἀναπόφευκτα διταγωνιστικό: ἡ πυραιμίδα τῶν
δργάνων ποὺ ἀντιπροσώπευει τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές.
Φανερώνει ἐπίσης δτι τὸ κίνημα τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπι-
τροπῶν ἀναζητοῦσε ἀκόμη γὰ συντονίσει τὴ δράση του σὲ
μιὰ ἔθνικὴ δάση. Ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ πολὺ μικρὴ ἀντιπρο-
σώπευση γιὰ τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές ἦταν μᾶ στρατη-
γικὴ παραχώρηση ἀπ’ τὴν μεριὰ τοῦ Λένιν, καὶ τὰ γεγονό-
τα δὲν ἀργηταν γὰ δεῖξουν δτι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ρωτσικῆς
κυβέρνησης δὲν σκόπευαν γὰ ἀγεκτοῦν γιὰ πολὺ αὐτὴ τὴ
διυητικὴ ἀπειλὴ γιὰ τὴν ἥγεμονία τοῦ Κόμιστος καὶ τῶν
ὑποστηριχτῶν του μέσα στὰ συνδικάτα. Τὸ Κόμιμα ἀγέλαθε
ζράτη. «Αὐτοὶ ποὺ στὸ λόγια εἶχαν ἔξυμνήσει τὸσ πολὺ¹
τὸν ἐργατικὸ ἔλεγχο καὶ εἶχαν διακηρύξει τὴν πρόθεσή τους
γὰ τὸν «ἐπεκτείνουν», ἔκαναν στὴν πραγματικότητα μᾶ ἐ-
πιδέξια προσπάθεια γιὰ γὰ τοῦ ἐπιβάλουν πειθαρχία καὶ γὰ
τὸν ἔξουδετερώσουν, μετατρέποντάς τον σ’ ἔναν μεγάλης
κλίμακας καὶ συγκεντρωποιημένο δημιούργιο θεσμό» (60).

59. Λένιν, «Διαλεχτὰ Ἐργα» (ἀγγλ. έκδ.), τομ. VI, σελ. 27-28.

60. Ἐ. Κάρρ, στὸ ίδιο, σελ. 75.

‘Η μπολσεβίκικη προπαγάνδα στά έπόμενα χρόνια έπαιγχλιδανε συνεχώς διε τι οι έργοστασιακές έπιτροπές δὲν ήταν τὸ κατάλληλο δργανο γιὰ τὴν δργάνωση τῆς παραγωγῆς σὲ ἔθνική κλίμακα. Ό Ντώντσερ, γιὰ παράδειγμα, ίσχυριζεται δι: σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τους, φανερώθηκαν τὰ ἀναρχικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν έργοστασιακῶν: κάλει έργοστασιακὴ ἐπιτροπὴ φιλοδοξοῦσε νὰ ἔχει τὴν τελευταῖα λέξη σὲ δλα τὰ ζητήματα ποὺ ἀφοροῦσαν τὸ ἔργοστάσιο, τὴν παραγωγὴ του, τὰ στόκια τῶν πρώτων ψλῶν, τὶς συνθῆκες ἔργασίας κλπ., καὶ ἔδινε πολὺ λίγη ἡ καθόλου σημασία στὶς ἀνάγκες τῆς βιομηχανίας στὸ σύνολο τῆς’ (61). Ωστόσο στὴν ἀμέσως ἐπόμενη πρόταση ὁ Ντώντσερ σημειεύει: δι: «μερικὲς ἔδομαρδες μετὰ τὴν ἔξέγερση (τὴν ‘Οκτωβριανὴ ἐπανάσταση), οι έργοστασιακές ἐπιτροπές ἀποπειράθηκαν νὰ σχηματίσουν τὴν δικὴν τοὺς ἔθνικὴ δργάνωση, ἡ δποία θὰ ἔχεσφάλιζε τὴ δική, τους σύσιαστικὴ οἰκονομικὴ δικτατορία. Οι μπολσεβίκοι τότε κάλεσαν τὰ συνδικάτα νὰ προσφέρουν μιὰ ειδικὴ ὑπηρεσία στὸ νεογέννητο Σοβιετικὸ Κράτος καὶ νὰ πειθαρχήσουν τὶς έργοστασιακές ἐπιτροπές. Τὰ συνδικάτα πῆραν σταθερὴ θέση ἐγάντια στὴν ἀπόπειρα τῶν έργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν νὰ σχηματίσουν ἔναν δικὸ τους ἔθνικὸ δργανισμό. Ἐμπόδισαν τὴ σύγκληση τοῦ σχεδιαζομένου Πανρωσικοῦ Συνεδρίου τῶν ‘Έργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καὶ ἀπαίτησαν πλήρη ὑπεταγὴ τῶν ἐπιτροπῶν».

‘Η σύσιαστικὴ προσύπθεση γιὰ νὰ ἀρχίσουν οι ἐπιτροπές νὰ ἀγαλαμβάνουν περιφερειακὰ καὶ ἔθνικὰ καθήκοντα, ἥταν ἡ ὄμοσπονδιοποίησὴ τους σὲ περιφερειακὴ καὶ ἔθνικὴ δική. Εινα: τὸ ὅψιστο σημείο τῆς ὑποχρισίας γιὰ τοὺς μεταγενέτερους μπολσεβίκους νὰ κατηγοροῦν τὶς ἐπιτροπές του 1917-18 γιὰ ἐπιδίωξη μόνο στενὰ τοπικῶν στόχων,

61. Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 17.

δὲ τὸν τὸ ίδιο ἔνδακε δλη του τὴ δύναμη γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὶς ἐπιτροπὲς νὰ συνδεθοῦν δμοσπονδιακὰ ἀπὸ τὰ κάτω, μὲ αὐτόνομο τρόπο. Τὸ δημιουργημένο μὲ μπολσεβίκικη πρωτοδουλία «Κεντρικὸ Σοβιέτ τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν» ἔξατημίστηκε, μετὰ τὴν πτώση τῆς Ηροσαριγῆς Κιβέρνησης, τόσο γρήγορα δσο εἶχε δημιουργηθεῖ. Τὸ Ἐπαγαστατικὸ Κέντρο τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν, ἐνα σῶμα ἀναρχικῆς ἐπινευωτῆς ποὺ ὑπῆρχε ἀπὸ ἀρχετούς μῆνες, ποτὲ δὲν κατάφερε νὰ υποσκελίσει τὸ Σοβιέτ, τόσο πολλὰ ήταν τὰ ἐμπόδια ποὺ ταύδακαν στὸ δρόμο του.

Οἱ ἔξελίξεις αὐτὲς ἀπαιτοῦν δρισμένα σχόλια. Ἡ ἀποδιοργάνωση ποὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ ἀπὸ τὴν ἀντίσταση τῆς τάξης τῶν ἐργοδοτῶν (ποὺ ἐκένηλώθηκε μὲ σαμποτᾶς ἢ μὲ ἐγκατάλειψη τῶν ἐπιχειρήσεών τους) ἔκανε ἐπιτακτικὴ τὴν ἀλάττωση καὶ, ἀν ήταν δυνατόν, τὴν ἐξάλειψη κάθε περιττῆς διαιμάχης ἀνάμεσα στὶς ἐργοστασιακὲς τάξης, δπως ήταν οἱ διαιμάχες γιὰ ἀνεπαρκὴ καύσιμα ἢ πρώτες όλες. Ὑπῆρχε δλοφάνερα ἀνάγκη γιὰ συντονισμὸ τῆς δράσης τῶν ἐπιτροπῶν σὲ μεγάλη κλίμακα, μὰ ἀνάγκη ποὺ γνώριζαν καλὰ πολλοὺ ἀπὸ τοὺς πρωτοστάτες τοῦ κινήματος τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν.

Τὸ σπουδαιότερο δὲν είναι δτὶ μὰ λειτουργικὴ διάκριση κρίθηκε ἀπαραίτητη ἀνάμεσα στὰ διάφορα δργανα τῆς ἔξουσίας τῆς ἐργατικῆς τάξης (Σοβιέτ, Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπὲς κλπ.) ἢ δτὶ ἀναζητήθηκε μὰ διευκρίνηση σχετικὰ μὲ τὸ ποιά ήταν τοπικὰ καθήκοντα καὶ ποιά περιφερειακὰ ἢ ἔθνικά. Οἱ μέθοδοι μᾶς τέτοιας διάκρισης θὰ μποροῦσαν νὰ είχαν — καὶ πιθανώς θὰ είχαν — καθοριστεῖ ἀπὸ τὸ σχεδιαζόμενο Συνέδριο τῶν Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν. Τὸ σπουδαιό είναι δτὶ ἐνα ἵεραρχικὸ πρότυπο διάκρισης διαιμορφώθηκε ἀπὸ τὰ ἔξι καὶ ἐπιβλήθηκε ἀπὸ ἕνα δργανο ἔχωρο ἀπὸ τοὺς ίδιους τοὺς παραγωγούς.

“Ενας μπολσεβίκος (62) περιέγραψε τὴν κατάσταση δύνας τὴν ξόλεπαν αὐτοὶ ποὺ κατείχαν τώρα τὴν ἔξουσία. «Αντὶ γιὰ μᾶς γρήγορη διμαλοποίηση τῆς παραγωγῆς και τῆς διανομῆς, ἀντὶ γιὰ τὴ λήψη μέτρων ποὺ θὰ διδηγοῦσαν σὲ μᾶς σοσιαλιστικὴ δργάνωση τῆς κοινωνίας, βρήκαμε μᾶς πρακτικὴ ποὺ θύμιζε τὰ ἀναρχικὰ δνειρά γιὰ τὶς αὐτόνομες παραγωγικὲς κοινωνίες». Ή Πανκράτοβα διατυπώνει τὸ πρόβλημα ἀκόμα πιὸ ὡμά: «Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἀναγκαστικὰ δεχόταν κανεὶς τὶς ἀρνητικὲς ἔψεις τοῦ ἐργατικοῦ ἑλέγχου, δ ὅποιος ἦταν ἀπλῶς μᾶς μέθοδος τοῦ ἀγώνα ἀνάμεσα στὸ κεφάλαιο καὶ τὴν ἐργασίαν. Άπὸ τὴ στιγμὴ δημιῶν ποὺ ἡ ἔξουσία πέρασε στὰ χέρια τοῦ προλεταριάτου (δηλ. στὰ χέρια τοῦ κομιστοῦ, σ.σ.), ἡ πρακτικὴ τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν ποὺ ἐνεργοῦσαν σὰν νὰ ἦταν δικά τους τὰ ἐργοστάσια, ἔγινε ἀντιπρολεταριακή» (63).

Αὐτὲς οἱ λεπτὲς ἀποχρώσεις ὥστεσσο δὲν ἀπασχολοῦσαν τοὺς περισσότερους ἐργάτες. Δέχτηκαν τὴν μπολσεβίκην προπαγάνδα γιὰ τὸν ἐργατικὸ ἑλεγχο σὰν ἀπόλυτη ἀλγήθεια. Δέν τὴν εἶδαν σὰν «κάτι μεταβατικὸ» ἢ σὰν «ἀπλῶς ἓνα στάδιο γιὰ τὴ δημιουργία ἀλλων μεθόδων διμαλοποίησης τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς» (64). Γι’ αὐτοὺς δὲν ἦταν ἕνα ἀπλὸ μέσο γιὰ νὰ χτυπήσουν τὸ οἰκονομικὸ σαμποτάζ τῆς δρχούσας τάξης ἢ ἕνα σωστὸ σύνθημα τακτικῆς, υἱοθετημένο ἀπὸ μᾶς ἐπιτροπὴ σὰν «κατάλληλο» γιὰ ἓνα δρισμένο στάδιο τῆς «ἀναπτυξούμενης ἐπανάστασης». Γιὰ τὶς μάζες δ «ἐργατικὸς ἑλεγχος» ἦταν ἡ ἔκφραση τῶν πιὸ βαθειῶν ἐπιθυμιῶν τους. Ποιός θὰ ἦταν τὸ ἀφεντικὸ στὸ ἐργοστάσιο; “Ἐνοιωθαν ἐγκιντωδῶς δτὶ αὐτὸς ποὺ διευθύνει τὴν παραγωγὴ θὰ διευ-

62. Ι. Ι. Στεπάνωφ-Σκόρτσωφ, «Ἀπὸ τὸν Ἐργατικὸ Ἐλεγχο στὴν Ἐργατικὴ Διεύθυνση», Μόσχα 1918.

63. Πανκράτοβα, στὸ ίδιο, σελ. 51.

64. Πανκράτοβα, στὸ ίδιο, σελ. 54.

θύγει ολες τις ζψεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Η λεπτή διάχριση άναμεσα στὸν «Ἐλεγχό» καὶ στὴ «διεύθυνση», ποὺ οἱ περισσότεροι μπολσεβίκοι τῇ γνώριζαν καλά, διέφευγε ἀπὸ τὶς μάζες.*

Η παρανόηση αὐτὴ ἔμελλε νὰ ἔχει αἰματηρὰ ἐπακόλουθα.

Τὸ διάταγμα γιὰ τὸν ἔργατικὸν Ἐλεγχὸ τοῦ Νοεμβρίου 1917 φάνηκε νὰ δίνει ἐπίσημη ἔγκριση στὴν δρμτικὴ τάση τῆς ἔργατικῆς τάξης γιὰ πλήρη κυριαρχία πάνω στὶς συνθῆκες τῆς ζωῆς τῆς. Μιὰ ἐφημερίδα τῶν μεταλλουργῶν Ἐγγραφεῖ διὰ τὴν ἔργατικὴν τάξην ἀπὸ τὴν φύση τῆς... πρέπει νὰ κατέχει τὴν κεντρικὴ θέση καὶ στὴν παραγωγὴ καὶ εἰδικότερα στὴν δργάνωση τῆς... «Ολη ἡ παραγωγὴ στὸ μέλλον... θὰ ἀντιπροσωπεύει μᾶλλον ἀντανάκλαση τῆς θέλησης καὶ τοῦ νοῦ τοῦ προλεταριάτου» (65). Ἐγὼ πρὶν ἀπὸ τὸν Ὁχτώβρη ὁ ἔργατικὸς Ἐλεγχος ἔπαιρε συνήθως παθητικὴ μορφή, τώρα οἱ ἔργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἀνέλαβαν ἕνα ρόλο συγεχῶς αὐξανόμενης σπουδαιότητας στὴν διλη διεύθυνση τῶν διαφόρων ἐπιχειρήσεων. «Γιὰ δρκετοὺς μῆνες μετὰ τὴν ἐπανάσταση, ἡ ρωσικὴ ἔργατικὴ τάξη ἀπολάμβανε ἕνα βαθὺ ἐλευθερίας καὶ μιὰ αἰσθηση δύναμης Ἰωας μοναδικὴ στὴν ἱστορία τῆς» (66).

* Αντίθετα ἀπὸ πολλοὺς σημερινοὺς ἀναρχικούς, οἱ περισσότεροι ἀναρχικοὶ ἔκεινης τῆς ἐποχῆς εἶχαν συνείδηση τῆς διαφορᾶς. Ο Βολίν στὴν «Ἄγνωστη Ἐπανάσταση» γράφει: «Οἱ ἀναρχικοὶ ἀπορεῖταινε τὸ δόριστο, νεφελώδεις σύνθημα τοῦ ἐλέγγου τῆς παραγωγῆς». Ὑποστήριζεν τὴν ἀπαλλοτρίωση — βαθμιαία ἀλλὰ δίχως χρονοτριβή — τῆς ιδιοτικῆς θιομηχανίας ἀπὸ τοὺς δργανισμοὺς τῆς συλλογικῆς παραγωγῆς.

65. Ν. Φιλίππωφ, «Σχετικὰ μὲ τὴν δργάνωση τῆς παραγωγῆς», *«Βέστνικ Μεταλλίστα»* («Κήρυκας τῶν Μεταλλουργῶν»), Τανούαριος 1918, σελ. 40 καὶ 43.

66. Π. Ἀβριχ, «Οἱ Ρώσοι: Ἀναρχικοί», Πρίνσεπον 1967, σελ. 162.

Δυστυχώς ύπάρχουν έλάχιστες διαθέσιμες πληροφορίες πού άφορούν αυτή την έξαιρετικά ένδιαφέρουσα περίοδο. Τὰ ύπάρχοντα στοιχεῖα συνήθως προέρχονται από πηγές (ἱπουρζουάδικες είτε γραφειοκρατικές) πού είναι ριζικά έχθρικές απέναντι στήν ίδια την ίδεα τῆς ἐργατικῆς διεύθυνσης, καὶ μόνη τους φροντίδα είναι νὰ ἀποδείξουν τήν «ἀνεπάρκεια» καὶ «ἀνεδαφικότητά» της. Μιὰς ένδιαφέρουσας ἔκθεση γιὰ τὸ τί συνέβη στὸ διυλιστήριο πετρελαίου Νόμπελ, ἔγιε ἡδη δημοσιευτεῖ (67). Ἐκεῖ φαίνεται: καθαρὰ ἡ θεμελιώδης τάση τῆς ἐργατικῆς τάξης πρὸς τήν αὐτοδιεύθυνση καὶ τὴ ἔχθριτη ποὺ προξενοῦσε στοὺς κύκλους τοῦ Κόρματος. Σίγουρα θὰ διοῦν κάποτε στὸ φῶς καὶ ἄλλα στοιχεῖα.

28 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Σύσκεψη τοῦ νεοθεωπισμένου Πανρωμαϊκοῦ Συνεδρίου Ἐργατικοῦ Ἐλέγχου.

Οι παλιές διαφωνίες ἐπανεμφανίζονται (68). «Ο Λάριν, ἀντιπρόσωπος τῆς ἡπολοσεβίχικής φράξιας στὰ συνδικάτα, διακηρύσσει δὲ: «τὰ συνδικάτα ἀντιπροσωπεύουν τὰ συμφέροντα τῆς τάξης σὰν σύνολο, ἐνῷ οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἀντιπροσωπεύουν λιγότερα συμφέροντα. Οἱ ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές πρέπει γὰρ υποταχθοῦν στὰ συνδικάτα». Ο Ζιδότωφ, ἐκφράζοντας τὸ κίνητρα τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, διακήρυξε:

«Στὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἐπεξεργαζόμαστε δῆμοις ποὺ ἔρχονται απὸ τὰ κάτω, μὲ σκοπὸν νὰ δοῦμε πῶς μποροῦν νὰ ἐφαρμοστοῦν στὸ σύνολο τῆς βιομηχανίας. Αὐτές εἰναι δῆμοις τοῦ χώρου τῆς δουλειᾶς τῆς ίδιας τῆς ζωῆς.

67. Βολίν, «1917», ἐκδ. «FREEDOM» 1954, σελ. 139-145. Τὸ τιτήμα μὲ τὶς «προσωπικὲς ἀπειρίες» τοῦ Βολίν είναι ἔξαιρετικά ένδιαφέροντα.

68. Πλ. Ν. Λ. Λιμόν, στὸ ίδιο, σελ. 74.

Είναι οι μόνες δδηγίες πού μπορούν νά έχουν πραγματικό νόημα. Αύτές δείχνουν τί είναι ίχανες νά κάνουν οι έργοστασιακές έπιτροπές, και πρέπει έποιμένως νά δηγούν στὸ προσκήνιο στὶς συζητήσεις γιά τὸν έργοστασικὸ Ελεγχο. Οι έργοστασιακές έπιτροπές πιστεύουν δτι «δ Έλεγχος ήταν δ σκοπὸς τῆς έπιτροπῆς σὲ κάθε έπιχείρηση. "Υστερα πρέπει νά έρχονται σὲ έπαφὴ οι έπιτροπές κάθε πόλης... καὶ ἀργάτερα νά υπάρξει συντονισμὸς σὲ περιφερειακὴ βάση».

Η δημιουργία τοῦ Πανρωσαϊκοῦ Συμβουλίου 'Έργατικοῦ' Έλέγχου ἀπὸ τοὺς μπολσεβίκους ήταν δλοφάνερα μὰ ἀπόπειρα νά υποσκελίσουν τὸ κίνημα τῶν έπιτροπῶν. Η ἀπόπειρα ἀποδείχτηκε ἐν μέρει έπιτυχής. Οι έργοστασιακές έπιτροπές ἔξακολούθησαν τὴ δράση τους. "Οιως ἡ φωνὴ τους, πνιγγένη μὲ διαικητικὰ μέσα, εἶχε μικρὴ ἀπήχηση μέσα στὸ ἔδιο τὸ Πανρωσαϊκὸ Συμβούλιο στὸ δποτο κυριαρχοῦσαν οἱ διορισμένοι τοῦ Κόιματος. Τὸν Ιανουάριο τοῦ 1918 δ Ριαζάνωφ ἐπρόκειτο νά δηλώσει πώς τὸ σῶμα συνήλθε μόνο μὰ φορὰ (καὶ τὸ Μάιο τοῦ 1918, δτι στὴν πραγματικότητα ποτὲ δὲν εἶχε συνέλθει). Σύμφωνα μὲ ἄλλες πηγὲς «προσάθησε νά συνέλθει» ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νά συγκεντρώσει ἀπαστία (69).

Τὸ δέδαιο είναι πώς στὴν πραγματικότητα δὲν λειτούργησε ποτέ. Είναι δύσκολο νά πει κανεὶς ἀν αὐτὸ δφείλονταν στὸ συστηματικὸ ιπούχοτάξ καὶ τὴν παρεμπόδιση τῶν μπολσεβίκων, στὴν Ἐλλειψὴ κατανόησης ἀπὸ μέρους τῶν μὴ μπολσεβίκων ἐπαναστατῶν γιὰ τὸ τί ἀκριβῶς συνέβαινε, ἢ ἀν δεῖλονταν σὲ ἀληθινὴ ἀδυναμία τοῦ κινήματος, ποὺ ήταν δύκανο νά ἐλευθερώθει ἀπὸ τὸν γραφειοκρατικὸ ζουολογιανδύα στὸν δποτο εἶχε σταδιακὰ φυλακιστεῖ. Πιθανὸν δλαι αὐτοὶ οἱ παράγοντες νά ἔπαιξαν τὸ ρόλο τους.

69. 'Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, τόμ. II, σελ. 75, θποσημείωση 3.

Διάταγμα ποὺ διέλυε τὸ σοδιὲτ ποὺ εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὸ Ναυαρχεῖο (70).

Ἐκδίδεται: διάταγμα (71) γιὰ τὴν ἔδρυση τοῦ Ἀγωτάτου Οἰκονομικοῦ Συμβούλου λοιού (Βέσενκα) στὸ ὅποιο ἀνατίθεται: τὸ ἔργο τῆς ἐπεξεργασίας «ἐνὸς σχεδίου γιὰ τὴν δργάνωση τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας καὶ τῶν οἰκονομικῶν πόρων τῆς κυβέρνησης». Η Βέσενκα ἐπρόκειτο νὰ «κατευθύνει σὲ ἐναρμονισμένους στόχους» τις δραστηριότητες δόλων τῶν ὑπαρχόντων οἰκονομικῶν ἀρχῶν, κεντρικῶν καὶ τοπικῶν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Πανγρωσσικοῦ Συμβουλίου Ἐργατικοῦ Ἐλέγχου (72). Η Βέσενκα δρίστηχε νὰ «προσαρτηθεῖ στὸ Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κομμισαρίων» (ποὺ τὸ ἀποτελοῦσαν ἀποκλειστικὰ μέλη τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος).

Η σύνθεση τῆς Βέσενκα ἤταν ἀποκαλυπτική. Περιελάμβανε λίγα μέλη τοῦ Πανγρωσσικοῦ Συμβουλίου Ἐργατικοῦ Ἐλέγχου (énα πολὺ ἔμμεσο δόλωμα γιὰ τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές), μαζικὴ ἀντιπροσώπευση ἀπὸ δόλα τὰ νέα Κομμισαρίατα καὶ ἔναν ἀριθμὸ εἰδικῶν, διοριζόμενων ἀπὸ τὰ

70. «Συλλογὴ Καταστατικῶν 1917-1918» (ρωσ. Εκδ. No 4, δρόμο 58.

71. «Συλλογὴ Καταστατικῶν 1917-1918» (ρωσ. Εκδοσ.), No 5, δρόμο 83.

72. «Η ἐθνικοποίηση τῆς διοικητικῆς στὴν Ε.Σ.Σ.Δ.: συλλογὴ ντοκουμέντων καὶ πληροφοριακοῦ δόλικοῦ», Μόσχα 1954, σελ. 499.

πάνω σὲ μὰ «συμβουλευτική θέση». Η Βέσενκα θὰ είχε μὰ διπλή δομή: α) τὰ «κέντρα» (Πελάρχι), ἐπιφορτισμένα νὰ δσχολοῦνται μὲ διαφορετικούς τομεῖς τῆς βιομηχανίας, καὶ β) τὰ ἐπαρχιακὰ δργανα: τὰ «Τοπικὰ Συμβούλια Ἐθνικῆς Οἰκονομίας» (Σοβναρκόβι).

Στὴν ἀρχὴ οἱ «ἀριστεροί» μπολσεβίκοι είχαν τὴν πλει-
σφηρία στὶς ὑψηλές θέσεις τῆς Βέσενκα. Ο πρῶτος πρόε-
δρος ἦταν δ 'Οζ්γροφού καὶ τὸ κυβερνῶν γραφεῖο περιλάμβανε
τοὺς Μπουχάριν, Λάριν, Σοκόλικωφ, Μιλιούτιν, Λόμιωφ καὶ
Σμιλντ (73). Παρὰ τὴν «ἀριστερὴ» ήγεσία, τὸ νέο σῶμα «ἀ-
περρόφησε» τὸ Πανρωσικὸ Συμβούλιο Ἐργατικοῦ Ἐλέγ-
χου πρὶν ἀκόμη αὐτὸ δρχίσει νὰ λειτουργεῖ. Η ἐνέργεια αὐ-
τῆ ἀναγνωρίστηκε ἀνοιχτὰ ἀπὸ τοὺς μπολσεβίκους σὰν ἔνα
βῆμα πρὸς τὴν «κρατικοποίηση» τῆς οἰκονομικῆς ἔξουσίας.
Τὸ κύριο ἀποτέλεσμα τῆς δημιουργίας τῆς Βέσενκα ἦταν νὰ
φιμώσει ἀκόμη περισσότερο τὴ φωνὴ τῶν ἐργοστασιακῶν
ἐπιτροπῶν. «Οπως τὸ ἔθεσε δ Λένιν λίγες ἔνδοιμάδες ἀργό-
τερα, «περάσαμε ἀπὸ τὸν ἐργατικὸ Ἐλεγχο στὴ δημιουργία
τοῦ Ἀνώτατου Συμβούλιου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας» (74). Η
λειτουργία αὐτοῦ τοῦ Συμβούλιου ἤταν ἔκειθαρα νὰ «ἀντι-
καταστήσει, νὰ ἀπορροφήσει καὶ νὰ ὑποσκελίσει τὸν μηχα-
νισμὸ τοῦ ἐργατικοῦ Ἐλέγχου» (75).

Μπορεῖ στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ διαφανεῖ ἔνα προτεῖς τοῦ
δποίου τὴν ἀνάπτυξη ἐπιζητεῖ νὰ ἀποκαλύψει τὸ ὑπόλοιπο
αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Είναι ἔνα προτεῖς ποὺ δδηγεῖ, μέσα σὲ
μιὰ σύντομη περίοδο τεσσάρων χρόνων, ἀπὸ τὴν τρομακτικὴ
ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν (ἔ-
να κίνημα ποὺ ἀπὸ τὴν ἴδια τοῦ τὴ λογική, ἀλλὰ καὶ ρητά,

73. Ἐ. Κάρρ, στὸ ίδιο, σελ. 80.

74. Λένιν, «Ἀπαντά» (ρωσ. Έκδ.), τόμ. XXII, σελ. 215.

75. Ἐ. Κάρρ, στὸ ίδιο, τόμ. II, σελ. 80.

ζητοῦσε νὰ ἀλλάξει τὶς σχέσεις παραγωγῆς) στὴν ἐγκαθίδρυση τῆς ἀναντίρρητης κυριαρχίας ἐνδει μονολιθικοῦ καὶ γραφειοκρατικοῦ μηχανισμοῦ (τοῦ Κόμιστος) πάνω σὲ δλες τὶς δψεις τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς. Ἐφόσου ὁ μηχανισμὸς αὐτὸς δὲν εἶχε τὶς ρίζες του στὴν παραγωγή, τῇ κυριαρχίᾳ του δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ συνοψίζει τὸ συνεχιζόμενο περιορισμὸ τῆς ἔξουσίας τῶν ἐργατῶν μέσα στὸ προταῦ τῆς παραγωγῆς. Αὐτὸς ἀναγκαστικὰ συγεπαγόταν τῇ διαιώνιση τῶν ιεραρχικῶν σχέσεων μέσα στὴν ἴδια τὴν παραγωγή, καὶ ἐπομένως τῇ διαιώνιση τῆς ταξικῆς κοινωνίας.

Τὸ πρῶτο στάδιο αὐτοῦ τοῦ προταῦς ήταν ἡ ὑποταγὴ τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν στὸ Παγρωσσικὸ Συμβούλιο Ἐργατικοῦ Ἐλέγχου, στὸ δποῖο τὰ συνδικάτα (ποὺ ήδη δροσούταν κάτω ἀπὸ τὴν ἀποφασιστικὴ ἐπιρροὴ τοῦ Κόμιστος) είχαν τὴ μεγαλύτερη ἀντιπροσώπευση. Ἡ δεύτερη φάση — ποὺ σχεδὸν ἀμέσως ἀκολούθησε τὴν πρώτη — ήταν ἡ ἐγωμάτωση αὐτοῦ τοῦ Παγρωσσικοῦ Συμβουλίου Ἐργατικοῦ Ἐλέγχου μέσα στὴν Βέσενκα, ποὺ εἶχε ἀκόμη περισσότερη ἀντιπροσώπευση τῶν συνδικάτων, ἀλλὰ ἐπίσης περιλάμβανε καὶ ἀμεσους ἀντιπροσώπους τοῦ Κράτους (δηλ. τοῦ Κόμιστος). Στὴ Βέσενκα ἐπιτράπηκε πρὸς στιγμὴν νὰ διατηρήσει μὰ «ἀριστερὴ» κομμουνιστικὴ ἥγεσία. Λίγο ἀργότερα αὐτοὶ οἱ «ἀριστεροὶ» ἀπομακρύνθηκαν. Ἀρχισε τότε μὰ παρατεταμένη ἐκστρατεία γιὰ τὴ χαλιναγώγηση τῆς δύναμις τῶν συνδικάτων, τὰ δποῖα, ἀν καὶ μὲ πολὺ ἐμμεσο καὶ παραμορφωμένο τρόπο, μποροῦσαν ἀκόμη νὰ ἐπηρεαστοῦν ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Ἡταν ἴδιατερα σημαντικὸ νὰ χαλιναγωγηθεῖ μὰ τέτοια δύναμι τὰν αὐτὴ ποὺ εἶχαν ἀκόμη τὰ συνδικάτα σὲ σχέση μὲ τὴν παραγωγὴ — καὶ νὰ ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὴν ἔξουσία ἀμεσων ἀντιπροσώπων τοῦ Κόμιστος. Αὐτοὶ οἱ διαχειριστὲς καὶ διευθυντές, ποὺ

σχεδὸν δὲοι διορίζονται ἀπὸ τὰ πάνω, βαθμιαία σχημάτισαν τὴν θάση τῆς νέας γραφειοκρατίας.

Καθένα ἀπ' αὐτὰ τὰ βήματα συγάντησε ἀντίσταση, ἀλλὰ δὲοι οἱ μάχες χάθηκαν. Κάθε φορὰ δὲ ἀντίπαλος ἐμφανίζόταν μὲ τὸ προσινπεῖο τῆς νέας «προλεταριακῆς» ἔξουσίας. Καὶ κάθε ἥττα ἀπομάκρυνε ἀκόμα περισσότερο τὴν ἐργατικὴν τάξην ἀπὸ τὴν ἀμεσηνούσαν τὴν παραγωγῆς (δηλ. οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴν τῶν σχέσεων παραγωγῆς). «Οσο δὲν γινόταν αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ στὶς σχέσεις παραγωγῆς, ἡ ἐπαγγάσταση δὲν μποροῦσε πραγματικὰ νὰ θεωρηθεῖ πώς πέτυχε τὸν σοσιαλιστικὸν τῆς στόχο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς δηλώσεις τῶν ἡγετῶν της. Αὐτὸ εἶναι τὸ πραγματικὸν μάθημα τῆς ρωσικῆς ἐπαγγάστασης.

Τὸ πρόβλημα μπορεῖ νὰ τὸ δεῖ ἀκόμα κανεὶς καὶ μὲ ἀλλο τρόπο. Η δημιουργία τῆς Βέσενκα ἀντιπροσωπεύει τὴν μερικὴ συγχώνευση — μέσα στὰ πλαίσια τῆς οἰκονομικῆς ἔξουσίας — τῶν ἐπαγγελματιῶν συνδικαλιστῶν, τῶν κομματικῶν στελεχῶν καὶ «εἰδικῶν» ποὺ διορίζονται ἀπὸ τὸ «ἐργατικὸν κράτος». Ἀλλὰ αὐτὲς δὲν ἥταν τρεῖς κοινωνικές κατηγορίες ποὺ «ἀντιπροσώπευαν τοὺς ἐργάτες». Ἡταν τρεῖς κοινωνικές κατηγορίες οἱ διοικητές ἥδη ἀναλαμδάγουν διοικητικές λειτουργίες — δηλ. ἥδη καταδυνάστευαν τοὺς ἐργάτες στὴν παραγωγὴ. Ἐξαιτίας τῆς δικῆς τους παλαιότερης ιστορίας, κάθε μὲτα ἀπὸ αὐτὲς τὶς κοινωνικές διμάδες ἥταν, γιὰ διαφορετικοὺς λόγους, ἥδη κάπως ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν τάξην. Η συγχώνευση τους αὐτὸν τὸν διαχωρισμό. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν δτὶ ἀπὸ τὸ 1918 καὶ μετά, τὸ νέο Κράτος (ἄν καὶ ἐπίσημα παρουσιαζόταν σὰν ἔνα «κράτος τῶν ἐργατῶν» ἢ «σοβιετικὴ δημοκρατία» — καὶ παρὰ τὴν μεγάλη ὑποστήριξή του ἀπὸ τὴν μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου)

Σέν ήταν στήγη πραγματικότητα ένας δργανισμός πού διευθυνόταν απ' τήν έργατική τάξη.*

"Αγιοπορεί κανεὶς νὰ διαβάσει καθαρὰ πίσω ἀπὸ τὶς φράσεις (καὶ νὰ μὴν τυφλωθεῖ ἀπὸ τὶς λέξεις ὅπως «έργατικό χράτος» καὶ «σοσιαλιστική προσπτική», οἱ δποὶες ἀπλῶς ἀντανακλοῦν τὴν φευδῆ συνείδηση ποὺ ἐπικρατοῦσε τόσο ἔχεινη τὴν ἐποχή), εἶναι ἀρχετὰ διαφωτιστική ἡ ἀκόλουθη ἔκθεση τῆς Πανκράτοβα σχετικὰ μὲ τὸ τὸ διακυβεύονταν ἀπ' τὴ δημιουργία τῆς Βέσενκα: «Χρειαζόμασταν· μιὰ ἀποδοτικότερη μορφὴ δργάνωσης ἀπὸ τὶς ἔργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς καὶ ἔνα πιὸ εὔκαμπτο ἐργαλεῖο ἀπ' τὸν ἔργατικὸ Ελεγχο. Ἐπρεπε νὰ συνδέσουμε τὴ διεύθυνση τῶν νέων ἔργοστασίων μὲ τὴν ἀρχὴν ἐνδεικνυόμενην τὴν νέαν ἔργοστασίαν, καὶ ἐπρεπε νὰ τὸ κάνουμε σὲ σχέση μὲ τὶς σοσιαλιστικὲς προσπτικὲς τοῦ νεαροῦ ἔργατικοῦ χράτους... οἱ ἔργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς δὲν εἰχαν τὴν ἀπαιτούμενη πείρα καὶ τὶς τεγγυικὲς γνώσεις γιὰ νὰ τὸ πετύχουν... Τὰ τεράστια οίκονομικὰ καθήκοντα τῆς μεταβατικῆς περιόδου πρός τὸν σοσιαλισμὸ ἔκαναν ἀπαραίτητη τὴ δημιουργία ἐνδεικνυόμενης δργανισμοῦ δ ὅποιος θὰ δμαλοποιοῦσε τὴν ἔθνικὴν οίκονομία σὲ πανεθνικὴ βάση. Αὐτὸ τὸ ἀντιλήφθηκε τὸ προλεταριάτο. (Ἐνσεβής πόθος, ποὺ μάλιστα ἀμφιβάλλουμε ἀν ποτὲ πάρθηκε σὰν γεγονός, σ.σ.). Ἀπαλλάσσοντας τὶς ἔργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ὅπὸ τὰ καθήκοντα ποὺ τοὺς εἰχαν ἀναθέσει, τὰ δποὶα δὲν ἀνταποκρίνονταν πιὰ στὶς νέες οίκονομικὲς ἀνάγκες; οἱ ἔργατες ἀνέθεσαν τὴν ἔξουσία στὰ νεοδημιουργημένα δργανα, στὸ Συμβούλιο 'Ἐθνικῆς Οίκονομίας'. Καὶ τὴ Πανκράτοβα

* Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι νὰ ἀντιπαραθέσουμε, ὅπως κάνουν μερικοὶ θναρχικοί, τὸ «κίνημα τῶν μαζῶν» καὶ τὴ «δικτατορία τοῦ Χράτους», ἀλλὰ νὰ κατανοήσουμε τὶς εἰδικές μορφές τῶν νέων ἔξουσιαστικῶν σχέσεων ποὺ δημιουργήθηκαν ο' αὐτὴ τὴ συγκεκριμένη ιστορικὴ στιγμή.

καταλήγει μὲ μὰ εὐγλωττη πρόταση: «Οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς τῆς Πετρούπολης, οἱ ὅποιες τὸ Μάη τοῦ 1917 εἶχαν διαχηρύξει τὴν ἀνάγκη γιὰ ἐργατικὸν Ελεγχο, διμόφωνα ἐγκατέλειψαν αὐτὴ τὴν ἴδεα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς 6ης Συγδιάσκεψης» (76).

Τὰ γεγονότα ποὺ ἀκολούθησαν ἔδειξαν δτι, ἀν καὶ αὐτοὶ ήταν οἱ σχοποὶ καὶ οἱ προσπτικὲς τῆς ἡγεσίας τοῦ Κόμματος, ἀπεῖχαν πολὺ ἀπὸ τὸ νὰ υιοθετηθοῦν ἀπὸ τὴ δάση τοῦ Κόμματος, καὶ πόσο μᾶλλον ἀπὸ τὶς μάζες, «ἐκ μέρους τῶν ὅποιων» ἥδη τὸ Κόμμα ἀξιώνε τὸ δικαίωμα νὰ μιλάει.

Δ Ε Κ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ (ἀρχὲς)

Δημιουρεύεται τὸ «Κράτος καὶ Ἐπανάσταση» τοῦ Λένιν (ποὺ εἶχε γραφτεῖ πρὶν λίγους μῆνες). Σ' αὐτὸ τὸ σημαντικὸ θεωρητικὸ ἔργο δὲν ὑπάρχουν παρὰ ἐλάχιστες ἀναφορὲς στὸν ἐργατικὸ Ελεγχο καὶ φυσικὰ καμμὶ ταῦτιση τοῦ σοσκαλισμοῦ μὲ τὴν «ἐργατικὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς». Ο Λένιν μιλάει, μὲ ἀρκετὰ ἀφηρημένο τρόπο γιὰ «ἄμεση ἀλλαγὴ, τέτοια ποὺ δ λ ο ι νὰ ἐκπληρώνουν τὶς λειτουργίες τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐπίβλεψης, δ λ ο ι νὰ γίνουν “γραφειοκράτες” γιὰ λίγο, καὶ κ α ν ἐ ν α σ ἐπομένως νὰ μὴ μπορεῖ νὰ γίνει “γραφειοκράτης”».

Αὐτὸ ήταν μέρος τῆς ἀντιαυταρχικῆς ρητορείας τοῦ μπολσεβικισμοῦ τοῦ 1917. Ἀλλὰ δ Λένιν, δπως συνήθως, πατοῦσε σὲ σταθερὸ ἔδαφος. Καθόρισε μὲ ἀκρίβεια τὶ σήμανε αὐτὸ στὴν πράξη. Η ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ δημούργησε τὶς «οἰκονομικὲς προϋποθέσεις» οἱ ὅποιες ἔκαναν «ἀπόλυτα δυνατό, διμέσως μετὰ τὴν πτώση τῶν καπιταλιστῶν καὶ τῶν γραφειοκρατῶν, τὴν ἴδια μέρα, νὰ τοὺς ἀντικαταστήσουμε στὸν Ελεγχο τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διανομῆς, στὸ ἔργο τῆς τήρησης λογαριασμῶν γιὰ τὴν ἐργασία καὶ τὰ

76. Πανκράτοβα, στὸ Ιθίο, σελ. 59.

προϊόντα της, ἀπὸ τοὺς δπλισμένους ἔργάτες, ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ δπλισμένου πληθυσμοῦ». «Ἡ λογιστικὴ καὶ ὁ Ἐλεγχος ὁ ἀπαραίτητος γι' αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς ἀπλοποιήθηκαν ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸν σὲ τέτοιο βαθμό, ὥστε ἔχουν καταντῆσει ἔξαιρετικὰ ἀπλές ἐνέργειες ἐπαλήθευσης, καταχώρισης καὶ ἔκδοσης ἀποδείξεων παραλαβῆς, τις δποῖες μπορεῖ νὰ φέρει σὲ πέρας δποιοσδήποτε γγωρίζει στοιχειώδη γραφῆ, ἀνάγνωση καὶ τοὺς τέσσερις πρώτους κανόνες τῆς ἀριθμητικῆς» (77).

Πουθενὰ δὲν ἀγαφέρεται ποιός θὰ παίρνει τις ἀποφάσεις στις δποῖες ὑστεραὶ θὰ «ἔλέγχουν» καὶ θὰ «καταγράφουν» οἱ μάζες. Τὸ «Κράτος καὶ Ἐπαγάσταση» περιλαμβάνει τὴν ἀκόλουθη ἐνδιαφέρουσα φράση: «Θέλουμε τὴν σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση, μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση δπως εἶγαι τώρα, μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ κάνει δίχως ύποταγγη, Ἐλεγχο καὶ διευθύνοντες» (78).

Τὸ 1917 δπωσδήποτε εἶδε μὰ τρομερὴ κοινωνικὴ ἀναταραχὴ. Ἀλλὰ θὰ ἔταν οὐτοπικὸ δηνειρὸ νὰ ύποθέσουμε διὰ ὁ σοσιαλισμὸς μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ χωρὶς νὰ τὸν κατανοεῖ καὶ νὰ τὸν θέλει ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Ή δημιουργία τοῦ σοσιαλισμοῦ (ἀντίθετα ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ, ή δποία μπορεῖ δροῦσα νὰ ἀφεθεῖ στις δυνάμεις τῆς ἀγορᾶς) δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ μονάχα ἡ συνειδητὴ καὶ συλλογικὴ πράξη τῆς τεράστιας πλειοψηφίας.

Δ Ε Κ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ

Δημιουρεύεται ἀπὸ τὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν ἔργοστα-

77. Λένιν, «Διαλεγτὰ Ἐργα» (ἀγγλ. ἔκδ.), τόμ. VII, σελ. 92-93.

78. Λένιν, στὸ ίδιο, σελ. 47.

σιακῶν ἐπιτροπῶν τῆς Πετρούπολης τὸ περίφημο «Πρακτικὸ ἐγχειρίδιο γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ ἑργατικοῦ ἐλέγχου στὶς θεοτικανίες». Παρὰ τὴν ἔντονη ἀντιδραση τῶν μελών τοῦ Κόμιτρος, τὸ ἐγχειρίδιο μοιράστηκε σὲ μεγάλη ἔκταση στὰ προάστεια τῆς Πετρούπολης.

Ἡ μεγαλύτερη ἀξία αὐτοῦ τοῦ φυλλαδίου εἶναι ότι ἀσχολεῖται μὲ τὸ πῶς θὰ μποροῦσε σὲ ἐλάχιστο χρόνο δ «έργατικὸς ἐλεγχός» νὰ μετατραπεῖ σὲ «έργατικὴ διεύθυνση».

(Οὗτε ἀπὸ τὴν μεριά τοῦ Λένιν, οὗτε ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς (ἀσχετα μὲ τὸν τίτλο) ὑπῆρξε ποτὲ δποιαδήποτε σύγχιση ἀνάγεσσα στὸν «ἐλεγχό» καὶ στὴ «διεύθυνση». Ὁ Λένιν ὑποστήριξε τὸν «έργατικὸ ἐλεγχό» καὶ ἡ δλη του πρακτική, ἥταν νὰ καταγγείλει τὶς ἀπόπειρες γιὰ ἑργατικὴ διεύθυνση σὰν «ἀνώριμες», «οὐτοπικές», «ἀναρχικές», «βλαβερές», «ἀνυπόφερες» κλπ. Θὰ ἥταν τραγικὸ ἀν ἡ ἀνιστορικὴ καὶ ἀντιθεωρητικὴ προκατάληψη ἐνδε μεγάλου μέρους τοῦ σημερινοῦ ἡντιεξουσιαστικοῦ κινήματος ἐπέτρεπε σὲ νέους ἀγωνιστὲς νὰ πέσουν σὲ παλιές παγίδες ἢ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ ξαναστραφοῦν σὲ δρόμους ποὺ στὴν καλύτερη περίπτωση δὲν διδηγοῦν πουθενά καὶ στὴ χειρότερη σὲ πεδία χαμένων μαχῶν.

Τὸ «Ἐγχειρίδιο» ἔκανε ἔναν ἀριθμὸ συγκεκριμένων ὑποδείξεων στὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές. Κάθε ἐπιτροπὴ ἐπρεπε νὰ δημιουργήσει τέσσερις ὑποεπιτροπές ἐλέγχου, «έντεταλμένες νὰ προσκαλοῦν γιὰ συνεργασία τοὺς τεχνικοὺς καὶ ζλλοὺς μὲ συμβουλευτικὴ ἰδιότητα» (αὐτὰ σχετικὰ μὲ τὸ πλατιὰ διαδεδομένο ψέμα ότι οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς δὲν ἥταν ἔτοιμες νὰ συνδέσουν τοὺς τεχνικοὺς ἢ τοὺς εἰδικοὺς μὲ τὴ δουλειὰ τους). Τὰ καθήκοντα τῶν τεσσάρων ἐπιτροπῶν θὰ ἦταν: α) ἡ δργάνωση τῆς παραγωγῆς 6) ἡ ἐπαναγιεταροπὴ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ παραγωγῆ γ) ἡ προμήθεια πρώτων ὄλων καὶ δ) ἡ προικήθεια καυσίμων. Οἱ προτάσεις ἀναπτύσσονται λεπτοτερειακά. Δίνεται μεγάλη ἔμ-

φαση στή διευκρίνιση ότι διέργατικός Ελεγχος διέπει να είναι απλώς ζήτημα έλέγχου των αποθεμάτων πρώτων υλών και καυσίμων — ένων κατά τόν Λένιον «Ο σοσιαλισμός είναι διέλεγχος των αποθεμάτων κάθε φορά που καταμετράει οιδερα ή ύφασματα, αύτό είναι σοσιαλισμός» (79). Στό διέργατο ιρίδο τονίζεται ότι διέλεγχος είναι διμεσα συσχετισμένος με τη μετατροπή αυτών των πρώτων υλών μέσα στό έργοστάσιο — μέσα άλλα λόγια, μέσα τόσο ό για της έργασιακής διαδικασίας που καταλήγει στό τελικό προϊόν.

Η «έπιτροπή παραγωγής» πρέπει να άναλαβει τό διέργο να έγκαθιδρύσει τους απαραίτητους δεσμούς άναμεσα στά διάφορα τμήματα του έργοστασίου, να έπιβλεπει τήν κατάσταση των μηχανημάτων, να μελετᾶ και να ξεπερνά τις διάφορες ώντες πάρκειες στή λειτουργία του έργοστασίου ή το διέργοταξίσιο, να και αθορίζει τούς συντελεστές τής έκμετάλλευσης σε κάθε τμήμα, να άποφασίζει γιά τόν ένδεδειγμένο όριθμο των έργαστηρίων, και τών έργατών σε κάθε έργαστηριο, να έρευνά γιά τή φθορά των μηχανημάτων και τών κτιρίων, να καθορίζει τήν κατανομή τής έργασίας (άπό τή θέση του διοικητικού διευθυντή και κάτω) και να άναλαβει τις οικονομικές σχέσεις του έργοστασίου.

Οι συγγραφείς τούς «Έγχειριδίου» άνακοινώνουν διτι σκοπεύουν να ένωσουν τις έργασιακές έπιτροπές σε Περιφερειακές Όμοσπονδίες, και αύτές με τή σειρά τους σε μιά Παγρωτική Όμοσπονδία. Κατ γιά να είναι δέδαιοι πώς δὲν θά υπάρχει καμμιά παρανόηση, τόνισαν διτι διέργατικός Ελεγχος τής διοικησίας, σάν ένα μέρος του έργατικού διέλεγχου διάδοχης τής οικονομικής ζωής, δὲν πρέπει

79. Λόγος τής 4ης Νοεμβρίου 1917 στό Σοβιέτ των Έργατων και Στρατιωτών τής Πετρούπολης.

νὰ ἀντιμετωπίζεται μὲ τὴν στενὴ ἔννοια μιᾶς μεταρρύθμισης μηχανισμῶν, ἀλλὰ μὲ τὴν πλατύτερη δυνατή ἔννοια: μὲ τὴν ἔννοια τῆς εἰσχώρησης σὲ πεδία ποὺ πρωτύτερα κυριαρχοῦνταν ἀπὸ ἄλλους. Οἱ Ελεγχοὶ θὰ πρέπει νὰ καταλήξει στὴ διεύθυνση».

Στὴν πράξη, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἑργατικοῦ ἐλέγχου πήρε ἑνα πλήθος μορφῶν στὶς διάφορες περιοχὲς τῆς Ρωσίας. Αὐτές οἱ μορφές καθορίζονται ἐν μέρει ἀπὸ τὶς τοπικὲς συνθῆκες, ἀλλὰ βασικὰ ἀπὸ τὸ βαθὺδιάντιστασης ποὺ πρόβαλαν τὰ διάφορα τμῆματα τῆς τάξης τῶν ἐργοδοτῶν. Σὲ δρισμένες περιοχὲς οἱ ἐργοδότες ἀπαλλοτριώνονται ἀμέσως, «ἀπὸ τὰ κάτω». Σ' ἄλλες περιπτώσεις ἀπλῶς ὑποτάσσονται σὲ ἔναν ἐποπτικοῦ τύπου Ελεγχο, δργανωμένο ἀπὸ τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές. Δέν υπῆρχε προκαθορισμένο πρότυπο γιὰ νὰ ἀκολουθηθεῖ. Οἱ διάφορες πρακτικὲς καὶ πειράματα ήταν στὴν ἀρχὴ ἀντικείμενα θερμῶν συζητήσεων. Οἱ συζητήσεις αὐτές δὲν ήταν χάσιμο χρόνου δπως ὑποστηρίχθηκε ἀργότερα. «Ἐπρεπε νὰ ἀντιμετωπιστοῦν σὰν ἀπόλυτα ἀναγκαῖες ἀπὸ δλους αὐτοὺς ποὺ παραδέχονται δι τὴν πορεία πρὸς τὸν σοσιαλισμὸ μποροῦσε νὰ γίνει μόνο μέσα ἀπὸ τὴν αὐτοχθονικὴ σημασία της ἐργατικῆς τάξης. Δυστυχώς, σὲ λίγο τέθηκε τέρμα στὶς συζητήσεις.

13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Η «Ιζβέστια» δημοσιεύει τὶς «Γενικὲς Οδηγίες πάνω στὸν ἑργατικὸν ἔλεγχο σύμφωνα τὰ τέλη διάταγμα τῆς 14ης Νοεμβρίου». Αὐτές έγιναν γνωστὲς σὰν «Ἀντιεγχειρίδιο» καὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴν διοκληρωμένη ἔκφραση τῆς Λενινιστικῆς ἀποψῆς*.

* Καὶ τὸ «Ἐγχειρίδιο» καὶ τὸ «Ἀντιεγχειρίδιο» θὰ ἐπρεπε νὰ

Τὰ πρῶτα 4 μέρη ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ὄργάνωση τοῦ ἔργατικοῦ ἐλέγχου στὰ ἔργοστάσια καὶ μὲ τὴν ἐκλογὴ τῶν ἐπιτροπῶν ἐλέγχου. Τὰ ἐπόμενα 5 μέρη θεοπίζουν τις ὑποχρεώσεις καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν, καθιστῶντας μὲ ἀκρίβεια ποιές λειτουργίες πρέπει νὰ ἀναλάβουν, καὶ ποιὰ προνόμια θὰ ἔναπομείνουν στοὺς ἰδιοκτῆτες — διευθυντές. Τὸ 5ο μέρος τονίζει πῶς, στὸ μέτρο ποὺ οἱ ἐπιτροπὲς παιζουν κάποιο πραγματικὸ ρόλο στὴ διεύθυνση τῶν ἐπιχειρήσεων, αὐτὸς δὲ ρόλος πρέπει νὰ περιορίζεται στὴν ἐπιβλεψὴ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν δδηγιῶν ποὺ δίνονται ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς Κεντρικῆς Κυβέρνησης, «τὰ δποῖα ἔχουν εἰδικὰ ἐπιφορτισθεῖ μὲ τὴ φύθμση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας σὲ ἔθνικὴ κλίμακα». Τὸ 7ο μέρος δρίζει πῶς «τὸ δικαιώμα ἔκδοσης διαταγῶν σχετικῶν μὲ τὴ διεύθυνση καὶ λειτουργία τῶν ἐπιχειρήσεων παραμένει στὰ χέρια τοῦ ἰδιοκτήτη. Οἱ ἐπιτροπὲς ἐλέγχου δὲ ν πρέπει νὰ συμμετέχουν στὴ διεύθυνση τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ δὲν ἔχουν καμμὰ ἀρμοδιότητα σὲ σχέση μὲ τὴ λειτουργία τους. Η ἀρμοδιότητα αὐτὴ παραμένει ἐπίσης στὰ χέρια τοῦ ἰδιοκτήτη».

Τὸ 8ο μέρος δρίζει λεπτομερῶς διὰ οἱ ἐπιτροπὲς δὲν πρέπει νὰ ἀσχολοῦνται μὲ ζητήματα ποὺ ἀφοροῦν τὴ χρηματοδότηση, γιατὶ δλα τὰ ζητήματα αὐτὰ ἀνήκουν στὴ δικαιοδοσία τῶν κεντρικῶν κυβερνητικῶν ὄργανων. Τὸ 9ο μέρος ἀπαγορεύει αὐστηρὰ στὶς ἐπιτροπὲς νὰ ἀπαλλοτριώνουν καὶ νὰ διευθύνουν ἐπιχειρήσεις. Ωστόσο, ἔξουσιοδοτοῦνται «νὰ θέτουν τὸ ζήτημα τῆς ἀνάληψης ἐπιχειρήσεων

μεταφραστοῦν στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα. Μιὰ ίδεα τοῦ περιεχομένου τους μπορεῖ νὰ δικοτηθεῖ ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον δρόμο τοῦ Ν. Λ. Λιμδόν στὸ τεῦχος τοῦ Δεκεμβρίου 1967 τῆς ἐπιθεώρησης «AUTOGESTION», ἀν καὶ τὸ δρόμο οὲ δρισμένα σημεῖα ἐκφυλίζεται σὲ πονηρὴ ἀπολογία τοῦ λενινισμοῦ.

στήν κυβέρνηση, μέσω τῶν ύψηλοτέρων δργάνων τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου». Τέλος, τὸ 14ο μέρος ἐκφράζει γραπτὰ διαδικασίας πολλές ἔνδομάδες στὰ μυαλά τῶν μπολσεβίκων ήγετῶν. «Λαόια καὶ σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἔπρεπε νὰ ἀναγκαστοῦν σὲ συγχώνευση μὲ τὸν μηχανισμὸ τῶν συνδικάτων. «Οἱ ἐπιτροπὲς ἐλέγχου σὲ κάθε ἐργοστάσιο πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὰ ἐκτελεστικὰ δργανα τοῦ “τμήματος ἐλέγχου καὶ διανομῆς” τῆς τοπικῆς συνδικαλιστικῆς διμοσπονδίας. Οἱ ἐνέργειες τῶν ἐπιτροπῶν ἐλέγχου πρέπει νὰ συμφωνοῦν μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς διμοσπονδίας».

Τὸ γεγονός δια αὐτὲς οἱ «Γενικὲς Ὀδηγίες» ἐκδόθηκαν μέσα σ' ἓνα δεκαπεντήμερο ἀπὸ τὴ δημιουργία τῆς Βέσενκα δείχνει καθαρὰ πῶς σκέφτονταν δ. Λένιν καὶ οἱ συνεργάτες του. «Ισως νὰ εἰχαν «δίκηο» η νὰ εἰχαν «ἀδικο» (αὐτὸ ἔξαρταται ἀπὸ τὸ τι εἶδους κοινωνία γομίζει κανεὶς πῶς θελαν νὰ φτιάξουν). «Αλλὰ εἶναι γελοῖος δ. Ισχυρισμὸς — ποὺ πολλοὶ προβάλλουν σήμερα — δια τὸ 1917 οἱ μπολσεβίκοι πραγματικὰ ήταν ὑπὲρ τοῦ πλήρους, διλικοῦ καὶ ἀπευθείας ἐλέγχου τῶν ἐργοστασίων, δρυχείων, η δὲλλων ἐπιχειρήσεων ἀπ' τοὺς ἐργαζομένους ποὺ δούλευαν σὲ αὐτές, δηλ. δια ήταν ὑπὲρ τῆς ἐργατικῆς αὐτοδιεύθυνσης.

20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

«Η ἐπίσημη ἐφημερίδα τῶν συνδικάτων «Προφετονάλγυ Βέστνικ» (ῷΚήρυκας τῶν Ἐργατικῶν Σωματείων) δηγιοσιεύει: ιιὰ «Ἀπόφαση σχετικὰ μὲ τὰ συνδικάτα καὶ τὰ πολιτικὰ κόμμιστα». «Χωρὶς νὰ μετατραποῦν σὲ ἀνεξάρτητα δργανα πολιτικοῦ ἀγώνα, σὲ ἀνεξάρτητα πολιτικὰ κόμματα η παραρτήματα τέτοιων κομμάτων, τὰ συνδικάτα δὲν μποροῦν νὰ παραμείνουν ἀδιάφορα μπροστὰ στὰ προβλήματα ποὺ ξεπηδοῦν ἀπὸ τὸν πολιτικὸ ἀγώνα τοῦ προλεταριά-

του». Μετά τις τετριμμένες αύτές γενικότητες, ή απόφαση γιγάντων πιὸ συγχεριμένη. «Συγδέοντας τὸν προσορισμὸ τοὺς ἀργανωτικὰ μὲ κάποιο πολιτικὸ κόμμα, τὰ συνδικάτα, σὰν μαχόμενοι ταξικοὶ δργανισμοὶ τοῦ προλεταιριάτου, πρέπει νὰ υποστηρίξουν τὰ πολιτικὰ συγθήματα καὶ τὴν τακτικὴν ἐκείνου τοῦ προλεταιριακοῦ κόμματος ποὺ σὲ μᾶς δεδομένη στιγμὴ πλησιάζει περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλα στὴν πραγμάτωση τῶν ιστορικῶν καθηκόντων κτλ. κτλ...».

Τὸ ἴδιο τεῦχος τῆς ἐφημερίδας περιεῖχε ἔνα δρῦμο τοῦ μπολσεβίκου Λοζόφσκυ, ποὺ διαμαρτύρονταν ἐνάντια στὴν μπολσεβίκην πολιτικὴν τῆς καταστολῆς διὰ τῆς δίας τῶν ἐργατικῶν ἀπεργιῶν ἐνάντια στὴν νέα κυβέρνηση. «Τὰ καθήκοντα τῶν συνδικάτων καὶ τῆς Σοβιετικῆς ἑξουσίας εἰναι τῇ ἀπομόνωση τῶν μπουρζουάδικων στοιχείων ποὺ δδηγοῦν τὶς ἀπεργίες καὶ τὰ σαιμποτάζ, δημιώς αὐτὴ τῇ ἀπομόνωση δὲν πρέπει νὰ ἐπιτευχθεῖ ἀπλῶς μὲ μηχανικὰ μέσα, μὲ συλλήψεις, μὲ μεταθέσεις στὸ μέτωπο τῇ μὲ τὴν ἀποστέρηση τοῦ δελτίου τροφοδοσίας». «Ἡ προληπτικὴ λογοκρισία, ή καταστροφὴ τῶν ἐφημερίδων, ή ἐκμηδένιση τῆς ἐλευθερίας τῆς προπαγάνδας γιὰ τὰ σοσιαλιστικὰ καὶ δημοκρατικὰ κόμματα, εἰναι γιὰ μᾶς ἀπολύτως ἀπαράδεκτα. Τὸ κλείσιμο ἐφημερίδων, ή δία ἐνάντια στοὺς ἀπεργούς κτλ., ἐρέθισαν ἀγορχτές πληγές. Ὑπῆρξε πάρα πολλὴ “δράση” αὐτοῦ τοῦ εἶδους τελευταῖα στὴ μνήμη τῶν ρωσικῶν ἐργαζομένων μαζῶν καὶ αὐτὸς μπορεῖ νὰ δδηγήσει σ’ ἔνα παραλληλισμὸ ποὺ θὰ εἰναι θανάσιμος γιὰ τὴ σοβιετικὴ ἑξουσία».

Τὸ ὅτι ἔνα ἔχον μέλος τοῦ Κόμματος ἀναγκάστηκε νὰ μιλήσει μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, εἶναι μᾶς ἀποκαλυπτικὴ καταγγελία γιὰ τὸ πόσο διαδεδομένες ήταν αὐτές οἱ μέθοδοι. Τέτοια ήταν, σὲ αὖξανόμενο βαθμό, η μεθοδολογία μὲ τὴν δημοτικὴν Κόμματα ζητοῦσε νὰ ξεκαθαρίσει τὶς διαφορές του, δχι μόνο μὲ τοὺς μπουρζουάδες ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς πιὸ εὐδιάκριτους ἀντιπάλους του μέσα στὸ ἴδιο τὸ κί-

νημα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ή αφαίρεση τοῦ δελτίου τροφῆς ἀποστεροῦσε κάποιον ἀπὸ τὸ γόμμῳ δικαίωμα στὴν τροφοδοσία, δηλ. ἀπὸ τὸ δικαίωμα γὰρ φάει. Τὰ ἀτομα ποὺ εἰχαν ἀποστερηθεῖ τὸ δελτίο τροφῆς ἀναγκάζονται νὰ βρίσκουν τροφὴ ἀπὸ τὴν μαύρη ἀγορά ἢ μὲν ἄλλα παράγομα μέσα. Τότε τὰ «έγκλήματά τους ἐνάντια στὸ χράτος» μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὰν νόμιμες προφάσεις γιὰ τὴν «έξουδετέρωσή τους.

Ἡ μεγάλη συζήτηση τοῦ 'Ιανουαρίου τοῦ 1918 ἐπρόκειτο νὰ γίνει μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα, δσον ἀφορᾶ τὸ Κόλπα, τὰ συνδικάτα καὶ τὶς ἀκομμάτιστες μάζες (πού κατ' εὐφημισμὸν χαρακτηρίζονται σὰν «μπουρζουάδικα σταχεῖα»).

23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Διάταγμα ποὺ δημιουργεῖ ἔνα δίκτυο περιφερειακῶν Συμβουλίων Ἐθνικῆς Οίκονομίας (Σοβναρκδζί) ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψη τῆς Βέσευκα.

«Κάθε περιφερειακὸ Σοβναρκδζί θὰ ἥταν σὲ μικρογραφία δι, τι ἥταν ἡ Βέσευκα στὸ κέντρο. Θὰ χωρίζονται σὲ 14 τμῆματα γιὰ τοὺς διάφορους κλάδους παραγωγῆς καὶ θὰ περιλάμβανε ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν θεομῶν καὶ δργανισμῶν....». Κάθε Σοβναρκδζί θὰ μποροῦσε νὰ δημιουργήσει «μικρότερες μογάδες ποὺ θὰ ἔγειραν τὰ ἀντίστοιχα δργανα τὸ ἐργατικοῦ ἐλέγχου, δπου αὐτὰ ὑπῆρχαν».

«Αὐτὸ ποὺ δημιουργήθηκε ἥταν ἔνα κεντρικὸ ὑπουργεῖο οίκονομικῶν μὲ τοπικὰ γραφεῖα». (80)

80. 'Ε. Kapp, στὸ ίδιο, τόμ. II, σελ. 82-83.

1918

Φ Ι Α Ν Ο Γ Α Ρ Ι Ο Γ

Διάλυση τῆς Συντακτικῆς Συέλευσης. Ἐπί κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος ποὺ διέλυσε τὴν Συνέλευση, ἦταν ὁ ἀναρχικὸς ναύτης τῆς Κρουστάγδης Ζελεζνιάκωφ, διοικητής τότε τῆς φρουρᾶς τοῦ παλατιοῦ τῆς Τσυρίδας. Ὁ Ζελεζνιάκωφ κατέβασε ἀπὸ τὴν θέση του τὸν πρόεδρο τῆς Συνέλευσης Βίκτορ Τσεργώφ μὲ τὴν λακωνικὴν ἀνακοίνωση: «Ἡ φρουρὰ εἶναι κουρασμένη» (1).

7 — 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Πρῶτο Πανρωσσικὸς Συέδριο τῶν Συνδικάτων στὴν Πετρούπολη.

Δύο ἦταν τὰ βασικὰ θέματα ποὺ ἀπασχόλησαν τὸ Συέδριο. Ποιές θὰ ἦταν οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στὶς Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές καὶ τὰ συγδικάτα, καὶ ποιές θὰ ἦταν οἱ σχέσεις ἀνάμεσα στὰ συγδικάτα καὶ τὸ νέο ρωσσικὸν κράτος. Λίγοι ἀντιπρόσωποι, σ' αὐτὸ τὸ στάδιο, ἀντιλήφθηκαν τὴ στενὴ σχέση ἀνάμεσα στὰ δύο αὐτὰ ἔρωτήματα. Άκοιτα λιγότεροι

1. Π. "Αθριχ, στὸ ίδιο, σελ. 156, δικου χατονομάζονται πολλές πηγές.

άντελήγησαν πώς μια ταυτόχρονη λύση του πρώτου έρωτήματος ύπερ των συνδικάτων και του δευτέρου ύπερ του νέου «έργατικου χράτους», σύντομα θά εύνούχιζε τις έπιτροπές και στήγη αύσια θά υπονόμευε άμετάχλητα τήν προλεταριακή φύση του καθεστώτος.

Οι συζητήσεις σ' αύτο τὸ Συνέδριο ἀντανακλοῦσαν υποθέσεις μεγάλης σπουδαιότητας και θὰ ἀγαφερθοῦν μὲ κάποια λεπτομέρεια. Στὴ Κυριαρχία δρισκόταν τὸ μέλλον τῆς ρωσικῆς έργατικῆς τάξης γιὰ πολλές ἀπὸ τὶς ἐπόμενες δεκατίες.

Σύμφωνα μὲ τὸν Λοζόρτσκι (Μπολσεβίκο συνδικαλιστή) «οἱ έργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἡταν σὲ τέτοιο βαθὺδιοικητῆτες καὶ ἀφευτικά, ὥστε τρεῖς μῆνες μετὰ τὴν ἐπανάσταση ἡταν σὲ στραντικὸ μέτρο ἀνεξάρτητες ἀπὸ τὰ γενικὰ δργανα ἐλέγχου» (2). «Ο Μάισκι, τότε ἀκόμη Μενσεβίκος, εἶπε δι: σύμφωνα μὲ τὴ δική του ἐμπειρίᾳ «δὲν ἡταν ἔνα μέρος τοῦ προλεταριάτου, ἀλλὰ σχεδὸν δλο τὸ προλεταριάτο, εἰδικὰ στὴν Πετρούπολη, ποὺ ἐδλεπε τὸν έργατικὸ ἔλεγχο σὰν νὰ ἡταν πραγματικὰ ἡ ἐμφάνιση τοῦ διαιτητοῦ τοῦ σοσιαλισμοῦ». «Ἐδλεπε μὲ δδύνη πώς ἀνάμεσα στοὺς ἔργατες «ἢ Ἰδια ἡ ἰδέα τοῦ σοσιαλισμοῦ ἡταν ἐγγωματωμένη στὴν ἰδέα τοῦ έργατικοῦ ἐλέγχου» (3). «Ἐνας ἄλλος μενσεβίκος ἀντιπρόσωπος θρηγοῦσε τὸ γεγονός δι: «ἔνα ἀναρχικὸ κύμα, μὲ τὴ μορφὴ τῶν έργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καὶ τοῦ έργατικοῦ ἐλέγχου, σαρώνει δλο τὸ ρωσικὸ έργατικὸ μας κίνημα». (4)

«Ο Ριαζάνωφ*, τότε πρόσφατα προσηλυτισμένος στὸν

2. «Πρώτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων, 7-14 Ιανουαρίου 1918», Μόσχα 1918, σελ. 103.

3. «Πρώτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 212.

4. «Πρώτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 48.

* 'Ο Ν. Μ. Ριαζάνωφ, λόγιος μαρξιστής, πιὸ γνωστὸς σὰν Ιστοριογράφος τῆς Διεθνοῦς «Ἐνωσῆς τῶν Εργαζομένων (Πρώτη Διε-

μπολσεβικισμό, συμφώνησε μὲ τοὺς μενσεβίκους σ' αὐτὸς τὸ στήμετο καὶ παρακλήσης τῆς ἐργοστασιακῆς ἐπιτροπῆς «γὰ αὐτοκτονίσουν μετατρέπομενες σ' ἔνα συστατικὸ σταχεῖο τῆς δομῆς τῶν συνδικάτων» (5).

Οἱ λίγοι ἀναρχοσυνδικαλιστὲς ἀντιπρόσωποι στὸ Συνέδριο «ἔδωσαν ἔναν ἀπελπισμένο ἀγώνα γιὰ νὰ προστατεύσουν τὴν αὐτονομία τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν ... Ὁ Μαξίμωφ* ἰσχυρίστηκε πώς αὐτὸς καὶ οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστὲς σύντροφοι του ἦταν «καλύτεροι Μαρξιστὲς» ἀπὸ τοὺς Μενσεβίκους καὶ τοὺς Μπολσεβίκους — μιὰ διακήρυξη ποὺ σήκωσε μεγάλη ἀναταραχὴ στὴν αἴθουσα» (6). Ἀναφερ-

Ανῆς), ζγινε ἀργότερα δὲ ἰδρυτὴς τοῦ «Ἴντειτούτου Μάρκ - "Ἐνγκελς» στὴ Μόσχα καὶ δημοσίευσε μιὰ διογγαρφία τοῦ Μάρκ καὶ τοῦ "Ἐνγκελς".

5. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 235.

6. Η. "Αθριχ, στὸ ίδιο, σελ. 168.

* 'Ο Γκρέγκορι Πέτροβιτς Μαξίμωφ γεννήθηκε τὸ 1893. Πήρε τὸ πτυχίο τοῦ ἀγρονόμου στὴν Πετρούπολη τὸ 1915. Προσχώρησε στὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα ἐνθα δύομη σπουδαστῆς. Τὸ 1918 προσχώρησε στὸν Κόκκινο Στρατό. «Οταν οἱ μπολσεβίκοι χρησιμοποίησαν τὸν Στρατὸ γιὰ διστυνόμευση καὶ γιὰ τὸν ἀφοπλισμὸ τῶν ἐργατῶν, ἀρνήθηκε νὰ θυατεύσει στὶς διαταγῆς καὶ καταδικάστηκε σὲ θάνατο. 'Η ἀλληλεγγύη τοῦ σωματείου τῶν ἐργατῶν χαλιβουργίας τοῦ ξωσε τὴ ζωή.

Συντάκτης τῶν ἀναρχοσυνδικαλιστῶν ἀφημερίδων «Γκόλος Τρούντα» («Φωνὴ τῆς 'Ἐργασίας») καὶ «Νόδος Γκόλος Τρούντα» («Νέα Φωνὴ τῆς 'Ἐργασίας»). Συνελήφθηκε στὶς 8 Μαρτίου 1921 κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἑξέγερσης τῆς Κρονστάνδης. 'Αποφυλακίστηκε ἀργότερα τὴν ίδ. καὶ χρονιὰ μετὰ ἀπὸ ἀπεργία πεντας, ἀλλὰ μονάχα ἀφοσ μεσολάβησαν οἱ εὐρωπαῖκὲς ἀντιπροσωπεῖες ποὺ ἐπαιρέναν μέρος στὸ Συνέδριο τῆς Κόκκινης Συνδικαλιστικῆς Διεθνοῦς. 'Εκτοπίστηκε στὸ ἑξωτερικό. Στὸ Βερολίνο ζγινε συντάκτης τῆς «Ραμπότοι Πούτ» («Ο Δρόμος τῆς 'Ἐργασίας»), ἀφημερίδως τῶν ἑξδριστῶν ἐπαναστατῶν συνδικαλιστῶν. 'Αργότερα πήγε στὸ Ηαρίσι καὶ τελικὰ κατέληξε στὸ Σικάγο. Πέθανε τὸ 1960. Συγγραφέας διάφορων ἐργασιῶν πάνω στὸν ἀναρχοσυνδικαλισμὸ καὶ τὴ μπολσεβίκη τρομοκρατία («Η Γκιλλοτίνα ἐπὶ τὸ Ἐργο», 1940).

ταν χωρίς άμφισσολία στὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Μάρκου διτὶ ἡ ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔπρεπε νὰ ἐπιτευχθεῖ ἀπὸ τοὺς Ἰδιους τοὺς ἐργάτες.*

Ο Μαξίμωφ ζήτησε ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους νὰ θυμηθοῦν «ὅτι οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές, δργανισμοὶ ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπευθείας μέσα ἀπὸ τὴν Ἱδια τὴν ζωὴ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπαγάστασης, βρίσκονται πιὸ κοντὰ πρὸς τὴν ἐργατικὴ τάξη, ἀπ' ὅποιονδήποτε ἄλλο δργανισμό, πολὺ κοντύτερα ἀπ' δ.τι τὰ συνδικάτα» (7). Τὸ ἔργο τῶν ἐπιτροπῶν δὲν ἦταν πιὰ νὰ προστατεύσουν τοὺς ἐργάτες ἢ νὰ καλυτερέύσουν τὶς συνθῆκες γι' αὐτούς. «Ἐπρεπε νὰ ἐπιζητήσουν χυρίαρχη θέση στὴ βιομηχανία καὶ στὴν οἰκονομία. «Σὰν γόνος τῆς ἐπαγάστασης, οἱ ἐπιτροπές θὰ δημιουργοῦσσιν μᾶλιστα νέα παραγωγὴ πάνω σὲ νέες βάσεις» (8). Τὰ συνδικάτα «τὰ δποία ἀνταποκρίγοντάν στὶς παλιὲς οἰκονομικὲς σχέσεις τῶν τσαρικῶν καιρῶν, ἦταν πιὰ ξεπερασμένα καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ ἀναλάβουν αὐτὸν τὸ ἔργο» (9). Ο Μαξίμωφ πρόβλεψε «μᾶλιστα νεγδλὴ διαμάχη ἀνάμεσα στὴν κρατικὴ ἔξουσία τοῦ κέντρου καὶ στὶς δργανώσεις ποὺ ἀποτελοῦνται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ ἐργάτες καὶ βρίσκονται σὲ διάφορους τόπους». (10) «Ω σκοπὸς τοῦ προλεταριάτου ἦταν νὰ συγτονί-

* «Ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία ποὺ μιὰ τόσο μεγάλη «Μαρξιστρία. Θπως ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἐπρόκειτο νὰ διακηρύξει, στὸ Ιδρυτικὸ Συνέδριο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμιστας Γερμανίας ('Ιανουάριος 1919), διτὶ τὰ συνδικάτα ἦταν προορισμένα νὰ ἔξαφαν: στοῦν, καὶ νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ συμβούλια ἀντιπροσώπων ἐργατῶν καὶ στρατιωτῶν καὶ ἀπὸ τὶς 'Ἐργοστασιακὲς Ἐπιτροπές. (•BERICHT UBER DIE VERHANDLUNG DES GRUNDUNGSPARTEITAGES DER K.P.D. (1919), σελ 16 καὶ 80).

7. «Πρῶτο» Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων..., σελ. 85.

8. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων..., σελ. 239.

9. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων..., σελ. 215.

10. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων..., σελ. 85.

σει ὅλες τις ἐνέργειες, ὅλα τὰ τοπικὰ συμφέροντα, ὥστε γὰρ δημουργηθεῖ ἔνα κέντρο, δχι ὅμως ἔνα κέντρο διαταγμάτων καὶ προσταγῶν, ἀλλὰ ἔνα κέντρο ρύθμισης, καθοδήγησης — καὶ μόνο μέσα ἀπὸ ἔνα τέτοιο κέντρο νὰ ὀργανωθεῖ ἡ βιομηχανικὴ ζωὴ τῆς χώρας». (11)

Μιλώντας ἐκ μέρους τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, ἔνας ἀπλὸς ἐργάτης, ὁ Μπελούσωφ, ἐπιτέθηκε μὲν δξύτητα στοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ Κόμιστος. Λύτοι συνεχῶς κριτικάρουν τις ἐπιτροπὲς «ἐπειδὴ δὲν ἐνεργοῦν σύμφωνα μὲ τοὺς γόμους καὶ τοὺς κανονισμούς», ἀλλὰ δὲν καταφέρουν νὰ φτιάξουν ἔνα δικό τους σχέδιο μὲν συνοχῆ. Ἀπλῶς μιλᾶνε. «Οὐαὶ αὐτὰ θὰ νεκρώσουν τὴν τοπικὴ δουλειά.

Θὰ καθόμαστε λοιπὸν ἀκόμα σὲ κάθε τόπο ξέχωρα, περιμένοντας, χωρὶς νὰ κάγουμε τίποτα; Μονάχα τότε δὲν θὰ κάγουμε λάθη. Μονάχα αὐτοί ποὺ δὲν κάγουν τίποτα εἰναι ἀλάγυθαστοι». Ο πραγματικὸς ἐργατικὸς Ἐλεγχος εἶναι: ἢ λύση στὴν ἀποσύνθεση τῆς ρωσικῆς οἰκονομίας. «Ἡ μόνη, διέξοδος ποὺ ἀπομένει στοὺς ἐργάτες εἶναι νὰ πάρουν στὰ χέρια τους τὰ ἐργοστάσια καὶ νὰ τὰ διευθύνουν οἱ ἕδιοι». (12).

«Ἡ ἔξαψη στὸ Συνέδριο ἔφτασε στὸ ζεύγιθ δταν ὁ Μπίλ Σάτωφ* χαρακτήρισε τὰ συνδικάτα σὰν «ζωγταγὰ πτώματα»

11. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 85.

12. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 221.

* Βλαντιμίρ Σάτωφ. Γεννήθηκε στὴ Ρωσία καὶ μετανάστευσε στὸν Καναδά καὶ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Τὸ 1914 τόπως παράνομα 100.000 ἀντίτυπα τῆς περιβόητης μπροσούρας γιὰ τὸν Ἐλεγχο τῶν γεννήσεων «FAMILY LIMITATION». τῆς Μάργκαρετ Σάνγκερ. Διούλεψε σὲν μηγανωργός. σὲν φορτοεκφορτωτής καὶ τυπογράφος. Προσγάρησε στοὺς «Βιομηχανικούς Ἐργάτες τοῦ Κόσμου» (I.W.W.). Αργότερα δοκίμησε στὴν Ἑκδοση τῆς «Γκόλος Τρούντα», τοῦ έθνομαδιαίου ἀναργοσυνδικαλιστικοῦ δργάνου τῆς «Ενωσης Ρώσων Ἐργα-

καὶ παρακίνησε τὴν ἐργατικὴν τάξην «νὰ δργανωθεῖ σὲ κάθε τόπο καὶ νὰ δημιουργήσει μιὰ ἐλεύθερη, νέα Ρωσία, χωρὶς θεό, χωρὶς τιάρο καὶ χωρὶς ἀφεντικὰ στὰ συγδικάτα».

“Οταν δὲ Ριαζάνωφ διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὴν ἔξυβριση τῶν συγδικάτων ἀπὸ τὸν Σάτωφ, δὲ Μαξίμωφ στρώθηκε γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὸν σύντροφό του, ἀπορρίπτοντας τὶς ἀντιρρήσεις τοῦ Ριαζάνωφ σὰν ἀντιρρήσεις ἐνδεικτικού μὲν ἀφράτα χέρια, ποὺ δὲν δούλεψε ποτέ, δὲν ἔδρωσε ποτέ, οὔτε ἔνοιωσε ποτὲ τὴν ζωή. “Ἐνας ἄλλος ἀναρχοσυγδικαλιστὴς ἀντιπρόσωπος, δὲ Λάπτεφ, ὑπενθύμισε στὴ συγκέντρωση δὲ: τὴν ἐπαγάσταση ἔγινε «δχι μόνο ἀπὸ τοὺς διαγοουμένους, ἀλλὰ ἀπὸ τὶς μᾶλιστες» καὶ ἐπομένως ἤταν ἐπιτακτικὸς γιὰ τὴ Ρωσία νὰ «ἀκούσει τὴ φωνὴ τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, τὴ φωνὴ ἀπὸ τὰ κάτω». (13)

Τὸ ἀναρχοσυγδικαλιστικὸ σχέδιο ἀπόφασης ποὺ ζητοῦσε «πραγματικὸ ἐργατικὸ Ἐλεγχο καὶ δχι «κρατικὸ ἐργατικὸ Ἐλεγχο» καὶ ἀπαιτοῦσε «τὴ δργάνωση τῆς παραγωγῆς, τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς διανομῆς νὰ μεταβιβαστεῖ στὰ χέρια τοῦ ἕδιου τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ, καὶ δχι στὸ χράτος τὴ σὲ κάποια δημόσια ὑπηρεσία φτιαγμένη ἀπὸ τὸ ἔνα τὴ τὸ ἄλλο εἶδος ταξικοῦ ἔχθροῦ τῶν ἐργαζομένων», καταψηφίστηκε. (Η βασικὴ δύναμη τῶν ἀναρχοσυγδικαλιστῶν δρισκόταν διάμεσα

τῶν στὶς Η.Π.Α. καὶ Καναδά. Ἐπέστρεψε στὴν Πετρούπολη τὸν Ἱούλιο τοῦ 1917 καὶ «μετέφερε τὴ “Γκόλος Τρούντα” στὴ ρωσικὴ πρωτεύουσα». Ἀργότερα ἔγινε μέλος τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Πετρούπολης καὶ ἀξιωματικός στὴ δέκατη κόκκινη στρατιά. Τὸ 1919 ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο στὴν ἀμυνα τῆς Πετρούπολης ἐνάντια στὸν Γιουντένιτς. Τὸ 1920 ἔγινε ὑπουργός μεταφορῶν στὴ Σοβιετικὴ Δημοκρατία τῆς “Ἀπω ‘Ανατολῆς”. Ἐξαφανίστηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐκκαθαρίσεων τοῦ 1936 - 1938.

13. Π. “Ἄδριγ, στὸ Ιδιο, σελ. 168-9.

στοὺς μεταλλωρύχους τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Ντόν, στοὺς λιμενεργάτες καὶ ἐργάτες τοιμέντου τοῦ Αλκατερίνονταρ καὶ τοῦ Νοδορόσισκ, καὶ στοὺς ἐργάτες σιδηροδρόμων τῆς Μόσχας. Στὸ Συνέδριο εἶχαν 25 ἀντιπροσώπους, μὲ βάση Ἐνανάγτιπρόσωπο γιὰ 3.000 - 3.500 μέλη). (14)

Ἡ νέα κυβέρνηση δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσει τίποτα γιὰ ἐπέκταση τῆς δύναμης τῶν Ἑπιτροπῶν. Ἀναγνώρισε στὰ συγδικάτα μιὰ «πιὸ σταθερή» καὶ «λιγώτερο ἀναρχική» δύναμη (δηλ. μιὰ δύναμη πιὸ εὐκολούπόταχτη στὸν Ἐλεγχο ἀπὸ τὰ πάνω), οπήν δύοις μποροῦσε πρὸς στιγμὴ νὰ ἐμπιστευθεῖ διοικητικὲς λειτουργίες στὴ βιομηχανία. Οἱ μπολσεβίκοι ἐπομένως παρακινοῦσαν «τοὺς συγδικαλιστικοὺς δργανισμούς, σὰν ταξικοὺς δργανισμοὺς τοῦ προλεταριάτου φτιαγμένους σύμφωνα μὲ τὴ βιομηχανικὴ ἀρχὴ, νὰ ἀναλάβουν οἱ ἕδιοι τὸ κύριο ἔργο τῆς δργάνωσης τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀποκατάστασῆς τῶν ἔξασθενισμένων παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας» (15). (Σὲ ἔνα μετέπειτα στάδιο οἱ μπολσεβίκοι χρειάστηκε νὰ παλέψουν μὲ τὰ δόντια γιὰ νὰ ἀφαιρέσουν αὐτές τις λειτουργίες ἀπὸ τὰ συγδικάτα καὶ νὰ τις παραδώσουν ἀδιαφιλογίκητα στὰ χέρια τῶν διορισμένων τοῦ Κόμιτρος. Στὴν πραγματικότητα, οἱ ἀπαιτήσεις τοῦ Κόμιτρος τοῦ Ἱανουαρίου 1918 ἐπρόκειτο ἐπανειλημένα νὰ ριχτοῦν κατάμενοτρα στοὺς μπολσεβίκους ἡγέτες, κατὰ τὴ διάρκεια τῶν 3 ἐπομένων χρόνων. Μ' αὐτὸ θὰ ἀσχοληθοῦμε ἀργότερα).

Τὸ Συνέδριο μὲ τὴν τεράστια πλειοψηφία τῶν μπολσεβίκων, ψήφισε τὴ μετατροπὴ τῶν ἐργοστασιακῶν Ἑπιτρο-

14. Γ. Π. Μαξίμωφ, στὸ Ίδιο, σελ. 12-13.

15. Ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Α.Σ. Σλιάπνικωφ, «Τὰ Ρωσικὰ Συδικάτα» (γερμ. ἔκδ.), Λειψία 1920.

πών σὲ δργανα τῶν συνδικάτων (16). Οι μενσεβίκοι καὶ οἱ σοσιαλεπαναστάτες ἀντιπρόσωποι φήμισαν μ α ᾶ λ μὲ τοὺς μπολσεβίκους ὑπέρ μιᾶς ἀπόφασης ποὺ διακήρυξε πώς «ἡ συγχεντροποίηση τοῦ ἐργατικοῦ ἔλέγχου ἡταν καθῆκον τῶν συνδικάτων» (17). Ὁ «ἐργατικὸς ἔλεγχος δρίστηρε σὰν «τὸ μέσο μὲ τὸ δόποιο τὸ γενικὸ οἰκονομικὸ σχέδιο πρέπει νὰ ἐφαρμοστεῖ τοπικά» (18). «Συγεπάγονταν τὴν δριστικὴν ιδέαν τῆς τυποποίησης στὴ σφαίρα τῆς παραγωγῆς» (19). Ἡταν πολὺ ἀσχημό ἀν οἱ ἐργάτες ἔθλεπαν μέσα σ' αὐτὸν τὸν δρό περισσότερα ἀπ' δ, τι αὐτὸς περιεῖχε. «Ἐπειδὴ ἀπλῶς οἱ ἐργάτες παρανοοῦν καὶ ἐρμηνεύουν λανθασμένα τὸν ἐργατικὸν ἔλεγχο, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὸν ἀποκηρύξουμε» (20). Τὸ τί σήμαινε δ ἐργατικὸς ἔλεγχος γιὰ τὸ Κόμμα, εἰπώθηκε μὲ λεπτομέρεια. Σήμαινε, μεταξὺ ἄλλων δτι «ἡ ἐκτέλεση οἰκονομικοῦ ἔλέγχου δὲν περιλαμβανόταν στὶς ἀρμοδιότητες τῶν κατωτέρων δργάνων τοῦ ἐργατικοῦ ἔλέγχου ... αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἀνατεθεῖ στὰ ἀνώτερα δργανα ἔλέγχου, στὸν γενικὸ μηχανισμὸ τῆς διεύθυνσης, στὸ Ἀγώτατο Συμβούλιο Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Στὴ σφαίρα τῆς χρηματοδότησης, τὸ κάθε τι ἔπρεπε νὰ ἀφεθεῖ στὰ ἀνώτερα δργανα τοῦ ἐργατικοῦ ἔλέγχου» (21). «Γιὰ νὰ μπορέσει δ ἐργατικὸς ἔλεγχος νὰ ἀποδῷσει τῇ μέγιστῃ ὥφελεια στὸ προλεταριάτο, ἡταν ἀπόλυτη ἀγάγκη νὰ κρατηθεῖ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀτομικοποίηση.

16. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 374.

17. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 369-70.

18. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 369.

19. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 192.

20. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 230.

21. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 195.

Δέν θὰ ἔπρεπε νὰ δοθεῖ στοὺς ἐργάτες τῶν διαφόρων ἐπιχειρήσεων τὸ δικαίωμα νὰ παίρνουν τελικές ἀποφάσεις γιὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ὑπαρξη τῆς ἐπιχειρησῆς» (22). Χρειάζεται συστηματικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν ἐργατῶν, καὶ αὐτῇ ἔπρόκειτο νὰ ἀνατεθεῖ στὶς «οἰκονομικὲς ἐπιτροπὲς ἐλέγχου» τῶν συνδικάτων. «Ἐπρεπε νὰ ἐντυπώσουν στὸ μυαλὸ τῆς μάζας τῶν ἐργατῶν τὴν μπολσεβίκικη ἀντίληψη τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου. «Τὰ συνδικάτα πρέπει νὰ ἔχεταίζουν κάθε ἀπόφαση τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν στὴ σφαίρα τοῦ ἐλέγχου, νὰ ἔχηγγον μέσω τῶν ἀντιπροσώπων του στὰ ἐργοστάσια καὶ στὶς βιοτεχνίες διτὶ δ ἐλεγχος πάνω στὴν παραγωγὴ δ ἐν σημαίνει τὴν μεταβίβαση τῆς ἐπιχειρησῆς στὰ χέρια τῶν ἐργατῶν, διτὶ δ ἐν εἶναι ἴδιος μὲ τὴν κοινωνικοποίηση τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς». (23) Λπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ οἱ ἐπιτροπὲς θὰ είχαν «καταβροχθιστεῖ», τὰ συνδικάτα θὰ ἥταν τὸ ἔνδιάμεσο δργανο μέσω τοῦ δπολού δ ἐργατικὸς ἐλεγχος θὰ μετατρεπόταν σταδιακὰ σὲ κρατικὸς ἐλεγχο.

Αύτὲς δὲν ἥταν ἀφηρημένες συζητήσεις. Κάτω ἀπὸ τὶς διαιμάχες, ἔκεινο ποὺ διακυβεύονταν ἥταν ἡ ὅλη ἀντίληψη τοῦ σοσιαλισμοῦ: ἔξουσία τῶν ἐργατῶν ἢ ἔξουσία τοῦ Κόμματος «ἐκ μέρους» τῶν ἐργατῶν. «Ἀγ οἱ ἐργάτες πετύχαιναν νὰ διατηρήσουν τὴν ἴδιοκτησία τους πάνω στὰ ἐργοστάσια ποὺ είχαν καταλάβει, ἀν ἔθεταν σὲ λειτουργία αὐτὰ τὰ ἐργοστάσια γιὰ λογαριασμὸ τους, ἀν θεωρούσαν τελειωμένη τὴν ἐπανάσταση, ἀν θεωρούσαν διτὶ δ σοσιαλισμὸς είχε ἐγκαθιδρυθεῖ — τότε δὲν θὰ ὑπῆρχε καμὰ ἀνάγκη γιὰ τὴν ἐπαναστατικὴ ἥγεσία τῶν μπολσεβίκων». (24)

22. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 369.

23. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», φηφισμένη ἀπόφαση, σελ. 370.

24. Φ. Καπλάν, στὸ ίδιο, σελ. 128.

‘Η δξύτητα μὲ τὴν δποία σκῆτήθηκε τὸ ζῆτημα τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν, φωτίζει ἀπλετα κι ἔνα ἄλλο σημεῖο. «Ἀγ καὶ οἱ μπολσεβίκοι πλειοφηφοῦσαν στὴν Πρώτη Πανρωσιακὴ Συνδιάσκεψη τῶν Ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν — καὶ σὰν ἀγτιπρόσωποι τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν μπόρεσαν νὰ ἐπιβάλουν τις ἀπόψεις τους σ’ αὐτὴ τὴ Συνδιάσκεψη — δὲν μποροῦσαν νὰ ἐπιβάλουν ἀποφάσεις ἐνάντια στὴν ἀντίδραση τῶν Ἰδιων τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν... Οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς ἀποδέχονται τὴν ἡγεσία τῶν ιμπαλσεβίκων μόνο δσο δὲν ἔκδηλωνόντουσαν χειροπιαστὰ οἱ διαφορὲς στοὺς σχοπούους». (25)

Στὸ Πρώτο Συνέδριο τῶν Συνδικάτων ἔγινε ἐπίσης μὰ μεγάλη διαμάχη πάνω στὸ ζῆτημα τῶν σχέσεων τῶν συνδικάτων μὲ τὸ κράτος. Οἱ μεγεβίκοι, ποὺ ὑποστήριζαν δτι ἡ ἐπαγάσταση μποροῦσε νὰ καταλήξει μόνο σὲ μὰ δασικὴ δημοκρατία, ἐπέμεναν στὴν αὐτονομία τῶν συνδικάτων σὲ σχέση πρὸς τὸ νέο ριωσικὸ κράτος. «Οπως τὸ ἔθεσε δ Μάρσκι: «Ἀγ δ καπιταλισμὸς παραμένει ἀθικτος, τὰ καθήκοντα τὰ δποία ἔχουν τὰ συνδικάτα κάτω ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸν παραμένουν τὰ Ἰδια». (26) . Κι ἀλλοι ἐπίσης πίστευαν δτι δ καπιταλισμὸς μποροῦσε νὰ ἀγαγεννηθεῖ καὶ δτι τὰ συνδικάτα δὲν ἔπερε γὰ κάγουν τίποτα ποὺ γὰ βλάψει τὴ δύναμή τους. Ο Μάρτωφ ἔξέθεσε μὰ πιὸ περίπλοκη ἀποψῆ: «Αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ στιγμὴ», εἰπε, ἡ κυβέρνηση αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἀγτιπροσωπεύει μόνο τὴν ἐργατικὴ τάξη. Δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι μὰ διοίκηση ντὲ φάκτο, συγδεδεμένη μὲ μὰ ἑτερογενῆ, μάζα ἀνθρώπων τοῦ μόχθου, μὲ προλεταριακὰ καὶ μῆτρο-προλεταριακὰ στοιχεῖα. Ἐποιένως δὲν μπορεῖ νὰ κατευθύνει τὴν οἰκονομία τὴς πολιτικὴ πάγω στὶς γραμμὲς τῶν σημφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐκφρασμένων μὲ συ-

25. Φ. Καπλάν, στὸ Ιδιο, σελ. 181.

26. «Πρώτο Πανρωσιακὸ Συνέδριο τῶν συνδικάτων...», σελ. 11.

νέπεια καὶ καθαρότητα» (27). Τὰ συγδικάτα δημως μποροῦν. Έπομένως πρέπει νὰ διατηρήσουν μὰ ἀνεξαρτησία στὶς σχέσεις τους πρὸς τὸ νέο κράτος. Εἶναι ἐνδιαφέρον διὰ στὴ διαμάχη του μὲ τὸν Τρότσκυ τὸ 1921, δὲ Λένιν — δταν δέδαια ἡταν πάρα πολὺ ἀργά — θὰ χρησιμοποιούσε τὸ ἵδιο ἐπιχείρημα. Θὰ ἔδινε τότε Ἑμφαση στὴν ἀνάγκη τῶν ἐργατῶν νὰ ὑπερασπίσουν τὸν ἑαυτό τους ἐνάντια στὸ «δικό τους» κράτος, ποὺ δρῖζονταν ὅχι σὰν ἀπλῶς ἔνα «ἐργατικὸ κράτος, ἀλλὰ ἐνας κράτος ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν», καὶ ἀκόμα σὰν ἔνα κράτος μὲ «γραφειοκρατικές παραμορφώσεις».

Ἡ μπολσεβίκη ἀποφῆ, ὑποστηριγμένη ἀπὸ τὸν Λένιν καὶ τὸν Τρότσκυ καὶ ἐκφρασμένη ἔχει ἀπὸ τὸν Ζηνόβιεφ, ἡταν διὰ τὰ συγδικάτα ἐπρεπε νὰ ὑποταχθοῦν στὴν κυβέρνηση, χωρὶς ὥστόσο νὰ ἀφομοιωθοῦν ἀπ' αὐτήν. Ἡ οὐδετερότητα τῶν συγδικάτων χαρακτηρίστηκε ἐπίσημα σὰν «μπουρζουάδικη». Ἰδέα καὶ σὰν ἀνωμαλία μέσα σὲ ἔνα ἐργατικὸ κράτος. (28) Ἡ ἀπόφαση ποὺ υιοθετήθηκε ἀπὸ τὸ Συγέδριο ἐξέφραζε καθαρὰ αὐτὲς τὶς κυρίαρχες ἰδέες:

«Τὰ συγδικάτα πρέπει νὰ σηκώσουν στοὺς ὄμοις τους τὸ κύριο βάρος τῆς δργάνωσης τῆς παραγωγῆς καὶ νὰ ἀναστηλώσουν τὶς συντριμμένες οἰκονομικὲς δυνάμεις τῆς χώρας. Τὰ πιὸ ἐπείγοντα καθήκοντά τους δρίσκονται στὴν ἐνεργό τους συμμετοχὴ σὲ δλα τὰ κεντρικὰ δργανα ποὺ ρυθμίζουν τὴν παραγωγὴ, στὴν δργάνωση τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου (sic), στὴν καταγραφὴ καὶ καταγομὴ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, στὴν δργάνωση τῶν ἀνταλλαγῶν μεταξὺ πόλης καὶ ὑπαίθρου ... στὸν ἀγώνα ἐνάντια στὸ σαμποτάζ καὶ στὴν πραγμάτωση τῆς γενικῆς ὑποχρέωσης γιὰ ἐργασία...

»Καθὼς ἀναπτύσσονται, τὰ συγδικάτα πρέπει, μέσα στὸ

27. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 80

28. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 364.

προτοτές τής παρούσας σοσιαλιστικής ἐπαγάστασης, νὰ γί-
γουν δργανα τής σοσιαλιστικής ἑξουσίας, καὶ σὰν τέτοια
πρέπει νὰ ἐργάζονται σὲ συντογισμὸ μὲ τὰ ἄλλα δργανα καὶ
ν π ο τ α γ μ ἔ ν α σ' αὐτά, μὲ σκοπὸ νὰ βάλουν σὲ ἐνέρ-
γεια τὶς νέες ἀρχές ... Τὸ Συνέδριο εἶγαι πεπεισμένο διτ,
σὰν συνέπεια τοῦ προτοτές ποὺ διαγράφεται, τὰ συνδι-
κάτα ἀγαπόφευκτα θὰ μετατραποῦ
σὲ δργανα τοῦ σοσιαλιστικοῦ κρά-
τον. Ἡ συμμετοχὴ στὰ συνδικάτα θὰ εἶγαι γιὰ δλους
τοὺς ἐργαζομένους τῆς βιομηχανίας καθήκον τους ἀπέναντι
στὸ κράτος.

Οἱ μπολσεβίκοι δὲν δέχτηκαν δμόφωνα τὶς ἀπόψεις τοῦ
Λένιν πάγω σ' αὐτὰ τὰ θέματα. Ἐγὼ δ Τόμσκυ, δ κύριος ἐκ-
πρόσωπός τους γιὰ τὶς ὑποθέσεις τῶν συνδικάτων, σημείωνε
διτ «τὰ τμηματικὰ συμφέροντα τῶν ἐργατικῶν διμέδων πρέ-
πει νὰ ὑποταχθοῦν στὰ συμφέροντα δλόκληρης τῆς τά-
ξης» (29) — τὰ δποῖα, δπως καὶ τόσοι ἄλλοι μπολσεβίκοι, ταῦ-
τιζε λαθεμένα μὲ τὴν ἡγεμονία τοῦ μπολσεβίκου κόμματος
— δ Ριαζάνωφ ὑποστήριξε διτ «δσο ἡ κοινωνικὴ ἐπανάσταση
ποὺ ἀρχισε ἐδῶ δὲν θὰ ἔχει συγχωνευτεῖ μὲ τὴν κοινωνικὴ ἐ-
πανάσταση τῆς Εὐρώπης καὶ δλου τοῦ κόσμου ... τὸ ρωσικὸ
προλεταριάτο πρέπει νὰ δρίσκεται σὲ ἐπιψυλαχὴ καὶ δὲν
πρέπει γὰ ἀπαρνηθεῖ σύτε ἐνσι ἀπὸ τὰ δπλα του ... πρέπει νὰ
διατηρήσει τὴν συνδικαλιστικὴ του δργάνωστρ» (30). Σύμ-
φωνα μὲ τὸν Ζηρόνιεφ, ἡ «ἀγεξαρτησία» τῶν συνδικάτων
κάτω ἀπὸ μιὰ ἐργατικὴ κυβέρνηση δὲν μποροῦσε νὰ σημαίνει
τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δικαίωμα τῆς ὑποστήριξης τῶν
«σαμποτέρ». Παρ' δλα αὐτὰ δ Τσιπέροβιτς, ἔχειν μπολσε-
βίκος συγδικαλιστής, πρότεινε στὸ Συνέδριο νὰ ἐπικυρώσει

29. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», πρόλο-
γος.

30. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 27.

τὸ δικαίωμα τῶν συνδικάτων νὰ συνεχίσουν νὰ καταφεύγουν σὲ ἀπεργιακὴ δράση γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν μελῶν τους. «Ομως ἔνα τέτοιο σχέδιο ἀπόφασης καταψηφίστηκε. (31)

“Οπως θὰ τὸ περίμενε κανεὶς, ἡ κυρίαρχη ἀποφῆ τοῦ κυρίαρχου κόλπιτος (σὲ σχέση τόσο μὲ τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς δυσο καὶ μὲ τὰ συνδικάτα) ἔμελλε νὰ παιξει σπουδαῖο ρόλο στὴν ἀκόλουθη ἔξέλιξη τῶν γεγονότων. “Ἐμελλε νὰ ἀποδειχθεῖ δι: εἶγαι ἔνα «ἀντικειμενικὸ γεγονός τῆς ἴστοριας» — τουλάχιστον δυσο ἡ «ἐρήμωση» καὶ ἡ «ἔξατομίκευση τῆς ἐργατικῆς τάξης» ποὺ προκλήθηκαν ἀπὸ τὸν ἀπακόλουθο Ἐμφύλιο Πόλεμο. Μπορεῖ πράγματι νὰ ὑποστηριχθεῖ δι: οἱ μπολσεβίκικες διαθέσεις ἀπέναντι στὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς (καὶ ἡ συντριβὴ τῶν μεγάλων ἐλπίδων ποὺ αὐτὲς οἱ ἐπιτροπὲς ἀντιπροσώπευαν γιὰ ἔκατοντάδες χιλιάδες ἐργατῶν), ἐπρόκειτο νὰ προκαλέσουν ἢ νὰ ἐνισχύσουν τὴν ἀπάθεια καὶ τὸν κυνισμὸ μέσα στοὺς κόλπους τῆς ἐργατικῆς τάξης, νὰ συμβάλουν στὶς συχνὲς ἀπουσίες ἀπὸ τὴν ἐργασία καὶ στὴν ἀναζήτηση ἀτομικῶν λύσεων γιὰ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα — δλα αὐτὰ ποὺ οἱ Μπολσεβίκοι θὰ καταγγέλλανε μὲ δεύτητα.

Πάνω ἀπ’ δλα εἶναι οὐσιαστικὸ νὰ τονίσουμε δι: ἡ μπολσεβίκη πολιτικὴ σὲ σχέση μὲ τὶς ἐπιτροπὲς καὶ τὰ συνδικάτα, τὴν δποία περιγράψαμε μὲ ἀρκετὰ ντοκουμέντα, ἀρχισε νὰ ἐφαρμόζεται δώδεκα μῆνες πρὶν ἀπὸ τὴν δολοφονία τοῦ Κάρλ Λίμπκνεχτ καὶ τῆς Ρόζας Λούζεμπουργκ — δηλ. πρὶν τὴν δριστικὴ ἀποτυχία τῆς Γερμανικῆς ἐπανάστασης, ἔνα γεγονός ποὺ συνήθως χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ δικαιολογήσει πολλὰ ἀπὸ τὰ μέτρα ποὺ πήραν οἱ ρῶσσοι ἤγέτες.

31. «Πρῶτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», σελ. 367.

Πρώτο Πανρωσσικό Συνέδριο Ἐργατῶν Κλωστού φαντουργίας στή Μόσχα. Οἱ μπολσεβίκοι πλειοψηφοῦν. Τὸ Συνέδριο διακηρύσσει δτὶς ὁ ἐργατικὸς ἔλεγχος εἶναι μόνο ἕνα μεταβατικὸ στάδιο πρὸς τὴν σχεδιασμένη ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς καὶ διανομῆς. (32) Τὸ συγδικάτο υἱοθέτησε νέα καταστατικὰ ποὺ θετπίζουν δτὶς «τὸ κατώτατο κύτταρο τοῦ σωματείου εἶναι ἡ ἐργοστασιακὴ ἐπιτροπή, τῆς δποίας ἡ ὑποχρέωση συνίσταται στὸ νὰ ἐφαρμόζει, σὲ κάθε ἐπιχειρηση, δλες τὶς ἀποφάσεις τοῦ σωματείου» (33). Ἀκόμα καὶ οἱ ἀπειλές χρησιμοποιήθηκαν. Ἀπευθυνόμενος στὸ Συνέδριο, ὁ Λοζόφσκυ δήλωσε δτὶς «ἄν δ τοπικὸς πατριωτισμὸς τῶν ἐπὶ μέρους ἐργοστασίων ἔρχεται σὲ σύγκρουση μὲ τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου τοῦ προλεταριάτου, δηλώνουμε ἀπερίφραστα δτὶς δὲν θὰ διστάσουμε νὰ πάρουμε δ ποια δ τη ποτε μέτρα (ἡ ἔμφαση δικῇ μου σ.σ.) γιὰ τὴν καταστολὴ τάσεων ἐπιζήμιων γιὰ τοὺς ἐργαζόμενους» (34). Τὸ Κόμιτα, μὲ ἄλλα λόγια, μπορεῖ νὰ ἐπιβάλει τὴ δικὴ τοῦ ἀποφῆ γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀκόμα καὶ ἐνάγτια στοὺς ἰδιούς τοὺς ἐργάτες.

Τρίτο Πανρωσσικό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Μπολσεβίκικο διάταγμα γιὰ τὴν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς.

32. «Πανρωσσικό Συνέδριο Ἐπαγγελματικῶν Σωματείων καὶ Ἐργοστασιακῶν Ἐπιτροπῶν τῶν Ὑφαντουργῶν», Μόσχα 1918, σελ. 8.

33. «Πανρωσσικό Συνέδριο... Ὑφαντουργῶν», σελ. 5.

34. «Πανρωσσικό Συνέδριο... Ὑφαντουργῶν», σελ. 30.

3 ΜΑΡΤΙΟΥ

Της παραγράφη τής συνθήκης είρηνης τού
Μπρέστ - Λιτόφρεσκ.

Έχοντας διάταγμα από τὸ Ἀνώτατο Οἰκονομικὸ Συμβούλιο (Βέσενκα), ποὺ δρίζει τὶς λειτουργίες τῆς τεχνικῆς διεύθυνσης στὴ βιομηχανίᾳ. Κάθε διοικητικὸ κέντρο ἐπρεπε νὰ διορίζει σὲ κάθε ἐπιχείρηση ποὺ εἶχε ὑπὸ τὸν ἔλεγχό του ἔναν ἐπιροποῖο (δὸποῖος θὰ ἦταν κυβερνητικὸς ἀντιπρόσωπος καὶ ἐπόπτης) καὶ δύο διευθυντές (δὲ ἔνας τεχνικὸς καὶ ὁ ἄλλος διοικητικὸς). Οἱ ἀποφάσεις τοῦ τεχνικοῦ διευθυντῆς μποροῦσαν γὰρ ἀκυρωθοῦν μονάχα ἀπὸ τὸν κυβερνητικὸ ἐπίτροπο η ἀπὸ τὴν «Κεντρικὴ Διεύθυνση» τῆς βιομηχανίας. (Μὲ ἀλλα λόγια, μονάχα δὲ «διοικητικὸς διευθυντής» μποροῦσε ὡς ἔνα σημεῖο νὰ ἐλεγχθεῖ ἀπὸ τὰ κάτω).

Τὸ διάταγμα θέσπισε τὴν ἀρχὴ δὲι «στὶς ἐθνικοποιητικές ἐπιχειρήσεις δὲργατικὸς ἔλεγχος ἀσκεῖται μὲ τὴν ὑποδολὴ γιὰ ἔγκριση δλῶν τῶν διακηρύξεων καὶ ἀποφάσεων τῆς ἐργοστασιακῆς ἢ ἐργαστηριακῆς ἐπιτροπῆς, ἢ τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου, στὸ Οἰκονομικὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο». «Οἱ ἐργάτες καὶ ὑπάλληλοι δὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν περισσότερο ἀπὸ τὸ μεσὸ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου» (35).

Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ 1918 ἡ Βέσενκα εἶχε ἀρχίσει νὰ οἰκοδομεῖ, ἀπὸ τὴν κορυφὴ, τὴν «ένοποικηρένη διοίκηση» τῶν διαφόρων βιομηχανιῶν. Τὸ ἔργο τῆς δὲν ἀρχίσε ἀπὸ τὸ μηδέν. Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ 1915 καὶ 1916 ἡ Τσαρικὴ κυβέρνηση εἶχε δημιουργήσει κεντρικὰ σώματα (ἄλλες φορὲς ἀποκαλούμενα «ἐπιτροπές» καὶ ἄλλες

35. «Συλλογὴ διαταγμάτων καὶ ἀποφάσεων γιὰ τὴ λαϊκὴ Οἰκονομία (25 Ὁκτωβρίου 1917-25 Ὁκτωβρίου 1918)», Μέσογα 1918 σελ. 311-5.

«κέντρα») γιά τη διοίκηση τῶν διοικητικῶν παραγωγῆς εἰδῶν ἀπαραίτητων γιά πόλεμο. Τὸ 1917 αὐτὰ τὰ κεντρικὰ σώματα (ποὺ συνήθως ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῆς σχετικῆς διοικητικᾶς καὶ εἶχαν μᾶλλον ἀπροσδιόριστες ρυθμιστικὲς λειτουργίες) εἰχαν ἔξαπλωθεὶ σχεδὸν σὲ διοικητικὰ σώματα (ἢ δ.τι εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ αὐτὰ) καὶ τὰ μετέτρεψε — κατὼ ἀπὸ τὴν δύναμασία «γκλάνκ:» (ἡγετικὲς ἐπιτροπὲς) ἢ «τσέντρι» (κέντρα) — σὲ διοικητικὰ δργανα ὑποκείμενα στὴ διεύθυνση καὶ τὸν ἔλεγχό της. Ή «ἡγετικὴ ἐπιτροπὴ» γιὰ τὴ διοικητικὰ δέρματος (Γκλαβκός) δημιουργήθηκε τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1918. Σύντομα ἀκολουθήθηκε ἀπὸ τὶς «ἡγετικὲς ἐπιτροπές» χαρτιοῦ καὶ ζάχαρης καὶ ἀπὸ τὰ «κέντρα» σαπουνιοῦ καὶ τσαγιοῦ. Λύτα, μαζὶ μὲ τὸ «κέντρο» ὑφαντουργίας, ἥδη ὑπῆρχαν τὸν Μάρτιο τοῦ 1918. «Ομως ἡμεῖς θέλουμε νὰ μποροῦσαν γὰρ ὑπάρξουν χωρὶς νὰ ἔχουν τὶς ρίζες τους πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση ἢ χωρὶς τὴν συνεργασία τοῦ διοικητικοῦ καὶ τεχνικοῦ προσωπικοῦ ... Μποροῦσαν νὰ διαφανοῦν κάποια σιωπηρὰ κοινὰ συμφέροντα ἀνάμεσα στὴν κυβέρνηση καὶ στοὺς πιὸ εὐέλικτους καὶ μετριοπαθεῖς διοικητικοὺς γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ σὲ κάποιο εἶδος τάξης στὴν παραγωγὴ» (36).

Τὸ γεγονός αὐτὸ θέτει ἔνα πρόβλημα μεγάλου θεωρητικοῦ ἐνδιαφέροντος. Οἱ Μαρξιστὲς συνήθως ὑποστήριζαν διτὶ οἱ ἐπαναστάτες δὲν μποροῦσαν γὰρ καταλάβουν τὰ πολιτικὰ ἰδρύματα τῆς μπουρζουάδικης κοινωνίας (κοινοβούλιο κλπ.) καὶ νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν γιὰ διαφορετικοὺς σκοπούς (δηλ. γιὰ τὴν εισαγωγὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ). Πάντα διαχήρυσσαν διτὶ ἐπρεπε νὰ δημιουργήθοιν γέα πολιτικὰ ἰδρύματα (Σοβιέτ) γιὰ νὰ ἔχφράσουν τὴν πραγματικότητα τῆς

36. Έ. Κάρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 86-87.

έργατικής έξουσίας. Άλλα συνήθως παρέμεναν διαχριτικά σι:ωπηροί γιά το ζήτημα τού ἀν ολέπαγαστάτες μποροῦν νά «κυριεύσουν» τὰ ίδρυματα τῆς μπουρζουάδικης οίκονομικῆς έξουσίας και νά τὰ χρησιμοποιήσουν γιά τοὺς δικούς τους σκοπούς — ἡ ἀν κι αὐτὰ ἐπίσης ἔπειτα πρῶτα νά συντρι-
βοῦν, και ἀργότερα νά ἀντικατασταθοῦν μὲ ἔνα νέο εἶδος θεσμοῦ, πού θὰ ἀντιπροσώπευε μιὰ βασικὴ ἀλλαγὴ στὶς σχέ-
σεις παραγωγῆς. Οἱ μπολσεβίκοι τὸ 1918 δλοφάνερα ἀκολού-
θησαν τὸν πρῶτο δρόμο. Ἀκόμα και μέσα στὶς δικές τους
τάξεις, αὐτὴ ἡ ἐκλογὴ θὰ δημιουργοῦσε προβλέψεις δι τῶ-
ρα δλες οἱ ἐνέργειες θὰ κατευθύνονται στὴν «έγισχυση και
ἀγάπτυξη τῆς παραγωγικῆς ίκανότητας, στὴν δργανικὴ οἰ-
κοδόμηση, συμπεριλαμβάνοντας μιὰ ἡ φ ν η σ η γ ι
τὴ συνέχιση τῆς καταστροφῆς τῶν
καπιταλιστικῶν παραγωγικῶν σχέ-
σεων, και ἀκόμη μιὰ μερικὴ ἀποκα-
τάστασή τους». (37)

6 — 8 ΜΑΡΤΙΟΥ

“Ε 6 3 ο μο Συνέδριο τοῦ Κόμματος.

“Ἐντογες συζητήσεις κατὰ τὴ διάρκεια αὐτοῦ τοῦ πολὺ¹
σύντομου Συνεδρίου σχετικὰ μὲ τὴν ὑπογραφὴ τῆς συνθήκης²
ειρήνης τοῦ Μπρέστ - Λιτδφσκ.

14 — 18 ΜΑΡΤΙΟΥ

Τέταρτο Πανρωσσικὸ Συνέδριο
τῶν Σοβιέτ.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Οἱ «ἀριστεροὶ» κομμουνιστὲς (Οζίνσκω, Μπουχάριν,
Σμιρνώφ, Λόμαφ) ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὶς ὑψηλές θέσεις τους
στὸ Ἀνώτατο Οίκονομικὸ Συμβούλιο — ἐν μέρει λόγω τῶν

37. Ε. Κάρρ, στὸ Ίδιο, τομ. II, σελ. 95.

διαθέσεών τους ἀπέναντι: στή συνθήκη εἰρήνης τοῦ Μπρέστ - Λιτόφρωκ — και ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ «μετριοπαθεῖς», δῆπος δ Μιλιούτιν καὶ δ Ρύκωφ (38). Πάρθηκαν ὅμεσα μέτρα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἑξουσίας τῶν διευθυντῶν, τὴν ἀποκατάσταση τῆς ἔργατικῆς πειθαρχίας καὶ τὴν ἐφαρμογὴ μισθολογικῶν κινήτρων κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιβλεψη τῶν συγδικαλιστικῶν ὀργανώσεων. Τὸ δὲ ἐπεισόδιο ἦταν μᾶλλον ἔκπληκτη ἀπόδειξη πώς εἰ «ἄριστεροι» σὲ χορυφαῖς διοικητικές θέσεις δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ εἶναι ὑποκατάστατο τοῦ λαϊκοῦ ἐλέγχου στὸν ἴδιο τὸν χώρο τῆς παραγωγῆς.

26 ΜΑΡΤΙΟΥ

Ἡ «'Ιζβέστια» τῆς Πανρωσσικῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς δημιουρεύει διάταγμα (θεσπισμένο ἀπὸ τὸ συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κομματούρων) πάνω στὴ «συγχεντροποίηση τῆς διοίκησης τῶν σιδηροδρόμων». Τὸ διάταγμα αὐτό, ποὺ ἔβαλε τέλος στὸν ἔργατικὸ ἔλεγχο τῶν σιδηροδρόμων, ἦταν «μᾶλλον ἀπολύτως ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴ διελιτώση τῶν συνθηκῶν τοῦ συγχοινωνιακοῦ συστήματος». (39) Τόνιζε τὴν ἐπείγουσα ἀνάγκη τῆς «σιδερένιας ἔργατικῆς πειθαρχίας» καὶ τῆς «ἀτομικῆς διεύθυνσης» στοὺς σιδηροδρόμους καὶ παραχώρησε «δικτατορικές» ἑξουσίες στὸν κοιμισάριο τῶν μέσων ἐπικοινωνίας. Τὸ δὲ δρόμο διακήρυξε τὴν ἀνάγκη γιὰ χρησιμοποίηση εἰδικῶν ἀτόμων σὲ ρόλο «τεχνικοδιοικητικῶν διευθυντῶν» σὲ κάθε τοπικὸ ἢ περιφερειακὸ σιδηροδρομικὸ κέντρο. Αὐτὰ τὰ ἀτομα θὰ ἦταν «ὑπόλογα στοὺς Λαϊκοὺς Κομματούρους τῶν μέσων ἐπικοινωνίας». Θὰ ἀποτελούσαν «τὴν ἐνσωμάτωση τῶν δλῶν δικτατορικῶν ἑξουσιῶν τοῦ προλεταριάτου σὲ κάθε σιδηροδρομικὸ κέντρο». (40)

38. Ε. Κάρρ, στὸ ἴδιο, τομ. II, σελ. 91.

39. Λένιν, «Διαλεχτὰ Ἐργα» (Ἄγγλ. Έκδ.), τομ. VII, σελ. 505.

40. Λένιν, στὸ ἴδιο, σελ. 505.

3 ΜΑΡΤΙΟΥ

Ο Τρότσκυ, διορισμένος σάν κομμισάριος στρατιωτικών υποθέσεων μετά τή συνθήκη του Μπρέστ - Λιτόφσκ, άρχισε τήν άναδιεργάνωση τοῦ κόκκινου στρατοῦ. Ἐπαναφέρεται ή ποινή τοῦ θανάτου γιὰ ἀνυπακοὴ σὲ καιρὸ πολέμου. Ἐπίσης ἐπαναφέρεται σταδιακὰ ὁ χαιρετισμός, εἰδικὲς ἐκφράσεις προσφώνησης, ξεχωριστὰ διαμερίσματα καὶ ἄλλα προνόμια γιὰ τοὺς ἀξιωματικούς.* Οἱ δημοκρατικὲς μορφὲς δργάνωσης, συιπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀξιωματικῶν, ἔγκαταλείψτηκαν σύντομα. «Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς», ἔγραψε ὁ Τρότσκυ, «εἶναι πολιτικῶς ἀσκοπη καὶ τεχνικῶς ἀνεπαρκής καὶ ἔχει ἥδη καταργηθεῖ μὲ διάταγμα» (41). Ο Ν. Β. Κρυλένκο, ἔνας ἀπὸ τοὺς συν - κομμισάριους στρατιωτικῶν υποθέσεων ποὺ διορίστηκαν μετά τήν Ὁκτωβριανὴ ἐπανάσταση, εἶχε παραιτηθεῖ ἀηδιασμένος ἀπὸ τὸ «Ιδρυμα Ἀμιύνης ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν μέτρων» (42).

3 ΜΑΡΤΙΟΥ

Τὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συγδικάτων ἐκδίδει τήν πρώτη του λεπτομερῆ ἀνακοίνωση γιὰ τὴ λειτουργία τῶν συγδικάτων σὲ σχέση μὲ τήν «έργατικὴ πειθαρχία» καὶ τὰ «κίνητρα».

Τὰ συγδικάτα ἔπρεπε γὰ καταβάλουν κάθε προσπάθεια γιὰ τήν αὖξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας καὶ συνεπῶς γὰ δημιουργήσουν στὰ ἐργοστάσια καὶ στὰ ἐργαστή-

41. Τρότσκυ, «Ἐργασία, Πειθαρχία, Τάξη», στὰ «Ἐργα» (ρωσ. έκδ.), τομ. XVII, σελ. 171-2.

42. N. B. Κρυλένκο, «Ἀντοδιογραφία» (ENCY. DICT., XLI-1 Παράρτημα, σελ. 246).

* Ἐπὶ χρόνια δ τροτσκιστικὸς τύπος κατήγγελε αὐτὲς τις ἀντιδραστικὲς δψεις τοῦ κόκκινου στρατοῦ σὰν παραδείγματα τοῦ τί συνέβαινε «κάτω ἀπὸ τὸν Σταλινισμό».

ρια τις ἀκαραιτητες βάσεις τῆς ἐργατικῆς πειθαρχίας». Κάθε σωματεῖο ἔφεπε νὰ ἴδρυσει μιὰ ἐπιτροπὴ «γιὰ νὰ καθορίσει τὶς νόρμες τῆς παραγωγικότητας γιὰ κάθε κλάδο καὶ κατηγορία ἐργατῶν». Ή χρησιμοποίηση τῆς πληρωμῆς μὲ τὸ κομμάτι «γιὰ τὴν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας» γινόταν ἀποδεκτή. Ἀναφερόταν διὰ «τὰ πρόμι γιὰ αὐξημένη παραγωγικότητα πάνω ἀπὸ τὴν καθορισμένη νόρμα μποροῦν μέσα σὲ δρισμένη πλαΐσια νὰ είναι ἓνα χρήσιμο μέσο γιὰ τὴν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας χωρὶς νὰ ἔχει τλεῖται ὁ ἐργάτης». Τέλος, ἐὰν «ξεχωριστές διμάδες ἐργατῶν» ἀρκοῦνται νὰ ὑποταχτοῦν στὴ συνδικαλιστικὴ πειθαρχία, μποροῦν σὰν ἔχατο μέτρο νὰ ἀποβληθοῦν ἀπὸ τὸ συνδικάτο «μὲ δλες τὶς συνέπειες που θὰ είχε κάτι τέτοιο» (43).

11 - 12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ἐνοπλα ἀποσπάσματα τῆς Τσέκα ἐπέδραμαν σὲ 26 ἀναρχικά κέντρα τῆς Μόσχας. Ἀνοίγουν μάχες ἀνάμεσα στοὺς πράκτορες τῆς Τσέκα καὶ τοὺς Μαύρους Φρουρούς στὸ μοναστήρι Ντογοσκόι. Σαράντα ἀναρχικοὶ σκοτώθηκαν ἢ τραυματίστηκαν, πάνω ἀπὸ 500 πιάστηκαν αἰχμάλωτοι.

20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Τὸ ζύγιμα τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου ἀγοίγει πλατείες συζητήσεις μέσα στὸ Κόμμα. Ἡ Περιφερειακὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Λένιγκραντ δημοσιεύει τὸ πρώτο τεῦχος τοῦ «Κ ο μιμούνιστη» (μᾶ «ἀριστερὴ» κομμουνιστικὴ θεωρητικὴ, ἐφημερίδα ποὺ ἐκδίδοταν ἀπὸ τοὺς Μπουχάριν, Ράντεκ καὶ Όζινσκι, καὶ στὴν δποία ἀργότερα θὰ προσχωροῦσε καὶ δ Σμιρνώφ). Τὸ τεῦχος αὐτὸ περιεῖχε τὶς «θέσεις πάνω στὴν παροῦσα κατάσταση», γραμμένες ἀπὸ τοὺς ἐκδότες του. Ἡ

43. •Ναρόντνογιε Χοζιάϊστβο., (Λαϊκὴ Οικονομία), No 2, 1918, σελ. 38.

έφημερίδα κατήγγελλε «τὴν ἐργατικὴν πολιτικὴν ποὺ σχεδίαζε νὰ ἐπιβάλει τὴν πειθαρχίαν ἀνάμεσα στοὺς ἑργάτες κάτω ἀπὸ τὴν σημαῖα τῆς «ἀύτοπειθαρχίας», τὴν θέσπιση ἐργασιακῆς θητείας γιὰ τοὺς ἑργάτες, τὴν πληρωμὴ μὲ τὸ κομμάτι καὶ τὴν αὐξηση τῆς ἡμέρας ἐργασίας». Διακήρυξσε ὅτι «ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἐργατικῆς πειθαρχίας σὲ συγδυασμὸ μὲ τὴν ἀποκατάσταση τῆς καπιταλιστικῆς διεύθυνσης τῆς διοικηχανίας δὲν μπορεῖ στὴν πραγματικότητα νὰ αὐξήσει τὴν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας». Ἀντίθετα θὰ «μείωνε τὴν ταξικὴν πρωτοδουλία, δραστηριότητα καὶ δργάνωση τοῦ προλεταριάτου». Ἀπειλεῖ νὰ σκλαβώσει τὴν ἐργατικὴν τάξη. Θὰ ξεσηκώσει τὴν δυσαρέσκεια τόσο στὰ δπισθοδρομικὰ στοιχεῖα δοσο καὶ στὴν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου. Γιὰ νὰ εισάγει αὐτὸ τὸ σύστημα παρὰ τὸ μίσος ποὺ ἐπικρατεῖ τώρα ἀνάμεσα στὸ προλεταριάτο ἐνάντια στοὺς «καπιταλιστὲς σαμποτέρ», τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα θὰ ἔπρεπε νὰ στηριχτεῖ στὴ μικρομπουρζουαζίσ ἐνάντια στοὺς ἑργάτες». «Ἐτοι θὰ αὐτοκατατρεφταν σὰν χόμια τοῦ προλεταριάτου».

Τὸ πρῶτο φύλλο τῆς νέας ἐφημερίδας περιεῖχε ἐπίσης μὰ σοβαρὴ προειδοποίηση τοῦ Ράντεκ: «Ἄν ἡ ρωσικὴ ἀπαγάσταση ἀνατρέποταν μὲ τὴ δύσια ἀπὸ τὴ μπουρζουάδικη ἀντεπαγάσταση, θὰ ἀναβίωνε ἔαναν σὰν τὸν φοίνικα: ἀν δημιουργήσει τὸν σοσιαλιστικὸ τῆς χαρακτήρα καὶ ἀπογοήτευε ἔτοι τὶς ἐργατικὲς μάζες, τὸ κτύπημα θὰ είχε δέκα φορὲς πιὸ τρομερὲς συνέπειες γιὰ τὸ μέλλον τῆς ρωσικῆς καὶ τῆς διεθνοῦς ἀπαγάστασης»⁽⁴⁴⁾. Τὸ ίδιο φύλλο προειδοποιοῦσε γιὰ τὸν «γραφειοκρατικὸ συγκεντρωτισμὸ, τὴν κυριαρχία τῶν διάφορων κομμισαρίων, τὴν ἀπώλεια τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν τοπικῶν Σοβιέτ καὶ τὴν ἀπόρριψη στὴν πράξη τοῦ προτύπου

44. K. Ράντεκ, «Μετὰ πέντε μῆνες», «Κομμουνιστής» No 1, Απρίλιος 1918, σελ. 3-4.

τοῦ Κράτους-Κομμούνα ποὺ διευθύνεται ἀπὸ τὰ κάτω». (45) «Ἡταν πολὺ ὄρατα», σημείωγε δὲ Μπουχάριν, «νὰ λέμε δπως δὲ Λέγειν (στὸ «Κράτος καὶ Ἐπανάσταση») διτὶ δὲ κάθε μάγειρας πρέπει νὰ μάθει νὰ διευθύνει τὸ χράτος. Ἀλλὰ τὶ θὰ συμβεῖ ἂν δὲ κάθε μάγειρας ἔχει ἔναν κομμισάριο διορισμένῳ γιὰ νὰ τοῦ δίγει διαταγές;».

Τὸ δεύτερο φύλλο τῆς ἐφημερίδας περιεῖχε μερικὰ προφητικὰ σχόλια τοῦ Ὁζίγουκου: «Εἶμαστε ὑπὲρ τῆς οἰκοδόμησης μιᾶς προλεταριακῆς κοινωνίας ἀπὸ τὴν ταξικὴ δημιουργικότητα τῶν ἴδιων τῶν ἐργατῶν, καὶ δχι ἀπὸ τὰ οὐκάδια τῶν καπεταγέων τῆς βιομηχανίας... Ἐὰν τὸ ἴδιο τὸ προλεταριάτο δὲν ξέρει νὰ δημιουργήσει τοὺς ἀναγκαίους δρους μιᾶς σοσιαλιστικῆς δργάνωσης τῆς ἐργασίας, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνει γιὰ λογαριασμὸ του καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀναγκάσει νὰ τὸ κάνει. Ἐὰν τὸ μαστίγιο σηκωθεῖ ἐνάντια στοὺς ἐργάτες, θὰ δρεθεῖ στὰ χέρια μιᾶς κοινωνικῆς δύναμης, ἡ δποία εἴτε θὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ μιὰ ἄλλη κοινωνικὴ τάξη εἴτε θὰ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν σοβιετικὴ ἔξουσία. Ἀλλὰ τότε ἡ σοβιετικὴ ἔξουσία θὰ ἀναγκαστεῖ νὰ ζητήσει στήριγμα σὲ μιὰ ἄλλη τάξη (στὴν ἀγροτιὰ γιὰ παράδειγμα) ἐναντίον τοῦ προλεταριάτου, καὶ ἀπ' αὐτὸ δὲν θὰ καταστραφεῖ ἡ ἴδια σὰν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ο σοσιαλισμός καὶ ἡ σοσιαλιστικὴ δργάνωση ἡ δὲν πραγματοποιηθεῖ ἀπὸ τὸ προλεταριάτο ἡ δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ καθόλου. Στὴ θέση του θὰ ἐμφανιστεῖ κάτι ἀλλο: δὲν χρατικὸς καπιταλισμός...» (46).

45. «Κομμουνιστής» No 1, «Θέσεις πάνω στὴν παρόδος κατάστασης».

46. «Οζίνοκυ, «Πάνω στὴν Οἰκοδόμηση τοῦ Σοσιαλισμοῦ», «Κομμουνιστής» No 2, Ἀπρίλιος 1918, σελ. 5. Τὸ 1918 ἦταν προφανὲς γιὰ μερικοὺς σὲ ποιά κατεύθυνση δημηγοῦσε ἡ λενινιστικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ. «Ἄς τὸ ἔχουν αὐτὸ διόδη τους δοσι λιχυρίζονται σήμερα διτὶ εἰντι «λενινιστές» καὶ ταυτόχρονα χαρακτηρίζουν τὴ Ρωσία σὰν «χρατικὸς καπιταλισμός».

Ο Λένιν άντεδρασε μὲ λιγάλη δξύτητα. Άκούστηκαν οἱ γνωστές δριστικές. Οἱ ἀπόδψεις τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν ἦταν «ἐνα αἰσχος», «μιὰ ἀπόλυτη ἄρνηση τοῦ κομμουνισμοῦ στὴν πράξη», «μιὰ λιποταξία στὸ στρατόπεδο τῆς μικρομπουρζουαζίας» (47). Ή ἀριστερὰ «προδοχαριζόταν ἀπὸ τοὺς Μεγαβίχους καὶ ὄλλους Ίοῦδες τοῦ καπιταλισμοῦ». Μιὰ τρομερή ἐκστρατεία ἔγινε στὸ Λένινγκραντ ποὺ ἀνάγκασε τὸν «Κομμουνιστὴν» νὰ μεταφέρει τὴν ἔκδοσή του στὴ Μόσχα ὅπου ἡ ἐφημερίδα ἐπανεμφανίστηκε πρώτα ὑπὸ τὴν προστασία τῆς Περιφερειακῆς Ὀργάνωσης τοῦ Κόμματος, καὶ ἀργότερα σὰν τὸ «ἀνεπίστημο» δργανο μιᾶς διμάδας συντρόφων. Μετὰ τὴν ἔκδοση τοῦ πρώτου φύλλου τῆς ἐφημερίδας, συγκλήθηκε ἐσπεισμένα μὰ Κομματικὴ Συνδιάσκεψη τοῦ Λένινγκραντ, ποὺ ἔβγαλε μιὰ πλειοψηφία ὑπὲρ τοῦ Λένιν καὶ “ἀπαίτησε νὰ διακόψουν οἱ δπαδοὶ τοῦ «Κομμουνιστὴν” τὴν αὐτόνομη δργανωτική τους ὑπαρξη» (48). Λιτὰ σχετικὰ μὲ τὸ ὑποτιθέμενο δικαίωμα σχηματισμοῦ τάσεων μέσα στὸ Κόμμα... τὸ 1918 (δηλ. πολὺ πρὶν τὴν ἐπίσημη ἀπαγόρευσή τους τὸ 1921, στὸ Δέκατο Συγένδριο).

Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐπόμενων μηγῶν οἱ Λενινιστὲς πέτυχαν νὰ ἐπεκτείνουν τὸν δργανωτικὸ τους Ελεγχο σὲ περιοχὲς ποὺ ἀρχικὰ ὑποστήριζαν τοὺς «ἀριστερούς». Μέχρι τὸ τέλος τοῦ Μαΐου, ἡ κατ’ ἔξοχὴν προλεταριακὴ Κομματικὴ Ὀργάνωση τῆς Περιφέρειας τοῦ Οὐράλ, ποὺ εἶχε ἤγετη τὴν Πρεαμπραζένσκυ, καὶ τὸ Περιφερειακὸ Γραφεῖο τοῦ Κόμματος στὴ Μόσχα εἶχαν κερδηθεῖ ἔναν ἀπὸ τοὺς ὑποστηρικτές τῆς ἡγεσίας τοῦ Κόμματος. Τὸ τέταρτο καὶ τελευταῖο φύλλο τοῦ «Κομμουνιστὴν» (Μάϊος τοῦ 1918)

47. Λένιν, «Ο Ἀριστερισμός, παιδικὴ ἀρρώστεια τοῦ κομμουνισμοῦ», «Διαλεχτὰ Ἐργα» (Ἄγγλ. ἔκδ.), τομ. VII, σελ. 374.

48. Β. Σόριν, «Τὸ Κόμμα καὶ ἡ Ἀντιπολίτευση», τομ. I, «Η φρέσια τῶν ἀριστερῶν κομμουνιστῶν», Μόσχα 1925, σελ. 21-22.

ἀναγκάστηκε νὰ ἔκδοθει τὸν ἴδιωτικὸν ἔντυπο μᾶς φράξιας.
Ἡ ρύθμιση αὐτῶν τῶν σπουδαίων ζητημάτων, ποὺ ἐπηρέα-
ζαν βαθειά τὸ σύνολο τῆς ἐργατικῆς τάξης, δὲν ἔγινε «μὲ
συζήτηση, πειθώ η συμβιβασμό, ἀλλά, μὲ μιὰ ἔντονη ἐκστρα-
τεία πιέσεων στὶς δργανώσεις τοῦ Κόμματος, ὑποστηριγμέ-
νη ἀπὸ ἕνα καταγισμὸν δίαιων ὕβρεων στὸν κομματικὸν τύπο
καὶ στὶς δηλώσεις τῶν ἥγετῶν τοῦ Κόμματος. Ἡ πολεμικὴ
τοῦ Λένιν ἔδιγε τὸν τόνο καὶ τὰ δργανωτικά του ταιράκια
ἔφεραν τὰ μέλη στὸν ίσιο δρόμο» (49). Πολλοὶ μέσα στὸ πα-
ραδοσιακὸν ἐπαγαστατικὸν κίνημα θὰ αἰσθάνονται μεγάλη οἰ-
κειότητα μ' αὐτές τὶς μεθόδους!

28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Δημιουρεύεται στὴν «Ἴζεστια» τῆς Παγρωσσικῆς Κεν-
τρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τὸ ἄρθρο τοῦ Λένιν πάνω
στὰ «Ἄ μεσα Καθήκοντα τῆς Σοβιε-
τικῆς Κυβέρνησης». Ο Λένιν ζητοῦσε «μέτρα
καὶ διατάγματα» γιὰ «νὰ αὐξήσουν τὴν ἐργατικὴν πειθαρ-
χίαν» ποὺ ἀποτελοῦσε τὴν «προσπόθεση τῆς οἰκονομικῆς ἀ-
ναγέννησης». (Αγάμεσα στὰ μέτρα ποὺ προτάθηκαν ήταν ἡ
εἰσαγωγὴ ἐνὸς συστήματος καρτελῶν γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς
παραγωγικότητας τοῦ κάθε ἐργάτη, ἡ εἰσαγωγὴ ἐργοστα-
σιακῶν κανονισμῶν σὲ κάθε ἐπιχειρηση, ἡ ἔδρυση γραφείων
μελέτης τῆς ἀπόδοσης τῆς ἐργασίας μὲ σκοπὸν τὸν καθορι-
σμὸ τῆς ἀπόδοσης κάθε ἐργάτη, καὶ τὴν πληρωμὴ πρίμ γιὰ
αὐξημένη παραγωγικότητα). Δὲν ξέρουμε ἂν δὲν οἱ Λένιν αι-
σθάνθηκε τὶς δυνητικὰ ἐπιζήμιες δψεις αὐτῶν τῶν προτά-
σεων, πάντως τὸ σίγουρο εἶναι ὅτι δὲν τὶς ἀνέφερε ποτέ. Ω-
στόσο δὲν χρειαζόταν μεγάλη φαντασία γιὰ νὰ δεῖ κανεὶς
στοὺς καταμετρητές (ποὺ θὰ κατέγραφαν τὴν «παραγωγι-
κότητα τοῦ κάθε ἐργάτη») καὶ στοὺς ὑπαλλήλους (ποὺ θὰ

49. P. B. Νιάνιελς, στὸ ίδιο, σελ. 87.

έπανδρώνανε τὰ γραφεῖα ἀπόδοσης τῆς ἔργασίας) τὰ διμορφά ἀχόμη στοιχεῖα μᾶς νέας γραφειοχρατίας.

‘Ο Λένιν πήγε ἀχόμη μακρύτερα. ‘Ἐγγραφε: «Πρέπει νὰ θέσουμε τὸ ζήτημα τῆς ἔργασίας μὲ τὸ κομμάτι, νὰ τὴν ἐφαρμόσουμε καὶ νὰ τὴ δοκιμάσουμε στὴν πράξη... πρέπει νὰ θέσουμε τὸ ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς πολλῶν ἐπιστημονικῶν καὶ προοδευτικῶν στοιχείων τοῦ συστήματος Ταΐλορ (50)... Η Σοβιετική Δημοκρατία πρέπει πάση θυσία νὰ υἱοθετήσει δλα δσα ἔχουν ἀξία ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας σ’ αὐτὸ τὸ πεδίο... πρέπει νὰ δργανώσουμε στὴ Ρωσία τὴ σπουδὴ καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ συστήματος Ταΐλορ». Μονάχα «οἱ συγειδητοί ἀντιπρόσωποι τῆς μικρομπουρζουάδικης χαλαρότητας» μποροῦν γὰ δοῦν στὸ πρόσφατο διάταγμα γιὰ τὴ διεύθυνση τῶν σιδηροδρόμων, «τὸ δποτο ἔδωσε δικτατορικὲς ἔξουσίες σὲ ἡγετικὰ ἄτομα», κάποιο είδος «ἀπομάκρυνσης ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς συλλογικότητας, ἀπὸ τὴ δημοκρατία καὶ ἀπὸ ἄλλες ἀρχὲς σοβιετικῆς κυβέρνησης». «Η ἀδιάφευση ἐμπειρία τῆς Ιστορίας ἔδειξε δτι... ἡ δικτατορία τῶν ἀτόμων ἦταν πολὺ συχνὰ ὁ φορέας, τὸ κανάλι τῆς δικτατορίας τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων».

«Η μεγάλης κλίμακας μηχανοποιημένη βιομηχανία, που είναι ἡ ύλικὴ παραγωγικὴ πηγὴ καὶ ἡ βάση τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀπαιτεῖ ἀπόλυτη καὶ αὐστηρὴ ἐνότητα θέλησης... Ήως μπορεῖ νὰ ἔξασφαλιστεῖ ἡ αὐστηρὴ ἐνότητα τῆς θέλησης; Μὲ τὴν ὑποταγὴ τῆς θέλησης τῶν χιλιάδων στὴ θέληση τοῦ ἔνδρου». «Η ἀναγρέψη της ὑποταγῆς (ἡ ἐμφαση στὸ πρωτότυπο, σ.σ.) σὲ μία μόνο θέληση είναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν προτοσές

50. Πρὶ τὴν Ἐπανάσταση ὁ Λένιν εἶχε καταγγείλει τὸν Ταΐλορισμὸν σὲν «ὑποδούλωση τοῦ ἀνθρώπου στὴ μηχανή». Ήλ. «Ἀπαντά» (ρωσ. ἔκδ.), τομ. XVII, σελ. 247-8.

έργασίας πού βαζίζονται στή μεγάλης κλίμακας μηχανοποιημένη βιομηχανία..., σήμερα ή έπαγάσταση ἀπαιτεῖ, γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ σοσιαλισμοῦ, οἱ μάζες γὰ πα κοῦ γὰ να γιὰ τὴ φρησταση μία θέληση (ἢ ἔμφαση στὸ πρωτότυπο, σ.σ.) τῶν ἀρχηγῶν τοῦ προτοές ἐργασίας» (51). Η ἀπαιτηση γιὰ «ἀναντίρρητη» υπακοή ἔχει, διαμέσου τῆς ἴστορίας, ἐκφραστεῖ ἀπὸ ἀναρθρητοὺς ἀντιδραστικούς, οἱ δροῖοι ἐπὶ πλέον ἐπιχείρησαν γὰ ἐπιβάλλονταν μιὰ τέτοια υπακοή σ' αὐτοὺς ποὺ πάγω τους ἀσκοῦσαν ἔξουσία. Μιὰ σὲ ύψηλὸ διαθέμα κριτικὴ (καὶ αὐτοκριτικὴ) στάση είναι, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, τὸ γνώρισμα τοῦ πραγματικοῦ ἐπαναστάτη.

ΜΑ·Ι·ΟΣ

Οἱ ἐφημερίδες «Μπουρενέστυικ», «Ἀναρχία», καὶ «Γκόλος Τρούντα» κλείνονται μαζὶ μὲ ἄλλα ἀναρχικὰ περιοδικά.

ΜΑ·Ι·ΟΣ

Ο Πρεομπραζένσκυ, γράφοντας στὸν «Κομμουνιστή», προειδοποιεῖ: «Τὸ Κόμμα σύντομα θὰ ἀναγκαστεῖ γὰ ἀποφασίσει σὲ ποιὸ διαθέμα θὰ ἐπεκταθεῖ ἢ δικτατορία τῶν ἀτόμων ἀπὸ τοὺς αἰδηροδρόμους καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς οἰκονομίας στὸ ίδιο τὸ «Κόμμα» (52).

5 ΜΑ·Ι·ΟΓ

Δημοσιεύεται τὸ «Ἀριστερισμός, παιδικὴ ἀρρώστεια τοῦ κομμουνισμοῦ». Μετὰ τὴν καταγγελία τῶν ἀπόφεων τοῦ «Κομμουνιστή» σὰν «χείμαρρο φρασεοκαπηλείας», «ἐπίδειξη μεγαλοστοιχιῶν φράσεων» κλπ., κλπ., δ Λέγειν ἀποπειρᾶται γὰ ἀπαντήσει: σὲ μερικὲς ἀπὸ τὶς ἀπόφεις τῶν ἀριστερῶν

51. Λένιν, «Διαλεχτά Ἐργα» (Ἄγγλ. ἔκδ.), τομ. VII, σελ. 332-3 καὶ 340-2.

52. «Κομμουνιστής», Νο 4.

κομμουγιστών. Σύμφωνα μὲ τὸν Λένιν ὁ «κρατικὸς καπιταλισμὸς» δὲν ἀποτελοῦσε κίνδυνο. «Ἔταν ἀντίθετα κάτι ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐπιδιωχθεῖ. «Ἄγ εἰσάγουμε τὸν κρατικὸν καπιταλισμὸν σὲ ὑ μήνες περίπου, θὰ ἔχουμε ἐπιτύχει μᾶς μεγάλη νίκη καὶ μᾶς σίγουρη ἐγγύηση δις μέσα σ' ἓνα χρόνο δι σοσιαλισμὸς θὰ ἔχει ἀποκτήσει μᾶς σταθερὴ καὶ ἀκληνητὴ βάση καὶ θὰ ἔχει γίνει ἀήττητος στὴ χώρα μας. Ἀπὸ οἰκονομικὴ ἀποψή, δι κρατικὸς καπιταλισμὸς εἶναι ἀνυπέρβλητα ἀνώτερος ἀπὸ τὸ παρὸν οἰκονομικὸ σύστημα... ἡ σοδιετικὴ ἔξουσία δὲν ἔχει τίποτα τρεμερὸ νὰ φοβηθεῖ ἀπ' αὐτὸν, γιατὶ τὸ σοδιετικὸ Κράτος εἶναι ἕνα Κράτος στὸ διποίο εἶναι ἔξατραλισμένη ἡ ἔξουσία τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν φτωχῶν» (γιατὶ ἕνα «ἐργατικὸ κόμμα» κατέχει τὴν πολιτικὴ ἔξουσία).

Τὸ «ἄθροισμα τῶν ἀπαραιτητῶν συνθηκῶν γιὰ τὸν σοσιαλισμὸν» ἤταν «ἡ μεγάλης κλίμακας καπιταλιστικῆς τεχνικῆς, βασισμένη στὴν τελευταίᾳ λέξῃ τῆς ἐπιστήμης... ἀδιανόητη χωρὶς σχεδιασμένη κρατικὴ δργάνωση ἡ διποία θὰ ὑποτάξει δεκάδες ἔκατον μύρια λαοῦ στὴν ἀπόλυτη τίρηση ἔνδει μναδικοῦ προτύπου στὴν παραγωγὴ καὶ διανομὴ», καὶ ἡ «προλεταριακὴ κρατικὴ ἔξουσία» (εἶναι σημαντικὸ νὰ τονιστεῖ δις, ἡ κυριαρχία τῆς ἐργατικῆς τάξης στὴν παραγωγὴ, αγαργαρία, δὲν ἀναφέρεται σὰν μᾶς ἀπὸ τὶς «ἀπαραιτητὲς συνθῆκες γιὰ σοσιαλισμὸν»).

Ο Λένιν συνεχίζει τονίζοντας δι: τὸ 1918 «τὰ δύο ἀσύνδετα μὲ τὰ τοῦ σοσιαλισμοῦ ὑπῆρχαν δίπλα-δίπλα σὰν δύο μιελλοντικὰ κοτόπουλα στὸ ἴδιο αὐγὸ τοῦ διεθνοῦς λιπεριαλισμοῦ». Τὸ 1918 ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ρωσσία ἤταν ἡ ἐνσάρκωση, ἀντιστοίχως, τῶν «οἰκονομικῶν παραγωγικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν γιὰ τὸν σοσιαλισμὸν ἀπὸ τὴ μά, καὶ τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν ἀπὸ τὴν ἄλλη». Τὸ ἔργο τῶν Μπολσεβίκων ἤταν «νὰ μελετήσουν τὸν κρατικὸ καπιταλισμὸ τῶν Γερμανῶν, καὶ νὰ μὴ φεισθοῦν προσπαθειῶν γιὰ

τὴν μήμησή του». Δὲν θὰ ἔπειπε «νὰ διστάσουν μπροστά στὴν υἱοθέτηση δικτατορικῶν μεθόδων γιὰ γὰ ἐπισπεύσουν τὴν ἀντιγραφή του». «Οπως ἀρχικὰ δημοσιεύτηκε (53) τὸ τότε κείμενο τοῦ Λένιν περιείχε τὴν ἀκόλουθη ἐνδιαφέρουσα φράση: «Τὸ ἔργο μας εἶναι νὰ τὸ ἐπισπεύσουμε, ἀκόμη περὶ: ισότερο ἀπ' δυο δ Πέτρος ἐπίσπευσε τὴν υἱοθέτηση τῶν δυτικῶν προτύπων ἀπὸ τὴν βαρβαρικὴν Ρωσσία, χωρὶς νὰ διστάσουμε στὴ χρησιμοποίηση βαρβαρών μεθόδων γιὰ γὰ πολειτίσουμε τὸν βαρβαρισμό». Αὐτὴ ήταν ίσως ἡ μόνη ἀναφορά σὲ κάποιον Τσάρο, σ' δλα τὰ γραπτὰ τοῦ Λένιν. Παραθέτοντας τρία χρόνια ἀργότερα τὴν παράγραφο, δ Λένιν παρέλειψε τὴν ἀναφορά του στὸν Μεγάλο Πέτρο. (54)

«Ἐνας καὶ δ αὐτὸς δρόμος», συνέχισε δ Λένιν, «δδηγοῦσε ἀπὸ τὸν μικροαστικὸ καπιταλισμὸ ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴ Ρωσσία τὸ 1918 στὸν μεγάλης κλίμακας καπιταλισμὸ καὶ στὸ σοσιαλισμό, μέσω ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνδιάμεσου σταθμοῦ ποὺ δημιαζόταν «ἐθνικὴ λογιστικὴ καὶ Ελεγχος τῆς παραγωγῆς καὶ διανομῆς». Τὸ γὰ μάχεσαι ἐνάγτια στὸν κρατικὸ καπιταλισμὸ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1918 ήταν (σύμφωνα μὲ τὸν Λένιν) σάνι «γὰ χτυπᾶς τὸν ἀέρα». (55) «Ο Ισχυρισμὸς δτὶ ἡ Σοβιετικὴ Δημοκρατία ἀπειλούσταν ἀπὸ τὴν «ἔξελιξη πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ» δὲν «θὰ προκαλοῦσε παρὰ Ὁμηρικὸ γέλιο». Αγ Ἐνας ἔμπορος τοῦλεγε πώς ὑπῆρξε μιὰ βελτίωση σὲ κάποιες σιδηροδρομικὲς γραμμές, «Ἐνας τέτοιος Ἐπαίνος ἔχει γιὰ μέγα χίλιες φορὲς μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ δ, τι εἴκοσι κομμουνιστικὲς ἀποφάσεις» (56). «Οταν διαβάζει κανεὶς παραγρά-

53. Λένιν, «Ἀπαντά» (ρωσ. Ἐκδ.) τομ. XXII, σελ. 516-7.

54. Λένιν, «Ἀπαντά» (ρωσ. Ἐκδ.), τομ. XXVI, σελ. 326.

55. Λένιν, «Διαλεχτὰ Ἐργα» (ἀγγλ. Ἐκδ.), τομ. VII, σελ. 360-66.

56. «Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 100.

φους δπως ή παραπάνω, είγαι: δύσκολο γὰ καταλάβει πῶς μερικοὶ σύντροφοι μποροῦν ταυτόχρονα νὰ ισχυρίζονται πώς είναι «Λενιγιστές» καὶ πώς ή ρωσσική κοινωνία είγαι μιὰ ἀξιοκατάκριτη μορφή κρατικοῦ καπιταλισμοῦ. Κι δημιαὶ μερικοὶ καταφέργουν νὰ κάνουν κάτι τέτοιο.

Είγαι διοφάνερο ἀπὸ τὰ παραπάνω (καὶ ἀπὸ δὲλλα γραφτὰ ἔκείνης τῆς περιόδου) δτι σχεδὸν ὅλοι οἱ Μπολσεβίκοι ἡγέτες ἔβλεπαν τὴν «προλεταριακή» φύση τοῦ καθεστῶτοῦ σὰν ἔξαρτημένη ἀπὸ τὴν προλεταριακή φύση τοῦ κόμιματος ποὺ είχε καταλάβει τὴν κρατική ἔξουσία. Κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔβλεπε τὴν προλεταριακή φύση τοῦ ρώσσικου καθεστῶτος σὰν πρωταρχικὰ καὶ αὐστηρὰ ἔξαρτημένη ἀπὸ τὴν ἔξασκηση τῆς ἐργατικῆς κυριαρχίας στὸ χῶρο ο τὴς παραγωγῆς (δηλ. ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς). Θὰ ἔπρεπε νὰ είγαι προφανές σ' αὐτούς, σὰν μαρξιστές, δτι ἀνὴρ ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲν ἔχει οἰκονομικὴ ἔξουσία, η «πολιτικὴ» τῆς ἔξουσία θὰ ἥταν τὸ λιγότερο ἀνασφαλῆς καὶ στὴν πραγματικότητα σύντομα θὰ ἐκφυλιζόταν. Οἱ Μπολσεβίκοι ἡγέτες εἶδαν τὴν καπιταλιστικὴ δργάνωση τῆς παραγωγῆς σὰν κάτι ποὺ ἀπὸ μόνο του ἥταν κοινωνικὰ οὐδέτερο. Μποροῦσε νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἔξισου γιὰ κακοὺς σκοπούς (δπως δταν τὴν χρησιμοποιοῦσε η μπουρζουαζία μὲ σκοπὸ τὸ ίδιωτικὸ χέρδος) η γιὰ κακοὺς σκοπούς (δπως τὴν χρησιμοποιοῦσε τὸ «ἐργατικό» κράτος «γιὰ χάρη τῶν πολλῶν»). Ό Λένιν τὸ έθεσε ξεκάθαρα: «Ο σοσιαλισμός» εἶπε, «δὲν είναι τίποτε ἄλλο παρὰ κρατικοκαπιταλιστικὸ μονοπώλιο φτιαγμένο πρὸς ὄφελος δλου τοῦ λαοῦ»⁽⁵⁷⁾.

Τὸ κακὸ μὲ τὶς καπιταλιστικὲς μεθόδους παραγωγῆς ἥταν, δπως τὸ ἔβλεπε δ Λένιν, δτι είχαν στὸ παρελθόν δ-

57. Λένιν, «Η καταστροφὴ ποὺ μᾶς ἀπειλεῖ καὶ πῶς νὰ τὴν πολεμήσουμε».

πιγρετήσει τὴν μπουρζουαζία. Τώρα ἐπρόκειτο νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπὸ τὸ ἔργατικὸ κράτος καὶ θὰ μετατρέπονται ἐπομένως σὲ «μιὰ ἀπὸ τὶς συνθῆκες τοῦ σοσιαλισμοῦ». "Ολα τξαρτιώνται ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ κατεῖχαν τὴν κρατικὴ ἔξουσία. (58) Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἡ Ρωσία ἦταν ἔργατικὸ κράτος λόγω τῆς ἐθνικοποίησης τῶν μέσων παραγωγῆς, εἰπώθηκε γιὰ πρώτη φορά ἀπὸ τὸν Τρότσκυ τὸ... 1936! 'Ο Τρότσκυ προσπαθοῦσε τότε νὰ συμβιδάσει τὴν ἀποψή του γιὰ «ὑπεράπτιση τῆς Σοβιετικῆς 'Ενωσης» μὲ τὴν ἀποψή του ὅτι: «τὸ Μπολσεβίκικο Κόμμα δὲν ἦταν πιὰ ἔργατικὸ κόλπα».

24 ΜΑΪΟΥ — 4 ΙΟΥΝΙΟΥ

Πρῶτο παγρωσσικὸ συγέδριο τῶν περιφερειακῶν οἰκονομικῶν συμβουλίων στὴ ή Μόσχα

Αὐτὸ τὸ «οἰκονομικὸ κοινοδούλιο» παρακολούθησαν περισσότεροι ἀπὸ 100 ἀντιπρόσωποι μὲ δικαίωμα φήμου (καὶ 150 χωρὶς δικαίωμα φήμου) ἀπὸ τὴν Βέσενκα, ἀπὸ τὰ «γκλάδικα» καὶ τὰ κέντρα τῆς, ἀπὸ περιφερειακὰ καὶ τοπικὰ Σοβναρκόδζι, καὶ ἀπὸ τὰ συνδικάτα.

Πρόεδρος τοῦ Συγεδρίου ἦταν ὁ Ρύκωφ — ἔνας ἀνθρωπος μὲ «ἄμεμπτη συμπεριφορὰ καὶ ἀχρωμες ἀπόφεις» (59). 'Ο Λένιν ἔκανε τὴν ἀρχὴ μὲ μιὰ ἔκκληση γιὰ «ἔργατικὴ πειθαρχία» καὶ μὲ μιὰ μακροσκελῆ εἰσήγηση γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς πρόσληψης ἀκριβοπληρωμένων εἰδικῶν (=«πέτσου»).

'Ο 'Οὲνσκυ τάχθηκε χωρὶς συμβιδασμὸν ὑπὲρ τῆς δη-

58. Γιὰ μιὰ πληρότερη ἀνάλυση αὐτῆς τῆς ἀντίληψης γιὰ τὰ μέσα καὶ τοὺς σκοπούς, καθὼς καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς, δλ. Πώλ Καρνιάν, «'Απὸ τὸν Μπολσεβίκιον στὴ Γραφειοκρατία», μπροσσόρα τῆς «SOLIDARITÉ» No 24.

59. 'Ε. Κάρρο, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 101, διασημείωση 4.

μοχρατικοί ησης τῆς διοικητικανίας. "Ανοιξε ἐπίθεση ἐνάντια στὴν «πληρωμὴ μὲ τὸ κομμάτι» καὶ στὸν «Ταυτορισμό», μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ Σμυρνώφ καὶ ἀρκετῶν ἄλλων ἐπαρχιακῶν ἀντιπροσώπων. Η «ἀντιπολίτευση» πρότεινε τὴν ἀναγνώριση καὶ δλοκλήρωση τῆς γενὲ φάκτο ἐθνικοίησης τῆς διοικητικανίας, τὴν δποια πραγματοποιοῦσαν οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές, καὶ ἔκανε ἔκκληση γιὰ τὴν ἰδρυση μιᾶς παγεθνικῆς οἰκονομικῆς ἔξουσίας ποὺ νὰ ελγαὶ βασισμένη στὰ δργαγα τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου καὶ νὰ τὰ ἀντιπροσωπεύει. (60) "Έκανε ἔκκληση γιὰ «μιὰ ἐργατικὴ διοικηση... δχι μδνο ἀπὸ τὰ πάνω ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ κάτω» σὰν τὴν ἀπαραιτητὴ οἰκονομικὴ δάση γιὰ τὸ γέο καθεστώς. Ο Λόρμωφ, σὲ μιὰ ἔκκληση γιὰ μιὰ μαζικὴ ἐπέκταση τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου, προειδοποίησε δτι «ὁ γραφειοχρατικὸς συγκεντρωτισμός... στραγγαλίζει τὶς δυνάμεις τῆς χώρας. Οι μάζες ἔχουν ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὴ ζωγραφή, δημιουργικὴ δύναμη, σὲ δλους τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας». Γπεγθύμισε στὸ Συνέδριο δτι οἱ φράσεις τοῦ Λένιν σχετικὰ μὲ τὰ «διδάγματα ἀπὸ τοὺς καπιταλιστὲς» είχαν ἐπινοηθεῖ στὰ 1890 ἀπὸ τὸν ήμιμαρξιστὴ (καὶ τώρα μπουρζουά) Στρούβε (61).

Τότε συνέδη ἔνα ἀπὸ ἔκεινα τὰ ἐπεισόδια ποὺ ιπποροῦν νὰ ρίξουν φῶς σὲ μιὰ δλοκλήρη συζήτηση καὶ νὰ συγνψίσουν τὶς διάφορες ἀπόψεις. Μιὰ ὑπεριτροπὴ τοῦ Συνέδριου ψήφισε τὴν πρόταση πώς τὰ 2) 3 τῶν ἀντιπροσώπων στὰ διοικητικὰ συμβούλια τῶν διοικητικῶν ἐπιχειρήσεων πρέπει νὰ ἔχλεγονται ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἐργάτες. (62) Ο Λένιν ἔγινε ἔξω φρενῶν μ' αὐτὴν τὴν «ἡλίθια ἀπόφαση». Κάτω ἀ-

60. Βλ. τὴν δμιλία τοῦ 'Οζίνοκυ στὰ «Πρακτικὰ τοῦ Πρώτου Πανρωσικοῦ Συνέδριου τῶν Οἰκονομικῶν Συμβουλίων», Μόσχα 1918, σελ. 61-64.

61. «Πρακτικὰ τοῦ Πρώτου Πανρωσικοῦ Συνέδριου...», σελ. 75.

62. «Πρακτικὰ τοῦ Πρώτου Πανρωσικοῦ Συνέδριου...», σελ. 65.

πά τις δōηγγίες του μιὰ συνεδρίαση τῆς ὁλομέλειας τοῦ Συνεδρίου «διόρθωσε» τὴν ἀπόφαση καὶ θέσπισε γὰρ μὴν ἐκλέγονται περισσότεροι: ἀπὸ τὸ 1) 3 τοῦ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῶν διοικητικῶν ἐπιχειρήσεων. Οἱ διαχειριστικὲς ἐπιτροπὲς θὰ ἔνσωματώνονται μέσα στὴν προγραμμένως σκιαγραφηθεῖσα περίπλοκη ἱεραρχικὴ δομὴ, ἡ δποία παρείχε δικαιώματα «βέτο» στὸ Ἀγώνατο Οἰκονομικὸ Συμβούλιο (Βέσενκα), ποὺ ἐημιευργήθηκε τὸ Δικέλιβρο τοῦ 1917. (63)

Τὸ Συνέδριο υἱοθέτησε τυπικὰ μιὰ ἀπόφαση τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων ποὺ δεχόταν τὴν ἀρχὴν ἐνδε «καθορισμένου, συγκεκριμένου ένθισθιν παραγωγικότητας σὲ ἀντάλλαγμα ἐνδε ἔγγυημένου μεθοῦ». Δέχτηκε τὴν καθιέρωση τῆς ἐργασίας μὲ τὸ κομμάτι καὶ τῶν δώρων. «Αὐτὸ ποὺ ἀρχίζε νὰ μορφοποιεῖται δὲν ἥταν μιὰ καθορισμένη πολιτικὴ, ἀλλὰ μᾶλλον ἕνα γεγονός κλίμα ἀπόφευγο». (64).

26 ΜΑΪΟΥ

Συγκρούσεις κυβερνητικῶν δυνάμεων καὶ ίδιων ιππικοῦ τῆς Τσέχικης λεγεώνας στὰ Ούράλια. Ἀντιμπολεσεβίκικες ἔξεγέρσεις σὲ δλη τὴ Σιβηρία καὶ στὴ Νοτιοαγαπολικὴ Γυμνασία.

Ἄρχὴ τῆς μεγάλης κλίμακας ἐιφύλλιον πολέμου, καὶ ἀρχὴ τῶν συμμαχικῶν ἐπεμβάσεων.
(Αὐτοὶ ποὺ θέλουν γὰρ ἐνοχοποιήσουν τὸν ἐμφύλιο πόλεμο γιὰ τὶς ἀγτιπρολεταριακές Μπολσεβίκικες πρακτικές, μποροῦν ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἑξῆς νὰ τὸ κάνουν).

63. «Κανονισμοὶ γιὰ τὴ διοίκηση τῶν Ἐθνοποιημένων ἐπιχειρήσεων», στὸ ίδιο, σελ. 477-8.

64. 'Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 119-120.

Τὸ Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κορμιταρίων, μετὰ ἀπὸ διλογίας συγεδρίαση, ἐκδίδει: τὸ «Διάταγμα περὶ Ι' εγικήσιον Εθνικοποίησις» ποὺ ἀφορᾷ δλεῖς τὶς διοικητικὲς ἐπιχειρήσεις μὲν κεφάλαιο πάνω ἀπὸ 1.000.000 ρούβλια. Οἱ στόχοι τοῦ διατάγματος ἦταν «ένας ἀποφασιστικὸς ἀγώνας ἔναντίον τῆς ἀποδιοργάνωσης στὴν παραγωγὴ καὶ στὸν ἀγεφοδιασμό».

Οἱ θιγόμενοι τομεῖς, τῶν δποίων τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα ἀνακηρύσσονται τῷρα «ἰδιοκτησία τῆς Ρώσσικης Σοσιαλιστικῆς Όμοσπονδιακῆς Σοδιετικῆς Δημοκρατίας», ἤταν τὰ μεταλλεῖα, οἱ ὑφαντουργίες, οἱ διοικητικὲς ξύλου, καπνοῦ, δέρματος, ταϊμέντου, ἡ παραγωγὴ ἡλεκτρικῆς ἐνέργειας, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ὅλοι οἱ ἀποκίνητοι μύλοι, τοπικὲς ὑπηρεσίες κοινῆς ὥφελειας, ιδιωτικοὶ σιδηρόδρομοι, καὶ λίγες ἄλλες φυκρότερες διοικητικὲς. Τὸ ἔργο τῆς «δραγάνωσης καὶ διοίκησης τῶν ἐθνικοποιημένων ἐπιχειρήσεων» ἀγατέθηρκε «σὰν θέμα ἐπείγουσας ἀνάγκης» στὴν Βέσενκα καὶ τὰ τμῆματά της. «Ομως, μέχρις δτου ἡ Βέσενκα ἐκδίδει συγκεκριμένες δδηγίες σχετικὰ μὲ τὶς ἐπὶ μέρους ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀφοροῦσε τὸ διάταγμα, «οἱ ἐπιχειρήσεις αὐτές θὰ θεωροῦνται σὰν νοικιασμένες χωρὶς ἔνστικο στοὺς προσηγούμενους ιδιοκτήτες, οἱ δποίοι θὰ συνέχιζαν νὰ τὶς χρηματοδοτοῦν καὶ νὰ εἰσπράττουν εἰσοδήματα ἀπὸ αὐτές» (65).

Ἡ νόμιμη μεταβίβαση τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιχειρήσεων στὸ κράτος ἔγινε μὲ εύκολία. Ἡ ἀνάληψη τῶν διαχειριστικῶν λειτουργιῶν ἀπὸ διορισμένους χρειάστηκε λίγο περισσότερο χρόνο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ προτείς δλοκληρώθηρκε μετὰ ἀπὸ λίγους μῆνες. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ δήματα ἐπιταχύνθηκαν ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῆς ξένης ἐπέμβασης. Ἡ ἀλλαγὴ τῶν σχέσεων ιδιοκτησίας ἤταν βαθειά. Μ' αὐ-

65. Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 105.

τὴ τὴν ἔννοιαν ἐλασθε χώρα μιὰ βαθειὰ ἐπανάσταση. "Οπως ήταν ἐπανάσταση εἶχε ἑξαπολύσει τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ὅταν καὶ δὲ ἐμφύλιος πόλεμος ἐπρόκειτο γὰρ ἐντείνει τὴν ἐπανάσταση" (66). "Αλλὰ σ' δὲ τι ἀφοροῦσε τις βασικές ἀλλαγές τῶν σχέσεων παραγωγῆς, ήταν ἐπανάσταση εἶχε ήδη ἐσφλήσει. Ή περίσσος τοῦ «πολεμικοῦ κομμουνισμοῦ» — ποὺ ἀρχίζει τώρα — θὰ γιγάντων μάρτυρας τῆς ἀπώλειας τῆς λίγης κυριαρχίας ποὺ εἶχε ἀσκήσει στὴν παραγωγὴ τὴν διάρκεια τῶν τελευταίων λίγων ἑνδομάδων τοῦ 1917 καὶ τῶν πρώτων λίγων ἑνδομάδων τοῦ 1918.

4 - ΙΟΥΛΙΟΥ

Πέμπτο πανρωστικὸ συνέδριο τῶν Σοβιέτ.

Σὲ δλη τὴ διάρκεια τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ 1918 τὸ ζήτημα τῆς «ἐθνικοποίησης» ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενο σκληρῆς διαμάχης ἀνάμεσα στοὺς «ἀριστεροὺς» κομμουνιστές καὶ στοὺς λενινιστές. Ο Λένιν ήταν ἀντίθετος στὴν πλήρη ἐθνικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς ἀμέσως μετὰ τὸν Ὀκτώβρη. Αὐτὸς δχι ἐπειδὴ ήθελε γὰρ κάνει κάποια συμφωνία μὲ τὴν μπουρζουαζία, ἀλλὰ λόγω τοῦ δτι ὑποτίμησε τὴν τεχνολογικὴν καὶ διοικητικὴν ὡριμότητα τοῦ προλεταριάτου, μιὰ ὡριμότητα ποὺ θὰ εἶχε ὑποβληθεῖ σὲ ἀμεση δοκιμασία ἀν εἰχαν ἐθνικοποιηθεῖ ἐπίσημα δλες οἱ μεγάλες διοικητικαίες. Τὸ ἀποτέλεσμα ήταν μιὰ ἄκρως πολύπλοκη κατάσταση κατὰ τὴν δποία δρισμένες ἐπιχειρήσεις ἐθνικοποιήθηκαν «ἀπὸ τὰ πάνω» (δηλ. μὲ διάταγμα τῆς κεντρικῆς κυβέρνησης), ἀλλες «ἀπὸ τὰ κάτω» (δηλ. δπου οἱ ἐργάτες ἀνέλαβαν τις ἐπιχειρήσεις ποὺ ἐγκαταλείφτηκαν ἀπὸ τοὺς πρώτην ίδιοκτήτες τους), ἐνώ σὲ ἄλλα μέρη οἱ πρώην ίδιοκτήτες δρίσκονταν ἀκόμη ἐπικεφαλῆς τῶν ἐργοστασίων τους

66. P. B. Ντάνιελς, στὸ Ίδιο, σελ. 92.

— ἀν καὶ μὲ περιορισμένη ἐλευθερία δράσης ἢ ἔξουσίας λόγω τῆς παρεμβολῆς τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν.

‘Ο Κρίτημαν, ἔνας ἀπὸ τοὺς ἴκανότερους θεωρητικούς τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν, εἶχε χριτικάρει αὐτὴ τὴν κατάσταση ἀπὸ πολὺ νωρίτερα. Εἶχε ἀναφερθεῖ στὸ διάταγμα περὶ ἐργατικοῦ ἐλέγχου τῆς 14 Νοεμβρίου 1917 σὰν «ήγιμπτρο καὶ ἐποιένως ἀπραγματοποίητο». «Σὰν σύνθημα, ἐν ἐργατικὸς Ἐλεγχος προϋπέθετε τὴν ἀναπτυσσόμενη, ἀλλὰ ἀκόμια ἀγεπαρκή δύναμιν τοῦ προλεταριάτου. Ἡταν ἡ ἔμιση ἔκφραση τῆς ἀδυναμίας, ποὺ ἀκόμη δὲν εἶχε ξεπεραστεῖ, τοῦ κανήματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οι ἐργοδότες δὲν θὰ ἥταν πρόθυμοι νὰ λειτουργοῦν τις ἐπιχειρήσεις τους μὲ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ διεδάξουν στοὺς ἐργάτες πῶς νὰ τις διαχειρίζονται. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ ἐργάτες ἔγοιωθαν μίσος γιὰ τοὺς καπιταλιστές καὶ δὲν ἔβλεπαν γιὰ ποιό λόγο νὰ παρσιλένουν ἐθελούτικὰ ἐκμεταλλευόμενοι». (67)

‘Ο ’Οζίγκου, ἔνας ἄλλος «ἀριστερὸς» κομμουνιστής, τόνισε μιὰ ἄλλη δψη. «Ἡ μοίρα τοῦ συνθήματος τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου», έγραψε, «εἶναι τρομερὰ ἐνδιαφέρουσα. Γευνηγίενο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἀφαιρέσει τὴν μάσκα ἀπὸ τὸν ἀντίπαλο, ἀπέτυχε δταν ζήτησε νὰ μετατραπεῖ τὸ Ἰδιο σὲ σύστημα. “Οπου, σὲ πεῖσμα δλῶν, πραγματοποιήθηκε, τὸ περιεχόμενό του διέφερε τελείως ἀπ’ αὐτὸ ποὺ εἶχε ἀρχικὰ δραματιστεῖ. Πήρε τὴ μορφὴ μιᾶς ἀποκεντρωμένης δικτατορίας, τῆς ὑπεταγῆς τῶν καπιταλιστῶν, παρμένων ἀτομικά, σὲ διάφορες ἐργατικὲς δργανώσεις ποὺ δροῦσαν ἡ μιὰ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄλλη.

... ‘Ο ἐργατικὸς Ἐλεγχος εἶχε ἀρχικὰ σὰν στόχο νὰ διποτάξει τοὺς ἰδιοκτῆτες τῶν μέσων παραγωγῆς... Ἀλλὰ

67. Ι. Λάριν καὶ Λ. Κρίτημαν, «WIRTSCHAFTSLEBEN UND WIRTSCHAFTLICHER AUFBAU IN SOVIET RUSSLAND, 1917-1920», Αμβούργο 1921, σελ. 163.

αύτή ή συνύπαρξη έγινε σύντομα άνυπόφορη. Ή κατάστασή του δυϊσμού τής έξουσίας άνάμεσα στούς διευθυντές και τους έργατες, δύναγησε σύντομα στήν κατάρρευση τής έπιχειρησης. Ή μετατράπηκε γρήγορα σε πλήρη έξουσία τῶν έργατών, χωρὶς τὴν παραμικρή έξουσιοδότηση τῶν κεντρικῶν έξουσιῶν» (68).

Πολλά από τὰ «ἀριστερά» κομμουνιστικά γραφτά αὐτῆς τής περιόδου τόγιζαν πώς ΔΥΝΑΤΑΝ νωρὶς ή έθνικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς θὰ είχαν ἀποφευχθεῖ πολλά ὅποια αύτά τὰ μπερδέματα. Η δλική ἀπαλλοτρίωση τῶν καπιταλιστῶν θὰ εἴχε ἐπιτρέψει τὸ ἄμερο πέρασμα ἀπὸ τὸν «έργατικὸν ἔλεγχο» στὴν «έργατικὴ διαχείριση» μέσω κάποιου κεντρικοῦ δργανισμοῦ ποὺ θὰ ρύθμιζε τὸ σύνολο τῆς σοσιαλιστικοποιημένης οἰκονομίας. «Ἔχει ἐνδιαφέρον τὸ γεγονός διτὶ δ Λαζόφσκυ, ἀν καὶ ἐκείνη τὴν ἐποχὴν ἡταν τελείως ἀντίθετος πρὸς τὶς ἀπόφεις τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν (γιατὶ πίστευε διτὶ ή ἐπαγάσταση ὑπῆρξε μόνο μιὰ «ἀστικοδημοκρατικὴ» ἐπαγάσταση), θὰ ἔγραφε ἀργότερα: «Ἐμελλει νὰ ἀποδειχθεῖ πολὺ σύντομα διτὶ στὴν ἐποχὴ τῆς κοινωνικῆς ἐπαγάστασης, μιὰ συνταγματικὴ μοναρχία σὲ κάθε ἐπιχείρηση (δηλ. τὸ προηγούμενο ἀφεντικό, ποὺ κατείχε δύναμις περιορισμένη έξουσία, σ.σ.) ἡταν ἀδύνατη, καὶ διτὶ δ πρώην ιδιοκτήτης — δυσ πολύπλοκη κι ΔΥΝΑΤΗ η δομὴ μιᾶς σύγχρονης ἐπιχείρησης — ἡταν ἔνα περιττό γραγμά» (69).

Λίγο ἀργότερα ἐπῆλθε διάσπαση ἀνάμεσα στοὺς «ἀριστερούς» κομμουνιστές. Ο Ράντεκ ἤλθε σὲ συμφωνία μὲ τοὺς Λεγινιστές. «Ἡταν ἔτοιμος γὰ δεχτεῖ τὴν ἀρχὴ τῆς

68. Ν. Όζίνοκυ, «Η Οίκοδόμηση τοῦ Σοσιαλισμοῦ», Μόσχα 1918, σελ. 35 ἕπ.

69. Α. Λαζόφσκυ, «Τὰ Συνδικάτα στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία», Μόσχα 1920, σελ. 654.

«διεύθυνσης τοῦ ἑνὸς» (πράγμα δχι δύσκολο γιὰ ἐνα μὴ προλετάριο), ἐπειδὴ τώρα θὰ ἐφαρμόζοταν μέσα στὸ πλαίσιο τῶν γενικευμένων διαταγμάτων ἐθνικοποίησης τοῦ Ἰουνίου 1918. Κατὰ τὴν γνώμη τοῦ Ράυτεκ, αὐτὰ τὰ διατάγματα θὰ διογκούσαν γὰρ ἔξασφαλιστεῖ ἢ «προλεταριακὴ βάση τοῦ καθεστῶτος». Ο Μπουχάριν ἐπίσης διαφώνησε μὲ τὸν Ὁζίνσκυ καὶ ἔκανεν θήτηκε μὲ τὸ κοπάδι.

Ο Ὁζίνσκυ καὶ οἱ υποστηριχτές του ώστοσο προχώρησαν στὴν δημιουργία μᾶς νέας ἀντιπολιτευόμενης τάσης: τῶν «δημοκρατικῶν συγχεντρωτιστῶν» (ἀποκαλούμεναν ἔτοι λόγῳ τῆς ἐναντίωσής τους πρὸς τὸν «γραφειοκρατικὸν συγχεντρωτισμόν» τῆς ἡγεσίας τοῦ κόμματος). Συνέχισαν γὰρ προπαγανδίζονταν ὑπὲρ τῆς ἐργατικῆς διεύθυνσης τῆς παραγωγῆς. Οἱ ίδεες τους, δπως καὶ αὐτὲς τῆς ἀρχικῆς δημάδας τῶν «ἀριστερῶν» κομμουνιστῶν, ἔμελλαν γὰρ παίξουν σπουδαῖο ρόλο στὴν ἀνάπτυξη δύο χρόνια ἀργότερα, τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης.

Μὲ τὸν Ἐμφύλιο Πόλεμο καὶ τὸν Πολεμικὸ Κομμουνισμό, τὰ ζητήματα αὐτὰ φάνηκαν γιὰ λίγο γὰρ περγάνε σὲ δεύτερο πλάνο. Τρῆραχε πολὺ λίγη παραγωγὴ γιὰ γὰρ ἐλαγχίστει ἀπὸ δοπογυδήποτε. «Ο舅ς τὰ προβλήματα ποὺ είχαν τεθεῖ τὸ 1918, ἀπλῶς ἀναβλήθηκαν. Δὲν μποροῦσαν γὰρ ξεχαστοῦν, χάρη στὴν κριτικὴ τῶν ἀριστερῶν κομμουνιστῶν. Καὶ μᾶλις τὸ ἐπέτρεψε ἢ στρατιωτικὴ ἀνάπτυξα, οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τῆς ἀριστερᾶς ἦταν ἔτοιμοι γὰρ θέσουν ἔται γὰρ τὸ θεμελιώδες ζήτημα τῆς κοινωνικῆς φύσης τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος» (70).

Α Γ Γ Ο Υ Σ Τ Ο Σ

Κριακτότερο σημείο τῆς ἐπίθεσης τῶν λευκοφρουρῶν στὸ Βόλγα.

70. P. B. Ντάνιελς, στὸ Ιδ:ο, σελ. 91.

Ο Έμφύλιος Πόλεμος έπιτάχυνε τρομερά τό προτσές τοῦ οίκονομικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. "Όπως θὰ περίμενε κανεὶς ποὺ γγώριζε τὴν προηγούμενη Μπολσεβίκην πρακτική, αὐτὸς ἔμελλε νὰ ἀποδειχθεῖ μὰ τρομερὰ γραφειοκρατικὴ μορφὴ συγκεντρωτισμοῦ. Ή δὴ Ρωσικὴ οίκονομα «ἀναδιοργανώθηκε» σὲ ἡμιψιλιταριστικὴ βάση. Ο έμφύλιος πόλεμος ἐτείγε νὰ μετατρέψει δῆλη τὴν βαριὰ βιομηχανία σὲ μιὰ ἀργάωση ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Αὐτὸς ἔκανε τὴν βιομηχανικὴ πολιτικὴ ζήτημα στρατιωτικῆς στρατηγικῆς.

Εἶναι επουδαίο νὰ τονιστεῖ σ' αὐτὸς τὸ στάδιο διε τὸ ἀμφιβόλλουμε ἃν υπάρχει δποιαδήποτε ἐνυπάρχουσα ἀξία στὴν ἀποκεντρωποίηση, δπως ὑποστηρίζουν μερικοὶ ἀναρχικοὶ. Ή Παρισιγή Κομμούνα, ἔνα Συνέδριο τῶν Σοδιέτ (ἢ μιὰ ἐπιτροπὴ ἐκπροσώπων ἢ ἀπεργιακὴ ἐπιτροπή, γιὰς νὰ χρησιμοποιήσουμε σύγχρονες ἀναλογίες) εἶναι σὲ μεγάλο βαθμὸς συγκεντρωτικές, ὥστεσσο ἀρκετὰ δημοκρατικές. Ο Φεουδαλισμός, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ήταν ἀποκεντρωτικὸς καὶ τρομερὰ γραφειοκρατικός. Η ἐρώτηση-κλειδὶ εἶναι ἀν δ «συγκεντρωτικός» μηχανισμὸς ἐλέγχεται ἀπὸ κάτω (ἀπὸ ἐκλεγμένους καὶ ἀνακλητούς ἀντιπροσώπους) ἢ ἀν διαχωρίζεται ἀπ' αὐτοὺς ἐκ μέρους τῶν δποίων Ισχυρίζεται πώς ἐνεργεῖ.

Η περίοδος αὐτὴ γίγνεται μάρτυρας μιᾶς δξιοστημέτωτης πτώσης στὴν παραγωγὴ, δρειλόμενης σὲ μιὰ περίπλοκη ποικιλία παραγόντων ποὺ ἔχουν περιγραφεῖ ἀλλοῦ λεπτομερειακά. (71) Η εὐθύνη γιὰ τὶς «διαταραχές» ἐπιρρίφθηκε συχνὰ ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Κόλιματος στὴν ἐπ' ρροὴ αἰρετικῶν «ἀναρχοσυγδικαλιστικῶν» ίδεων.

Όπως δήποτε εἶχαν γίγνει σφάλματα, ἀλλὰ ἔχεινο ποὺ

71. Βλ. λογουχόρη: Ι. Νιώτσερ, «Ο "Λοκλός Προφήτης», έκδ. Ο.Υ.Ρ., 1959, σελ. 1-14.

τῆς πόνοις τῆς γέννας ἐνδεκάτης αποδόθηκε τώρα στὰ ἔμφυτα ἐλαττώματα δποιασδήποτε ἀπόπειρας τῶν ἐργατῶν νὰ κυριαρχήσουν στὴν παραγωγή. «Ο ἐργατικὸς Ελεγχός ποὺ ἐφαριέστηκε στὴ βιομηχανία ἀπὸ τὶς ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπές», ἔγραψε ἔνας κυβερνητικὸς ἐκπρόσωπος «ἔχει δεῖξει τὶς συμβαίνει δταν πραγματοποιοῦνται τὰ συέδια τῶν ἀγαρχικῶν». (72) Κάθε προσπάθεια γιὰ τὸν ἐργατικὸν προτεριαρχὸν προσπάθησαν νὰ ἀντισταθοῦν, ἀλλὰ τὴν ἀντίστασή τους κάμφθηκε εύκολα. (73) Πίκρα καὶ ἀπελπισία ἔμφανται μέσα σὲ τμήματα τοῦ προλεταριάτου (δπωσδήποτε δχι στὰ «δπισθοδρομικὰ» τμήματα). Οἱ παράγοντες αὐτοὶ πρέπει νὰ λαμβάνονται ὑπὲρ δψη — ἀντίθετα ἀπὲρ δψη συνήθως γίνεται — δταν σκηνιέται τὴν πτώση τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν γενικευμένη προσφυγὴ στὶς «ἀντικοινωνικὲς δραστηριότητες» ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὲς τῶν χρόνων τοῦ Πολεμικοῦ Κοιμουνισμοῦ.

25 ΑΓΙΟΓΣΤΟΥ — 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Πρώτη Πανρωσσικὴ Συνδιάσκεψη τῶν 'Αγροχοευδικαλιστῶν στὴ Μόσχα. Ή ἀπόφαση σχετικὰ μὲ τὴ βιομηχανία «κατηγόρησε τὴν κυβέρνηση ὅτι πρόδωσε τὴν ἐργατικὴ τάξη μὲ τὴν καταστολὴ τοῦ ἐργατικοῦ ἐλέγχου γιὰ χάρη καπιταλιστικῶν ἐπινοίσεων ἐπως τὴ μονοκροσωπικὴ διεύθυνση, τὴ ἐργατικὴ πειθαρχία, καὶ τὴ πρόσληψη «μπουρζουάδων» μηχανικῶν καὶ τεχνικῶν. 'Εγκαταλείποντας τὶς 'Ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς — "τὸ ἀγαπητόν παιδὶ τῆς μεγάλης ἐργατικῆς ἐπανάστασης" — γιὰ χάρη αὐτῶν τῶν «νεκρῶν δργανισμῶν» ποὺ

72. 'Ι. 'Ι. Στεπάνοφ-Σκέρπτοφ, στὸ Ιδιο, σελ. 24

73. Μ. Ντόμπι, «Η Σοβιετικὴ Οίκονομικὴ 'Ανάπτυξη μετὰ τὸ 1917», Νέα Τέχνη 1948, σελ. 89-90.

λέγονται: 'Επαγγελματικά Σωματεῖα, καὶ ἀντικαθιστώντας τὴν διοιηχανή δημοκρατία μὲν διατάγματα, τῇ μπολσεβίκη τῆγεσα δημιούργησε ἔναν τερατώδη «κρατικό καπιταλισμό», ἐνα γραφειοκρατικό τέρας τὸ δόποιο μὲν γελοῖο τρόπο ἀποκαλοῦσε σοσιαλισμό». (74)

'Ιδρυεται τῇ «Βόλγι Γκόλος Τρούντα» («Ἐλεύθερη Φωνή, τῆς Ἐργασίας») σὰν διάδοχος τῆς «Γκόλος Τρούντα» (ποὺ κλείστηκε τὸν Μάιο τοῦ 1918). Ή νέα ἐφημερίδα κλείστηκε ἐπίσης μετά τὸ τέταρτο φύλλο τῆς (στὶς 16 Σεπτεμβρίου 1918). Αὐτὸ τὸ φύλλο περιεῖχε ἔνα ἐνδιαφέρον δήρθρο τοῦ «Μ. Σέργγκεν» (πρόκειται γιὰ τὸν Μαξίμωφ;) μὲ τίτλο «Δρόμοι τῆς Ἐπανάστασης». Τὸ δήρθρο «ἔκανε μιὰ ἀξιοσημείωτη παρέκλιση ἀπὸ τὴ συνηθεσιένη καταδίκη τῶν Μπολσεβίκων σὰν «προδοτῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης». Ό Λένιν καὶ οἱ δπαδοί του δὲν ήταν ἀπαραίτητα ἀδίστακτοι κυνικοί, οἱ δποίοι μὲ μακιαβελική ἐπιτηδειότητα σχεδίασαν τὴν νέα ταξική δομή μὲ τρόπο ποὺ νὰ ίκανοποιεῖ τὴν προσωπική τους ἐπιθυμία γιὰ ἔξουσια. Πολὺ πιθανὸν νὰ ὠθοῦνταν ἀπὸ ἀληθινὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ διγθρώπινα δειγά... Όμως διαχωρίσμδες τῆς κοινωνίας σὲ διευθύνοντες καὶ ἐργάτες ήταν ἀναπόφευκτο ἐπακόλουθο τοῦ συγκεντρωτισμοῦ τῆς ἔξουσίας. Δὲν μποροῦσε νὰ γίνει δίλλιως... Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ διαχωρίστηκαν οἱ διευθυντικὲς λειτουργίες καὶ τὴ Ἐργασία (καὶ ἀνατέθηκαν οἱ πρῶτες σὲ μιὰ μειοφηρία «εἰδίκῶν», καὶ τῇ δεύτερῃ στὶς ἀμιθεῖς μάζες) καταστράφηκε κάθε πιθανότητα γιὰ ἀξιοπρέπεια καὶ ισότητα.» (75) Στὸ ἕδιο φύλλο δ Μαξίμωφ καυτηρίαζε τοὺς «Μανίλωφ» (76) τοῦ ἀναρχικοῦ στρατοπέδου σὰν «φρομαντικούς δραματιστὲς ποὺ λαχταροῦν σύτοπιες, ξεχνώντας τὶς

74. Π. "Αδριχ, στὸ Ιδιο, σελ. 191.

75. Π. "Αδριχ, στὸ Ιδιο, σελ. 192-3.

76. 'Ο Μανίλωφ ήταν ἔνας διειροπαρμένος γαιοκτήμονας στὶς «Νεκρὲς Ψυχὲς» τοῦ Γκότγκολ.

πολύπλοκες δυνάμεις που ένεργοι στὸν σύγχρονο κόσμο. "Ηταν καιρός νὰ σταματήσουν νὰ διεροπολοῦν τὸν χρυσὸν αἰώνα. "Ηταν καιρός «νὰ ὄργανωθοῦν καὶ νὰ δράσουν». Γι' αὐτές τις σύμφωνες μὲ τὶς ἀρχὲς ἀλλὰ ρεαλιστικὲς ἀπόψεις, δὲ Μαξίμωφ καὶ οἱ ἀναρχοσυνδικαλιστὲς δέχτηκαν δρψεῖς ἐπιθέσεις σὰν «ἀναρχογραφειοκρατικὸν 'Ιουδεῖς» ἀπὸ ἄλλες τάσεις τοῦ ἀναρχικοῦ κινήματος». (77)

ΑΓΓΟΥΣΤΟΣ 1918

"Ενα κυβερνητικὸ διάταγμα δρίζει τὴν σύνθεση τῆς Βέσενκα σὲ 30 μέλη διορισμένα ἀπὸ τὸ Πανρωσικὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων, 20 μέλη διορισμένα ἀπὸ τὰ Περιφερειακὰ Συμβούλια Ἐθνικῆς Οικονομίας (Σοβναρχός) καὶ 10 ἀπὸ τὴν Πανρωσικὴ Κεντρικὴ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Σοβιέτ (V. Ts. I. K.). Οἱ τρέχουσες ὑποθέσεις τῆς Βέσενκα ἐπρόκειτο νὰ ἀνατεθοῦν σὲ ἡγα Προεδρεῖο ἀπὸ ἄλλα 9 μέλη, δπου δ πρόεδρος καὶ δ ἀντιπρόεδρος διορίζονται ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κομισάριων (Σοβναρχόδη) καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀπὸ τὴν V. Ts. I. K. Ἐπισήμως τὸ Προεδρεῖο ὑπετίθετο πῶς θὰ ἐφαριδᾶει τὶς γενικὲς ἀποφάσεις που παίρνονται στὶς μηνιαίες συνεδριάσεις καὶ τῶν 69 μελῶν τῆς Βέσενκα. Ἀλλὰ σύντομα ἀρχῆσε νὰ διευρύνει τὶς δικαιοδοσίες του. Μετὰ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1918 δὲν ξανάγιναν συνεδριάσεις δλων τῶν μελῶν τῆς Βέσενκα. Η Βέσενκα εἶχε γίνει μά κρατικὴ ὑπηρεσία (78).

Μὲ ἄλλα λόγια, μέσα σὲ ἔνα χρόνο ἀπὸ τὴν γατάληψη τῆς ἔξουσίας ἀπὸ τοὺς Μπολσεβίκους, οἱ σχέσεις παραγωγῆς που εἶχαν κλονιστεῖ γιὰ λίγο δταν τὸ μαζικὸ κίνημα δρισκόταν στὴν ἀκμὴ του ἐπανήλθαν στὰ κλασικὰ αὐταρχικὰ πρότυπα τῶν ταξικῶν κοινωνῶν. Οἱ ἐργάτες σὲ ν ἐργάτες

77. Π. "Ἄδριχ, στὸ ίδιο, σελ. 196-7.

78. Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 180-1.

τες είχαν ἀπογμηνωθεὶς ἀπὸ κάθε οὐσιαστικής ἔξουσίας στὴ λόγῳ ἀποφάσεων γιὰ τὰ ζητήματα ποὺ τοὺς ἀφοροῦσαν περισσότερο.

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Ο μπολσεβίκος ἡγέτης τῶν συγδικάτων Τόμσκου διαχειρίζεται στὸ Πρώτο Πανρωσσικὸ Συνέδριο Κομμουνιστῶν Σεΐδηροδρομικῶν διτον «τὸ καθῆκον τῶν κομμουνιστῶν ἡταν, πρῶτον, νὰ δημιουργήσουν γερά συγδικάτα στις βιομηχανίες τους, δεύτερον, νὰ καταλάβουν αὐτοὺς τοὺς δργανισμοὺς μὲ ἐπίμονη ἀργασίᾳ, τρίτον, νὰ σταθοῦν ἐπικεφαλῆς αὐτῶν τῶν δργανισμῶν, τέταρτον, νὰ ἔκδιώξουν δλους τοὺς μὴ - προλεταριακοὺς δργανισμοὺς καὶ, πέμπτον, νὰ πάρουν τὰ συγδικάτα κάτω ἀπὸ τὴ δική μας κομμουνιστική ἐπιρροή». (79)

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Ἐνα κυβερνητικὸ διάταγμα ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀπόφαση διτον κανένα ἄλλο σῶμα ἐκτὸς τῆς Βέσενκα, «μὲ τὴν ίδια ἀτητά τῆς σὰν τὸ κεντρικὸ δργανο γιὰ τὴ ρύθμιση καὶ δργάνωση τοῦ συγδου τῆς παραγωγῆς τῆς Δημοκρατίας» δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατάσχει τὶς βιομηχανικὲς ἐπιχειρήσεις. (80) Η ἀνάγκη γιὰ τὴν ἔκδοση ἑγδὸν τέτοιου διατάγματος ὑπαιγίσσεται διτον τὰ τοπικὰ Σοβιέτ, ή ισως ἀκόμα καὶ τὰ τοπικὰ Σοβναρκόβι, ἔχαγαν ἀκριβῶς αὐτό.

6 - 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Ἐκτὸ Πανρωσσικὸ Συνέδριο τῶν Σοβιέτ.

79. «Πρώτη Πανρωσσικὴ Συνδιάσκεψη τῶν Κομμουνιστῶν Σεΐδηροδρομικῶν», Μοχα 1919, σελ. 72.

80. «Συλλογὴ διατάγμάτων καὶ ἀποφάσεων γιὰ τὴ λαϊκὴ Οικονομία», 1920, τομ. II, σελ. 83.

25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Δεύτερη Πανρωσσική Συνδιάσκεψη τῶν Ἀναρχοσυνδικαλιστῶν στὴ Μόσχα.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ἐνα νέο διάταγμα καταργεῖ τὰ περιφερειακὰ Σοβναρχόδια καὶ ἀναγνωρίζει τὰ ἐπαρχιακὰ Σοβναρχόδια σὰν «ἐκτελεστικὰ δργανα τῆς Βέσενκα». Τὰ τοπικὰ Σοβναρχόδια θὰ μετατρέπονται σὲ «οἰκονομικὰ τμῆματα» τῶν ἐκτελεστικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀντίστοιχων τοπικῶν Σοβιέτ. Τὰ «γχλάδκια» θὰ είχαν τὰ δικά τους ἔξαρτώμενα δργανα σὲ ἐπαρχιακὸ ἐπίπεδο. «Αὐτὸ διντιπροσώπευε καθαρὰ ἔνα ἀκόμη βίρια πρὸς τὸν συγκεντρωτικὸ ἔλεγχο κάθε κλάδου τῆς βιομηχανίας σ' ὅλη τῇ χώρᾳ ἀπὸ τὸ "γχλάδκ" ἢ τὸ "κέντρο" του στὴ Μόσχα, κάτω ἀπὸ τὴν ἀνώτατη ἔξουσία τῆς Βέσενκα» (81).

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Δεύτερο Πανρωσσικὸ Συνέδριο τῶν Περιφερειακῶν Οἰκονομικῶν Συμβουλίων.

Ο Μολότωφ ἔκανε ἀνάλυση τῶν μελῶν τῶν 20 πιὸ σημαντικῶν «γχλάδκια» καὶ «κέντρων». Ἀπὸ 400 ἀτομα περισσότεροι ἀπὸ 10% ἦταν πρώην ίδιοκτῆτες ἢ ἀντιπρόσωποι ίδιοκτητῶν, 9% τεχνικοί, 38% ἀνώτεροι ὑπάλληλοι διαφόρων ὕπηρεσιῶν (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Βέσενκα) καὶ τὸ ὑπόλοιπο 43% ἐργάτες ἢ ἀντιπρόσωποι ἐργατικῶν δργανισμῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν συνδικάτων. Η διεύθυνση τῆς παραγωγῆς δρισκόταν κυρίως στὰ χέρια προσώπων «ποὺ δὲν είχαν καμιὰ σχέση μὲ τὰ προλεταριακὰ στοχεῖα στὴ βιομηχανία». Τὰ «γχλάδκια» ἔπρεπε γὰρ θεωροῦνται

81. E. Kapp, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 183.

σὰν «δργαγα ποὺ δὲν ἀνταποκρίνονται καθόλου στὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου». Αὐτὸι ποὺ διεύθυντον τὴν δικτατορίαν θεωρούσαν πολιτική ήταν «ἀγτιπρόσωποι ιδιοκτητῶν, τεχνικοὶ καὶ εἰδικοὶ». (82) «Ἡταν ἀναμφισβῆτητο ὅτι διαδικτικὸς γραφειοκράτης αὐτῶν τῶν πρώτων ἐτῶν ἦταν κατὰ κανόνα πρώην μέλος τῆς ἀστικῆς Ἰντελλιγχέντιας ή τῆς ἐπίσημης ἀστικῆς τάξης, καὶ ἔφερνε μαζί του πολλές ἀπό τις παραδόσεις τῆς παλιᾶς Ρωσοικής γραφειοκρατίας». (83)

82. «Δεύτερο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Περιφερειακῶν Οἰκονομικῶν Συμβουλίων», χωρὶς ἡμερομηνία ἔκδοσης, σελ. 218.

83. Ε. Κάρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 190.

1919

16—25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Δεύτερο Πανρωσσικό Συγέδριο
τῶν Συγδικάτων.

Σὲ δλη τῇ διάρκεια τοῦ 1918 τὰ συγδικάτα εἶχαν παλέει σπουδαίο ρόλο στή διοίκηση τῆς διοικησανίας. Αὐτὸς είχε αὐξηθεῖ τρομακτικά, δταν ἡ κυβέρνηση, φοβούμενη δτι ἡ ίδιωτικὴ διοικησανία δὲν θὰ δούλευε γιὰ τὶς ἀνάγκες του Κόρκκινου Στρατοῦ, ἐπιτάχυνε τὸ πρόγραμμα ἔθνικοποίησης, «στὴν ἀρχὴ σὰν Κήτημα στρατιωτικῆς μᾶλλον παρὰ οἰκονομικῆς πολιτικῆς»⁽¹⁾. Ο,τι δὲ Λέγιν ἀποκαλοῦσε «κρατικὲς λειτουργίες» τῶν συγδικάτων, εἶχαν αὐξηθεῖ ταχύτατα. Τὰ μέλη τοῦ Κόρμιματος ποὺ δρισκόντουσαν στὴν ἥγεσία τῶν συγδικάτων (δπως δὲ Τόμσκυ, πρόεδρος τοῦ Πανρωσσικοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συγδικάτων) εἶχαν μεγάλη δύναμη.

Τὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν ἥγεσία τῶν συγδικάτων καὶ στὸ λαὸς ἦταν ὡστόσο κάθε ἄλλο παρὰ δημοκρατική. «Στὴν πράξη, δσο περισσότερο τὰ συγδικάτα ἀνελάμβαναν τὶς διοικητικὲς λειτουργίες τῆς συμβατικῆς διαχειριστικῆς γραφειοκρατίας, τόσο περισσότερο γίνονται καὶ τὰ ίδια πιὸ γρα-

1. Ι. Ντάντσεφ, στὸ Ίδιο, σελ. 25.

φεισκρατικά» (2). «Ενας άντιπρόσωπος στὸ Συνέδριο, ὁ Τσίρκιν, λοχυρίστηκε γιὰ παράδειγμα διὶ τοῦ καὶ στὶς περισσότερες περιφέρειες ὑπῆρχαν ἰδρύματα ποὺ ἀντιπροσώπευαν τὰ συνδικαλιστικὰ κίνημα, αὐτὰ τὰ ἰδρύματα δὲν ἐκλέγονταν ἢ ἐπιχυρώνονταν μὲ διοιδήποτε τρόπο: δπου γίνονταν ἐκλογὲς καὶ τὰ ἐκλεγόμενα ἀτομα δὲν ἦταν δολικὰ γιὰ τὶς ἀναγκες τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἢ τῶν τοπικῶν ἔξουσιῶν, οἱ ἐκλογὲς ἀκυρώνονταν πολὺ εὔκολα καὶ τὰ ἀτομα αὐτὰ τὰ ἀντικαταστοῦσαν ἄλλα, πιὸ ἔξυπηρετικὰ γιὰ τὴ διοίκηση» (3). «Ενας ἄλλος άντιπρόσωπος, ὁ Πέρκιν, μίλησε ἐνάντια στοὺς νέους κανονισμοὺς οἱ δύοιοι ἀπαιτοῦσαν πώς οἱ ἀντιπρόσωποι ποὺ στέλγονταν ἀπὸ τοὺς ἐργατικοὺς δργανισμοὺς στὸ Κομμισαριάτο Ἐργασίας ἐπρεπε νὰ ἔχουν ἐπιχυρωθεῖ ἀπὸ τὸ Κομμισαριάτο. «Ἄν σὲ μιὰ συνδικαλιστικὴ συγκέντρωση ἐκλέξουμε ἕνα πρόσωπο σὰν κομμισάριο (δηλ. ἀν ἐπιτραπεὶ στὴν ἐργατικὴ τάξη νὰ ἐχφράσει σὲ κάποια περίπτωση τὴ Θέλησή της), θὰ νομίσει κάποιος πώς θὰ ἐπιτραπεῖ σὲ αὐτὸ τὸ ἀτομο νὰ ἀντιπροσωπεύσει τὰ συμφέροντά μιας στὸ Κομμισαριάτο, πώς θὰ είναι ὁ κομμισάριος μας. Οἰμως δχι. Παρὰ τὸ γεγονός διὶ ἔχουμε ἐχφράσει τὴ Θέλησή μιας — τὴν Θέληση τῆς ἐργατικῆς τάξης — εἶναι ὑποχρεωτικὸ γιὰ τὸν κομμισάριο ποὺ ἔχουμε ἐκλέξει νὰ ἐγχριθεῖ ἀπὸ τὶς ἀρχές... Τὸ δικαίωμα ποὺ ἐπιτρέπεται στὸ προλεταριάτο είναι: νὰ κοροϊδεύει τὸν ἑαυτὸ του. Τοῦ ἐπιτρέπεται: νὰ ἐκλέξει ἀντιπροσώπους, ἀλλὰ ἢ κρατικὴ ἔξουσία, μὲ τὸ δικαίωμα τῆς νὰ ἐπιχυρώνει ἢ δχι τὴν ἐκλογή, μεταχειρίζεται τοὺς ἀντιπροσώπους μιας δπως τῆς ἀρέσει» (4).

2. WALDEMAR KOCH, DIE BOLSHEVISTISCHEN GEWERKSCHAFTEN, 'Ιένα 1932, σελ. 81-82.

3. «Δεύτερο Πανσωσσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων (στενογραφημένα πρακτικά)», Μόσχα 1919, τομ. I, σελ. 34.

4. «Δεύτερο Πανρωσσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», τομ. I, σελ. 103.

Τὰ συγδικάτα — κι άλλα τὰ σώματα ἐπίσης — περιέρχονται διο καὶ περισσότερο κάτω ἀπὸ τὸν Ἐλεγχο τοῦ κράτους, τὸ δοποῖο ηδη βρισκόταν ἀποκλειστικά στὰ χέρια τοῦ Κόρματος. "Ομως, καὶ ὑπῆρχε ηδη μὲν δριστικὴ μετακίνηση δύναμης πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ἀναδυόμενης γραφειοκρατίας, ή δργάνωση — καὶ ή συνελδηση τῆς ἐργατικῆς τάξης ήταν ἀκόμα ἀρκετὰ δυνατές ὥστε νὰ ἀποσποῦν φραστικὲς τουλάχιστον παραχωρήσεις ἀπὸ τὸ Κόρμα καὶ τοὺς ἡγέτες τῶν συγδικάτων. Οἱ αὐτόνομες ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς εἶχαν τώρα συντριβεῖ τελείως, ἀλλὰ οἱ ἐργάτες ἔξακολουθοῦσαν νὰ δίγουν μιὰ μάχη δπισθοφυλακῆς μέσα στὰ ίδια τὰ συγδικάτα. Ἐπιζητοῦσαν νὰ διατηρήσουν λίγα ὑπολείμματα τῆς πρότερης τους δύναμης.

Τὸ δεύτερο Συγέδριο τῶν συγδικάτων «ἐπικύρωσε τοὺς καγονιόμοις κάτω ἀπὸ τοὺς δοποῖους τὰ συγδικάτα εἶχαν γίνει ταυτόχρονα στρατιωτικὰ δργανα στρατολόγησης, ὑπηρεσίες ἀγεφοδιασμοῦ, δργανα ἐπιβολῆς κυρώσεων κ.ο.κ.» (5).

Ο Τόμσκυ γιὰ παράδειγμα τόγισε δτι «σὲ μιὰ ἐποχὴ διο τὰ συγδικάτα δρίζουν τοὺς μισθοὺς καὶ τὶς συνθῆκες ἐργασίας, οἱ ἀπεργίες δὲν μποροῦν νὰ εἶναι ἀγεκτές. Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ξεκαθαριστεῖ μιὰ γιὰ πάντα αὐτὸ τὸ ζήτημα». Ο Λένιν μιλῆσε γιὰ τὴν «ἀναπόφευκτη κρατικοποίηση τῶν συγδικάτων». (Τὸ χάπι χρυσώθηκε μὲ κουβέντες πῶς ή λειτουργία τῶν συγδικάτων εἶναι νὰ διδάξει στοὺς ἐργάτες τὴν τέχνη τοῦ διοικεῖν, καὶ μὲ ὑπαινημούς γιὰ τὸν ἐνδεχόμενο «μαρασμὸ» τοῦ κράτους).

Ο Λοζόφσκυ, ποὺ εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ Κόρμα, μιλῆσε σὰν ἀνεξάρτητος διεθνιστής ἐνάντια στὴ μπολσεβίκη πολιτικὴ στὰ συγδικάτα.

Τὸ Συγέδριο πῆρε μιὰ ἀπόφαση ποὺ ζητοῦσε «νὰ δοθεῖ ἐπίσημος χαρακτήρας στὶς διοικητικές δικαιοδοσίες τῶν

5. Ι. Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 26.

συνδικάτων». Μίλουσε για «κρατικοποίηση» (όγκοςουνταρ-στόλενιε) τῶν συνδικάτων, «καθώς οἱ λειτουργίες τους διευ-ρύνονται καὶ συγχωνεύονται μὲ τὸν κυβερνητικὸν μηχανισμὸν διεμηχανικῆς διοίκησης καὶ ἐλέγχου»⁽⁶⁾. Ό ξομμισάριος ἔργασίας Β. Β. Σμίντ αποδέχτηκε πώς «ἀκόμη καὶ τὰ δρ-γανα τοῦ κομμισαριάτου ἔργασίας ἐπρεπε νὰ οἰκοδομηθοῦν πάγω στὴ δύση τοῦ συνδικαλιστικοῦ μηχανισμοῦ»⁽⁷⁾. (Σ' αὐτὸ τὸ στάδιο τὰ μέλη τῶν σωματείων ἦταν 3.500.000. Τὸν 'Ιανουάριο τοῦ 1918 στὸ πρώτο Συνέδριο τῶν Συνδικάτων ἦταν 2.600.000 καὶ στὴ Συνδιάσκεψη τοῦ 'Ιουλίου τοῦ 1917, 1.500.000).⁽⁸⁾

Τὸ Δεύτερο Συνέδριο δημούργησε τελικὰ μιὰ 'Εκτε-λεστικὴ 'Επιτροπὴ περιβεβλημένη μὲ ὑπέρτατη ἔξουσία στὰ διατάγματα ἀνάμεσα στὰ Συνέδρια. Τὰ διατάγματά της ἀ-γνωηρύχτηκαν «ἀποχρεωτικὰ γιὰ δλα τὰ σωματεῖα τῆς δι-καιοδοσίας τῆς καὶ γιὰ κάθε μὲλος αὐτῶν τῷ σωματεῖῳ μαζεύει τὸν σωματεῖον τῇ ἀνυπακοῇ σὲ αὐτὰ ἐκ μέρους τῶν σωμα-τείων θὰ διδγήθῃσει στὴν ἔξωσή τους ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν προλεταριακῶν σωματείων»⁽⁹⁾. Κάτι τέτοιο φυσικὰ θὰ ξ-φερνε τὸ σωματεῖο ἔξω ἀπὸ τὸ μοναδικὸν νόμιμο πλαίσιο-στὸ δποτὸ τὸ μπολσεβίκικο καθεστώς τοῦ ἐπέτρεπε νὰ ὑπάρ-χει.

6. «Δεύτερο Πανρωσαϊκὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», τομ. I., σελ. 97.

7. «Δεύτερο Πανρωσαϊκὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», τομ. I., σελ. 99.

8. Ζηνόδιεφ, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ. Κ. Κόμματος (μπ): Πρωτόκολλα», Μόσχα 1933, σελ. 188.

9. «Δεύτερο Πανρωσαϊκὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων...», τομ. I., σελ. 127.

Πρώτο Συγέδρο : ο τῆς Κομιντέρν
(Τρίτη Διεθνής).

"Ο γάρ ο Συγέδροιο τοῦ Κόμιντος.

Οι περιοχές τῆς Ούκρανίας καὶ τοῦ Βόλγα είχαν τώρα ἐπικυρωταληφθεῖ ἀπὸ τὴν Κόκκινο Στρατό. Ἀκολούθησε μιὰ μικρή περίοδος σχετικῆς σταθερότητας. Ἀργότερα, τὴν ίδια γρονιά, οἱ προελάσεις τοῦ Ντενίκιν καὶ τοῦ Ιουντένιτς ἔμελλε νὰ απειλήσουν τὴν Μόσχα καὶ τὴν Πετρούπολη ἀντιστοίχως. "Εἶναι κύμα ἀριστερῆς κριτικῆς δρθύμηρης κατὰ τὸ "Ογδοο Συνέδριο ἐγάντια στὴν τάση γιὰ ὑπερσυγχεντρωτισμὸ. "Εγκ νέο πρόγραμμα τοῦ Κόμιντος συζητήθηκε καὶ ἔγινε ἀποδεκτό. Τὸ πέμπτο σημείο τοῦ «οἰκονομικοῦ τμήματος» δρᾶζε πῶς «ὁ ὀργανωτικὸς μηχανισμὸς τῆς κοινωνικοποιητικῆς διοικησανίας πρέπει νὰ διεσιτεῖ πρώτιστα στὰ συγδικάτα... Συμβιετέχοντας ηδη, σύμφωνα μὲ τοὺς γόμους τῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας καὶ τὴν καθιερωμένη πρακτική, σὲ δλα τὰ τοπικὰ καὶ κεντρικὰ δργανα τῆς διοικησαντῆς διοίκησης, τὰ συγδικάτα πρέπει νὰ προχωρήσουν στὴν οὐσιαστικὴ συγκέντρωση εταχέριας (δική, μεταξύ οἰκογένειας, σ.σ.) δλης τῆς διοίκησης τῆς οἰκονομίας, σὰν μιᾶς μόνης οἰκονομικῆς μονάδας... Ή συμβιετοχὴ τῶν συγδικάτων στὴν οἰκονομικὴ διεύθυνση καὶ ἡ προσπάθειά τους νὰ παρασύρουν τὶς πλατειὲς μάζες σ' αὐτὸ τὸ έργο, ἀποτελεῖ ἐπίσης τὴν κύρια μέθοδο τοῦ ἀγώνα ἐγάντια στὴν γραφειοκρατικοπόληση τοῦ οἰκονομικοῦ μηχανισμοῦ» (10).

Λύτῃ ἡ φριμασμένη παράγραφος ἔμελλε νὰ προκαλέσει ἔντονες συζητήσεις στὰ ἐπόμενα χρόνια. Οἱ συντηρητικοὶ

10. «Ογδοο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.): Πρωτόχολλα», Μόσχα 1938, Ἀποφάσεις, τομ. I, σελ. 422.

τοῦ Κόμιστος ἔνοιωθαν δτι προχωροῦσε πολὺ μικριά. 'Ο Ριαζάνωφ προειδοποίησε τὸ Συνέδριο δτι «δὲν θὰ ἀποφύγουμε τὴ γραφειοκρατικοποίηση μέχρις δτου δ λ α τὰ σωματεῖα ...παραιτηθεῖσαν ἀπὸ κ α θ ε δικαίωμα πάνω στὴ διεύθυνσι, τῆς παραγωγῆς». (11) Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἔκεινοι οἱ μπολσεβίκοι ποὺ εἶχαν φηφίσει γιὰ τὴν ἐνσωμάτωση τῶν ἔργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν μέσα στὴ δομή τῶν συνδικάτων — καὶ ἀντιλήφθηκαν ἀργότερα τὸ σφάλμα τους — ἔμελλε νὰ μισίνουν προσκολληθεῖσι σ' αὐτὴ τὴ φράση σὰν τὸν ἔσχατο προμαχώνα, ζητώντας νὰ τὴν υπερασπίσουν ἐνάγτια στὶς συνεχεῖς καταπατήσεις τῆς γραφειοκρατίας τοῦ Κόμιστος. 'Ο Ντώνιτσερ (12) περιγράφει τὸ φημισμένο «στριετοῦ» σὰν ἔνα «παραπάτημα τῆς μπολσεβίκης ἡγεσίας πρὸς τὴν ακτεύθυνση τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐπαγαστατικοῦ συνδικαλισμοῦ, μέσα σ' ἔνα κλίμα ελλικριγοῦ; εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰ συνδικάτα γιὰ τὴν προσφορά τους στὸν ἐπιφύλιο πόλεμο». Περιγράφει πῶς ὁ Λένιν καὶ οἱ ἄλλοι μπολσεβίκοι ἤγέτες «θὰ ἀναγκάζονται σύντομα νὰ δώσουν πολλές ἑξηγήσεις γιὰ νὰ ἀκυρώσουν αὐτὸ τὸ πολλὰ ὑποσχόμενο σημεῖο, ποὺ τὸ κόμιμα εἶχε παραχωρήσει τόσο ἐπίσημα στὰ συνδικάτα». Ή ἐριηγείται εἰνα: ἀμιγείσηντήσι:ιη. 'Ο Λένιν δὲν συγγέθεις νὰ κάνει «παραπατήματα» ἐπαγαστατικο-συνδικαλιστικὰ (ἢ ἄλλα) η νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τέτοια πράγματα διπάς η «εὐγνωμοσύνη». Τὸ πιθανότερο εἰναι πώς δ συγχειτισμένς δυνάμειων ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὸ Συνέδριο — τὸ δποῖο μὲ τὴ σειρά του δὲν ἦταν παρὰ μιὰ ξεθωριασμένη ἀντανάκλαση τῶν δικιθέσεων τῆς ἔργατικῆς τάξης ξέω ἀπὸ τὸ κόμιμα — ἀνάγκασε τὴν μπολσεβίκη ἤγεσία νὰ κάνει μιὰ φραστική ὑποχώρηση. Τὸ σημεῖο αὐτὸ ὥστε δταν τριγυριζμένο ἀπὸ ἔνα πλήθος ἀλλων, ποὺ ἐν μέρει τὸ ἀκύρωναν.

11. «Ογδοο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», στὸ ίδιο, σελ. 72.

12. 'Ι. Ντώνιτσερ, στὸ ίδιο, σελ. 29.

Τὸ πρόγραμμα διακήρυξε δτὶ «ἡ σοσιαλιστικὴ μέθοδος τῆς παραγωγῆς μπορεῖ νὰ ἔξασφαλισθεῖ μόνο πάνω στὴ βάση, τῆς συντροφικῆς πειθαρχίας τῶν ἐργατῶν». Ἀγέθεσε «ἴδιον κύριο ρόλο γιὰ τὴ δημιουργία αὐτῆς τῆς νέας σοσιαλιστικῆς πειθαρχίας» στὰ συγδικάτα. Τὸ Σημείο 8 «παρακίνησε τὰ συγδικάτα νὰ ἐγτυπώσουν στοὺς ἐργάτες τὴν ἀνάγκη νὰ ἐργαστοῦν μιᾶς καὶ νὰ διδαχτοῦν ἀπὸ τοὺς μπουρζουάδες τεχνικοὺς καὶ εἰδοὺς — καὶ νὰ ξεπεράσουν τὴν “ὑπὲρ-ριζισπαστικὴ” τους δυνατίαν ἀπέγαντι σ’ αὐτούς... Οἱ ἐργάτες δὲν μποροῦσαν γὰρ οίκοδομήσουν τὸν σοσιαλισμὸν χωρὶς μιὰ περίοδο μαθητείας στὴ μπουρζουάδικη ἴντελλιγκέντια... Ἐπομένως ἡ πληρωμὴ ὑψηλῶν μισθῶν καὶ δώρων στοὺς μπουρζουάδες εἰδικοὺς ἦταν ἀγαγκαία. Ἡταν τὰ λύτρα ποὺ τὶνες αρχό προλεταριακὸν κράτος ἐπρεπε νὰ πληρώσει στοὺς μπουρζουάδες τεχνικοὺς καὶ ἐπιστήμονες γιὰ ὑπηρεσίες τὶς δοποίες εἶχε ἀπόλυτη ἀνάγκη». (13)

Δὲν μποροῦμε ἔδω νὰ ἔξετάσουμε ἀναλυτικὰ τὸν ρόλο τῶν «εἰδικῶν» μετὰ τὴν ἐπαγάσταση. Τὸ πρόβλημα δὲν είναι ἀποκλειστικὰ ρωσικό, ἀν καὶ οἱ συγκεκριμένες συνθῆκες τῆς Ρωσικῆς ἔξειλης ἀναιφιεσθήτητα κατέληξαν σὲ μιὰ ἰδιαίτερα ἔντονη διάσταση ἀγάμεσα στοὺς τεχνικοὺς καὶ στοὺς ἐργάτες τῆς βιομηχανίας. Εἰδικευμένες γνώσεις τεχνικῆς φύσης θὰ ἀπαιτηθοῦν ὅπωσδήποτε ἀπὸ τὰ Ἐργατικὰ Συμβούλια, δημος δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος δλοι δοσι κατέχουν τώρα τέτοιες γνώσεις νὰ δρεθοῦν ἀπ’ τὴν πλευρὰ τῆς μπουρζουαζίας. Λύτη ἡ γνώση ώστόσο ἀπὸ μόνη τῆς δὲν ἔξουσιοδοτεῖ κανέναν νὰ ἐπιβάλλει τὶς ἀποφάσεις του ἢ νὰ ἀπολαμβάνει ύλικὰ δρέλη.

Τὰ προβλήματα αὐτὰ ἔχουν συζητηθεῖ ἔξαντλητικὰ σὲ ἀρκετὰ δημοσκεύματα — ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε μὲ γνώμονα τὴ χυδαία σκοπιμιότητα ἢ ἀναλλοίωσες «βασικὲς ἀρχές».

13. Ἱ. Ντάντσερ, στὸ Ιδιο, σελ. 81.

Τὰ θεωρητικὰ ἐπακόλουθα μόνο πρόσφατα διερευνήθηκαν. Σύμφωνα μὲ τὸν Λιμὸν⁽¹⁴⁾ ή διαχείριση εἶναι ἐν μέρει τεχνικὸς ζῆτγος. Ἀλλὰ οἱ ιστορικὲς περιστάσεις μέσα στὶς δόποις ή ἐργατικὴ τάξη θὰ υποχρεωθεῖ νὰ τὴν ἀναλάβει, θὰ τὴν κάνουν νὰ φανεῖ στοὺς ἐργάτες, σὰν ἔργο πάνω ἀπ' ὅλα πολιτικὸν καὶ κοινωνικόν.

Σὲ καθηγερινό, συγκεκριμένο καὶ ἀνθρώπῳ τοῦ οἴκου πεδίῳ, οἱ ἐργάτες, τὸν καιρὸν τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, σχεδὸν ἀναπόφευκτα θὰ βλέπουν τοὺς τεχνικοὺς καὶ τοὺς εἰδικούς, ὅχι σὰν ἀνθρώπινα πλάσματα (πού, ἔκτὸς τῶν ἄλλων, συμβαίνει νὰ ἔχουν τεχνολογικὲς γνώσεις), ἀλλὰ ἀποκλειστικὰ σὰν πράκτορες τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο.

Οἱ καπιταλιστικὸς κόσμος εἶναι ἔνας κόσμος φετιχισμοῦ, δῆπου οἱ διαποστολοὶ πίστας ἀπὸ τίς σχέσεις μεταξὺ προσώπων αὐτῷ τὸ προκέτασμα καπνοῦ. Βλέπουν διὰ μέσου τοῦ ταμπού τῶν «πραγμάτων» καὶ ἔρχονται σ' ἐπιφή μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς οὐς, τοὺς δόποις εἰχαν «επενδύτες» μέχρι τότε στὸ ἔνοια τοῦ πανάγιου φετίχ ποὺ εἶναι γνωστὸς σὰν ἀτομικὴ λιδοκτηρία. Ἐπ' αὐτῇ τῇ στιγμῇ καὶ μετά, διειδικός, διευθυντής, ηδὶ ὁ καπιταλιστής, δόποις διῆποτε καὶ δημιουργὸς εἶναι οἱ τεχνικὲς ηδὶ προσωπικὲς σχέσεις του μὲ τὴν ἐπιχείρηση, ἐμπανίζεται στοὺς ἐργάτες σὰν ἐνοάρκωση τῆς ἐκμετάλλευσης, σὰν ἔκθρός, σὰν ἔκεινος γιὰ τὸν δόποιο τὸ μόνο πράγμα ποὺ θέλουν νὰ κάνουν εἶναι νὰ τὸν δηγάλουν ἔξιν ἀπὸ τὴν ζωή τους. Τὸ νὰ ζητᾶς ἀπὸ τοὺς ἐργάτες, τὸ αὐτὸν τὸ τατάσιο, νὰ ἔχουν μιὰ πιθ «ἰσοροπημένη στάση», νὰ ἀναγνωρίσουν τὸ παλιὸν ἀφεντικὸν σὰν γένος «τεχνικὸ διευθυντή», σὰν «ἀπαραίτητο εἰδικό», εἶναι:

14 Ν. Λ. Λιμόν, στὸ Ιδιο, σελ. 79.

όπρεπος τὸ ἴδιο σὰν γὰρ ζητᾶς ἀπὸ τοὺς ἐργάτες — τὴν ἵδιαν στιγμὴν ποὺ συνεδητοποιοῦν τὸν ἱστορικὸν τους ρόλο καὶ τὴν δικίαν τους κακωγενῆ δύναμιν, τὴν στιγμὴν ποὺ ἐπιτέλους ἔχοντας ἐπιπεπονθόνη στὸν ἑαυτὸν τους διακηρύσσουν τὴν αὐτογνήτιαν τους — γὰρ ὅμολογήσουν τὴν ἀνικανότητά τους, τὴν ἀδυνατίαν τους, τὴν ἀγεπάρκειά τους, καὶ αὐτὸν στὸ πεδίο ποὺ εἰναι πιὸ εὐαίσθητοι, στὸν τομέα ποὺ περιλαμβάνει τὴν καθηγιερινήν τους ζωὴν ἀπὸ τὴν παιδικήν τους ἡλικίαν: στὸν τομέα τῆς παραγωγῆς.

‘Η γραφειοκρατικοποίηση τοῦ ἴδιου τοῦ Κόμιστος, προκάλεσε ἔντονη χριτικὴν στὸ Συνέδριο. ‘Ο ‘Οξιγόκυ διακήρυξε: «Εἶναι ἀπαραίτητο γὰρ ἐγγράψουμε ἐργάτες στὴν Κεντρικήν Ἐπιτροπὴν σὲ εὑρεία κλήτιακα’ εἶγαν ἀπαραίτητο γὰρ ελασάγουμες ἐκεῖ ἀρχετὸν ἀριθμὸν ἐργατῶν ὥστε γὰρ προλεταριοποιήσουμε τὴν Κεντρικήν Ἐπιτροπὴν» (15). (Ο Λένιν κατέληξε στὸ ἴδιο συμπέρασμα τὸ 1923, τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐπωνομαζομένου Λένιν - Λεβί!). ‘Ο ‘Οξιγόκυ πρότεινε γὰρ ἐπεκταθεῖται, Κεντρικήν Ἐπιτροπὴν ἀπὸ 15 σὲ 21 μέλη. ‘Ηταν ἀφέλεια μέστοσσα γὰρ περιμένει κανεὶς πώς ή εἰσοδος προλετάριων στὶς ὑψηλότερες κλήτιακες τῆς διοικητικῆς ιυηχανῆς θὰ μποροῦσε κατὰ κάποιο τρόπο γὰρ ἀντισταθμίσει τὸ γεγονός διτοῦ ἐργατικῆς τάξης εἶχε τότε γάστει σχεδόν τελείως τὴν ἔξουσίαν ποὺ εἶχε γιὰ λίγο στὸ χώρο τῆς παραγωγῆς.

Τὰ Σοβιέτα εἶχαν πάψει: πιὰ γὰρ παιζούν ὅποιοιδήποτες ἐνεργοὶ ρόλο τὸ σχέση μὲ τὴν παραγωγὴ — καὶ πολὺ μικρὸς ρόλο ἐπίσης σὲ δὲλλα ζητήσια. ‘Ολο καὶ περισσότερο οἱ ἀποφάσεις παίρνονται ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ Κομιστατοῦ ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὸν «Σοβιετικὸν ιηγανισμό». Τὰ Σοβιέτα εἶγαν γλυκεῖς ἀπλὰ δργανα ἐπικύρωσης (χρησιμοποίησης αφραγίδων) ..

15. ‘Οξιγόκυ, στὸ ‘Ογκο Συνέδριο τοῦ Π.Κ.Κ. (μπ.). σελ. 30., 168.

Οι θέσεις του Σαπρόγνωφ καὶ τοῦ Ὁζίνσκου — σύμφωνα μὲ τὶς δηοτες τὸ Κόλιμα δὲν ἔπειπε γὰρ ἐπιζητᾶ «νὰ ἐπιβάλλει τὴ Θέλησί, του πάγω στὰ Σούέτα» — ἀπορρίφθηκαν ἀσυζητητέοι.

Οι τὴν τοῦ Μάρκου ἔχαναν δευτερεύουσες παραχωρήσεις σὲ δῆλα αὐτὰ τὰ θέλιατα. "Ομως ἡ ἐνίσχυση τοῦ κεντρικοῦ ἐλέγχου, τόσο μέσα σὲ τὸ Κόλιμα δυσαρέσκεια σὲ σύνολο, συνεχίστηκε μὲ ἀδυσώπητο ρυθμό. Τὸ Ὁγδοο Συγένδριο δημιούργησε τὸ Πολιτικό πυρώ, τὸ Ὁργανιστικό καὶ τὴ Γραμματεία, ποὺ τεχνικὰ ἡταν ἀπλῶς ὑποεπιτροπές τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἀλλὰ σύντομα θὰ συγκέντρωνται τεράστιες ἔξουσίες. Η συγκέντρωση ἔξουσίας στὴ λήψη ἀποφάσεων ἔχαγε ἔνα μεγάλο βῆμα. Η «κομιστικὴ πειθαρχία» ἔγινε σχύτηκε. Τὸ Συγένδριο θέσπισε δτὶ κάθε ἀπόφαση πρέπει πάνω ἀπ' δῆλα γὰρ ἐκτελεῖται. Μόνο μετὰ τὴν ἐκτέλεσή της ἐπιτρέπεται ἡ προσφυγὴ στὸ ἀρμόδιο δργανο τοῦ Κόλιματος*. «...Τὸ δῆλο θέλια τῆς διαγραφῆς μελῶν τοῦ Κόλιματος δρίσκεται στὰ γέρια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Οι ἀποφάσεις της εἶναι δεσμευτικὲς γιὰ δλωσε»⁽¹⁶⁾. Η ἐποχὴ τῶν πολιτικῶν διαγραφῶν — σὰν μέσου γιὰ γὰρ φιμωθεῖ μὰ ἐνοχλητικὴ χριτικὴ — εἶχε ἀρχίσει γιὰ τὰ καλά.

Α Π Ρ Ι Λ Η Σ

Ἀποκορύφωμια τῆς ἐπίθεσης τοῦ Κόλιμακ στὴν περιοχὴ τῶν Ούραλίων.

* Μιὰ πεθετικὴ ἥγιώ, συεδὸν πενήντα γρόνια ἀργότερα, έρχονται στὸ «Προοπτικὲς γιὰ τὸ INTERNATIONAL SOCIALISM — ποὺ δημοσιεύθηκε τὸ Σεπτέμβριο του 1968 ἀπὸ τὴν πολιτικὴ Ἐπιτροπὴ αὐτῆς τῆς δργάνιωστες. Τὸ στήμερο 4 έγιε ὡς ἔξης: «Οι "κλάδοι" πρέπει νὰ δέχονται ντιρεχτίθες ἀπὸ τὸ γάντρο, ἐκτὸς ἀν διαφωνούντων ριζικὰ μὲ κάτες, ὅποτε πρέπει νὰ προσπαθήσουν νὰ συμμισθοθεῖν μ' αὐτές, ἐνώ ταυτόρουν θὰ ζητούν μιὲν διαιχτὴ συζήτηση τοῦ θέματος».

16. «Ογδόο Συγένδριο τοῦ P.K.K. (μπ.)», 'Αποφάσιες, τόμ. I, σελ. 444.

Ι Ο Γ Ν Η Σ

Διάταγμα εισάγει τὰ «βιβλιάρια ἐργασίας» γιὰ τοὺς ἐργάτες στὴ Μόσχα καὶ στὴν Πετρούπολη.

Φ Κ Τ Ω Β Ρ Η Σ

Κρίσιμο σημείο τῆς ἐπίθεσης τοῦ Ντενίκιν στὴ Νότια Ρωσία. Προώθηση τοῦ Γιουντένιτς πρὸς τὴν Πετρούπολη.

2 — 4 Δ Ε Κ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Γ

“Ο γδοη Συνδιάσκεψη τοῦ Κόμιτα-

τος.

‘Η “Ογδοη Συνδιάσκεψη τοῦ Κόμιτας ἐπεξεργάστηκε
ἐγνα καταστατικὸν δόποιο καθόριζε αὐστηρὰ τὰ δικαιώματα
καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ἐργατικῶν πυρήνων καὶ ἔξεπόνησε
ἔνα σχέδιο ὑπολογισμένο νὰ ἔχεσφαλίσει γιὰ τὸ Κόμιτα ἓνα
τῆγετικὸν ρόλο σὲ κάθε δργανισμό. «Ο κομισουνιστής συνδι-
καλιστής ἔπρεπε νὰ είναι πρώτα κομισουνιστής καὶ μετά συν-
δικαλιστής, καὶ μὲ τὴν πειθαρχηγιένη συμπεριφορά του νὰ
ἐπιτρέψει στὸ Κόμιτα νὰ καθοδηγεῖ τὰ συνδικάτα» (17). Κα-
θώς τὸ Κόμιτα ἐκφυλιζόταν, αὐτὴ ἡ «καθοδηγηση» θὰ ἔπει-
διοένα πιὸ δλέθριο ρόλο.

5 — 9 Δ Ε Κ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Γ

“Εθδομο Πανρωσσικὸ Συνέδριο τῷ
Σοβιέτ. (Είχαν γίνει δύο τέτοια Συνέδρια τὸ 1917
καὶ τέσσερα τὸ 1918). Πάρθηκαν ἀποφάσεις εύνοϊκὲς γιὰ
τὴ συλλογικὴ διαχείριση τῆς βιομηχανίας (18). Στὸ Συνέδριο
δὲ Σαπρόνωφ ἐπιτέθηκε ἐγάντια στὰ δημοφιλῆ «γκλάδκι»,
λέγοντας δὲι ἀγτιπροσώπευχν γιὰ προσπάθεια νὰ ἀντικατα-
σταθεῖ «ἡ ἐργάνωση τῶν Σοβιέτ ἀπὸ τὴν δργάνωση τῶν

17. Ι. Νιώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 33.

18. Πρεσομπραζένον, στὸ «Ἐννατό Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.):
Πρωτόκολλο», Μέσ./α 1934, σελ. 72.

μπουργείων, τὸ δημιοχρατικὸ σύστημα ἀπὸ τὸ γραφειοχρατικό». «Ἐνας ἄλλος δημιλητής διακήρυξε πώς ἂν οἱ ἀνθρώποι ρωτιοῦνται «τὶ πρέπει νὰ καταστραφεῖ τὴν ἐπομένη κιόλας μέρα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ Ντενίκιν καὶ τοῦ Κόλτσακ, τὸ 90ο» ο θά διαπαγτοῦσε: τὰ “γκλάβκι” καὶ τὰ “κέντρα» (19).

16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

‘Ο Τρότσκυ ὑποδάλλει στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμιτος τὶς «Θέσεις πάνω στὴ μετά-
βαση ἀπὸ πόλεμο στὴν εἰρήνη» (ἀ-
σχολούμενες λόιστερα μὲ τὴ «στρατικοποίηση
τῆς ἡραγασίας»), σκοπεύοντας πρὸς τὸ
παρόν νὰ μὴν τὶς προχωρήσει περισσότερο. (20) Οἱ πιὸ βασι-
κὲς διποφάσεις ποὺ ἀναφέρονταν στὶς διλοκές συνθῆκες τῆς
ζωῆς ἑκατομμυρίων ρώτων ἐργατῶν, ἐπρεπε πρῶτα νὰ συζη-
τηθοῦν καὶ νὰ παρθοῦν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν ἀπὸ τοὺς
ήγετες τοῦ Κόμιτος. Τὴν ἐπόμενη μέρα τὴ «Πράδδα», μὲ
ὑπεύθυνο ἔκδοσης τότε τὸν Μπουχάριν, δημοσίευσε τὶς θέ-
σεις τοῦ Τρότσκυ «κατὰ λάθος» (στὴν πραγματικότητα στὸ
πλαίσια τῆς ἑκτρατείας γιὰ τὴ δυσφήμηση τοῦ Τρότσκυ).
Γιὰ αὐτοὺς ποὺ μποροῦν νὰ δοῦν θαθύτερα ἀπὸ τὴν ἐπιφά-
νεια τῶν πραγμάτων, τὸ δλο ἐπεισόδιο ἦταν ἐξαιρετικὰ δη-
λωτικὸ τῆς ἐντασῆς ποὺ ἐπικρατοῦσε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μέ-
σα στὸ Κόμιτα.

Σ’ αὐτὸ τὸ σάδιο δὲ Λένιν μὲ δλη του τὴν καρδιὰ δι-
ποστήριξε τὶς προτάσεις τοῦ Τρότσκυ. (Μιὰ δλόκληρη μυ-
θιστορία διείλλε νὰ δημιουργηθεῖ ἀργότερα ἀπὸ τοὺς τροτσι-
στὲς καὶ ἄλλους, ὅτι «δὲ Τρότσκυ ίσως νὰ εἶχε λάθος γιὰ τὴν
στρατιωτικοποίηση τῆς ἐργασίας» δὲλλὰ δὲ Λένιν ἦταν πάν-
τα ἀντίθετος πρὸς αὐτήν. Αὐτὸ εἶναι φέμια. ‘Ο Λένιν

19. 'Ε. Κάρρο, στὸ Ιειο, σελ. 184.

20. 'Ι. Ντάντσερ, «Ο Ὀπλισμένος Προφήτης», σελ. 487.

ἀντιτάχθηκε στὸν Τρότσκυ πάγω
σ' αὐτὸν τὸ θέμα μογάχα 12 μῆνες
ἀργότερα, στὰ τέλη τοῦ 1920, δηπως
θὰ περιγράφουμε σύντοιλα). Οἱ προτάσεις τοῦ Τρότσκυ
ἐξαπέλυσαν «ιιὰ χιονοστιβάδα διαμαρτυρίῶν» (21). Ὁ Τρό-
τσκυ ἀποδοκιμάστηκε σὲ Συνδιασκέψεις μελῶν τοῦ Κόμιτ-
τος, διαχειριστῶν καὶ συγδικαλιστῶν. (22)

Στὸ σημεῖο αὐτὸν χρειάζεται ίσως ἔνα σχόλιο σχετικά
μὲν τὴ στάση τῶν ἐπαγαπατῶν ἀπέναντι στὰ «δραστικὰ μέ-
τρα» ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἐπαγάστασης.

Σὲ δλη τὴ διάρκεια τῆς Ιστορίας οἱ μάζες ήταν πάντα²¹
έτοιμες νὰ κάνουν τεράστιες θυσίες δταν ἔνοιωθαν δτι διακυ-
βεύονται πραγματικὰ σύσιαστικὰ ζητήματα. Τὸ πραγματικὸ
πρόβλημα δὲν εἶναι ώστόσο νὰ συζητηθεῖ ἀν αὐτῇ ἡ ἐκείνη²²
ἡ πρόταση ήταν «ύπερβολικὰ δραστική» η δχι. Τὸ πρόβλη-
μα εἶναι: νὰ γνωρίζει κανεὶς ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ ἀπόφα-
ση. Πάρθηκε ἀπὸ δργανισμὸ ποὺ ἐλέγχεται ἀπὸ τὰ κάτω;
Η πάρθηκε ἀπὸ κάποιου αὐτοδιορισμένο καὶ αὐτοδιαιωνι-
ζόμενο δργανισμὸ διαχωρισμένο ἀπὸ τὶς μάζες; Τὰ μέλη
τοῦ Κόμιτος ποὺ ἀντιτάχθηκαν στὰ μέτρα ποὺ εἶχαν προ-
ταθεῖ σ' αὐτὸν τὸ στάδιο μπλέχτηκαν σὲ ιιὰ διλητὴ ἀντίφα-
ση. Κατάγγειλαν τὴν πολιτικὴ τῶν ἥρετῶν τοῦ
Κόμιτος, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνονται πραγματικὰ τὴν ἔκτα-
ση στὴν ὅποια οἱ δικές τους δργανωτικὲς ἀντιλήψεις εἶχαν
συμβάλει σ' αὐτὸν ποὺ συνέβαινε στὴν ἐπαγάσταση. Μόνο με-
ρικὰ μέλη τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης τοῦ 1921 (σὲ
ιμικρὸ βαθὺδ) καὶ τῆς Ἐργατικῆς Ὄμάδας τοῦ Μιάσνικωφ
τὸ 1922 (σὲ μεγαλύτερο βαθὺδ) ἀρχισαν γὰρ ἀντιλαμβάνον-
ται τὴ νέα πραγματικότητα.

21. Ἡ Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 492.

22 Ἡ Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 492.

Μὲ τὴ συγκατάθεση τοῦ Λένιν ἡ κυβέρνηση δημιουργεῖ τὴν Ἐπιτροπὴν γιὰ τὶς Ὑποχρεώσεις τῆς Ἐργασίας, μὲ τὸν Τρότσκυ (ἀκόμα Κομμισάριο Πολέμου) γιὰ πρόεδρο της.

1920

Ι Α Ν Ο Γ Α Ρ Ι Ο Σ

Κατάρρευση τῶν Λευκοφρουρῶν στή Σιβηρία. Ἀρση τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὴν Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία καὶ Ἰσαλία.

Ἐκδίδεται διάταγμα ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κομματάρων, ποὺ θέτει τοὺς γενικοὺς κανονισμούς γιὰ τὴν καθολικὴ ἐργασιακὴ θητεία «μὲ σκοπὸ τὸν ἐφοδιασμὸ τῆς Εἰσιτηρχανίας, γεωργίας, μεταφορῶν καὶ ἄλλων κλάδων τῆς ἔθνους οἰκονομίας μὲ ἐργασιακὴ δύναμη, πάνω στὴ βάση ἑνὸς γενικοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου». Οἱ καθένας ρυποροῦσε νὰ κληθεῖ μιὰ φορὰ ἢ καὶ περισσικὰ γιὰ διάφορα εἴδη δουλειῶν (γεωργία, οἰκοδόμηση, κατασκευὴ δρόμων, προμήθεια καυτσίων καὶ τροφίμων, καθάρισμα χονιοῦ, ἀμαξομεταφορές καὶ «μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν συνεπειῶν τῶν δημόσιων συμφορῶν»). Σὲ μιὰ ἐκπληκτικὴ παράγραφο τὸ ἔγγραφο δήλωνε πῶς ὑπῆρχε λόγος νὰ «λυπηθεῖ κανεὶς γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ιμηχανισμοῦ τῆς παλιᾶς ἀστυνομίας, ἢ ὅποια γνώριζε πῶς νὰ καταγράφει τοὺς πολίτες, δχι μόνο στὶς πόλεις ἀλλὰ καὶ στὴν ὑπαιθρο». (1)

1. «Συλλογὴ Καταστατικῶν, 1920» (ρωσ. έκδ.), Νο 8, Αρ-θρο 49. Ἐπίσης «Τρίτο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Συνδικάτων», 1920, τομ. I, 'Ολομέλειες, σελ. 50-51.

12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Σύσκεψη τοῦ Πανρωσσικοῦ Κεγ-
τρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συγδι-
κάτων.

Στή συγκέντρωση τῆς μπολσεβίκικης φράξιας, δὲ Λέ-
νιγ καὶ δὲ Τρότσκυ πρότειναν μαζὶ τὴν υιοθέτηση τῆς
στρατιωτικοποίησης τῆς ἐργασίας. Μονάχα 2 ἀπὸ τοὺς 60
καὶ περισσότερους μπολσεβίκους συνδικαλιστὲς ἤγέτες τοὺς
ύποστηριξαν. «Ποτὲ πρὶν δὲ Τρότσκυ καὶ δὲ Λένιγ δὲν εἶχαν
συγαντήσει τόσο μεγάλη ἀντίδραση». (2)

10 - 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Τρίτο Συγένεριο τῶν Οίκονομι-
κῶν Συμβουλίων.

Σ' ἔνα λόγο πρὸς τὸ Συγένδριο, δὲ Λένιγ διακηρύσσει:
«ἡ ἀρχὴ τῆς συλλογικότητας (συλλογικὴ διαχείριση) ... ἀγ-
τιπροσωπεύει κάτι πρωτόγονο, ποὺ εἶγαι ἀπαραίτητο γιὰ τὸ
πρώτῳ στάδιῳ, δταν εἶγαι ἀναγκαῖο νὰ ἀνοικοδομήσουμε ἐκ
νέου... Η μετάβαση στὴν πρακτικὴ ἐργασία εἶγαι συγδεδε-
μένη μὲ τὴν ἀτομικὴ ἔξουσία. Αὐτὸ εἶγαι τὸ σύστημα ποὺ
περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἔξασφαλίζει τὴν καλύτερη χρη-
σιμοποίηση τῶν ἀνθρώπινων ἀποθεμάτων». (3)

Παρὰ τὴν προτροπὴν αὐτὴν, ἡ ἀντίθεση πρὸς τὶς ἀπό-
ψεις τοῦ Λένιγ καὶ τοῦ Τρότσκυ κέρδιζε σταθερὰ ἔδαφος.
Τὸ Συγένδριο υιοθέτησε μὰ ἀπόφαση εὖ νοικὴ πρὸς
τὴ συλλογικὴ διεύθυνση τῆς παραγωγῆς.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Οἱ περιφερειακὲς Συνδιασκέψεις τοῦ Κόμματος στὴ Μό-
σχα καὶ στὸ Χάρκοβο τάσσονται ἐγάντια στὴ «διεύθυνση

2. Ι. Ντάντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 498.

3. Λένιν, Λόγος στὸ Τρίτο Συγένδριο τῶν Οίκονομικῶν Συμβου-
λίων, «Ἀπαντα» (ρωσ. Έκδ.), τομ. XXV, σελ. 17.

τοῦ ἑνός». Τὸ ίδιο καὶ ἡ μπολσεβίκικη ψράξια τοῦ Παγρωσικοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων, στὶς συγκεντρώσεις τῆς τοῦ Ἱανουαρίου καὶ Μαρτίου (4). Ὁ Τόμος καὶ ἔνας πολὺ γνωστός συγδικαλιστής ἡγέτης καὶ μέλος τοῦ Παγρωσικοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων, παρουσίασε «θέσεις» («Πάγω στὰ καθήκοντα τῶν συνδικάτων») οἱ δποιες ἔγιναν δεκτές, παρὰ τὴν ἐμμεσην χριτικὴ τους γιὰ τὶς ἀπόφεις τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκου.

Οἱ θέσεις τοῦ Τρότσκου ὑποστήριζαν δτι: «βασικὴ ἀρχὴ ποὺ καθοδηγεῖ τὴν ἐργασία τῶν διαφόρων σωμάτων ποὺ ἔχουν τὴν ἡγεσία καὶ τὴ διοίκηση τῆς οἰκονομίας παραμένει· ἡ ἀρχὴ ποὺ ὑπάρχει τώρα: ἡ συλλογικὴ διεύθυνση. Αὐτὴ πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται ἀπὸ τὸ Προεδρεῖο τῆς Βέσενγκα μέχρι τὴ διαχείριση τῶν ἐργοστασίων. Μόνο ἡ συλλογικὴ διεύθυνση, μπορεῖ νὰ ἔξασφαλίσει τὴ συμμετοχὴ τῶν πλατιῶν μαζῶν ποὺ δὲν ἀνήκουν στὸ Κόμιμα, μέσω τῶν συνδικάτων». Πάντως τὸ δλο θέμα ἔξακολουθοῦσε νὰ ἀντιμετωπίζεται σὰν ζήτημα ἀποτελεσματικότητας μᾶλλον παρὰ βασικῶν ἀρχῶν. «Τὰ συνδικάτα», ίσχυριζόταν δ Τόμος, «είναι οἱ πιο κατάλληλοι καὶ συνεπεῖς δργανισμοὶ γιὰ νὰ ἐπαναφθώσουν τὴν οἰκονομία τῆς χώρας καὶ τὴ σωστὴ λειτουργία τῆς».(5)

Ἡ ὑπερψήφιση τῶν θέσεων τοῦ Τόμου ἀπὸ μιὰ μεγάλη, πλειοψηφία σημείωσε τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀντιπολίτευσης πρὸς τὶς ἀπόφεις τοῦ Λένιν μέσα στὸ Κόμιμα. Ὁμως οἱ διαφορὲς δὲν μποροῦσαν νὰ λυθοῦν μὲ ἀποφάσεις. Αὐτὸς τὸ κατάλαβαν καὶ οἱ δυὸ πλευρές. Μιὰ σοβαρότερη ἀπειλὴ γιὰ τὴν ἡγεσία τοῦ Κόμιματος προήλθε ἀπὸ τὶς προσπάθειες διαφωνούντων τοῦ Κόμιματος στὴ διοικητικὰ νὰ δημιουργήσουν ἔνα ἀνεξάρτητο κέντρο ἀπὸ τὸ δποτο νὰ ἐλέγχονται οἱ

4. Ἐ. Κέρρ, στὸ ίδιο, τομ. II, σελ. 193.

5. Τόμος, «Τὰ καθήκοντα τῶν Συνδικάτων», στὸ «Ἐνατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μρ.)», Παράρτημα 18, σελ. 534.

έργανωσεις τοῦ Κόμιτος μέσα στά συνδικάτα. Μιὰ ἔνταση εχει ἀναπτυχθεῖ μεταξὺ τῶν κομματικῶν καὶ τῶν συνδικαλιστικῶν ἀρχῶν σχετικά μὲ τοὺς διορισμοὺς μελῶν τοῦ Κόμιτος σὲ συνδικαλιστικὴ δουλειά. Η φράξια τοῦ Κόμιτος μέσα στὸ Παγρασικὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων, στὴν ὥποικ κυριαρχοῦσαν αἱ «ἀριστεροί», «ζητοῦσε νὰ ἔχει ἀμεση ἔξουσία πάνω στὰ μέλη τοῦ Κόμιτος ποὺ δρισκόντουσαν στὰ διάφορα διοιηχανικὰ συγδικάτα. Λίγο πρὶν τὸ 9ο Συγέδριο, ἡ φράξια τοῦ Κόμιτος στὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων υἱοθέτησε μιὰ ἀπόφαση ποὺ ἐπαναλάμβανε τὴν ἀξιωσή της καὶ πρόβλεπε τὴν ἀμεση, ὑπαγωγὴ κάθε συνδικαλιστικῆς φράξιας τοῦ Κόμιτος στὴ φράξια τοῦ Κεντρικοῦ Συμβούλιον τῶν Συνδικάτων, καὶ δχι στὶς περιφερειακὲς δργανώσεις τοῦ Κόμιτος. Κάτι τέτοιο θὰ δημιουργοῦσε κυριολεκτικὰ ἔνα Κόμιτα μέσα στὸ Κόμιτα, ἔνα τριμαυτόνομο σῶμα ποὺ θὰ ἀγκάλιαζε ἔνα σημαντικὸ ποσοστὸ τῶν γελῶν τοῦ Κόμιτος... Η ἕδια ἡ ὑπαρξη ἐνὸς τέτοιου ἐσωτερικοῦ ὑπο-Κόμιτος θὰ ἤταν ἀντίθετη πρὸς τὴν ἀρχὴ τοῦ συγκεντρωτισμοῦ, γιὰ νὰ μὴ γίνει λόγος γιὰ τὴν προσπτικὴ κυριαρχησης τοῦ Κόμιτος ἀπὸ τοὺς ἀριστερούς ποὺ ἀντιτάσσονται στὴν ἡγεσία τοῦ Λένιν... Τὸ αἰτηγια τῶν συνδικαλιστῶν γιὰ αὐτονομία μέσα στὸ Κόμιτα ἤταν ἀγαπόφευκτο νὰ ἀπορριφθεῖ, κι αὐτὸ ἀκριβῶς ἔγινε ὅταν ἡ πρόταση ὑποβλήθηκε στὸ 'Οργανισμό» (6).

Τὸ δλο ἐπεισόδιο εἶχε ἐνδιαφέροντες ἀντικτύπους. Οἱ «δημοκρατικοὶ συγκεντρωτιστές», ἔχοντας νὰ ἀντιμετωπίσουν μιὰ διαμάχη μεταξὺ δημοκρατίας καὶ συγκεντρωτισμοῦ, ἀπέδειξαν δι τοῦ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση — δπως καὶ σὲ τόσες δλλες — ἔδιναν τὸ προσδάδισμα στὶς ἐπιταγὲς τοῦ συγκεντρωτισμοῦ. «Ἐνα δικό τους σχέδιο ἀπόφασης, ποὺ υιο-

6. P. B. Ντάνιελς, στὸ ίδιο, σελ. 126.

θετήθυκε άπό τὴν κομιατικὴ δργάνωση τῆς Μόσχας, ύποστήριζε ότι «ἡ κομιατικὴ πειθαρχία προηγεῖται σ' ἔλεις τὶς περιπτώσεις ἀπό τὴν συνδικαλιστικὴν πειθαρχία» (7). Έξ αλλού, τὸ Γραφεῖο Νότου τοῦ Πανρωσικοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων υἱοθέτησε μᾶλλον ἀπόφαση γιὰ τὴν αὐτονομία τῶν συνδικαλιστῶν τοῦ Κόμιστας, παρόλοις μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς πατρικῆς του δργάνωσης — καὶ πέτυχε τὴν υπερψήφιση τῆς πειθαρχίας της συνδικαλιστικῆς τοῦ Οὐκρανικῆς Συνδικαλιστικῆς Επιτροποῦ.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Δεύτερο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῷ ἐργατῷ τῆς βιοιηχανίας τροφίμων διεκπεριέται κάτω ἀπό ἐπαναστατικούς συνδικαλιστικής ἐπιτροποῦ).

Τὸ Συνέδριο κατηγορεῖ τὸ μπολτεβίκικο καθεστώς ότι ἔγκαθίδρυσε «ἀπειριστή καὶ ἀνεξέλεγκτη κυριαρχία πάνω στὸ προλεταριάτο καὶ τὴν ἀγροτιά, τρομακτικὸ συγκεντρωτισμὸ ἀναπτυγμένο μέχρι σημείο παραλογισμοῦ... καταστρέφοντας στὴ χώρα κάθε τι τὸ ζωγραφό, αὐθόριητο καὶ ἐλεύθερο». «Η ἐπονομαζόμενη δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι στὴν πραγματικότητα δικτατορία τοῦ Κόμιστας, η ἀκόλια καὶ ἀτόμιων, πάγω στὸ προλεταριάτο» (8).

29 ΜΑΡΤΙΟΥ — 4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

* Ενατο Συνέδριο τοῦ Κόμιστας.

7. «Ἐνατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», Θέσεις τῆς Περιφερειακῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Μόσχας, Παράτημα 15, σελ. 542.

8. «Ἄντι! γιὰ πρόγραμμα: 'Αποφάσεις τῆς 1ης καὶ 2ης Πανρωσικῆς Συνδικαλιστικῆς τῶν ἀναρχοσυνδικαλιστῶν», Βερολίνο 1922, σελ. 28.

‘Ο Έμφύλιος Πόλεμος είχε πιά σχεδόν κερδηθεί. ‘Ο λαός πούθισε νὰ γευτει; έπιτέλους τοὺς χαρπούς τῆς ἐπανάστασής του. ‘Αλλὰ τὸ Συνέδριο προσιώνισε τὴ συγέχιστη καὶ ἐπέκταση σὲ καιρὸν εἰρήνης μερικῶν ἀπὸ τις μεθόδους τοῦ «πολεμικοῦ καλμασιού» (έπιστράτευση τοῦ ἔργατικοῦ δυναμικοῦ, ὑποχρεωτικὴ τεπιθέτηση ἔργαζομένων σὲ διάφορες ἔργασίες, διανοιῇ μὲν δελτίο τῶν καταγαλιωτικῶν ἀγαθῶν, πληρωμῇ μισθῶν σὲ εἰδῶς, ἐπίταξῃ ἀγροτικῶν προϊόντων ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς ἀντὶ γιὰ φορολογία). Τὰ πιὸ ἀμφιλεγόμενα θέματα ποὺ συζητήθηκαν ήταν ἡ «στρατιωτικοί-ηση τῆς ἔργασίας» καὶ ἡ «μονοπροσωπικὴ διεύθυνση» τῆς διοίκησαντος. Οἱ προτάσεις ποὺ τέθηκαν γιὰ ψήφιση στὸ Συνέδριο μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ πώς ἀντιπροσωπεύουν τις ἀπόφεις τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκυ σχετικὰ μὲ τὴν περίοδο τῆς θιατηχανικῆς ἀνοικοδόμησης.

Πάγω στὸ ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς παραγῆς ἔργασίας, οἱ ἀπόφεις τοῦ Τρότσκυ εἶχαν ἐπηρεαστεῖ βαθιὰ ἀπὸ τις ἐμπειρίες ποὺ είχε σὰν Κομιτέαριος Πολέμου. Τάγιατα ποὺ περίμεναν νὰ ἀπολυθοῦν εἶχαν χρησιμοποιήθει πλατιὰ γιὰ ὄλοτόιγεντη καὶ ἄλλες ἔργασίες. Σύμφωνα μὲ τὸν Ντώντσερ, «ἡ χρησιμοποίηση ἐνέπλων δυνάμεων σὰν ταγμάτων ἔργασίας ἀπειχειρίζει μέρος ἐναντίον τῆς δραγάνωσης τῆς ἔργασίας τῶν πολιτῶν σὲ στρατιωτικὲς μονάδες»⁽⁹⁾. «Τὴν ἔργατικὴ τάξη», ξελεγε δ Τρότσκυ στὸ Συνέδριο, «δὲν μποροῦμε νὰ τὴν ἀφήσουμε νὰ περιφέρεται σ' δλη τὴ Ρωσία. Ήπέπει νὰ πάμε τοὺς ἔργατες σὲ συγκεκριμένα μέρη, νὰ τοὺς διορίσουμε, νὰ τοὺς διατάξουμε, ἀκριβῶς δπως τοὺς στρατιώτες». «Ο καταγακασμὸς τῆς ἔργασίας θὰ φτάσει στὸν ψηλότερο βαθὺδ του κατὰ τὴν περίοδο τῆς μετάβασης ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ στὸν σοσιαλισμὸ». «Οσοι λιποταχτοῦν ἀπὸ τὴν ἔργασία πρέπει νὰ σχηματίσουν σωφρονιστικὰ τάγ-

9. 'I. Ντώντσερ, «Τὰ Σοβιετικὰ Συνδικάτα», σελ. 36.

μιατα ἡ νὰ μποῦν σὲ στρατόπεδα συγκέντρωσης». Ο Τρότσκυ συγγράφησε ύπερ «ιιισθών πού νὰ δίνουν κίνητρα στούς ἀποτελεσμάτων» και ύπερ τῆς «σοσιαλιστικής ἀμιλλαζ», ένω μίλησε γιὰ τὴν «ἀνάγκη νὰ υιωθετηθεῖ ἡ προοδευτική οὐδία τοῦ Ταιλορισμοῦ» (10).

Σὲ σχέση μὲ τὴ διεύθυνση τῆς βιομηχανίας, τὸ κύριο μέλημα τοῦ Λένιν και τοῦ Τρότσκυ ήταν ἡ «οἰκονομικὴ ἀποτελεσματικότητα». «Οπως ἀκριβῶς ἡ μπουρζουάζια (πρὶν και μετὰ ὅπ' αὐτούς), ταύτισαν τὴν «ἀποτελεσματικότητα» μὲ τὴν ἀτομικὴ διεύθυνση. «Οἱως κατάλαβαν δτι αὐτὸ δύσκολα θὰ τὸ δεχόντουσαν οἱ ἐργάτες. «Ἐπρεπε νὰ προχωρήσουν προσεκτικά.

«Η ἀτομικὴ διεύθυνση», σιακήρυξσε εὐγενικὰ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀπόφαση, «καθόλου δὲν περιορίζει οὔτε παρεμβαίνει στὰ δικαιώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης ἢ στὰ «δικαιώματα» τῶν συνδικάτων, ἐφόσον ἡ τάξη μπορεῖ νὰ ἀσκήσει τὴν ἔξουσία της μὲ τὴ μᾶ ἢ τὴν ἄλλη μορφὴ ἀνάλογα μὲ τὶς ἐπιταγὲς τῆς τεχνικῆς ἀποτελεσματικότητας. Η κυρίαρχη τάξη (ξαγά ταυτοποιεῖται μὲ τὸ Κόμιτα, σ.σ.) είναι ἔκπληκτη ποὺ σὲ κάθε περίπτωση “διορίζει” ἀτομα σὲ διεύθυντικές ἢ διοικητικές ἐργασίες» (11). Η ἐπιφυλακτικότητα στὴ διατύπωση τῆς ἀπόφασης ήταν δικαιολογημένη. Οι ἐργάτες δὲν είχαν ξεχάσει δτι στὸ Πρώτο Συνδικαλιστικὸ Συνέδριο (Ιανουάριος 1918) μιὰ ἀπόφαση είχε διαχηρύζει πώς «είναι καθήκον τοῦ ἐργατικοῦ ἑλέγχου νὰ βάλει τέλος στὸν αὐταρχισμὸ στὸ οἰκονομικὸ πεδίο, δπως ἀκριβῶς ἔχει μπει τέλος στὸν αὐταρχισμὸ και στὸ πολιτικὸ πεδίο» (12).

Σύντομα σκιαγραφήθηκαν διάφορα πρότυπα διεύθυν-

10. Τρότσκυ, «Ἐργα» (ρωσ. ἔκδ.), τόμ. XV, σελ. 126.

11. «Ἐνατο Συνέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.)», σελ. 128. Κ

12. «Πρώτο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Συνδικάτων», σελ. 269-72.

ιαγής τῆς θεομηχανίας (13). "Οταν ὁ Λένιν και ὁ Τρότσκυ τὰ ἐπεξεργαζόντους, είναι πολὺ ἀμφίβολο ἢν παρεμποδίστηκαν ἀπὸ ὁποιαδήποτε θέση ἀρχῆς σὰν αὐτές ποὺ εἶχε διατυπώσει: ὁ Κρίτημαν, ὁ θεωρητικὸς τοῦ «ἀριστεροῦ» κομμουνισμοῦ, ὃταν δριζε τὴ συλλογικὴ διεύθυνση σὰν «ἰδιαιτερο, διακριτικὸν γνώρισμα τοῦ προλεταριάτου... ποὺ τὸ ξεχωρίζει ἀπὸ ὅλες τις ἄλλες κοινωνικὲς τάξεις... ἡ πιὸ δημοκρατικὴ ἀρχὴ δργάνωσης» (14). Στὸ μέτρο ποὺ εἶχε κάποιας θέση ἀρχῆς πάνω στὸ ζῆτημα, ὁ Τρότσκυ ἐπρόκειτο νὰ δηλώσει πῶς ἡ συλλογικὴ διεύθυνση είναι «ἰενεσεβίκικη ἰδέα».

Στὸ θεομηχανό, ὁ Λένιν και ὁ Τρότσκυ συγάντησαν σφοδρὴ ἀντιπολίτευση ἀπὸ τοὺς Δημοκρατικοὺς Συγκεντρωτιστές (Οὐζίνσκυ, Σαπρόνιφ, Πρεομπραζένσκυ). Ο Σμίρνωφ, ποὺ προφανῶς δρισκόταν πιὸ μπροστὰ ἀπ' τὴν ἐποχὴν του, ἔθετε τὸ ἑρώτημα γιατὶ ἡ μονοπροσωπικὴ διεύθυνση, δην ἦταν τόσο καλὴ ἰδέα, δὲν ἐφαρμοζόταν στὸ Σοβιναρχὸν (Συμβούλιο τῶν Λαϊκῶν Κοινωνικῶν). Ο Λουτσίνιφ, ὁ ἡγέτης τῶν ιεταλλούργων ποὺ θὰ ἐπαιτεῖ σημαντικὸν ρόλον στὴν ἀνάπτυξη τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ χρόνου, ὑποετήριζε δὲι «ἡ ὑπεύθυνη κεφαλὴ κάθε θεομηχανοῦ κλάδου μπορεῖ νὰ είναι μόνο τὸ κλαδικὸ συγδικάτο. Καὶ τῆς θεομηχανίας σὰν σύνολο μπαρεῖ γὰ τίναι μόνο τὸ Παγρισσικὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συδικάτων — δὲν είναι δυνατὸν γὰ γίνει ἀλλιώς» (15). Ο Σλιάπνικωφ ζήτησε ἀπερίφραστα ἔναν τριπλὸ «διαχωρισμὸ τῶν ἔξουσιῶν», μεταξὺ τοῦ Κόμματος, τῶν Σοβιέτ καὶ τῶν συνδικάτων (16). Μιλώντας στ' ὅνομα τῶν Δημοκρατικῶν

13. Ι. Νιώτσερ, στὸ ίδιο, σελ. 35.

14. Λ. Κρίτημαν, «Ἡ Ἡρωικὴ Περίοδος τῆς Ρωσσικῆς Ἐπανάστασης», Μόσχα και Λένινγκραντ 1926, σελ. 83.

15. «Ἐντατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 264-5.

16. «Ἐντατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 564, σημείωση 82.

Συγκεντρωτιστῶν, ὁ Ὀλίγος ων ἀποδέχτηκε τὴν ίδεα τοῦ Σλέπνυκωφ. Παρατίρησε πώς ὑπάρχει «σύγκρουση ἀγάμεσπι σὲ διάφορες κουλτοῦρες» («στρατιωτικο-εοδιετική» κουλτούρα. «πολιτικο-εοδιετική» κουλτούρα, καὶ τὸ συγδικαλιστικό κίνητρα ποὺ εἶχε «δημιουργήσει τῇ δικῇ του σφαίρα κουλτούρας»). *Ήταν* ἀστοχό γὰ τὸ φαρμακοῦμν σ' δλες αὐτές τις κουλτοῦρες δριψηλένες εἰδοικές μέθοδοι (δπως ή στρατιωτικοποίηση) ποὺ προστίθαιαν μόνο στὴ μία (17). Κάτι τέτοιο θά σγιπιαίνε πώς πιάνεται κανεὶς στὴν παγίδα ποὺ δὲ ίδιος έψηται.

Στὸ ζήτημα τῆς «ιμονοπροσωπικῆς διεύθυνσης» οἱ Δημοκρατικοὶ Συγκεντρωτιστὲς εἶχαν μὰ θέση ποὺ παρέκαμπτε τὸ πραγματικὸ πρόβλημα. Μᾶλλον ἀπόφαση ποὺ εἶχαν φησίσει: στὴν πρωτότερη ἀπ' τὸ Συνέδριο Περιφερειακή Κομματικὴ Συγδικαλική τῆς Μόσχας, ἐλαχιστοποιοῦμε τὴ σημερινή τοῦ ζητήματος. *Τὸ ζήτημα τοῦ συλλογικοῦ συστήματος* (συλλογικὴ διεύθυνση) καὶ τῆς ἀτομικῆς ἔξουσίας δὲν εἶναι ζήτημα δργῆς, ἀλλὰ ζήτημα πρακτικό. Πρέπει νὰ γριθεῖ σὲ κάθε περίπτωτη ἀνάλογα μὲ τὶς περιστάσεις (18). *Ἐνώ* ἀντιτιθετικὸν διεύθυντοςαν αιστὰ δὲν ή συλλογικὴ διεύθυνση δὲν εἶχε ἀπὸ μὲν η της εσώτερες ἀρετές, ἀδυνατοῦσαν γὰ καταλάβενυ δὲν τὸ πραγματικὸ πρόβλημα ήταν τὴ σχέση μεταξὺ τῆς διεύθυνσης (ἀτομικῆς ή συλλογικῆς) καὶ ἔκείνων ποὺ διηγήσυνε. Τὸ πραγματικὸ πρόβλημα ήταν ἀπὸ ποτὲ διηγήσαν τὴν ἔξουσία τους δὲ ο «Ένας ή οι «περισσότεροι» διαγειριστές.

Ο Λένιν δὲν ήταν διατεθειμέγος γὰ κάνει τὴν παραμήκη παραχώρηση στὸ ζήτημα τῆς αὐτονομίας τῶν συγδικάτων. *Τὸ Ρωσικὸ Κομμουνιστικὸ Κόμιτσα* δὲν γιτορεῖ σὲ

17. «Ἐντατο Συνέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.)», σελ. 128-4.

18. «Ἐντατο Συνέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.)», σελ. 571, σημείωση 75.

χαμηλή περίπτωση νὰ συμφωνήσει πώς μόνο ή πολιτική καθοδήγηση πρέπει νὰ άντηκει στὸ Κόμμα καὶ ή οἰκονομική καθοδήγηση στὰ συνδικάτα» (19). «Ο Κρετίνου εἶχε καταγγεῖλε: τις λέέες του Λουτοδίνωφ σὸν «λαθρευτορία ἐπαναπατικούνδικαλιστικῶν ἀγιτάλγηφεων» (20). Μὲ παρότρυνση του Λένιου, τὸ Συγέδριο κάλεσε τὰ συνδικάτα «νὰ ἔξηγήσουν στὰ πλατιὰ στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης δι τὴν διοικητικὴν ἀγορακοδέμηγην μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ μόνο μὲ τὴν μετάδοση στὸν μέγιστο περιορισμὸ τῆς συλλογικῆς διοίκησης καὶ μὲ τὴν διαθητικὴν εἰσαγωγὴν τῆς ἀτομικῆς διεύθυνσης στὶς παραγωγικὲς ιστορίες» (21). «Η μιονοπροσωπικὴ διεύθυνση ἔπρεπε γὰρ ἐφαρμοστεῖ σ' δλα τὰ ίδρυματα, ἀπὸ τὰ κρατικὰ τράπεζα μέχρι τὰ ἐπὶ μέρους ἐργοστάτια. «Η ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς ἔρεπε τόρα νὰ ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιλογῆς» (22). «Η συλλογικὴ διεύθυνση ἦταν «οὐτοπική», «καθόλου πρακτικὴ» καὶ «οὐλαβερή» (23). Ακόμα τὸ Συγέδριο ἔκανε ἔκκληση γιὰ ἔναν ἀγιώνα «ἐγάντια στὸ ἀνεύθυνο φαντασιούργημα... δημιαγωγικῶν στοιχείων... ποὺ πιστεύουν δι τὴν ἐργατικὴν τάξην μπορεῖ νὰ λύσει τὰ προβλήματά τις χωρίς γὰρ προσφύγει σὲ ἀστούς εἰδικούς γιὰ τὰ πιὸ ύπευθυνά πόστα». «Δὲν μπορεῖ γὰρ ὑπάρξει θέση μέσα στὶς γραμμἱές του Κόμματος τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλιστικοῦ γιὰ δικεῖνα τὰ δημιαγωγικὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχουνται πάντῃ

19. «Ἐνατὸ Συγέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.).», «Πρὸς τὶς Ὀργανώσεις τοῦ P.K.K. (μπ.) πάνω στὸ ζήτημα τῆς ημερήσιως διάταξης του Συγέδρου τοῦ Κόμματος», Παράτημα 2, σελ. 474.

20. «Πράθδος», 12 Μαρτίου 1920.

21. «Ἐνατὸ Συγέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.), «Πάνω στὸ ζήτημα τῶν συνδικάτων καὶ τῆς ἐργάνωσής τους», Αποφάσεις, τομ. I, σελ. 493.

22. «Ἐνατὸ Συγέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.), «Τὰ συνδικάτα καὶ τὰ καθήκοντά τους» (Πέσεις του Λένιου), Παράτημα 12, σελ. 582.

23. «Ἐνατὸ Συγέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.), σελ. 26, 28.

τὴν προκατάληψη τῶν πιὸ καθυστερημένων τηγηιάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης» (24).

Τὸ Ἐνατο Συνέδριο ἀποφάσισε ἀπερίφραστα ὅτι «καὶ μιὰ συνδικαλιστικὴ διμάδια δὲν πρέπει νὰ ἐπεμβαίνει δημόσια στὴν διοικητικὴ διαχείριση» καὶ διὰ «οἱ ἐργοστασιακὲς ἐπιτροπὲς πρέπει νὰ ἀφσιωθοῦν στὰ ζητήματα τῆς ἐργατικῆς πειθαρχίας, τῆς προπαγάνδας καὶ τῆς διαπαιδαγώγησης τῶν ἐργατῶν» (25). Γιὰ νὰ ἀποτραπεῖ κάθε ἀναβίωση τάσεων «ἀνεξαρτησίας» ἀνάμεσκ στοὺς ἥγετες τῶν συνδικάτων, ἐ Μπουχάριν καὶ δὲ Ράντεκ — πασίγνωστοι προλετάριοι! — τοποθετήθηκαν στὸ Παγρισικὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων γιὰ γὰ ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἥγεσία τοῦ Κόμιτος καὶ νὰ ἐπιτηροῦν ἀγρυπνα τις ἐνέργειες τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων (26).

Βέβαια ὅλα αὐτὰ δρισκόντουσαν σὲ κατάρωρη ἀγτίθεση γιὲ τὸ πνεῦμα τῶν ἀποφάσεων ποὺ εἶχαν παρθεῖ ἔνα χρόνο πρίν, στὸ Ὁγδοο Συνέδριο τοῦ Κόμιτος, καὶ εἰδικῶτερα γιὲ τὸ περιβόητο Σημείο 5 τοῦ Οἰκονομικοῦ Τμήματος τοῦ κοινωνικοῦ προγράμματος τοῦ 1919. Καὶ δείχναν Ἑεχάθαρα πόσο τριστὴ ἐπρόκειτο νὰ γίνει ἡ ἐργατικὴ τάξη ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ εἶχε ὑποχρεωθεῖ νὰ ἐγκαταλείψει τὴν πραγματικὴ της ἔξουσία, τὴν ἔξουσία ποὺ κάποτε είχε στὴν παραγωγή, μὲν ἀντάλλαγμα ἔνα διιγλωττὸ ὑποκατάστατο: τὴν πολιτικὴ ἔξουσία, ἀντιπροσωπευόμενη ἀπὸ τὴν

24. - "Ἐνατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)", σελ. 26, 28.

25. Στὸ Ἐνδέκατο Συνέδριο, τὸ 1922, ἐ Λένιν θὰ δήλωνε: «Εἰναι ἀπόλυτα οἰστιθεῖς νὰ δρίσκονται συγκεντρωμένες στὰ γέρια τῆς διεύθυνσης ὅλες οἱ ἔξουσίες μέσος στὸ ἐργοστάσια... Κάτω ἐπ' αὐτὲς τις συνθήκες ὃ ποιεῖ καὶ δημοσιεύει τὰ δημόσια τῶν συνδικάτων στὴ διεύθυνση τῶν ἐπιγειρήσεων πρέπει νὰ θεωρεῖται οὖν ιδιαίτερα ἐπιζήμια καὶ ἀνεπίτρεπτη» ("Ἀποφάσεις, τομ. I, σελ. 607, 610-9).

26. Λένιν, στὸ «Ἐνατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 96.

έξουσια των «δικού της» Κόμιματος. Ή πολιτική που ύπο-
στήριξε δ Λένιν, ακόλουθή θήκε απαρέγκλιτα. Στά τέλη του
1920, από 2.051 σημαντικές έπιχειρήσεις για τις οποίες
ύπηρχαν στοιχεία, οι 1.783 ήδη βρισκόντουσαν κάτω από.
«Ιουνοπροσωπική διεύθυνση» (27).

Τδ ⁷ Ενατο Συνέδριο του Κόμιματος έγινε άκρια μάρ-
τυρας άλλαγών στὸ ἐσωτερικὸ κομματικὸ καθεστώς. Μιὰ.
Θύελλα διαιμαρτυριῶν ξεσηκώθηκε πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα.
Οι τοπικὲς ἐπιτροπὲς του Κόμιματος (ποὺ ήταν τουλάχιστον
διγμιοχρατικὲς στὴ μορφὴ) γινόντουσαν ύποτελεῖς τῶν γρα-
φειοχρατικὰ συγχροτημένων τοπικῶν «πολιτικῶν τμημά-
των». «Μὲ τὴ δημοσιγρία τέτοιων σωμάτων, δλη ἡ πολιτι-
κὴ δραστηριότητα στὴν ἐπιχειρησῃ, στὴ βιομηχανίᾳ, στὴν
δργάνωσῃ ἢ στὴν τοπικὴ ἑνότητα ποὺ βρισκόταν στὴ δικαι-
οδοσία τους, τοποθετήθηκε κάτω απὸ αὐστηρὸ ἔλεγχο από-
τα πάνω... Αὐτὴ ἡ καινοτομία... δαγεισμένη ἀπ' τὸν Στρα-
τό... ἀποτκοπόθεσε στὴ μεταβίβαση τῆς προπαγάνδας πρὸς
τὰ κάτω ἄντι γιὰ τὴ μεταβίβαση τῶν γνωμῶν πρὸς τὰ πά-
νω» (28). Καὶ πάλι ἔγιναν φραστικὲς παραχωρήσεις, ἐν μέ-
σῳ ἐπανειλημμένων ἐκκλήσεων γιὰ ἑνότητα. Στὸ Συνέδριο,
δπως καὶ ἀργότερα στὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς χρονιδες, «οἱ δια-
φωνοῦντες ἔκαναν τὸ λάθος γὰ συγκεντρώσουν τὶς δυγάλιεις
τους σὲ προσπάθειες γιὰ μεταρρύθμιση τῶν ἡγετικῶν πολι-
τικῶν θεσμῶν, γιὰ ἀγαδιοργάνωσῃ τῶν μορφῶν πολιτικοῦ
ἔλέγχου ἢ γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ νέου αἵματος στὴν ἥγεσία —
ἀφήνοντας τὶς πραγματικὲς πηγὲς τῆς ἔξουσίας σχετικὰ δ-
νέπαφες... Πίστευαν ἀφελῶς ὅτι ἡ δργάνωσῃ ήταν τὸ πιὸ ἀ-
ποτελεσματικὸ δπλο ἐνάγτια στὴ γραφειοχρατία» (29).

Τδ ⁷ Ενατο Συνέδριο ἔδιψε τελικὰ στὸ Όργκιπυρώ (ποὺ-

27. Α. Κριζμαν, στὸ Ιδιο, σελ. 83.

28. Ρ. Β. Νιάνιελς στὸ Ιδιο, σελ. 114.

29. Ρ. Β. Νιάνιελς, στὸ Ιδιο, σελ. 115, 117.

είχε δημιουργηθεί ένα χρόνο νωριτέρω και ἀποτελούνταν ἀπό τὴν μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς) τὸ δικαίωμα γὰρ κά-
νει: πειταλέσεις και διαγραφὲς τῶν πιελῶν τοῦ Κόδιματος χω-
ρὶς γὰρ ἀναφέρεται στὸ Πολιτικό πυρώ. «Οπως εἶχε τὴδη συμ-
βεῖ: — και ἐπρόκειτο γὰρ συμβεῖ ἐπανειλημένα στὸ μέλ-
λον — οἱ δημιούροι μεταβολὲς στὴ διοριγχανική πολι-
τική συμβάδιζαν μὲ δημιούροι μεταβολὲς στὴν ἑσωτε-
ρική διάρθρωση τοῦ Κόδιματος.

Α ΗΡΙΛΗΣ

Ο Τρίτου αναλαμβάνει καὶ τὸ Κομισαριάτο Μετα-
φορῶν ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Κομισαριάτο Ἀγρούνης. «Τὸ Πολιτ-
ικό πυρώ προσφέρθηκε γὰρ τὸν ὑποστηρίξεις ἀποφασιστικὰ σὲ
ἔποις: αὐτὸς ἐνέργειά του, δισούστηρή καὶ ἀν θὰ ἡταν» (30).
Ἄλις τὸ ἔχουν αὐτὸς ὑπόψη τους οἵσοι ἀναμισάνε τὸν μύθο
γιας ὑποτιθέμενης λενινιστικῆς ἀντίθεσης πρᾶξις τῆς μεθόδους
τοῦ Τρίτου σ' αὐτὸς τὸ στάδιο.

6 - 15 Α ΗΡΙΛΙΟΥ

Τρίτο Παγρωσσικό Συνέδριο τῶν
Συγγράτων.

Ο Τρίτου διακηρύξσει δις: «ἡ επρατινοτικοποίηση τῆς
ἐργασίας... είναι ή διπαραίτητη θεμελιώδης μέθοδος γιὰ τὴν
ἐργάνωση τῶν ἐργατῶν γιας δινόμιευση»... «Είναι: ἀλγήθεια
δις: ή ὑποχρεωτική ἐργασία είναι: πάντα μὴ παραγωγική;...
Αλτὴ, είναι: ή πιὸ τὴλιο: καὶ δηλοῦ: φιλελεύθερη προκατάλη-
ψη: ή δουλείας τὴν και αὐτὴ παραγωγική;... «Π καταναγ-
καστική, ἐργασία τῶν διούλων... τὴν στὴν ἐποχή της προοδευ-
τικὸ φαιγόμενο». «Ἐργασία... ὑποχρεωτική γιὰ δλη τὴ χώ-
ρα, καταναγκαστική γιὰ κάθε ἐργάτη, αὐτὴ είναι ή βάση τοῦ
σοσιαλισμοῦ». «Οι μεθοί... δὲν πρέπει γὰρ ἀντιμετωπίζονται

30. «Τρίτο Παγρωσσικό Συνέδριο τῶν Συνδικάτων», Μόσχα 1920, σελ. 87-97.

ἀπὸ τὴν ὁπτικὴ γωνία τῆς ἔξασφάλισης τῆς προσωπικῆς ὑπαρξῆς τοῦ κάθε ἐργάτη», ἀλλὰ θὰ πρέπει γὰ «μετρᾶνε τὴν εὐσυνειδησία καὶ τὴν ἀποδοτικότητα τῆς δουλειᾶς κάθε ἐργαζομένου» (31). Ο Τρότσκυ τόνισε διὰ δὲ ἔξαναγκασμὸς καὶ ἡ στρατιωτικοποίηση τῆς ἐργασίας δὲν ἦταν ἔκταχτα μέτρα ἀνάγκης. Τὸ ἐργατικὸ Κράτος εἶχε φυσιολογικὰ τὸ δικαίωμα νὰ ἔξαναγκάζει διποτεῖον δὴ ποτε δὴ ποτε πολίτη γὰ κάνει διποτεῖον δὴ ποτε δουλειά, διποτεῖον δὴ ποτε τὸ ἔκρινε σκόπιμο (32). Σὰν ἀπὸ εἰρωνεία τῆς ἴστορίας, ἡ φιλοσοφία τῆς ἐργασίας τοῦ Τρότσκυ θὰ διέπνεε τὴν πρακτικὴ ἐργατικὴ πολιτικὴ τοῦ Στάλιν στὴ δεκαετία τοῦ 1930.

Στὸ Συνέδριο αὐτὸν δὲ Λένιν καυχήθηκε δημοσίως διεύθυνση ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ. Ἰσχυρίστηκε διεύθυνση τὸ 1918 «ὑπογράμμισε τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναγγωριστεῖ ἡ δικτατορικὴ ἔξουσία ἀτόμων μὲ σκοπὸν νὰ πραγματωθεῖ ἡ σοβιετικὴ ἰδέα» (33) καὶ διεύθυνση τὸ στάδιο «δὲν ὑπῆρχε καμιμὰ διντιλογία πάνω στὸ ζήτημα (τῆς ιουοπροσωπικῆς διεύθυνσης)». Αὐτὸς δὲ τελευταῖος Ισχυρισμὸς εἶναι προφανέστατα φεύτικος — ἔστω κι ἀναφερθεῖ κανεὶς ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὶς γραμμές τοῦ Κόδικα. Τὰ ἀρχεῖα τοῦ «Κομιουγιστῆ» μποροῦν ενκολα νὰ τὸ ἀποδείξουν.

ΙΟΓΝΙΟΣ — ΙΟΓΛΙΟΣ

Τὸ 1920 εἶχε φτάσει στὰ μέσα του καὶ ἦταν ὅμιτριβολο ἀν ὑπῆρξε ἡ παραμικρὴ ἀλλαγὴ στὴ σκληρὴ πραγματικότητα τῆς ζωῆς τῆς ρωσικῆς ἐργατικῆς τάξης. Τὰ χρόνια πολέμου, ἐμφυλίου πολέμου καὶ πολέμων ξένης ἐπέμβασης, σὲ

31. «Τρίτο Πανρωσικό Συνέδριο τῶν Συνδικάτων», Μόσχα 1920, σελ. 87-97.

32. 'I. Ντάντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 500-507.

33. «Τὰ Συνδικάτα στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία» (LABOUR RESEARCH COMMITTEE AND I.L.P. INFORMATION COMMITTEE), Νοέμβριος 1920.

συγδυασμὸ μὲ τὴν ἐργατικὴν, τὸ σαμποτάζ, τὴν ξηρασία, τὴν πείνα καὶ τὸ χαρηλὸ ἀρχικὰ ἐπίπεδο τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἔκαναν δύσκολη τὴν ὑλικὴν βελτίωσην. Ἀλλὰ ἀκόμα καὶ οἱ προσπτικὲς ἡταν τώρα σκοτεινές. Στὴ «Σοβιετικὴ» Ρωσοσία τοῦ 1920 οἱ διοικητικοὶ ἐργάτες ἦταν «ὑποταγμένοι ξανά στὴ διευθυντικὴ ἔξουσία, στὴν ἐργατικὴ πειθαρχία, στὰ μισθολογικὰ κίνητρα, στὴν ἐπιστημονικὴ διαχείριση — στὶς γυναστὲς μορφὲς τῆς καπιταλιστικῆς βιομηχανικῆς δργάνωσης, μὲ τοὺς ίδιους ἀστούς διευθυντές, μόνο πού τώρα αὐτοὶ ἀντλοῦσαν τὴν ἔξουσία τους ἀπὸ τοὺς κρατικοὺς τίτλους ίδιοκτησίας» (34).

“Ενας «λευκὸς» καθηγητὴς ποὺ ζότασε ἀπὸ τὴ Μόσχα στὸ “Ομαχ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1919 ἀγέφερε δι «στὰ ἡγετικὰ πόστα πολλῶν “κέντρων” καὶ “γκλάβκι” θρισκόντουσαν πρώην ἐργοδότες καὶ ἀγώτερα στελέχη τὴ διευθυντὲς ἐπιχειρήσεων. Οἱ ἀνυποψίαστος ἐπισκέπτης τῶν “κέντρων”, ποὺ ἔχει κάποια ἔξοικείωση μὲ τὸν πριωτύτερο ἐμπορικὸ καὶ βιομηχανικὸ κόσμο, θὰ ἐκπλαγεῖ βλέποντας τοὺς πρώην ίδιοκτῆτες τῶν μεγάλων ἐργοστασίων δέριματος νὰ κάθονται στὰ Γκλαβκάδες, μεγάλους διοικηταὶ βιομηχανους νὰ δρίσκονται στοὺς κεντρικοὺς δργανισμοὺς τῆς ὑφαντουργίας, χλπ.» (35).

Κάτω ἀπ’ αὐτὲς τὶς συνθῆκες δὲν εἶγαι καθόλου ἐκπληκτικὸ δι «ἡ πλαστὴ ἐνότητα ποὺ ἐπιτεύχθηκε στὸ “Ἐνατο Συνέδριο λίγος μῆνες νωρίτερα, δὲν κράτησε πολύ. Τὸ καλοκαίρι καὶ τὸ φθινόπωρο οἱ διαφορὲς ἀπόφεων σὲ θέματα δηπως ἡ γραφειοκρατία μέσα στὸ Κόμιτα, οἱ σχέσεις τῶν συδικάτων μὲ τὸ Κράτος, ἀκόμα καὶ ἡ ταξικὴ φύση τοῦ ίδιου τοῦ Κράτους, ἐπρόκειτο νὰ πάρουν δεξύτατη μορφή. Σὲ δλα

34. Ρ. Β. Νιάνιελς, στὸ ίδιο, σελ. 107.

35. Γ. Κ. Γκίνς, «Σιθηρία, Σύμμιλος, Κόλτσα», Πεκίνο 1921, τομ. II, σελ. 429.

σχεδόν τὰ ἐπίπεδα ἐμφαγίστηκαν ἀντιπολιτευτικὲς ὄμιλοι. Ήρθες τὰ τέλη τοῦ χρόνου (μετά τὴ λήξη τοῦ ρωσο-πολωγικοῦ πολέμου), ἡ ἀπωθημένη δυσαρέσκεια διγῆκε στὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Τὸ φθινόπωρο ἡ ἔξουσία τοῦ Λένιν θὰ ἀμφισβητοῦνται πιὸ σοβαρὰ ἀπὸ δύοια δήποτε ἀλληγορίες μετά τὴν «ἀριστερή» κομμουνιστικὴ κίνηση τῶν ἀρχῶν τοῦ 1918.

Ι Ο Γ Λ Ι Ο Σ

Δημοσίευση τοῦ κλασσικοῦ ἔργου τοῦ Τρότσκυ «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμὸς» (λίγο πρὶν τὸ Δεύτερο Συγένδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς). Τὸ διδόλιο αὐτὸ δίνει τὶς ἀπόφεις τοῦ Τρότσκυ γιὰ τὴ «σοσιαλιστικὴ» δργάνωση τῆς ἐργασίας στὴν πιὸ δλοκληρωμένη, διαιωγῆ καὶ ἀπερίφραστη μορφὴ τῆς. «Ἡ δργάνωση τῆς ἐργασίας εἶναι στὴν οὐσίᾳ τῆς ἡ δργάνωση τῆς νέας κοινωνίας: κάθε ιστορικὴ μορφὴ κοινωνίας εἶγαι στὸ θεμέλιο τῆς μὰ μορφὴ δργάνωσης τῆς ἐργασίας» (36). «Ἡ δημιουργία μιᾶς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας σημιτίνει τὴν δργάνωση τῶν ἐργατῶν πάνω σὲ νέα θεμέλια, τὴν προσαρμογὴ τους ο’ αὐτὰ τὰ θεμέλια καὶ τὴν ἐργασιακὴ ἐπαγκεκταίδευσή τους, μὲ τὸν μοναδικὸ ἀναλλοίωτο σκοπὸ τῆς αὐξησης τῆς παραγωγικότητας τῆς ἐργασίας» (37). «Οἱ μισθοί, μὲ τὴ μορφὴ τόσο χρήματος δυοῦ καὶ ἀγαθῶν, πρέπει νὰ διδηγγήθοιν στὴ στεγνότερη δυνατὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν παραγωγικότητα τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας. Στὸν καπιταλισμό, τὸ σύστημα τῆς δουλειᾶς μὲ τὸ κομμάτι καὶ τῆς μέτρησης τῆς ἀποδοτικότητας, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος Ταϊλορ κλπ., ἔχουν σκοπὸ νὰ αὐξήσουν τὴν ἐκμετάλλευση τῶν ἐργατῶν μὲ τὴν ἀποικύηση τῆς περιαξίας. Στὴ σοσιαλιστικὴ παραγωγή, ἡ δουλειὰ μὲ τὸ κομμάτι, τὰ πρίμα κλπ., ἔχουν σκοπὸ νὰ αὐξήσουν

36. Τρότσκυ, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμὸς», ἐκδ. ANN ARBOR, 1961, σελ. 133.

37. Τρότσκυ, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμὸς», σελ. 146.

τὸν δγκο τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος... οἱ ἐργάτες ποὺ κάνουν περισσότερα ἀπὸ ἄλλους γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ ἔχουν δικαίωμα σὲ μεγαλύτερη ποσότητα τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος ἀπ' ὅ,τι οἱ τεμπέληδες, οἱ ἀμελεῖς καὶ οἱ ἀποδιοργανωτές» (38). «Ἡ ἵδια ἡ ἀρχὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας είναι γιὰ τὸν κοινωνιστὴ, πέρα ἀπὸ κάθε ἀμφιεσθήτηση... ἡ μόνη λύση στὶς οικονομικὲς δυσκολίες ἡ δποία είναι σιωστὴ τόσο ἀπὸ διποψή ἀρχῆς δυσού καὶ ἀπὸ πρακτικὴ ἀποψή, είναι γὰ μεταχειριστοῦμε τὸν πληθυσμὸ δλης τῆς χώρας σὰν δεξαμενὴ τῆς ἀναγκαλα-ας ἐργασιακῆς δύναμης — μιὰ δεξαμενὴ σχεδὸν ἀγεξάντλη-τη — καὶ νὰ βάλουμε αὐστηρὴ τάξη στὸ ἔργο τῆς καταγρα-φῆς, κινητοποίησης καὶ χρησιμοποίησής της» (39). «Ἡ εἰσα-γωγὴ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασιακῆς θητείας είναι ἀδιανόητη γιαρίς τὴν ἐφαρμογὴ, σὲ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο βαθμό, τῶν μεθόδων τῆς στρατικοποίησης τῆς ἐργασίας» (40). «Τὰ συγ-δικάτα πρέπει γὰ πειθαρχήσουν τοὺς ἐργάτες καὶ γὰ τοὺς δι-δάξουν νὰ τοποθετοῦν τὰ συμφέροντα τῆς παραγωγῆς πάνω ἀπὸ τὶς δικές τους ἀνάγκες καὶ ἀπαιτήσεις». «Τὸ νεαρὸ Ἐρ-γατικὸ Κράτος χρειάζεται συγδικάτα, δχ: γιὰ γὰ ἀγωνιστοῦν γιὰ καλύτερες συνθῆκες ἐργασίας — αὐτὸ είναι καθήκον τῆς κοινωνικῆς καὶ κρατικῆς ὁργάνωσης σὰν σύνολο — ἀλλὰ γιὰ νὰ δργανώσουν τὴν ἐργατικὴ τάξη σύμφωνα μὲ τὶς ἀνάγκες τῆς παραγωγῆς» (41). «Θὰ ἥταν τὸ πιὸ κραυγαλέο σφάλμα νὰ συγχέουμε τὸ ζήτημα τῆς κυριαρχίας τοῦ προλεταριάτου μὲ τὸ ζήτημα τῆς διεύθυνσης τῶν ἐργοστασίων ἀπὸ συμβούλια ἐργατῶν. Ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἐκφράζεται μὲ τὴν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στὰ μέσα παραγωγῆς, μὲ τὴν κυριαρχία τῆς συλλογικῆς θέλησης τῶν ἐργατῶν (εὐ-

38. Τρότσκι, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμός», σελ. 149.

39. Τρότσκι, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμός», σελ. 195.

40. Τρότσκι, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμός», σελ. 137.

41. Τρότσκι, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμός», σελ. 143.

φημομόδς γιὰ τὸ Κόμμα, σ.σ.) πάγω στὸν δὲ σοβιετικὸ μηχανισμό, καὶ καθόλου μὲ τὸν τρόπο διεύθυνσης τῶν ἐπὶ μέρους οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων» (42). «Πιστεύω διὰ ὃν δὲ ἐμφύλιος πόλεμος δὲν εἶχε ἀπογυμνώσει τὰ οἰκονομικά μας δργανα ἀπὸ τὰ πιὸ δυνατὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ πιὸ ἀνεξάρτητα καὶ προικισμένα μὲ πρωτοβουλία, θὰ εἶχαμε ἀναιμφίβολα μπει στὸν δρόμο τῆς μονοπροσωπικῆς διεύθυνσης στὴ σφαίρα τῆς οἰκονομικῆς διοίκησης πολὺ συντομώτερα καὶ πολὺ εὐχολώτερα» (43).

Α Γ Γ Ο Υ Σ Τ Ο Σ

Ἐξαιτίας τοῦ Ἐμπυλίου Πολέμου — ἀλλὰ καὶ ἄλλων παραγόντων ποὺ ἀναφέρονται λιγότερο συχνά, ὅπως ἡ στάση τῶν σιδηροδρομικῶν ἔργατῶν ἀπέναντι στὸ «νέο» καθεστώς — οἱ ρωσικοὶ σιδηροδρομοὶ εἶχαν οὐσιαστικά πάψει γὰρ λειτουργοῦν. Ο Τρότσκυ, Κομμισάριος Μεταφορῶν, πήρε εὐρύτατες ἔκτακτες ἔξουσίες γιὰ νὰ δοκιμάσει τὶς θεωρίες του περὶ «στρατικοποίησης τῆς ἔργασίας». Κατ' ἀρχήν, ἔθεσε τοὺς σιδηροδρομικοὺς καὶ τὸ προσωπικὸ τῶν ἔργαστηρίων ἐπισκευῆς ὑπὸ στρατιωτικὸ νόμο. «Οταν τὸ συγδικάτο τῶν σιδηροδρομικῶν ἔφερε ἀντιρρήσεις, ἔδιωξε τοὺς ἡγέτες του χωρὶς πολλὲς διαδικασίες καὶ, ἐχοντας πλήρη ὑποστήριξην καὶ κάλυψην ἀπὸ τὸ Κόμμα τοῦ, «διόρισε ἀλλούς ποὺ ἦταν πρόθυμοι νὰ παίξουν τὸ παιχνίδι του. Τὴν τοια μέθοδο ἐφάρμισε καὶ σὲ ἄλλα συγδικάτα τῶν ἔργατῶν μεταφορᾶς» (44).

ΑΡΧΕΣ ΣΕ ΠΤΕΜΒΡΙΟΓ

Δημιουργία τῆς Τσέκτραν (Κεντρι-

42. Τρότσκυ, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμὸς», σελ. 162.

43. Τρότσκυ, «Τερρορισμὸς καὶ Κομμουνισμὸς», σελ. 162-3.

44. Ι. Ντώντοερ, «Ο 'Οπλιομένος Προφήτης», σελ. 501-2.

κὸ Διοικητικὸ Σῶμα τῶν Σιδηροδρόμων). Ὅντας σὲ ιε-
γάλο βαθὺ δέ γέννημα τοῦ μυαλοῦ τοῦ Τρότσκου, ἡ Τσέκτραν
δημιουργήθηκε ἀπὸ μιὰ ὑποχρεωτικὴ συγχώνευση τοῦ Κοι-
μισαριάτου Μεταφορῶν, τῶν σιδηροδρομικῶν συνδικά-
των καὶ τῶν κομματικῶν δργάνων («πολιτικῶν τμημάτων»)
αὐτοῦ τοῦ τομέα. Ὁλόκληρο τὸ σύστημα τῶν σιδηροδρομικῶν
καὶ ὑδάτινων μεταφορῶν ἐπρόκειτο νὰ βρεθοῦν στὴ δικαιο-
δοσίᾳ τῆς. Ὁ Τρότσκου διορθωτικὴ ἐπικεφαλῆς τῆς. Τὴ δι-
οίκησε μὲ αὐτηρὰ στρατιωτικές καὶ γραφειοκρατικές ιε-
θέδους. «Τὸ Πολιτικό τὸν ὑποστήριξε πλήρως, ὅπως τό-
χε ὑποσχεθεῖ» (45). Οἱ σιδηρόδρομοι ἄρχισαν νὰ ξαναλει-
τουργοῦν. «Ομως ἡ ζημιὰ στὸ γόητρο τοῦ Κόμματος ἦταν
ἀγνοπολόγιστη. «Οσοι ἀποροῦν γιατί, σ' ἔνα κατοπιγδ στά-
διο, δ Τρότσκου ἀδυνατοῦσε νὰ κινητοποιήσει μαζικὴ ὑπο-
στήριξη γιὰ τὸν ἀγώνα του μέσα στὸ μηχανισμὸ ἐνάντια
στὴ «σταλινικὴ» γραφειοκρατίᾳ, θὰ ἐπρεπε νὰ σκεφτοῦν αὐ-
τὸ τὰ γεγονότα.

22 — 25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

‘Ο Ζιγδίνεφ παρουσίασε τὴν ἐπίσημη ἔκθεση γιὰ λο-
γαριασμὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. ‘Ο Σαπρόνωφ παρου-
σίασε μιὰ μειοψηφικὴ ἔκθεση γιὰ λογαριασμὸ τῶν «Δημο-
κρατικῶν Συγκεντρωτιστῶν», οἱ δοποὶ εἰχαν πολυάριθμη
ἀντιπροσώπευση στὴ Συνδιάσκεψη. ‘Ο Λουτοβίνωφ μίλησε
γιὰ λογαριασμὸ τῆς πρόσφατα συγκροτημένης Ἐργατικῆς
Ἀντιπολίτευσης. Ζήτησε τὴν ἀμεση ἐφαρμογὴ μέτρων εὐ-
ρύτατης προλεταριακῆς δημοκρατίας, τὴν διοκληρωτικὴ ἀ-
πόρριψη τοῦ συστήματος τῶν διορισμῶν ἀπὸ τὰ πάνω σὲ θέ-
σεις ποὺ τυπικὰ ὑπόκεινται σὲ ἐκλογή, καὶ τὴν ἐκκαθάριση
τοῦ Κόμματος ἀπὸ τὰ καριεριστικὰ στοιχεῖα ποὺ τώρα

45. Ι. Ντάντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 502.

προσχωροῦσαν κατὰ ἀγέλες. Ἀκόμα, ζήτησε νὰ ἐγκαταλείψει τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τίς διαρκεῖς καὶ ὑπερβολικὲς ἐπαιδάσεις τῆς στὴν ζωὴ τῶν συνδικάτων καὶ τῶν Σοβιέτ.

Ἡ ἡγεσία ὑποχρεώθηκε νὰ κάνει ὑποχωρήσεις. Ὁ Ζινόβιεφ ἀπέφυγε νὰ ἀπαντήσει στὰ κυριώτερα παράπονα. Μιὰ ἀπόφαση ποὺ φηφίστηκε ὑπογράμμιζε τὴν ἀνάγκη γιὰ «πλήρη ισότητα μέσα στὸ Κόμιτρα» καὶ κατήγγειλε τὴν «κυριαρχία προνομιούχων γραφειοκρατῶν πάνω στὰ ἀπλὰ μέλη». Ἡ ἀπόφαση ὑποδείχνυε στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ καταφέύγει σὲ «συστάσεις» μᾶλλον παρὰ σὲ διορισμοὺς ἀπὸ τὰ πάνω, καὶ νὰ μήν κάνει «πειθαρχικὲς μεταθέσεις γιὰ πολιτικοὺς λόγους» (46).

Παρ’ δλες αὐτὲς τὶς φραστικὲς παραχωρήσεις, ἡ ἡγεσία, μέσω τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ζινόβιεφ, πέτυχε ἀπὸ τὴ Συνδιάσκεψη τοῦ Σεπτεμβρίου νὰ δεχτεῖ τὴ δημιουργία Κεντρικῶν καὶ Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν Ἐλέγχου. Λύτες ἔμελλε νὰ παίξουν σημαντικὸ ρόλο στὴν παραπέρα γραφειοκρατικούς οἶκος — δταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματοῦχοι (Ντερζίγσκυ, Πρεομπραζένσκυ καὶ Μουράγιαφ) ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ Στάλιν.

Ο ΚΤΩΒΡΙΟΣ

Ὑπογραφὴ συνθήκης εἰρήνης μὲ τὴν Πολωνία.

2 — 6 ΝΟΕΜΒΙΟΥ

Πέμπτη Παρωσική Συνδιάσκεψη τῶν Συνδικάτων.

Ο Τρότσκυ σημειώνει: δτὶ δ παραλληλισμὸς μεταξὺ συνδικάτων καὶ διοικητικῶν δργάνων, ποὺ εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὴν παροῦσα σύγχιση, πρέπει νὰ ἐκλείψει. Κι’ αὐτὸ μπροστεῖς νὰ γίνει μόνο μὲ τὴν μετατροπὴ τῶν ἐπαγγελμα-

46. «Ἔρεστια» τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, 12 Ὁκτωβρίου 1920.

τικῶν (προφεσσιονάλγι) σωματείων σὲ παραγωγικά (προϊδόντιστβένι) σωματεῖα. Έάν τι ή γέγονα τῶν συνδικάτων είχε ἀντιρρήσεις, θὰ ἐπρεπε νὰ «ταραχουνθεῖ» δπως καὶ οἱ ήγέτες τῶν σιδηροδρομικῶν συνδικάτων. Ο «φτερωμένος λόγος» (Λένιν) είχε ξεστοιχιστεῖ!

14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Ο στρατηγὸς Βράνγκελ ἔκκεινόνει τὴν Κριμαία. Τέλος τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Περιφερειακὴ Συνδιάσκεψη τοῦ Κόμματος στὴ Μόσχα.

Οι ἀντιπολιτευτικὲς διμάδες μέσα στὸ Κόμμα φαίνεται γὰρ ἀναπτύξσονται γρήγορα. Η πρόσφατα δημιουργημένη Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση, οἱ Δημοκρατικοὶ Συγκεντρωτιστὲς καὶ ἡ διμάδα Ἰγκνάτωφ (μιὰ τοπικὴ φράξια τῆς Μόσχας ποὺ συγδέθηκε στενά μὲ τὴν Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση καὶ ἀργότερα συγχωνεύτηκε μαζὶ τῆς) είχαν ἑσασφαλίσει 124 ἐκπροσώπους σ' αὐτὴ τὴν Συνδιάσκεψη Ἑναντὶ 154 ἐκπροσώπων τῶν ὑποστηρικτῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (47).

8 — 9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Συνεδρίαση τῆς Ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ο Τρότσκι υποβάλλει ἔγα «προσχέδιο θέσεων» μὲ τίτλο «Τὰ συνδικάτα καὶ διμελλοντικός τους ρόλος», ποὺ δημοσιεύτηκε ἀργότερα (25 Δεκεμβρίου) μὲ ἐλαφρὰ ἀλλαγμένη μορφὴ σὰν μπροσούρα μὲ τίτλο «Ο ρόλος καὶ τὰ καθήκοντα τῶν συνδικάτων». «Εἶγι αἰγάλη γὰρ ἀναδιοργανώ-

47. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 829, στημένων 2.

συνιει ἀλίεσως τὰ συνδικάτα, δηλαδὴ νὰ ἐπιλέξουμε τὸ τίγετικό προσωπικό» (θέση 5). Μεθυσμέγος ἀπ' τὴν ἐπιτυχία του, ὁ Τρότσκυ ἀπελλήγει ἔναντι νὰ «ταραχουνήσει» διάφορα συνδικάτα ἐπως εἶχε «ταραχουνήσει τὰ συνδικάτα τῶν ἑργατῶν ιεταφορᾶς» (48). Ἐκεῖνο ποὺ χρειαζόταν ἦταν «νὰ ἀντικατασταθοῦν οἱ ἀνεύθυνοι ἀγχιτάτορες (sic!) μὲ συνδικαλιστές ποὺ ἔχουν τὸ μισαλό τους στὴν παραγωγή» (49). Οἱ θέσεις τοῦ Τρότσκυ τέθηκαν σὲ ψηφοφορία καὶ ἡττήθηκαν μὲ τὸ στεγὸ περιθώριο τῶν 8 ψήφων ἔναντι 7. Ὁ Λένιν τότε «διαχώρισε ὥητά τῇ θέση του ἀπὸ τὸν Τρότσκυ καὶ ἐπειστὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ κάνει τὸ ίδιο» (50). Μιὰ ἐναλλακτικὴ ἀπόφαση ποὺ προτάθηκε ἀπὸ τὸν Λένιν πέρασε γιὲ 10 ψήφους 10 ἔναντι 4. Ζητοῦσε «μεταρρύθμιση τῆς Ίσεκτραν», ὑποστήριζε «λογικές μορφὲς τῆς στρατιωτικοπίσησης τῆς ἐργασίας» (51) καὶ διακήρυσσε ὅτι «τὸ Κόλψια πρέπει νὰ ἐκπαιδεύεται καὶ νὰ ὑποστηρίξει... ἔνα νέο εἶδος συνδικαλιστῆς, τὸν δραστήριο καὶ ἐπιγοητικὸ οἰκονομικὸ δργανωτὴ ποὺ θὰ ἀντιμετωπίζει τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα ἔγι ἀπὸ τὴν ἀποφῆ τῆς διαγοιτῆς καὶ τῆς κατανάλωσης, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀποφῆ τῆς ἐπεκτεινόμενης παραγωγῆς» (52). Ὁ πωσθήκοτε ἐδῶ ἐκφράζεται ἡ ἐπικρατοῦσα ἀντίληψη. Τὸ «λάθιο» τοῦ Τρότσκυ ἦταν ὅτι τὴν εἶχε διδηγήσει μέχρι τὶς λογικές τῆς συνέπειες. Ἀλλὰ τὸ Κόλψια χρειαζόταν ἔναν ἀποδιοπομπαῖο τράγο. Η Ὁλομέλεια «ἀπαγόρευσε στὸν Τρότσκυ νὰ μιλάει δημοσίως πάνω στὶς σχέσεις μεταξὺ τῶν συνδικάτων καὶ τοῦ Κράτους» (53).

48. Ι. Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 502-3.

49. Ι. Ντώντσερ, «Τὰ Σοβιετικά Συνδικάτα», σελ. 41.

50. Ι. Ντώντσερ, «Ο 'Οπλισμένος Προφήτης», σελ. 502-3.

51. Λένιν, «Διαλεχτὰ 'Ἐργα» (ἀγγλ. έκδ.), τομ. IX, σελ. 30.

52. Γ. Ζενόδοιοφ, «'Ἐργα», Μόσχα 1924-6, τομ. VI, σελ. 599-600.

53. Ι. Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 502-3. Αὕτη ἡ κύρωση ἀναι-

2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

‘Ο Τρότσκυ, σ’ ένα λόγο του στή διευρυμένη δλοιδέλεια τῆς Τσάκτραν, διαχήρυξε ότι «μάκι ικανή, ιεραρχικά δργαγωμένη δημόσια υπηρεσία έχει τὰ προτερήματά της. Η Ρωσία δὲν πάσχει ἀπὸ πληθώρα ἄλλα ἀπὸ Ἑλλειψής μιᾶς ἀποτελεσματικής γραφειοκρατίας»⁽⁵⁴⁾. «Η στρατιωτικοποίηση τῶν συνδικάτων καὶ ἡ στρατιωτικοποίηση τῶν ιεταφορῶν ἀπαίτει μᾶκι ἐσωτερική, ιδεολογική στρατιωτικοποτριη»⁽⁵⁵⁾. Ο Στάλιν θὰ χαρακτήριζε ἀργότερα τὸν Τρότσκυ σὰν «πατριάρχη τῶν γραφειοκρατῶν»⁽⁵⁶⁾. «Οταν ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἀντέδρασε καὶ πάλι ἐναντίον του, «δ Τρότσκυ ἀργιστιένος ὑπενθύμισε στὸν Λένιν καὶ στὰ ἄλλα μέλη πόσο συχνὰ τὸν εἰχαν προτρέψει σὲ ιδιωτικὲς συζητήσεις... νὰ ἐνεργεῖ ἀμελικτα καὶ νὰ μὴ νοιάζεται γιὰ δημοκρατία. Ήταν ἀνέντιμο ἀπὸ μέρους τους... νὰ ισχυρίζονται δημοσιως ὅτι οὐπερασπίζουν τὴ δημοκρατικὴ ἀρχὴ ἐναντίον του»⁽⁵⁷⁾.

7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Σὲ μᾶκι ‘Ο λοιμέλεια τῆς Κεντρικῆς Έπιτροπῆς διπουχάριν εἶχε ἐπεξεργαστεῖ μᾶκι ἀπόφαση γιὰ τὴ «βιομηχανικὴ δημοκρατία». Ο δρος αὐτὸς ἔκανε ἔξαλλο τὸν Λένιν. Ήταν μᾶκι «φραστικὴ αὐθαιρεσία», μᾶκι «ἀπατηλὴ φράση», «χονφούζιο», «πυροτέχνημα». «Η βιομηχανία εἶναι πάντα ἀναγκαία. Η δημοκρατία δὲν εἶναι πάντα ἀναγκαία. Ο δρος “βιομηχανικὴ δημοκρατία” δημ-

ρέθηκε ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ στὴ συγκέντρωσή της 24ης Δεκεμβρίου, ἢ δποια ἀποφάσισε ἐπίσης ότι τὸ δλο ζήτημα ἐπρεπε στὸ ἔξτις νὰ συζητηθεῖ ἀνοιχτά.

54. Ι. Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 503.

55. Τρότσκυ, «Ἐργα» (ρωσ. ξεδ.), τομ. XV, σελ. 422-3.

56. Στάλιν, «Ἐργα» (ρωσ. ξεδ.), τομ. VI, σελ. 29.

57. Ι. Ντώντσερ, στὸ ίδιο, σελ. 503.

ουργεῖ ὄριζιένες τελείως ψευδεῖς ιδέες» (58). «Θὰ μποροῦσε νὰ νοηθεῖ σάνι ἀπόρριψη τῆς δικτατορίας καὶ τῆς ἀτομικῆς διεύθυνσης» (59). «Χωρὶς πρήμα σὲ εἶδος καὶ πειθαρχικὰ δικαστήρια, δὲν είναι παρὰ κούφια λόγια» (60).

Η ισχυρότερη ἀντιπολίτευση στὰ σχέδια τοῦ Τρότσκυ γιὰ «τρατιώνικοποίηση τῆς ἐργασίας» προερχόταγε ἀπὸ τὸ τιτῆλια τοῦ Κόμιτατος ποὺ εἶχε τὶς διεύθυνσεις στὰ συνδικάτα. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ Κόμιτατος δγι μόνο εἶχαν κυριοποιήσει στὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων μιέχρι τότε, ἀλλὰ καὶ «ἡταν οἱ ἀμειεζά ὀφελούμενοι ἀπὸ τὴ θεωρία τῆς αὐτόνομης συνδικαλιστικῆς δικαιοδοσίας» (61). Μὲ ἀλλα λόγια ηδη ηταν, ὡς ἔνα βαθμό, συνδικαλιστὲς γραφειοχράτες. Η Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση ἀναπτύχθηκε ἐν μέρει ἀπὸ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα.

Τώρα πάγτως δὲ ἥγετο καὶ πολιτικο-οἰκονομικὸς μηχανισμὸς ηταν ἀρκετὰ διαφορετικὸς ἀπὸ ἑκείνου ποὺ εἶδαμε νὰ ἀναδύεται: τὸ 1918. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ποὺ μόλις ὑπερβαίνει: τὰ 2 χρόνια, δὲ κομματικὸς μηχανισμὸς εἶχε κατακτήσει τὸν ἀδιαμφισβήτητο πολιτικὸ Ἐλεγχο τοῦ Κράτους (μέσω τῶν γραφειοκρατικοπιγγιένων σοβιέτ). Εἶχε ἐπίσης κατακτήσει σχεδόν πλήρη Ἐλεγχο τοῦ οἰκονομικοῦ μηχανισμοῦ (μέσω τῶν συνδικαλιστικῶν στελεχῶν καὶ τῶν διορισμάτων διοικητικῶν διευθυντῶν). Οἱ διάφορες διαδικασίες εἶχαν ἀποκτήσει τὴν ἀπαυτούμενη ἴκανότητα καὶ πείρα γιὰ νὰ γίνουν μιὰ κοινωνικὴ κατηγορία μὲναν εἶδικὸ ρόλο: νὰ διακυβερνοῦν τὴ Ρωσία. Η συγχώγευστή τους ήταν ἀναπόφευκτη.

58. Λένιν, «Διαλεχτά Ἐργα» (ἀγγλ. έκδ.), τόμ. IX, σελ. 12.

59. Λένιν, στὸ ίδιο, σελ. 53.

60. Λένιν, στὸ ίδιο, σελ. 26.

61. P. B. Ντάνιελς, στὸ ίδιο, σελ. 125.

Συνέρχεται στή Μόσχα τὸ Ὅγδοο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Σοβίέτ. Τὸ Συνέδριο ἔδωσε μιὰ εὐχαριστία γιὰ τὴ δημόσια ἐμφάνιση τῶν ἀντιμαχόμενων ἀπόφεων πάνω στὸ συνδικαλιστικὸ ζῆτημα, ποὺ εἶχαν ἀναπτυχθεῖ μέσα στὸ Κόμμα ἀλλὰ δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ περιοριστοῦν στοὺς κάθλους του.

Οἱ βαθύμοις τῆς ἀντιπολίτευσης ποὺ εἶχε ἀναπτυχθεῖ ἔνδυτια στὴν ἐπίσημη κομικτικὴ πολιτική, μπορεῖ νὰ χριθεῖ απὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ λόγου τοῦ Ζιγδόνεφ: «Θὰ ἐγκαθιδρύσουμε στεγώτερους δεσμοὺς μὲ τὶς ἐργαζόμενες μάζες. Θὲ κάγκυιε συγκεντρώσεις στοὺς στρατῶνες, στὴν ὑπαιθρὸ καὶ στὰ ἐργοστάσια. Οἱ ἐργαζόμενες μάζες τότε... θὰ καταλάβουν πὼς δὲν ἀστειευόμαστε δταν διακηρύσσουμε δτὶ ἀρχῆς: μιὰ γέα ἐποχὴ, δτὶ μόλις ἕαναμπορέσουμε νὰ ἀγαπεύσουμε ἐλεύθερα θὲ κάγκυιε τὶς πολιτικές μας συγκεντρώσεις μέσα στὰ ἐργοστάσια... Μᾶς ρωτοῦν τὶ ἔγνοοῦμε δταν λέμε ἐπικρατία τῶν ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν. Ἀπαντῶ: τίποτα περισσότερο καὶ τίποτα λιγότερο ἀπ'δ, τὶ ἔγνοούσαμε τὸ 1917. Πρέπει νὰ ἐπαναφέρουμε τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐργατοαγροτικῆς δημοκρατίας... Στερήσαμε τὸν ἕαυτό μας ἀπὸ τὰ πιὸ στοιχειώδη δημοκρατικὰ δικαιώματα γιὰ τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς ἀγρότες. ἀλλὰ εἶναι πιὰ καϊρὸς νὰ βάλουμε τέλος σ' αὐτὴν τὴν κατάσταση» (62).

Η ἔγνοια τοῦ Ζιγδόνεφ γιὰ τὴ δημοκρατία εἶχε ἐλάχιστο βάρος, μιὰ καὶ τὰ κίνητρά της ήταν φραξιονιστικὰ (ἀποτελοῦσε ιιέρος μιᾶς καμπάνιας γιὰ τὴ δυσφήμιση τοῦ Τρότσκυ). Λύτῃ τὴν ἐποχὴ σὲ δημιόσιοι ρήτορες ποὺ ήθελαν νὰ προκαλέσουν τὸ γέλιο, μποροῦσαν συνήθως νὰ τὸ πετύχουν

62. «Ογδοο Πανρωσικὸ Συνέδριο τῶν Σοβίέτ», Μόσχα 1921, σελ. 324.

μὲ προσεκτικὰ διαλεγμένα ταιτάτα τοῦ Ζινόβιεφ πάνω στὸ θέμα τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων (63).

30 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Κοινὴ συγενδρίαση τῆς κομματικής φράξιας τοῦ "Ογδοού Συνεδρίου τῶν Σοβιέτ, κομματικῶν μελών τοῦ Πανρωσικοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων καὶ κομματικῶν μελών σὲ διάφορες ἄλλες δργανώσεις, στὸ Θέατρο Μπολσόβι τῆς Μόσχας, γιὰ νὰ συζητηθεῖ τὸ «συγδικαλιστικὸ ζήτημα». "Ολοὶ οἱ χυριώτεροι πρωταγωνιστὲς δρισκόντουσαν ἔκει γιὰ νὰ ἐκθέσουν τὶς ἀντιλήψεις τους.

Στὴ συνέχεια θὰ συναφίσουμε τὶς διάφορες ἀπόψεις δπως ἐκτέθηκαν στὴ συγκέντρωση — ἡ τὲ δρθρα ποὺ γράφτηκαν τότε ἡ μέτα στὶς λίγες ἐπόμενες ἑνδομάδες (64). Πάντως σημειώνουμε ὅτι δ Τρότσκυ καὶ Ἰδιαίτερα δ Μπουχάριν ἀργότερα τροποποίησαν τὶς ἀρχικές τους προτάσεις

63. Λ. Σαπίρο, «Η Καταγγὴ τῆς Κομμουνιστικῆς 'Απολυταργίας», Νέα Γόρκη 1965, σελ. 271.

64. Αὐτὲς οἱ περιληπτικές παρουσιάσεις βασίζονται στὶς λεπτομερειακές περιγραφές τοῦ Ντώτσερ στὰ «Σοβιετικὰ Συνδικάτα» (σελ. 42-52). «Στὴ διάρκεια τῆς προσυνεδριακῆς συζήτησης ἐμφανίστηκαν πολλὲς φράξιες καὶ ὅμαδες, ἡ κάθε μιὰ μὲ τὶς δικές της σύνδεσεις καὶ «θέσεις» πάνω στὰ συνδικάτα. Οἱ διαφορὲς ἀνάμεσα σὲ μερικὲς ἀπὸ αὐτές τὶς ὅμαδες ἦταν πραγματικὰ πολὺ ἀνεπαίσθιτες, καὶ συεδὸν δλεὶς ἔκαναν ἀναφορὰ σὲ τόσο πολλὲς κοινὲς ἀρχὲς διστα μερικές φορές τὸ ἀντικείμενο τῆς συζήτησης φαινόταν σχεδὸν ἐξωπραγματικό». Μόνο 3 προτάσεις παρουσιάστηκαν τελικὰ στὸ Συνέδριο τοῦ Κόμματος: τοῦ Λένιν («Πλατφόρμα τῶν Δέκα»), τῶν Τρότσκυ-Μπουχάριν, καὶ τῆς Ἐργατικῆς 'Αντιπολιτευσης. 'Ο Ντώτσερ σημειώνει δτ: «μιὰ σύγχριση αὐτῶν τῶν προτάσεων μᾶλλον ουσιοτέρει παρὸ ρίχνει φῶς στὸ πρόβλημα μὲ τὸ δρποὶ προσπάθησε νὰ καταπιεστεῖ τὸ Συνέδριο, ἐπειδὴ οἱ συγγραφεῖς κάθε πρότασης, γιὰ λόγους τακτικῆς, ἐνσυμιέτωναν κομμάτια ἀπὸ τὶς προτάσεις τῶν ἀντιπάλων τους; κι ἔτοι ἔγαναν δυσδιάκριτες τὶς πραγματικές διαφορές».

γιά καὶ σχηματίσουν μπλόκ στὸ Συνέδριο τοῦ Κόμματος.

Σύμφωνα μὲ τὸν Λένιν τὰ συνδικάτα ήταν «δεξαιολενές κρατικής δύναμις». Ἐπρεπε νὰ προμηθεύσουν μιὰ πλατειά κοινωνικὴ βάση «γιὰ τὴν προλεταριακὴ δικτατορία ποὺ δικεῖται ἀπὸ τὸ Κόμμα», μιὰ βάση ποὺ ήταν ἀπόλυτα ἀναγκαῖη ἐγ δψει τοῦ πρωταρχικῶν ἀγροτικοῦ χαρακτήρα τῆς χώρας. Τὰ συνδικάτα θὰ ήταν δ «σύνδεσμος» ἢ «ἱλιάντας μεταβίβασης» ἀνάμεσα στὸ Κόμμα καὶ τὴν μιάζα τῶν γιὴ κομματικῶν ἐργατῶν. Τὰ συνδικάτα δὲν μποροῦσαν νὰ είναι αὐτόνοιχα. Δὲν μποροῦσαν νὰ παίξουν ἀγεέδικτο ρόλο σύτε στὸν καθορισμὸν σύτε στὴν ἐφαρμογὴν πολιτικῆς. Ἐπρεπε νὰ ἐπηρεάζονται ἀποφασιστικὰ ἀπὸ τὴν κομματικὴ σκέψη καὶ νὰ ἀναλάβουν τὴν πολιτικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν μιάζων πάγω σὲ γραμμἱές ποὺ χάραζε τὸ Κόμμα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ γινόντουσαν «σχολεῖα κομμουνισμοῦ» γιὰ τὰ 7 ἑκατομμύρια μέλη τους*. Δάσκαλος θὰ ήταν τὸ Κόμμα. «Τὸ Ρωσικὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, στὸ πρόσωπο τῶν Κεντρικῶν καὶ Περιφερειακῶν του δργανώσεων, καθοδηγεῖ δὲ χωρὶς δρόσον τὸν δημοσιό καὶ πρὸ τὴν ἔλη ιδεολογικὴ πλευρὰ τῆς δουλειᾶς τῶν συνδικάτων» (65).

Ο Λένιν τόγιος δὲ τὰ συνδικάτα δὲν μποροῦσαν γάλ εἶναι δργανα τοῦ Κράτους. Ο Ισχυρισμὸς τοῦ Τρότσκυ δὲ τὰ συνδικάτα δὲν χρειαζόταν πιὰ γάλ ὑπερασπίζουν τοὺς ἐργάτες ἐπειδὴ τὸ Κράτος ήταν τύραννος ἐργατικὸ Κράτος, ήταν ἐσφαλμένος. «Τὸ Κράτος μας είναι τέτοιο ὥστε τὸ δόλο δργανηκένο προλεταριάτο πρέπει γάλ ὑπερασπίζει τὸν ἑαυτό

* Σύμφωνα μὲ στοιχεῖα ποὺ παρουσίασε δ Ζινόβιεφ στὸ Δέκατο Συνέδριο τοῦ Κόμματος, δ ἀριθμὸς τῶν μελών τῶν συνδικάτων ήταν 1,5 ἔκ. τὸν Ἰούλιο τοῦ 1917, 2,6 ἔκ. τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1918, 3,5 ἔκ. τὸ 1919, 4,3 ἔκ. τὸ 1920 καὶ 7 ἔκ. τὸ 1921.

65. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ P.C.K. (μπ.), «Πάνω στὸν ρόλο καὶ τὰ καθήκοντα τῶν συνδικάτων», *Ἀποφάσεις*, τομ. I, σελ. 596-542.

του: πρέπει νὰ χρησιμοποιήσουμε (sic) αὐτὲς τὶς ἐργατικὲς δόργανώσεις γιὰ νὰ ὑπερασπίσουμε τοὺς ἐργάτες ἀπὸ τὸ Κράτος τους καὶ γιὰ νὰ ὑπερασπίσουμε τὸν ἐργάτη στὸ Κράτος γιας ἀπὸ τοὺς ἐργάτες. (Ἡ ὑπρογραμματικὴ φράση συγήθως παραλείπεται ὅποτε παρατίθεται αὐτὸ τὸ διάσημο κομμάτι).

Σύμφωνα μὲ τὸν Λένιν, ἡ στρατιωτικοποίηση δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρεῖται σὰν μόνυμο χαρακτηριστικὸ τῆς σοσιαλιστικῆς ἐργατικῆς πολιτικῆς. Ή πειθὼ ἔπρεπε κι αὐτὴ νὰ χρησιμοποιεῖται ἐκτὸς ἀπὸ τὸν καταναγκασμό. Ἐνῶ ἔτσι φυσιολογικὸ (sic) γιὰ διορίζει τὸ Κράτος ἀξιωματούχους ἀπὸ τὰ πάνω (πόσο πολὺ ἀπέχουμε ἀπὸ τὶς διακηρύξεις ποὺ παραθέσαμε στὶς 20 Μαΐου 1917! — σ.σ.), δὲν ἔτσι φυσιολογικὸ νὰ κάνουν τὸ ίδιο καὶ τὰ συνδικάτα. Τὰ συνδικάτα ἔπρεπε νὰ κάνουν ὑποδείξεις ἀτόμων γιὰ τὶς διοικητικο-οἰκονομικὲς ἐργασίες καὶ νὰ συνεργάζονται στὸν σχεδιασμό. Ἐπρεπε νὰ ἐπιδέπουν μέσω ελδικευμένων τητηριάτων, τὸ ἔργο τῆς οἰκονομικῆς διοίκησης.

Ο καθορισμὸς τῆς κλίμακας τῶν μισθῶν θὰ μεταβιβάζοταν στὸ Παγρωσσικὸ Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων. Σὲ σχέση μὲ τοὺς μισθούς, οἱ ἔξισωτικὲς ἀντιλήφεις τῆς ἐργατικῆς ἀντιπολίτευσης ἔπρεπε νὰ καταπολεμηθοῦν. Η μεθολογικὴ πολιτικὴ θὰ σχεδιαζόταν μὲ τρόπο ὥστε «νὰ πειθαρχήσει τὴν ἐργασία καὶ νὰ αὐξήσει τὴν παραγωγικότητά της» (66). Τὰ μέλη τοῦ Κόμιτας «ἀρκετὰ είχαν φλυαρίσει στὸ Σμήλην σχετικὰ μὲ ἀρχές. Τόρω τρία χρόνια ἀργότερα, ὑπῆρχαν διατάγματα πάνω σὲ δλα τὰ σημεῖα τοῦ προβλήματος τῆς παραγωγῆς» (67). «Οἱ ἀποφάσεις γιὰ τὴ στρατιωτικοποίηση τῆς ἐργασίας, κλπ.. ἔτσι ἀμετάκλητες καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος νὰ ἀποσυρθοῦν

66. Ι. Ντόντοφερ, «Τὰ Σοδιετικὰ Συνδικάτα», σελ. 51.

67. Λένιν, «Διαλεχτὰ ἐργατικά» (ἄγγλ. ἔκδ.), τόμ. ΙΧ, σελ. 6.

τὰ χλευαστικά μου λόγια σχετικά μὲ τὶς ἀναφορές στὴ δημοκρατία ἔκεινων ποὺ ἀμφισβήτουσαν αὐτὲς τὶς ἀποφάσεις... θὰ ἐπεκτείνουμε τὴ δημοκρατία στὶς ἐργατικὲς δργανώσεις ἀλλὰ δὲν θὰ τὴν κάνουμε φετίχ...» (68).

Ο Τρύπανος επανέλαβε τὴν πεποίθησή του δια «ὅμετασχηματισμὸς τῶν ἐπαγγελιατικῶν σωματείων σὲ σωματεῖα παραγωγῆς... ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο καθήκον τῆς ἐποχῆς μας». «Τὰ συνδικάτα πρέπει διαρκῶς νὰ ἐκτιμοῦν τὰ μέλη, τους ἀπὸ τὴν ἀποψή τῆς παραγωγῆς καὶ νὰ ἔχουν πλήρη καὶ συγκεκριμένο χαρακτηρισμὸ τῆς παραγωγικῆς ὁξείας κάθε ἐργάτη». Τὰ ἡγετικὰ σώματα τῶν συνδικάτων καὶ τῆς οἰκονομικῆς διοίκησης ἐπρεπε γὰρ ἔχουν ἀπὸ κοινοῦ τὸ 1) 3 ἔως 1) 2 τῶν μελών τους, ὥστε νὰ μπεῖ τέλος στὸν ἀναμεταξύ τους ἀνταγωνισμό. Οἱ ἀστολοὶ τεχνικοὶ καὶ διαχειριστὲς ποὺ εἶχαν γίνει πλήρη μέλη ἐνὸς συνδικάτου ἐπρεπε νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ κατέχουν διευθυντικὲς θέσεις χωρὶς ἐπίβλεψη ἀπὸ κοινωνιστῶν. Μετὰ τὴν ἑξασφάλιση ἐνὸς πραγματικοῦ μίνιμου μισθοῦ γιὰ δλους τους ἐργάτες, ἐπρεπε νὰ ὑπάρχει «τροιλερός ἀνταγωνισμὸς» (οὐνταρνιτσέστρο) μεταξὺ τῶν ἐργατῶν στὴν παραγωγή.

Οἱ ἀπόψεις τοῦ Μπουχάρεν τονίζουν γρήγορα. Έκεινο ποὺ τώρα ἐπιδίωκε ήταν νὰ φτιαχτεῖ μιὰ γέφυρα ἀνάμεσα στὶς ἐπιστημειακές ἀπόψεις τοῦ Κόλιμπατος καὶ τὶς ὄποδεις τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης. «Ἐπρεπε νὰ ὑπάρχει «ἐργατικὴ δημοκρατία στὴν παραγωγή». Ή «κυβερνητικοποίηση τῶν συνδικάτων» ἐπρεπε νὰ συμβαδίζει μὲ τὴν «συνδικαλιστικοποίηση τοῦ Κράτους». «Η λογικὴ καὶ ιστορικὴ κατάληξη» (αὐτοῦ τοῦ προτσέστου) «δὲν θὰ είγαι ή καταβρόχθηση τῶν συνδικάτων ἀπὸ τὸ προλεταριακὸ Κράτος, ἀλλὰ ή; ἑξαφάνιση καὶ τῶν δύο αὐτῶν κατηγοριῶν — τόσο τῶν συνδικάτων δυο καὶ τοῦ Κράτους — καὶ ή δημι-

68. Λένιν, «Διαλεχτὲ "Ἐργα", τομ. ΙΧ, σελ. 76.

συργία μιᾶς τρίτης: τῆς κομισουνιστικά δργανωμένης κοινωνίας» (69). Ο Λένιν καταφέρθηκε έναντια στήν πλατφόρμα του Μπουχάριν χαρακτηρίζοντάς την σάν «πλήρη ρήξη με τὸν κομισουνισμὸν καὶ μετάβαση σὲ μιὰ ἐπαναστατικούνδικαλιστικὴ θέση» (70). «Καταστρέψει τὴν ἀνάγκη ὑπαρξῆς τοῦ Κόμματος». «Ἐὰν τὰ συνδικάτα, ποὺ τὰ 9) 10 τῶν μελῶν τους εἶναι μὴ κομιστικοὶ ἐργάτες, διορίζουν τοὺς διευθυντὲς τῆς βιομηχανίας, τότε σὲ τί χρησιμεύει τὸ Κόμμα;» (71). «Ἐτοι ἔξελιχθήκαμε», πρόσθετε ἀπειλητικά, «ἄποδοικρές διαφορές μιέχρι τῆς θέσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ συνδικαλισμοῦ, πράγμα ποὺ σημαίνει τὴν πλήρη ρήξη με τὸν κομισουνισμὸν καὶ μιὰ ἀναπόφευκτη διάσπαση μέσα στὸ Κόμμα» (72). «Ἄλλες ἔκθεσεις τοῦ Λένιν ἔναντια στὶς ἀπόφεις τοῦ Μπουχάριν μποροῦν νὰ βρεθοῦν στὸ διάσημο δρόμο του ἐπου κάνει πολεμικὴ στὸν Τρότσκυ» (73).

Οἱ ἀπόφεις τῆς 'Εργατικῆς Έντητικῆς Αντιπολίτευσης ἐκτέθηκαν στὴ συγκέντρωση τῆς Μόσχας ἀπὸ τὸν Σλιάπνικωφ, ἐργάτη μεταλλουργὸς (καὶ μετέπειτα ἀναπτύχθηκαν διεξοδικώτερα ἀπὸ τὴν Κολλοντάι καὶ ἄλλους). «Λιμεσοῦ η ἔμμεσα, οἱ ἀπόφεις αὐτὲς προϋπέθεταν τὴν κυριαρχία τῶν συνδικάτων πάνω στὸ Κράτος. »"Οπως ήταν φυσικό, η Ἐργατικὴ Λγτιπολίτευση ἀναφέρθηκε στὸ περιβόλιο "Σημείο 5" τοῦ κομιστικοῦ προγράμματος τοῦ 1919

69. Μπουγάριν, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.), «Πώνοι στὰ καθήγοντα καὶ τὴ δομὴ τῶν συνδικάτων», Ηχαράτηρια 16, σελ. 802.

70. Λένιν, «Διαλεγτὰ "Ἐργα", τομ. IX, σελ. 35.

71. Λένιν, «Διαλεγτὰ "Ἐργα", τομ. IX, σελ. 36.

72. Λένιν, «Η Κρίση στὸ Κόμμα», «Πράθα» 21 'Τανοναρίου 1921.

73. Λένιν, «Γιὰ τὰ ἀκόμα φορά πάνω στὰ συνδικάτα, τὴν περίοδον γενιάσταση καὶ τὰ σφάλματα τῶν συντρόφων Τρότσκυ καὶ Μπουγάριν», Διαλεγτὰ "Ἐργα", τομ. IX, σελ. 40-80.

καὶ κατηγόρησε τὴν ἡγεσία τοῦ Κόρμιατος ὃι παραβλήσεις
τις ὑποσχέσεις τῆς πρὸς τὰ συγδικάτα... ἡ ἡγεσία τοῦ Κόρμι-
ατος καὶ τῶν κυβερνητικῶν σωμάτων εἶχε περιορίσει συ-
στηματικὰ τὰ 2 τελευταῖα χρόνια τὸ πεδίο τῆς συγδικαλι-
στικῆς δουλειᾶς καὶ εἶχε σχεδὸν ἐκμηδεγίσει τὴν ἐπιρροὴ
τῆς ἐργατικῆς τάξης... Τὸ Κόρμια καὶ οἱ οἰκονομικὲς ἀρχές,
ἔχοντας κατακλυστεῖ ἀπὸ ἀστούς τεχνικούς καὶ ἀλλα μὴ
προλεταριακὰ στοιχεῖα, κρατοῦσαν ἔκθεταρα ἐχθρικὴ στά-
ση ἀπέναντι στὰ συγδικάτα... Τὸ ἀντίδοτο θὰ ἦταν ἡ συγ-
κέντρωση τῆς διεύθυνσης τῆς διοικητικῆς στὰ χέρια τῶν
συγδικάτων». Ή μετάδοση ἐπρεπε γὰρ πρωγματοποιηθεῖ ἀπὸ
τὸν κάτω. «Στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἐργοστασίου, οἱ ἐργοστασιακὲς
ἐπιτροπὲς ἐπρεπε γὰρ ἔναντι τῶν ἀλλοτινὴ κυριαρχη
θέση τους». (Οἱ μπολσεβίκοι συγδικαλιστὲς χρειάστηκαν
πολὺν καιρὸν γιὰ γὰρ ἔναντι τῆς ἀποφῆ! —
σ.σ.). Ή Ἀντιπολίτευση πρότεινε μεγαλύτερη ἀντιπροσώ-
πυνση τῶν συγδικάτων στὰ διάφορα δργανα ἐλέγχου. «Κα-
νεὶς δὲν θὰ διορίζεται σὲ διοικητικο-οἰκονομικὴ θέση χω-
ρὶς τῇ συγχατάθεση τῶν συγδικάτων... Οἱ ἀξιωματούχοι ποὺ
προτείνονται ἀπὸ τὰ συγδικάτα θὰ παρέμεναν ὑπόλογοι γιὰ
τὴ συμπεριφορά τους σ' αὐτά, ποὺ ἐπίσης θὰ εἶχαν τὸ δι-
καιωμα γὰρ τοὺς ἀγακαλοῦν διοπτεδήποτε ἀπὸ τὴ θέση τους.
Τὸ πρόγραμμα ἀποκορυφωνόταν στὸ αἴτημα γιὰ σύγκληση
ἐνὸς «Παγρωσικοῦ Συγέδριου Παραγωγῶν» τὸ δόποιο θὰ
ἐκλέξει τὴν κεντρικὴ διεύθυνση δλόκληρης τῆς Ἐθνικῆς οἰ-
κονομίας. Παρόμοια, τὰ διευθυντικὰ δργανα τῶν διάφορων
κλάδων τῆς οἰκονομίας θὰ ἐπρεπε γὰρ ἐκλέγονται ἀπὸ Ἐθνι-
κὴ Συγέδρια τῶν συγδικάτων κάθε κλάδου. Τὰ τοπικὰ καὶ
περιφερειακὰ διευθυντικὰ δργανα θὰ δρίζονται ἀπὸ τοπι-
κὲς συγδικαλιστικὲς συγδιασκέψεις, ἐνῷ ἡ διεύθυνση κάθε
ἔχωριστοῦ ἐργοστασίου θὰ ἀνήκε στὶς ἐργοστασιακὲς ἐπι-
τροπές, οἱ δόποιες θὰ παρέμεναν συστατικὸ στοιχεῖο τῆς συν-
δικαλιστικῆς δργάνωσης...». «Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο, Ισχυρί-

στηκε δὲ Σλιάπνικωφ, «δημιουργεῖται ἡ ἐνότητα θέλησης ποὺ εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴν δργάνωση τῆς οἰκονομίας, καὶ ἀκόμια μᾶς πραγματικὴ δυνατότητα γιὰ ἐπιρροὴ τῆς πρωτοβουλίας τῶν πλατιών ἐργατικῶν μαζῶν πάνω στὴν δργάνωση καὶ διάπτυξη τῆς οἰκονομίας μας» (74). Τέλος, κάτι ποὺ ἔχει ίδιατερη σημασία, ἡ Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση πρότεινε μᾶς ριζικὴ μεταρρύθμιση τῆς μισθολογικῆς πολιτικῆς πρὸς μᾶς ἐξαιρετικὰ ἔξιστακή κατεύθυνση: οἱ χρηματικοὶ μισθοὶ θὰ ἀντικαθιστοῦνται βαθμαῖα ἀπὸ ἀμοιβὲς σὲ εἶδος. Ήταν φανερὸς πώς, μέσα στὸ Κόρμπα, ἐπεφτε στοὺς ὄμηρους τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης σ' αὐτὴ τῇ φάση τὸ καθῆκον τῆς προσπάθειας νὰ διατηρηθοῦν τὰ ἐπαγαστατικὰ ίδεώδη τοῦ «Κράτος καὶ Ἐπαγάσταση», μὲ σεβασμὸ γιὰ τὴν αὐτόγονη καὶ δημοκρατικὴ ἀνύφωση τῶν μαζῶν στὶς λειτουργίες λήψης ἀποφάσεων στὸ οἰκονομικὸ πεδίο.

74. Σλιάπνικωφ, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μ.π.), «Η δργάνωση τῆς οἰκονομίας καὶ τὰ καθήκοντα τῶν συνδικάτων», Λόγος τῆς 30ῆς Δεκεμβρίου 1920, Παράρτημα 2, σελ. 789-799.

1921

ΙΑΝΟΓΑΡΙΟΣ

Έξαπολύεται «έπισημη» καμπάνια, προπαρασκευαστική γιὰ τὸ Δέκατο Συνέδριο, ἀπὸ τὴν ἀκρα:φνῶς λενινιστικὴ Κομματικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Πετρούπολης (ποὺ δρίσκεται στὰ χέρια τοῦ Ζινόβιεφ). Ἀκόμα καὶ πρὶν τὸ Συνέδριο, πάρθηκαν διοικητικὰ μέτρα γιὰ νὰ ἔξασφαλιστεῖ ἡ ἥττα τῆς Ἀντιπολίτευσης. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἦταν τόσο αὐθαίρετα, ώστε ἡ Κομματικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Μόσχας φήμης κάποτε μιὰς ἀπόφαση ποὺ κατηγοροῦσε δημόσια σε τὴν δργάνωση τῆς Πετρούπολης διτὶ «δὲν τηρεῖ τοὺς κανόνες τῆς θεμιτῆς ἀντιπαράθεσης ἀπόφεων»⁽¹⁾.

13 ΙΑΝΟΓΑΡΙΟΓ

Ἡ Κομματικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Μόσχας κατάγγειλε τὴν ετάση τῆς δργάνωσης τῆς Πετρούπολης νὰ γίνει εἰδικὸ κέντρο προπαρασκευῆς τῶν Συνεδρίων τοῦ Κόμιτατος⁽²⁾. Οἱ λενινιστὲς χρησιμοποιοῦσαν τὴν δργάνωση τῆς Πετρούπολης σὰν βάση γιὰ τὴν δισκηση πιέσεων στὸ ὑπόλοιπο Κόμιμα.

1. Τρότσκυ, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», «Ἀπάντηση στοὺς συντρόφους τῆς Πετρούπολης», σελ. 826-7, ὑποσημείωση 1.

2. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 779, Παράρτημα 6.

‘Η Ἐπιτροπὴ τῆς Μόσχας παρότρυνε τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν «νὰ ἔξασφαλίσει τὴ δίκαιην κατανομὴν τοῦ διλικοῦ καὶ τῶν διμιλητῶν... ὥστε νὰ ἀντιπροσωπευτοῦν δλεῖς οἱ ἀπόψεις» (3). Λύτῃ ἡ ὑπόδειξη παραβιάστηκε κατάφωρα. Στὸ Συνέδριον ἡ Κολλοντάι ἀνέφερε δτὶς ἡ κυκλοφορία τῆς μπροστούρας τῆς εἶχε παρεμποδιστεῖ ἐσκεμμένα (4).

14 ΙΑΝΟΥΓΑΡΙΟΥ

Δημιουρίευση τῆς «Πλατφόρμας τῶν 10» (Ἀρτεμί, Καλίνιν, Κάμενεφ, Λένιν, Λοζδόφσκυ, Πετρόφσκυ, Πούντζουταχ, Στάλιν, Τόμσκυ καὶ Ζινόβιεφ). Τὸ γνοκουμέντο αὐτὸ διδινε μιὰ πιὸ δλοκληρωμένη μορφὴ στὶς θέσεις τοῦ Λένιν γιὰ τὸ Συνέδριο.

15 ΙΑΝΟΥΓΑΡΙΟΥ

‘Η «Πράδδα» δημιουρίευε τὴν πλατφόρμα τοῦ Μπουχάριν, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν Λένιν σὰν «ἀποκορύφωμα τῆς ιδεολογικῆς ἀποσύνθεσης» (5).

21 ΙΑΝΟΥΓΑΡΙΟΥ

Σ’ ἕνα ἅρθρο στὴν «Πράδδα» πάνω στὴν κρίση τοῦ Κόμιματος, δὲ Λένιν γράφει: «Τώρα προσθέτουμε στὴν πλατφόρμα μας τὰ ἀκόλουθα: πρέπει νὰ καταπολεμήσουμε τὴν ιδεολογικὴν σύγχιση τῶν παράλογων ἐκείνων στοιχείων τῆς ἀντιπολίτευσης ποὺ φτάνουν μέχρι τὸ σημεῖο νὰ ἀπαρνηθοῦν κάθε “στρατιωτικοποίηση τῆς οἰκονομίας”, νὰ ἀπαρνηθοῦν δχι μόνο τὴ “μέθιδο τῶν διορισμῶν” ποὺ ήταν ἡ ἐπικρατοῦσα μέθιδος μέχρι τώρα, ἀλλὰ καὶ θε διορι-

3. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.),» σελ. 779, Παράρτημα 6.

4. ‘Α. Κολλοντάι, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.),» σελ. 108.

5. Λένιν, «Διαλεχτὰ “Εργα» (ἀγγλ. έκδ.), τόμ. ΙΧ, σελ. 35.

σμό. Σὲ τελική ἀνάλυση, αὐτὸ σημαίνει τὴν ἀπάργηση τοῦ ἡγετικοῦ ρόλου τοῦ Κόμματος σὲ σχέση μὲ τὶς μὴ κομματικὲς μάζες. Πρέπει νὰ πολεμήσουμε τὴν ἐπαναστατικούνδικαλιστικὴν παρέκλιση, ἢ δποτα θὰ καταστρέψει τὸ Κόμμα ἐὰν αὐτὸ δὲν τὴν ἀποτινᾶξει τελείως». Λίγο ἀργότερα δὲ Λένιν θὰ ἔγραφε διτι «ἡ ἐπαναστατικούνδικαλιστικὴ παρέκλιση διδηγεῖ στὴν πτώση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου»⁽⁶⁾. Μὲ ἀλλα λόγια, ἢ ἔξουσία τῆς ἐργατικῆς τάξης («ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου») εἶναι διδύνατη ἐὰν ὑπάρχουν μέσα στὸ Κόμμα μέλη ποὺ πιστεύουν διτι ἡ ἐργατικὴ τάξη πρέπει νὰ ἀσκεῖ περισσότερη ἔξουσία στὴν παραγωγὴ («ἡ ἐπαναστατικούνδικαλιστικὴ παρέκλιση»)*.

24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Συγκέντρωση τῆς Κομμουνιστικῆς Φράξιας κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Δεύτερου Συνέδριου τοῦ Συνδικατού τῶν Ἀνθρακωρύχων, ἔχθετει τὶς ἀπόψεις τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης, οἱ δποτες παίρνουν 62 ψήφους ξεναντι 137 γιὰ τὴ λενινιστικὴ πλατφόρμα καὶ 8 γιὰ τὴν πλατφόρμα τοῦ Τρότσκυ⁽⁷⁾.

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Τὶς «Πράξα» δημιουρεύει τὶς «θέσεις πάνω στὰ Συνδικάτα» τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης. Ἐπίσης, ἢ Ἀλε-

6. Λένιν, στὸ ίδιο, σελ. 57.

* Ο Λένιν θέτει ἐδῶ ἀρκετά ἔκαθαρα τὸ ἐρώτημα «ἔξουσία τοῦ Κόμματος» ἢ «ἔξουσία τῆς τάξης». Χωρὶς δισταγμὸ διαλέγει τὴν πρώτη — καὶ δικαιώνει τὴν ἐκλογὴ του ἔξισώνοντάς τες. Ἀλλὰ προγνορίζει ἀκόμα πιὸ μακριά. «Οχι μόνο ἔξισώνει τὴν «ἐργατικὴ ἔξουσία» μὲ τὴ διακυβέρνηση τοῦ Κόμματος, ἀλλὰ τὴν ἔξισώνει καὶ μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῶν ίδεων τῶν κομματικῶν ἥγετῶν!

7. Βλ. Λένιν, στὸ ίδιο, σελ. 79.

ξάνθρα Κολλούται δημιουρείται τή μπροσούρα της «Η Έργατική Αντιπολίτευση», ποὺ ἀγαπτύσσει τις ίδιες ίδεες σὲ πιὸ θεωρητικὸ ἐπίπεδο (8).

Παρ' ἔλη τὴν πολιτικὴ θύελλα ποὺ ξεσήκωσε τὴν Έργατικὴν Αντιπολίτευση, ὑπάρχουν ἐλάχιστα ἀξιόπιστα ντοκουμέντα γύρω ἀπὸ αὐτὴν τὰς τάσης. Οἱ πληροφορίες ποὺ ἔχουνται συνήθως προέρχονται ἀπὸ λεγινοτικές πηγές (9). Τὶς προδρόμηται τῶν ἐπιθέσεων ἐνάντια στὴν Έργατικὴν Αντιπολίτευση ὑποδεικνύει δι: εἰχε σημαντικὴ ὑποστήριξη στοὺς κόλπους τῶν ἀπλῶν ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν κι δι: αὐτὸς δημιουργῆσε σοβαρὲς ἀγηματικὲς στὴν ἡγεσία τοῦ Κόμματος. Ο Σλιάπνικωφ (δ πρῶτος Κομμισάριος Έργασίας) καὶ οἱ Λουτοβίγιωφ καὶ Μεντβέντεφ, οἱ ἡγέτες τῶν μεταλλουργῶν, ήταν οἱ πιὸ ἔξεχοντες ἐκπρόσωποι τῆς.

«Ἄπει γεωγραφικὴ ἀποψή, φαίνεται πώς ήταν συγχειτρωμένη στὰ νοτιοανατολικὰ μέρη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας: στὴν κοιλάδα τοῦ Ντόνετς, στὴν περιοχὴ τοῦ Ντόν καὶ τοῦ Κουζίπαν καὶ στὴν ἐπαρχία Σαμάρα κοντά στὸν Βόλγα. Στὴ Σαμάρα ἡ Έργατικὴ Αντιπολίτευση πράγματι ἔλεγχε τὴν δργάνωση τοῦ Κόμματος τὸ 1921. Πρὸι ἀπὸ τὴν ἐκκαθάριση τοῦ Κόμματος στὴν Ούκραγία, ποὺ ἔγινε στὰ τέλη τοῦ 1930, οἱ ἀντιπολιτευόμενοι καὶ οἱ συμπαθοῦντες εἶχαν κερδίσει: τὴν πλειοψηφία σ' αὐτὴν τὴν πολιτεία σὰν σύγχρονο. Ἀλλα στημεῖται λοχύος ήταν ἡ ἐπαρχία τῆς Μόσχας, ἐπου ἡ Έργατικὴ Αντιπολίτευση ἔπειρνε τὸ 1) 4 περίπου τῶν κομματικῶν ψήφων, καὶ τὸ Συνδικάτο τῶν Μεταλλουργῶν σ' ὅλην τὴν χώραν» (10). «Οταν δὲ Τόδικου ἐγκατέλειψε τοὺς συγδικαλιστές καὶ προσγένεται στὸ στρατόπεδο

8. Τὸ πλήρες κείμενο τῆς «Έργατικῆς Αντιπολίτευσης» έχει ἐκδοθεῖ στὰ ἀγγλικά ἀπὸ τὴν SOLIDARITY (PAMPHLET No 7).

9. Βλ. γιὰ πρόσδειγμα: Κ. Σελάδιν, «Η Έργατικὴ Αντιπολίτευση». Μόσχα 1930.

10. P. B. Ντάνιελς, στὸ ίδιο, σελ. 127.

τοῦ Λένιν πρὸς τὰ τέλη τοῦ 1921, «έξήγησε» τὴν ἐπιφροὴν τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης μὲ τὴν ἐπαναστατικούνδικαλιστικὴν καὶ ἔργοστασιακὴν ἴδεολογίαν τῶν μεταλλουργῶν (11). Θὰ πρέπει νὰ θυμόμαστε διὰ αὐτοὺς οἱ ίδιοι μεταλλουργοὶ εἶχαν ἀποτελέσει τὴν σπουδυλικὴν στήλην τῶν ἔργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν τὸ 1917.

Φ Ε Β Ρ Ο Γ Α Ρ Ι Ο Σ

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς προσυγεδριακῆς συζήτησης ἡ λενινιστικὴ φράξια χρησιμοποίησε κατὰ κόρο τὴν πρόσφατα δημιουργημένη Ἐπιτροπὴ Ἐλέγχου. Οἱ λενινιστὲς ἔξασφάλισαν τὴν παραίτηση τοῦ Πρεομπραζένσκου καὶ τοῦ Ντερζίνσκου (ποὺ χρίθηκαν σὰν ὑπερβολικὰ «μαλακοὶ» ἀπέναντι στὴν Ἐργατικὴν Ἀντιπολίτευσην καὶ στοὺς τροτσκιστὲς ἀντιστοίχως) καὶ τὴν ἀντικατάστασή τους ἀπὸ σκληροὺς «ἀππαράτοις» (ἀνθρώπους τοῦ μηχανισμοῦ), οἱ δοποῖοι ἐσπευσαν νὰ ἐπιπλήξουν τὴν διαιρειμένη ἡγεσία τοῦ Κόμματος γιὰ τὴν ἀδυναμία τῆς νὰ πατάξει τὴν «ὑπεραριστερά». Οἱ λενινιστὲς ἔξαπέλυσαν μιὰ θορυβώδη καμπάνια καὶ ἐκμεταλλεύτηκαν ἀδίστακτα τὸ θέμα τῆς ἐνότητας καὶ τῶν ἐσωτερικῶν κινδύνων ποὺ ἀντιμετώπιζε ἡ Ἐπανάσταση. Ξανὰ καὶ ξανά, κατέφυγαν στὴν προσωπολατρεία τοῦ Λέγκιν. «Ολες οἱ ὅλλες τάσεις πήραν τὴν ἐτικέτταν «ἀντικειμενικὰ ἀντεπαναστατικές». Τέσσαρες οἱ λενινιστὲς κατόρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν τὸν Ἐλεγχο τῆς κομιτατικῆς μηχανῆς, ἀκόμα καὶ σὲ περιοχὲς ποὺ εἶχαν μακρόχρονη παράδοσην ὑποστήριξης πρὸς τὴν Ἀντιπολίτευση.

Τόσο «συντριπτικὲς» ἦταν μερικὲς ἀπὸ αὐτές τις «ενίκες», ὥστε ὑπάρχουν σοβαρές ἀμφιβολίες γιὰ τὸ δὲν χρησιμοποιήθηκαν ὑποπτα μέσα. Στὶς 19 Ιανουαρίου, γιὰ παράδει-

11. Τόμος, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 971-2.

για, μιὰ Κομιστικὴ Συγδιάσκεψη τοῦ Στόλου τῆς Βαλτικῆς ἀναφέρεται ότι ἔδωσε τὸ 90% τῶν φίλων στοὺς λενινιστές (12). Κι διώς, μέσα σὲ δυὸς ἡ τρεῖς ἑβδομάδες ἀγαπτύχθηκε στὸν Στόλο μιὰ Ισχυρὴ ἀγτιπολίτευση, ἡ δοποὶ μοίρασε πλατιὰ φυλλάδια ποὺ διακήρυξσαν: «Τὸ Πολιτικὸ Τμῆμα τοῦ Στόλου τῆς Βαλτικῆς ἔχει χάσει κάθε ἐπαφή, ἔχει μόνο γιὲ τὶς μάζες, ἀλλὰ καὶ γιὲ τοὺς πιὸ δραστήρες πολιτικοὺς ἑργάτες. »Εγειρόμενοι γίνεται γραφειοκρατικὸ ὅργανο διχως κύρος...»Εγειρόμενοι κάθε τοπικὴ πρωτοβουλία καὶ ἔχει περιορίσει ἐλη τὴν πολιτικὴ δουλειὰ στὸ ἐπίπεδο ρουτινιάρικης ἀλληλογραφίας» (13). «Ἐξω ἀπὸ τὸ Κόμιτρα χρησιμοποιοῦνταν ἀκόμα πιὸ σκληρὴ γλῶσσα.

2 — 17 ΜΑΡΤΙΟΥ

ἘΞΈΓΕΡΣΗ Τῆς Κρούνατος.

Λύτρα τὸ κεφαλοιώδους σημασίας γεγονός, ποὺ εἶχε καὶ βαθειὰ ἐπίδραση στὸ Συνέδριο τοῦ Κόμιτρος ποὺ δραχισε λιγειέρες ἀργότερα, ἔχει ἀναλυθεῖ λεπτομερειακὰ ἀλλοῦ (14).

8 — 16 ΜΑΡΤΙΟΥ

Δέκατο Συνέδριο τοῦ Κόμιτρος.

Τὸ Συνέδριο αὐτὸ διποδείχτηκε σὰν μιὰ ἀπὸ τὶς δραματικώτερες συγελεύσεις στὴν Ιστορία τοῦ Ιπολιτεικοῦ. Ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ ἀποφῆ τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ χρησιμοποιήθη-

12. •Ποδόδα•, 27 Ιανουαρίου 1921.

13. 'Αναφέρεται ἀπὸ τὸν 'Α. Σ. Πούκιοφ, «Η Εξέγερση τῆς Κρονστάνδης τοῦ 1921», Λένινγκραντ 1931, σελ. 52. «Η μπροσούρα τῆς "Ιντα Μέττ" •Η Κομιστόνα τῆς Κρονστάνδης» δίνεται μιὰ ζωντανὴ, εἰκόνα γιὰ τὴ δυσαρέσκεια ποὺ ἐπικρατοῦσε στὴν Πετρούπολη ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

14. Γιὰ χρήσιμα πληροφορικὰ οποιχεῖα, δι. «Η Κομιστόνα τῆς Κρονστάνδης» τῆς "Ιντα Μέττ" (ελληνικὴ ἐκδοση) «Διεθνὴς Βιβλιοθήκη» 1972 — σ. μ.) καὶ «Κρονστάνδη 1921» τοῦ Βικτόρ Σέργ (έκδ. τῆς SOLIDARITY).

καν και οι μάχες που δόθηκαν έκει ήταν μονάχα μιά παραμυθωμένη αντανάκλαση μιᾶς πολὺ διαθύτερης χριστικής στὸ σύνολο τῆς χώρας. Στὴν περιοχὴν τῆς Πετρούπολης είχαν ξεπάσει: ἀπεργίες πρὸς τὸ τέλος τοῦ Ψλεβάρη, καὶ ἡ Κροντάνη ήταν ἔξεγερημένη. Ἀλλὰ κι αὐτὰ δὲν ήταν παρὰ τὰ ὄρατά σημεῖα ἐνδεικόντα μεγαλύτερου κύματος καταπνιγμένης δυσαρέσκειας.

‘Απ’ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος δι μηχανισμὸς εἶχε πλήρη ἔλεγχο τοῦ Συγεδρίου. Κυριαρχοῦσε μιὰ ἀτμόσφαιρα σχεδὸν ὑστερίας, πρωτοφανῆς γιὰ μπολσεβίκικες συνελεύσεις. Τώρα ήταν ἐπιτακτικὸν γιὰ τὴν ἥγεσία τοῦ Κόμματος νὰ ἔκμηδενίσει τὴν Ἀντιπολίτευση, ἡ ὁποία — εἴτε τὸ ηξερε εἴτε δχι, καὶ εἴτε τὸ ηθελε εἴτε δχι — γινόταν φερέψων δλῶν αἰτῶν τῶν ἀνεκπλήρωτων ἐπιθυμιῶν. Καὶ ήταν πάνω ἀπ’ δλα ἀναγκαῖο νὰ ἔξαλειφτεῖ ἡ εἰκόνα τῆς Κροντάνδης σὰν κινήματος ποὺ ὑπεράσπιζε τὶς ἀρχὲς τῆς Καινωνικῆς Ἐπανάστασης ἐνάγτια στοὺς κομμουνιστὲς — ἡ ίδεα τῆς «τρίτης Ἐπανάστασης» — πρᾶγμα ποὺ ήταν ἀκριβῶς ἔκεινο ποὺ διακήρυξαν οἱ Κροντανδιανοί. «Λαγωνίζετε γιὰ τὴν πραγματικὴ ἔξουσία τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ», διακήρυξαν οἱ ἔξεγερμενοι, «ἐνῶ δι μοχαρῆς Τρότσκυ, δι χορτασμένος Ζηνόβιεφ καὶ τὸ σκυλολόβι τῶν δπαδῶν τους ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἔξουσία τοῦ Κόμματος...»⁽¹⁵⁾. «Η Κροντάνδη δύψωσε γιὰ πρώτη φορὰ τὴ σημαία τοῦ ξεσκεπάσματος τῆς Τρίτης Ἐπανάστασης τῶν ἐργαζομένων... Ὁ ἀπολυταρχισμὸς ἔπεσε. Η Συντακτικὴ Συνέλευση πέθανε καὶ πῆγε στὸ διάβολο. Τώρα ή κομμισαριοκρατία καταρρέει...»⁽¹⁶⁾.

Στὸ Συγέδριο δι Τρότσκυ συγχέντρωσε τὰ πυρά του πά-

15. «Ιζέστια τῆς Προσωρινῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς», 10 Μαρτίου 1921.

16. «Ιζέστια τῆς Προσωρινῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς», 12 Μαρτίου 1921.

γινο στήν Έργατική Λαϊκολίτευση. «"Έχουν προβάλει: έπι-
κίνδυνα συνθήματα. "Έχουν φετιχοποιήσει τις δημοκρατι-
κές αρχές. Γοποθέτησαν τό δικαίωμα τών έργατών νά έχ-
λέγουν αντιπροσώπους πάνω από τό Κόμιστα. Λέει και τό Κόμ-
ιστα δὲν έχει τό δικαίωμα νά έπιβεβαιώνει τή δικτατορία του
άκομα κι αν αύτή ή δικτατορία έρχεται πρός στιγμή σὲ
σύγκρουση μὲ τις πρόσκαιρες διαθέσεις τής έργατικής δη-
μοκρατίας!». Ο Τρότσκι μιλήσε γιά τούς «έπαγκοτατικούς
Ιστορικούς τίτλους γεγνήσεως τοῦ Κόμιστα. «Τό Κόμιστα
είναι υποχρεωμένο νά διατηρεί τή δικτατορία του ... άνεξάρ-
τητα από τις πρόσκαιρες διμφιταλαγτεύσεις άκομα και μέσα
στήν έργατική τάξη ... Η δικτατορία δὲν βασίζεται κάθε
δεδομένη στιγμή πάνω στήν τυπική αρχή τής έργατικής δη-
μοκρατίας...».

«Η στρατιωτική έπιθεση έναντίον τής Κρονστάνδης —
στήν όποιας πήραν μέρος περισσότεροι από 200 σύνεδροι —
συγοδεύτηκε από μιά μαζική ρητορική έπιθεση έναντίον τής
Έργατικής Λαϊκολίτευσης και τῶν παρεμφερῶν τάσεων.
Πλαρ' έλο ποὺ ήγετικά μέλη τής Λαϊκολίτευσης πολέμησαν
έναντίον τῶν Κρονστανδιαγῶν (έπειδή διατηροῦσαν άκομα
ψευδαισθήσεις γιά τὸν «Ιστορικὸ ρόλο τοῦ Κόμιστα» κ: έ-
πειδὴ ήταν άκομα παγιδευμένοι στήν παλιὰ δργανωτική νο-
μιμοφροσύνη), δ Λένιν και οι ήγετες τοῦ Κόμιστα εἶχαν
πλήρη συνείδηση τής βαθειᾶς συγγένειας τῶν δύο κινημά-
των. «Καὶ τὰ δύο έπιτίθενταν ἐγάντια στή λειτουργική ήγε-
σία κατηγορώντας την δτι πρόδωσε τό πνευμικ τής έπανά-
στασης, δτ: θυσίασε τὰ δημοκρατικά και έξισωτικά ίδεωδη
στὸν διωμὸ τής σκοπιμότητας, και δτι έδειχγε γραφειοκρα-
τικές τάσεις ἐφόσον την ένδιέφερε ή έξουσία γιά την έξου-
σία» (17). Σὲ σχέση μὲ τὰ πραγματικά προβλήματα, τὰ αι-
τήματά τους είγαν έπίσης κοινά σημεῖα σὲ δρισμένους το-

17. P. B. Ντάνιελς, στὸ Ιδιο, σελ. 145-6.

μεῖς. Οἱ Κρονστανδίαιοι — ποὺ είχαν στοὺς κόλπους τους πολλὰ διαφωνοῦντα μέλη τοῦ Κόμματος — είχαν διακηρύξει ὅτι «ἡ Σοδιετικὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία μπορεῖ γὰ εἶναι ισχυρὴ μόνο ἂν ἡ διοίκησή της ἀνήκει στὶς ἐργαζόμενες μάζες, ἀντιπροσωπεύομενες ἀπὸ ἀναγεννητιλέγα συνδικάτα... Ἐξαιτίας τῆς πολιτικῆς τοῦ κυβερνῶντος κόμματος, τὰ συνδικάτα δὲν είχαν ἀπολύτως καμιὰ εὐκαιρία νὰ εἶναι καθαρὰ ταξικοὶ ὄργανοι»⁽¹⁸⁾. Ἀπὸ κεῖ μέχρι τὴν φετιχοποίηση τῶν συνδικάτων, ἡ ἀπόσταση δὲν εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη.

Τὸ Συνέδριο ἀρχισε ἢ ἔναν αφορδὸ λόγο τοῦ Λένιν, ποὺ ἔκανε ἔκκληση γιὰ πειθαρχία στὸ Κόμμα καὶ κατάγγελε τὴν Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση σὰν ἀπειλὴ γιὰ τὴν Ἐπαγάπτωση. «Ἡ Ἀντιπολίτευση ἡταν ἔνα «ιμιροστικό», «ἐπαγαπατικούδικαλιστικό», «ἀναρχικό» παρακλάδι, «ποὺ ὁς ἔνα βαθὺδ ἔπειρθσε λόγω τῆς εἰσόδου στὸ Κόμμα στοιχείων ποὺ δὲν είχαν ἀκόμα ἀπασθεῖ τὴν κομμουνιστικὴ κοσμισθεωρία»⁽¹⁹⁾. (Στὴν πραγματικότητα ἡ Ἀντιπολίτευση ἡταν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ἡταν ἡ ἀντίδραση τῆς προλεταριακῆς βάσης τοῦ Κόμματος ἐνάντια στὴ μαζικὴ είσοδο τέτοιων στοιχείων στὸ Κόμμα). Στὰ βασικὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ἀντιπολίτευσης δὲν ἀντιπαρατάθηκε καμιὰ ασθερή ἐπιχειρηματολογία. «Ἄγ ξέπιρέσουμε τὶς δρισιές, τὰ λιγοστὰ ἐπιχειρηματα ποὺ διατυπώθηκαν ἡταν συχνὰ συγχρησιμένα. Γιὰ παράδειγμα, ἐκτὸς ποὺ ἡταν (α) «αὐθεντικὰ ἀντεπαναστατικὴ» καὶ (β) «ἀντικειμενικὰ ἀντεπαναστατικὴ», ἡ Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση ἡταν ἐπίσης «ὑπερβολικὰ ἐπαναστατική». Τὰ αιτήματα τῆς ἡταν «πολὺ προχωρητιλέγα»,

18. «Ἔκθεσις τῆς Προσωρινῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς», 9 Μαρτίου 1921.

19. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ P.C.K. (μπ.)», «Πάνω στὴν ἐπαναστατικούσυνδικαλιστικὴ καὶ ἀναρχικὴ παρέκλιση μέσα στὸ Κόμμα μας», Ἀποφάσεις, τόμ. I, σελ. 580.

Ειώ η Σοβιετική Κυδέρηη ήταν άκομα άναγκαιμένη νὰ συγκεντρώσει τις προσπάθειές της στην υπεργίκηση τῆς πολιτιστικής καθυστέρησης τῶν μαζών (20). Σύμφωνα μὲ τὸν Σμίλγκχ, τὰ ἀκραία αιτήματα τῆς 'Ἐργατικῆς' 'Αντιπολιτευσης' μπορούσαν τοὺς ἐργάτες ἐλπίδες ποὺ δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ μείνουν ἀνεκπλήρωτες (21). 'Αλλά, πράγματα ἀκόμα σημαντικώτερο, τὰ αιτήματα τῆς 'Ἐργατικῆς' 'Αντιπολιτευσης' ήταν ἐπαγαστατικά σὲ μιὰ λαθειέντη (ἀναρχοσυνδικαλιστική) κατεύθυνση. Αὐτὸ ήταν τὸ υπέρτατο ἀνάθεμα. «Μπορεῖ νὰ χαθοῦμε», ἔλεγε δὲ Λένιν σὲ Ιδιωτικές συγκομιδίες, «ἄλλα τὰ σημαντικώτερο εἶναι νὰ διατηρήσουμε τὴν ιδεολογίκη μας γραμμή καὶ νὰ δύσουμε ἓνα μάθημα στοὺς συνεχιστές μας. Αὐτὸ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχυθεῖται, οὔτε καὶ στὶς πιὸ ἀπελπιστικές συνθῆκες» (22).

'Ο σύντομος ιιήνας τοῦ μέλιτος τοῦ 1917 εἶχε πιὸ περάσει. 'Η ργτορικὴ τοῦ «Κράτος καὶ Ἐπανάσταση» ἀνήκε στὸ παρελθόν. Τώρα ἔνγαινε στὴν ἐπιφάνεια τὸ κλίμα τῆς διάσπασης στὴν Πρώτη Διεθνῆ. Τὸ ἀσυγγάρητο ἔγκλημα τῆς 'Αντιπολιτευσης' ήταν δὲ δρισμένα στοιχεῖα τῆς (καὶ εἰδικώτερα ἀπὸ τὴν περιφέρειά της, δπως ὁ Μιάσικωφ καὶ δὲ Μπογκντάνιφ) ἄρχιζαν νὰ διατυπώνουν πράγματα ἐνοχλητικά ἐρωτήματα. Μὲ τρόπο ἀκόμα φηλαφρή καὶ ἀδέξιο, δροσιένος ἄρχιζαν νὰ διεφεύγητον τὴν κυριαρχία τοῦ Κόμιτας καὶ ἄλλοι τὴν ταξική φύση τοῦ ρωσικοῦ Κράτους. '(Ο)σο οἱ κριτικὲς ἀσχολοῦνταν μὲ τὶς «γραφειοκρατικὲς παραγιαρφώσεις» κάποιου θεσμοῦ — η ἀκόμα καὶ τοῦ ἔδιου τοῦ

20. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ P.K. (μπ.), σελ. 382-3.

21. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ P.K.K. (μπ.), σελ. 2578.

22. Τρότσκι, Γράμμα σὲ φίλους στὴν E.S.S.A., 1930 ('Αρχείο Τρότσκη Τ 3279).

Κόμιστος — τὸ Κόμιστα γιποροῦσε νὰ τὶς ἀντικιετωπίσει. Ἀλλὰ τοῦ ήταν ἀδύνατο νὰ ἀγεχθεῖ τὶς ἀμφισβήτησεις πάνω σὲ ὄλοτελα θειελιώδη ζητήματα.

«Π ἀπειλὴ ήταν σοδαρή, ἔστω κι ἀν ἐκείνη τῇ στιγμῇ διπῆρε μένο ἔψιλεσ ρέσσα στὴ σκέψη τῆς 'Αντιπολίτευσης. (!) Θέσεις τοῦ Ἰγκνάτωφ είχαν προειδοποιήσει γιὰ τὰ πιθανὰ ἀποτέλεσματα τῆς «ιμαζικῆς εἰσόδου στὸ Κόμιστα ἀγθρώπων ἀπὸ ἀστικὰ καὶ μικροαστικὰ στρώματα» σὲ συγδυασμὸ μὲ τὶς «ναρκείς ἀπώλειες τοῦ προλεταριάτου στὸν Ἐγιφύλιο Πόλεμο» (23). Ἀλλὰ τὸ ἔνα πρᾶγμα ἔφερνε τὸ ἄλλο. Λίγο μετά τὸ Συνέδριο, δ Μπογκντάνωφ καὶ ἡ διάδοχη «Ἐργατικὴ 'Αλήθεια» ὑποστήριζαν ὅτι ἡ ἐπανάσταση είγε καταλήξει στὴν «πλήρη ήττα τῆς ἐργατικῆς τάξης». Καταγγέλλανε δὲ «ἡ γραφειοκρατία μαζὶ μὲ τοὺς "νέπμευ" είχαν γίνει μιὰ νέα ιπουρζούαζία, ποὺ ἔξαρτιόταν ἀπὸ τὴν ἐκιετάλλευση τῶν ἐργατῶν» καὶ ἐπωφελοῦνταν ἀπὸ τὴν ἀποδιοργάνωσή τους... Μὲ τὰ συγδικάτα στὰ χέρια τῆς γραφειοκρατίας, οἱ ἐργάτες δρισκόντουσαν σὲ πιὸ ἀπελπιστικὴ κατάσταση παρὰ ποτέ». «Τὸ Κομισιονιστικὸ Κόμιστα... ἀφοῦ ἔγινε τὸ κυρίαρχο κόλπικα, τὸ κόλπικα τῶν δργχνιωτῶν καὶ ἡγετῶν τοῦ κρατικοῦ γυργανισμοῦ καὶ τῆς καπιταλιστικῆς θειελιώμενης οἰκογονικῆς ζωῆς ... εἶχε χάσει ἀμετάκλητα τοὺς δεσμούς του καὶ τὴν κοινότητα τῶν συιφερόντων του μὲ τὸ προλεταριάτο» (24). Αὐτὸς εἶδος σκέψης ἀπειλοῦσε τὴν Γδια τὴ βάση τοῦ ιπολιτεϊκοῦ καθεστώτος καὶ ἐπρεπε νὰ ξεριζωθεῖ ἀμελικτα ἀπὸ τὰ γυαλά τῶν ἐργαζομένων.

«Ο μαρξιστὸς μᾶς διδάσκει», ἔλεγε δ Λένιν, «πὼς ιδού τὸ πολιτικὸ κόλπικα τῆς ἐργατικῆς τάξης, διγλασθὴ τὸ Κομι-

23. •Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (ιπ.).• (Θέσεις τοῦ Ἰγκνάτωφ).

24. Ν. Κάρεφ, «Πάνω στὴν διάδοχη ""Ἐργατικὴ 'Αλήθεια""», «Μπολιτεϊκός» 15 Ιουλίου 1924, σελ. 31 κεκ.

μουνιστικό Κόμμα, είναι σὲ θέση νὰ ἑνώσει, νὰ διαπαιδαγωγήσει, νὰ δργανώσει... καὶ νὰ κατευθύνει δλες τὶς πλευρὲς τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, ἀρα καὶ τὸ σύνολο τῶν ἐργαζομένων μαζῶν. Χωρὶς αὐτὸν η δικτατορία τοῦ προλεταριάτου εἶναι κούφια φράση» (25). «Ο Μάρξ βέβαιας δίδασκε καὶ σᾶλλα πράγματα. Τόνιζε δτ: «ἡ χειραφέτηρη τῆς ἐργατικῆς τάξης είναι ἔργο τῆς ίδιας τῆς ἐργατικῆς τάξης» (26) καὶ δτ: «οἱ κοιμιουνιστὲς δὲν ἀποτελοῦν ἔνα ξεχωριστὸ κόμμα, ποὺ νὰ δρίσκεται σ' ἀντίθεση μὲ τὰ ἄλλα κόμματα τῆς ἐργατικῆς τάξης» (27). Στὴν πραγματικότητα αὐτὸν ποὺ κήρυξε τῷρος δ Λένιν δὲν ήταν παρὰ δ μαρξισμὸς τοῦ «Τί Νὰ Κάνουμε;» (γραμμένο τὸ 1902), δ μαρξισμὸς ποὺ είχε λισχυριστεῖ δτι η ἐργατικὴ τάξη ἀπὸ μόνη τῆς δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπτύξει παρὰ μένο συνδικαλιστικὴ (διεκδικητικὴ) συγελδηση, κι ἐποιένως η πολιτικὴ συγελδηση πρέπει νὰ εἰσαχθεῖ στὴν τάξη ἀπὸ τὰ ἔξω, ἀπὸ τοὺς «φορεῖς τῆς ἐπιστήμης»: τὴν μικροαστικὴ λιτελλῆ: γκέντσια*. Στὸ μυαλὸ τῶν μπολσεβίκων, τὸ Κόμμα ἐνσάρκωντε τὰ ιστορικὰ συμφέροντα τῆς τάξης εἴτε αὐτὴ τὸ καταλάβαινε εἴτε δχι — καὶ εἴτε τὸ ήθελε εἴτε δχι. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις, δ ποια δη ποτε εἰς φισισθῆτη τῆς ἡγεμονίας τοῦ Κόμματος — Ἐμπρακτη εἴτε μένο στὴ σκέψη — Ισοδυναμοῦσε μὲ «προδοσία» τῆς Ἐπανάστασης, μὲ διασημὸ τῆς Ιστορίας.

25. «Δένατο Συνέδριο τοῦ P.K.K. (j.p.), Απορρίσεις, τόμ. I, σελ. 631.

26. Κ. Μάρξ καὶ Φ. «Ἐνγκελς, Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος», Διαλεχτὰ «Ἐργα», Μόσχα 1958, τόμ. I, σελ. 28.

27. Κ. Μάρξ καὶ Φ. «Ἐνγκελς, στὸ ίδιο σελ. 46.

* Αὐλά κι αὐτὴ ἀκόμα ήταν διλικὸ μμφίδολης ἀξίας. Η πρώτη ρωσσικὴ ἔκδοση τοῦ «Τί Νὰ Κάνουμε;» είχε προτάξει σὰν διμελήμα τὸν διάστημα διεσποιό τοῦ Λαζαρίδη: «Τὸ Κόμμα λαχυροποιεῖται ἐκκαθηριζόμενο».

‘Η «ένότητα» ήταν τὸ ἐπίμονο μοτίβο τοῦ Συνεδρίου. Μὲ τὴν ἀπειλὴ ἀπὸ τὰ ἔξω καὶ τὴν «ἀπειλὴ» ἀπὸ τὰ μέσα, δὲν ήταν δύσκολο γιὰ τὴν ἡγεσία νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀποδοχὴν ὀφραχόντιων μέτρων. Λύτα περιόριζαν ἀκόμια περισσότερο τὰ δικαιώματα τῶν μελῶν τοῦ Κόμιτας. Τὰ δικαιώματα τῶν φραξιῶν καὶ τάσεων χαταργήθηκαν. «Τὸ Συνέδριο ἀποφασίζει τὴν γρήγορη διάλυσην δὲ λανθάνειν ἀγεξαιρέτως τῶν διμάδων ποὺ σχηματίστηκαν πάνω στὴ δύναση δοκιμασθῆστε πλατφόρμας... Ἡ μὴ ἔκτελεση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης τοῦ Συνέδρου θὰ ἔχει σάλι συγέπεια τὴν διμεσην καὶ ἀγενούς δρων διαγραφὴν ἀπὸ τὸ Κόμιτα» (28). «Ἐνας μυστικὸς δρος ἔδινε στὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴν ἀπεριόριστα πειθαρχικὰ δικαιώματα, συμπεριλαμβανόμενης τῆς διαγραφῆς ἀπὸ τὸ Κόμιτα καὶ ἀπὸ τὴν ίδιαν τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ (στὴν τελευταίᾳ δημοσίᾳ περίπτωση ἀπαιτούνταν πλειοψηφία δύο τρίτων).

Τὰ μέτρα αὐτά, ποὺ σημιάδεψαν Ιωάννη Δραγανωτική καὶ πτήσην Ιστορία τοῦ πολεοδοκισμοῦ, υἱοθετήθηκαν μὲν μεγάλη πλειοψηφία. «Οχι δημοσίες χωρίς μερικὰ κακὰ προαισθήματα. Ο Κάρλ Ράντεκ εἶπε: «Είχα τὴν αἰσθησην δια τὴν ἑγκαθιδρύσταν ἔνας κανόνας ποὺ μᾶς ἀφήνει ἀδέβαιους ως πρόδη τὸ ἐναντίον ποιανοῦ μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστεῖ. «Οταν δρίστηκε η Κεντρικὴ Ἐπιτροπή, οι σύντροφοι τῆς πλειοψηφίας ἔφτιαξαν Ιωάννη λίστα ποὺ τοὺς ἔδινε τὸν ἔλεγχο. «Ολοι οι σύντροφοι ήξεραν δια τὸν γινόταν δταν ἀρχικὲς ή διχόνοια μέσα στὸ Κόμιτα. Δὲν ξέρουμε... τί περιπλοκές μποροῦν νὰ προκύψουν. Οι σύντροφοι ποὺ προτείνουν αὐτὸν τὸν κανόνα τὸν διαφορετικά. Μολονότι φηφίζω ωπέρ αὐτῆς τῆς ἀπόφασης, νοιώθω δια τὸν γινόταν δταν στραφεῖ καὶ ἐναντίον μας». Τονίζοντας τὴν ἐπικίνδυνη κατάσταση ποὺ ἀντιμετώπιζαν τὸ Κόμιτα καὶ τὸ

28. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Π.Κ.Κ. (μπ.).», «Πάνω στὴν ‘Ενότητα τοῦ Κόμιτα», ’Αποφάσεις, τόμ. I, σελ. 527-30.

Κράτος, δέ Ράντεκ χατέληξε: «τὴ στιγμὴ τοῦ κινδύνου, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἀς πάρε: τὰ αὐστηρότερα μέτρα ἐναντίον τῶν καλύτερων συντρόφων, ἀν τὸ χρίνει ἀναγκαῖο» (29). Λύτῃ τῇ στάσῃ, η μᾶλλον αὐτῇ τῇ νοοτροπίᾳ (τὸ Κόδιμα δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ἄδικο σὲ σχέση μὲ τὴν τάξη, η Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ἄδικο σὲ σχέση μὲ τὸ Κόδιμα) μπορεῖ νὰ ἔχει τολλά μεταγενέστερα γεγονότα. Ἀποδείχτηκε κυριολεκτικὰ σὰν θηλεία στὸ λαιμὸν χιλιάδων τίτιων ἐπαναστατῶν. Μᾶς βοηθάει νὰ καταλάβουμε γιατὶ δέ Τρότσκυ διέψευσε δημοσίως τὸ 1927 διὰ δέ Λένιν εἶχε ἀφῆσει πολιτικὴ διαθήκη, καὶ γιατὶ «δμολόγησε» τὴν μπολσεβίκικη παλιὰ φρουρὰ στὶς δίκες τῆς Μόσχας τοῦ 1936 - 38. Τὸ Κόδιμα, σὰν θεσμός, θεωροῦνταν σὰν μιὰ αὐθύπαρκτη δυτότητα, ἀγεξάρτητη ἀπὸ τὰ μέλη του. Τώρα συνόψιε τὴν ἀλλοτρίωση τοῦ ἀνθρώπου σὲ σχέση μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ πολιτική.

Σὲ σύγκριση ἱ' αὐτὲς τὶς πολιτικὲς μεταβολὲς — η μᾶλλον τὴν ἀπροσχημάτιστη ἐμφάνιση μερικῶν ἀπὸ τὰ ἔμφυτα γνωρίσματα τοῦ μπολσεβίκισμοῦ — οἱ καθαυτὸς «εὐζητήσεις» τοῦ Συνεδρίου εἶχαν μικρότερη σημασία. Γι' αὐτὸν καὶ τὶς ἀφήσαμε ἐπίτηδες τελευταῖες. Ο Περεπέσκο, ἔνα μέλος τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης, λειτουργώντας ἀκόμια μέσα στὸ Ιδεολογικὸ πλαίσιο τοῦ Κόδιματος, κατονόμασε τὴν γραφειοκρατικοποίηση (μέσα στὸ Κόδιμα) σὰν αἰτία τοῦ χάσματος ἀνάμεσα στὴν ἔξουσία τῶν Σοβιέτ καὶ τὸν ασβετικὸ μηχανισμὸ στὸ σύνολό του ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρά, καὶ τὶς πλατιές ἐργατικὲς μάζες ἀπὸ τὴν ἄλλη (30). Ο Μεντβέντεφ κατηγόρησε τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ «παρεκλίσεις πρὸς τὴν κατεύθυνση μιᾶς δυσπιστίας ἀπέγαντι στὶς δημιουργικὲς

29. Ράντεκ, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μ.π.)», σελ. 510.

30. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μ.π.)», σελ. 93.

δυνάμεις τῆς ἐργατικῆς τάξης, καὶ παραχωρήσεις στὴ μηχραστικὴ τάξη καὶ στὶς ἐπίσημες ἀστικὲς κάστες» (31). Γιὰ νὰ ἀγτισταθμιστεῖ αὐτὴ ἡ τάση καὶ νὰ διατηρηθεῖ τὸ προλεταριακὸ πνεῦμα τοῦ Κόμματος, ἡ Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση πρότεινε νὰ ὑποχρεώνεται κάθε μέλος τοῦ Κόμματος νὰ ζει 3 μῆνες τὸ χρόνο σὰν ἀπλὸς προλετάριος ἢ ἀγρότης, δουλεύοντας χειρωνακτικά» (32). Οἱ θέσεις τοῦ Ἰγκνάτωφ ζητοῦσαν νὰ ἀποτελεῖται κάθε δργανο τουλάχιστον κατὰ τὰ δύο τρίτα ἀπὸ ἐργάτες. Ἡ κριτικὴ στὴν ἥγεσία ἦταν ἐντογώτερη ἀπ’ δυο τὰ προηγούμενα χρόνια. «Ἐνας ἐκπρόσωπος ἔστηκε σωστὴ θύελλα χαρακτηρίζοντας τὸν Λένιν σὰν τὸν «μεγαλύτερο ταινόδηνο» (οἱ ταινόδηνοι ἦταν ἀγώτατοι ἀξιωματούχοι τῆς τσαρικῆς γραφειοκρατίας: (33).

Ἡ ἥγεσία τῆς ἐπαιξε τὸ συγνθισμένο τῆς παιχνίδι. Μιὰ μακροσκελής ἀπόφαση πάνω στὰ συνδικάτα, γραμμένη ἀπὸ τὸν Ζιγόνιεφ, υἱοθετήθηκε μὲ 336 φήμους ἔναντι 50 γιὰ τὶς θέσεις τοῦ Τρότσκυ καὶ 18 γιὰ τὴν Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση (34). «Ο Ζιγόνιεφ ἔβαλε τὰ δυνατά του σ’ αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο γιὰ νὰ ἀποδεῖξῃ τὴν ἀπόλυτη ἀριμονία του μὲ τὴ θεωρία γιὰ τὰ συνδικάτα... ποὺ εἶχε ἐκτεθεῖ στὸ Πρῶτο Συνδικαλιστικὸ Συνέδριο καὶ στὸ κοινιατικὸ πρόγραμμα τοῦ 1919. Ἐπρόκειτο γιὰ τὸ συγνθισμένο τέχνασιν σύμφωνα μὲ τὸ δοτὸ δημουργεῖται ἔνα προπέτασμα καπνοῦ δρθιδοξίας γιὰ νὰ καλυφθεῖ μιὰ ἀλλαγὴ γραμμιῆς» (35). Τὸ ντο-

31. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 140.

32. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», «Πρόταση ἀπόφασης τῆς Ἐργατικῆς Ἀντιπολίτευσης πάνω στὴν δργάνωση τοῦ Κόμματος», σελ. 663.

33. Γιαροσολάρσκυ, στὸ «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», ὅπου διαφέρει λόγια τοῦ Γ. Κ. Μιλόνωφ.

34. «Δέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.), σελ. 828, ὅποστημελώσῃ 1.

35. P. B. Ντάνιελς, στὸ ίδιο, σελ. 156.

κουμέντο, ἀφοῦ πρῶτα ἔκανε πολὺ λόγο γιὰ «έργατική δημοκρατία», τόνιζε ἀπερίφραστα διὰ τὸ Κόμμα θὰ κατευθύνει δλη τὴ συγδικαλιστική δουλειά.

Τὴν προτελευταῖα ἡμέρα τοῦ Συγεδρίου, στὸ τέλος μᾶς συγεδρίασης, χωρὶς καμμιὰ προηγούμενη συζήτηση μέσα στὸ Κόμμα καὶ ἀφοῦ ἀρχετοῦ ἐκπρόσωποι εἶχαν ἥδη φύγει, δὲ Λέγει ἔκανε τὶς περίφημες προτάσεις του γιὰ τὴ Νέα Οικονομικὴ Πολιτικὴ (ΝΕΠ). Πρότεινε τὴν καθιέρωση ἑνὸς «φόρου σὲ εἰδος» ἀντὶ γιὰ τὴν καταγαγκαστικὴ ἐπίταξη σιταριοῦ ἀπὸ τοὺς ἀγρότες, ἢ δποὶα ἀποτελοῦσε ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ μισητὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ «πολεμικοῦ κομισιονισμοῦ». Ό κυβερνητικὸς Ἐλεγχος στὴν προσφορὰ σιταριοῦ θὰ τερματιζόταν, κι ἐπομένως θὰ καθιερώνοταν ἔμμεσα τὸ ἐλεύθερο ἐμπόριο στὸ σιτάρι. Αὐτὴ ἡ μνημειώδης πρόταση ἀκολουθήθηκε ἀπὸ 4 δεκάλεπτες ἐπεμβάσεις ἐκπροσώπων. Η ἐπισημη ἔκθεση τοῦ Δεκάτου Συγεδρίου περιλαμβάνει 330 σελίδες, ἀπὸ τὶς δποὶες μόλις οἱ 20 εἶναι ἀφιερωμένες στὴ ΝΕΠ! (36) Όλοφάνερα, τὰ κύρια μελήματα τοῦ Συγεδρίου ἤταν ἄλλα!

Μέσα στὸ Κόμμα τὸ σφίξιμο τῶν λουριῶν προχωροῦσε ἐκδικητικά. Μιὰ ἀπόφαση τοῦ Συγεδρίου ἀγάφερε διὰ «τὸ πιὸ ἐπιτακτικὸ καθῆκον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἡ ἀπαρέγκλιτη πραγματοποίηση διοικητικοῦ στὴ διάρθρωση τῶν κοινωνικῶν ἐπιτροπῶν». Ό ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς αὐξήθηκε ἀπὸ 19 σὲ 25 — ἀπὸ τὰ δποὶα 5 θὰ ἀφοισιώγονταν ἀποκλειστικὰ στὴν κοινωνικὴ δουλειά (κυρίως ἐπισκεπτόμενα ἐπαρχιακὲς ἐπιτροπὲς καὶ παρακολουθώντας περιφερειακὲς Συγδιασκέψεις τοῦ Κόμματος). (37) Η γένα Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπέβαλε ἀμέσως μὰ

36. Α. Σαπίρο, στὸ Ίδιο, σελ. 308.

37. «Δέκατο Συγέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.), Ἀποφάσεις σελ. 522-6.

ριζική διλλαγή στή σύνθεση τής Γραμματείας. Οι τροποι-
στές (Κρεστίνσκυ, Πρεομπραζένσκυ και Σερεμπριάκωφ),
που θεωρήθηκαν χλιαροί στήν ύποστήριξη τής λενινιστικής
γραμμής, διώχτηκαν κι από τήν ίδια τήν Κεντρική Έπι-
τροπή. Έπισης ριζικές διλλαγές έγιναν στό Όργανπιρώ και
στή σύνθεση δρισμένων περιφερειακών κομματικών δργανώ-
σεων (38). Σέ δλα τά έπιπεδα έγκαταστάθηκαν «πειθαρχη-
μένες» και «σύγουρες» μετριότητες. «Οι δργανωτικές μετα-
βολές του 1921 ήταν μιάς αποφασιστική γίνη γιά τόν Λένιν,
τούς λενινιστές και τή λενινιστική φιλοσοφία τής κομματικής
ζωής» (39). Τό Κόρμια που είχε θελήσει τό σκοπό, τώρα ή-
θελε τά μέτα.

38. Ρ. Β. Νιάνιελς, στό ίδιο, σελ. 151-2.

39. Ρ. Β. Νιάνιελς, στό ίδιο, σελ. 152.

ΕΠΙΔΟΣ

ΜΑΪΟΣ 1921

Παγρωσσικό Συνέδριο τοῦ Συνδικάτου Μεταλλουργών.

Τὸ συγδικάτο αὐτὸν ἦταν ἡ ραχοκοκκαλιὰ τῶν γεγονότων τοῦ 1905. Εἶχε κατακτηθεῖ ἀπὸ τοὺς μπολσεβίκους ἥδη τὸ 1913. Πρωτοτάτησε στὸ κίνημα τῶν ἐργοστασιακῶν ἐπιτροπῶν καὶ προμήθευσε πολλὰ ἀποσπάσματα Κόκκινων Φρουρῶν. Τώρα ἐπηρεαζόταν βαθιὰ ἀπὸ τις ἀντιλήψεις τῆς Ἐργατικῆς Ἀγτιπολίτευσης. 'Ο ήγέτης του, δ Μεντβέντεφ, ἦταν ἐνεργὸς μέλος τῆς Ἀγτιπολίτευσης. Η δύναμή του στὸ συγδικάτο ἔπειτε νὰ καταστραφεῖ.

"Οταν γινόταν τὸ Συνέδριο τῶν μεταλλουργῶν, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμιτρος ἔδωσε στὴν κομματικὴ φράξια τοῦ συγδικάτου μᾶλιστα ὑποψηφίων τοὺς διποίους συγιστοῦσε γιὰ τὴ συγδικαλιστικὴ ἄγγεσία! Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν μεταλλουργῶν καταψήφισαν αὐτὴ τὴ λίστα, δπως διλωστε καὶ ἡ ἓδια ἡ κομματικὴ φράξισ. τοῦ συγδικάτου (μὲ 120 ψήφους ἔγαντι 40). "Ολαύ τῶν εἰδῶν οἱ πιέσεις ἀσκήθηκαν τότε ἐναντίον τους. Η Ἀγτιπολίτευση ἔπειτε νὰ συντριβεῖ. Η Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμιτρος ἀγνόησε δλες τις ψηφοφορίες καὶ διόρισε μᾶλιστα τὴ συγδικαλιστικὴ Ἐπιτροπὴ

τῶν μεταλλουργῶν (40). Αὐτὰ γιὰ τοὺς «ἐκλεγμένους καὶ σύνακλητοὺς ἐκπροσώπους». Ἐκλεγμένοι ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ συνδικάτου καὶ ἀνακλητοὶ ἀπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Κόμιτος!

17 — 25 ΜΑΐΟΥ

Τέταρτο Πανρωσσικό Συνέδριο
τῷ ν Συνδικάτων.

Τὸ Συνέδριο αὐτὸ διαμένει τὸ ρόλο τῶν συνδικάτων στὸ νέο ιδιωτικὸ τομέα ποὺ εἶχε ἐπιτρέψει ἡ ΝΕΠ. Ο Τόμσκυ, σὰν πρόεδρος τοῦ Παγρωσσικοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῶν Συνδικάτων, εἶχε ἐπιφορτιστεῖ ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμιτος μὲ τὴν προετοιμασία τῶν κατάλληλων «θέσεων» καὶ μὲ τὶς ἐνέργειες γιὰ νὰ γίνουν ἀποδεκτές, πρῶτα ἀπὸ τὴν κομματικὴ φράξια καὶ ὅτερα ἀπὸ τὸ σύνολο τοῦ Συνέδρου. «Ολα πήγαιναν δμαλὰ μέχρι τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ Συνέδριο υιοθέτησε, μὲ 1.500 φήφους ἔναντι 30, καὶ μιὰ φαινομενικὰ συνηθισμένη πρόταση ποὺ ὑπέβαλε ὁ Ριαζάνωφ γιὰ λογαριασμὸ τῆς κομματικῆς φράξιας, καὶ ἡ δοκία ἔμελλε νὰ προκαλέσει μεγάλο σκάνδαλο. Τὸ οὐσιαστικώτερο κορμάτι τῆς ἀπόφασης Ελεγε: «τὸ ἡγετικὸ προσωπικὸ τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος πρέπει νὰ ἐκλέγεται κάτω ἀπὸ τὴ γενικὴ καθοδήγηση τοῦ Κόμιτος, ἀλλὰ τὸ Κόμιτο πρέπει νὰ κάνει μιὰ εἰδικὴ προσπάθεια γιὰ νὰ ἐπιτρέψει δμαλὲς μεθόδους προλεταριακῆς δημιουργατίας, ίδιατερα στὰ συνδικάτα, διοὺς ἡ ἐκλογὴ τῶν ἡγετῶν πρέπει νὰ ἀφεθεῖ στοὺς ίδιους τοὺς συνδικαλιστές» (41).

Τὴ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ λύσσαξε. Ἐπενέβη στὸ Συνέδριο σὰν δδοστρωτήρας. Ο Τόμσκυ, ποὺ οὗτε καν εἶχε ὑπο-

40. «Πρέστια», Νο 32, 1921 σελ. 3-4. Βλ. ἐπίσης Σαπίρο, στὸ ίδιο, σελ. 823-4.

41. Ριαζάνωφ, στὸ «Ἐνδέκατο Συνέδριο τοῦ Ρ.Κ.Κ. (μπ.)», σελ. 277-8. Ἐπίσης: Σαπίρο, στὸ ίδιο, σελ. 824-5.

σηνήριξει αύτή τήν άπόφαση, στερήθηκε άμεσως τὰ διαιπι-
στευτήριά του σὰν έκπροσωπος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς
στὸ Συνέδριο. Ἀντικαταστάθηκε σ' αὐτή τῇ θέσῃ του ἀπὸ
τέτοιους πατέγγιωστους συνδικαλιστὲς ὅπως δὲ Λένιν, δὲ Στά-
λιν καὶ δὲ Μπουχάριν — ποὺ ἔργο τους ἦταν νὰ χαλιναγωγή-
σουν τὴν ἀτίθαση φράξια. Στὸν Ριαζάνωφ ἀπαγορεύτηκε
γιὰ πάντα νὰ ξαναναμιχθεῖ στὴ συνδικαλιστικὴ δουλειά.

Μιὰ εἰδικὴ ἐπιτροπή, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Στάλιν, συ-
στάθηκε γιὰ «νὰ διερευνήσει τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Τόμσκου». Ὅταν
τέλειωσε τὴν ἔρευνά της, ἀποφάσισε νὰ τὸν ἐπιπλή-
ξει δριμύτατα γιὰ «έγκληματικὴ ἀμέλεια» (ἐπειδὴ ἀφῆσε
τὸ Συνέδριο νὰ ἐκφράσει τὶς ἐπιθυμίες του). Ὁ Τόμσκυ ἀ-
παλλάχτηκε ἀπὸ δλα τὰ καθήκοντά του στὸ Πανρωσικὸ
Κεντρικὸ Συμβούλιο τῶν Συνδικάτων. Ὅσο γιὰ τὴν κοιμα-
τικὴ φράξια, «πείστηκε» νὰ ἀνατρέψει τὴν ἀπόφαση ποὺ εί-
χε πάρει τὴν προηγούμενη μέρα. Δὲν ὑπάρχει κανένα στοι-
χεῖο γιὰ τὸ τί ἔγινε ἵνα τοὺς ἐκατοντάδες ἄλλους ποὺ εἶχαν
ὑποστηρίξει τὴν ἀπόφαση. Ὁμως ποιός νοιαζόταν; Τὸ 1917
εἶγε διακηρυγθεῖ διὰ «κάθε μάγειρας πρέπει νὰ μάθει νὰ
κυβερνᾷ τὸ Κράτος». Τὸ 1921 τὸ Κράτος ἦταν δίχως ἀμ-
φιβολία ἀρκετὰ λιχαρδὸ ὥστε νὰ κυβερνᾷ κάθε μάγειρα!

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τὰ γεγονότα ποὺ περιγράφηκαν σ' αὐτὸν τὸ διιδίο δεί-
γνουν διὰ στὸν τοιμέα τῆς ἔργατικῆς καὶ διοικητικῆς πολι-
τικῆς ὑπάρχει ἔνας δλοφάνερος καὶ ἀμετάκλητος σύγδεσμος
ἱεταῖν δσων συνέδητων τὴν ἐποχὴ τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρό-
τσκυ καὶ τῆς κατοπινῆς πρακτικῆς τοῦ σταλινισμοῦ. Γνω-
ρίζουμε πώς ἰέσα στὴν ἐπαναστατικὴ ἀριστερὰ πολλοὶ θὰ
ἀρνηθοῦν νὰ δεχτοῦν αὐτὴ τὴν ἀλήθεια. Ὁμως ἔχουμε τὴν
πεποίθηση διὰ ἵνα ἔντιμη ἀνάγνωση τῶν γεγονότων δὲν μπο-

ρει παρὰ νὰ δῦται σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα. "Οσο περισσότερο ξεθάδουμε τὰ γεγονότα αὐτῆς τῆς περιόδου, τόσο δυσκολώτερο γίνεται νὰ προσδιορίσουμε — η ἔστω νὰ δούμε — τὸ «χάσμα» ποὺ ὑποτίθεται πώς χωρίζει δσα συνέδησαν ἐπὶ Λένιν ἀπὸ δσα συγένησαν ἀργότερα. Ή πραγματικὴ γνώση τῶν γεγονότων κάνει ἀκόμα ἀδύνατο νὰ δεχθοῦμε — δπως δ Ντώτσερ — πώς η δλη πορεία τῶν γεγονότων ήταν «ἱστορικὰ ἀναπόφευκτη» καὶ «ἀντικειμενικὰ καθορισμένη». Ή μπολσεβίκικη ἰδεολογία καὶ πρακτικὴ ήταν κι η ἴδια σημαντικὸς καὶ συχνὰ ἀποφασιστικὸς παράγοντας τῆς ἑξέλιξης τῶν γεγονότων σὲ κάθε κρίσιμη φάση αὐτῆς τῆς κρίσιμης περιόδου. Τώρα ποὺ ἔχουν γίνει γνωστά περισσότερα γεγονότα. οἱ αὐταπάτες πάνω σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα δὲν θὰ ἐπρεπε νὰ είναι πιὰ δυνατές. "Αγ κάποιος ποὺ ἔχει διαβάσει τοῦτες τις σελίδες ἑξακολουθεῖ νὰ είναι «συγχισμένος», αλλιώς θὰ είναι δτι θέλει νὰ παραμείνει σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση — η δτι (σὰν μελλοντικὸς προνομοῦχος μιᾶς κοινωνίας παρόμοιας μὲ τὴ ρωσικὴ) ἔχει συμφέρον νὰ παραμείνει ἔτσι.

Τὸ γεγονός πώς τόσο πολλοὶ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ξοδέψει μιὰ ζωὴ στὸ σοσιαλιστικὸ κίνημα γνωρίζουν τόσα λίγα γι' αὐτὴ τὴν περίοδο, δὲν είναι πραγματικὰ ἐκπληκτικό. Μέσα στὸ πρώτο κύμα ἐνθουσιασμοῦ γιὰ τὴ «νικηφόρα σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση» τοῦ 1917, ήταν σχεδόν ἀναπόφευκτο νὰ ἀκουστοῦν μόνο οἱ ἀπόφειρες τῶν νικητῶν. Γιὰ πολλὰ χρόνια φαινόταν πώς η μόνη ἐναλλακτικὴ λύση ἀπέναντι στὸν μπολσεβίκισμὸ ήταν τὰ ὑποκριτικὰ κλαφουρίσματα τῆς σοσιαλδημοκρατίας η τὰ γρυλλίσματα τῆς ἀνοιχτῆς ἀντεπανάστασης. Ή φωνὴ τῆς ἐπαγαστατικῆς ἀντιεξουσιαστικῆς ἀντίθεσης πρὸς τὸν μπολσεβίκισμὸ εἶχε καταπιγγεῖ τελείως.

«Οὐαὶ τοῖς ήττηρένοις» είχε πεῖ ὁ Βρέννος δ Γαλάτης τὸ 390 π.Χ. καθὼς ἔριχε τὸ βαρύ σπαθί του στὴ ζυγαριά ποὺ ζύγιαζε τὰ λύτρα γιὰ νὰ λύσει τὴν πολιορκία τῆς Ρώ-

μηδ. «Ούναι τοις ήττημένοις» ήταν η άμεση κρίση τής ιστορίας διαμέσου τῶν αιώνων. Γι' αὐτό ἀκούστηκαν τόσο λίγα γιὰ τοὺς ἐπαγαστάτες ποὺ δὲν περίμεναν μέχρι τὸ 1923, ἀλλὰ ήδη ἀπὸ τὸ 1918 εἶδαν τὴν κατεύθυνση ποὺ ἔπαιρνε ἡ ρωσικὴ κοινωνία καὶ διακήρυξαν τὴν ἀντίθεσή τους, μὲ συγέπεια πολλὲς φορὲς γὰρ χάσουν τὴν ζωὴν τους. Καὶ οἱ Γδιοι: καὶ ἡ μνῆμη τους ἔμελλαν γὰρ σύρσουν στὴ μεγάλη γραφειοκρατικὴ ἄγεδο τῶν ἐπόμενων δεκαετιῶν, ποὺ ἀποκαλεῖται: καὶ' εὐφημιστὸν «οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ».

Μόνο τὰ τελευταῖα χρόνια, δόπτε ἀρχισαν γὰρ τρυγιοῦνται οἱ καρποὶ τῆς «νικηφόρας» ἐπαγδαστῆς (στὴν Οὐγγαρία, στὴν Τσεχοσλοβακία καὶ ἀλλού), ἐμφανίστηκαν λιεγάλες ἀντιβολίες καὶ τέθηκαν οὐσιαστικὰ ἔρωτήλικτα. Μόνο τύρχ διερευνᾶται: τοῦτο καθαρὸν δὲ τοῦ κακοῦ (ἡ μπολσεβίκη καὶ στάση ἀπέναντι στὶς σχέσεις παραγωγῆς) καὶ στρέφεται ξανὰ ἡ προσοχὴ στὶς προφητικὲς προειδοποιήσεις τῶν «ήττημένων». Μιὰ τεράστια ποσθτήτα πολύτιμου ὑλικοῦ γι' αὐτὰ τὰ ἀποφασιστικὰ χρόνια ἀπομένει ἀκόμα γὰρ ἀποδοθεῖ στὸ ἐπαγαστατικὸ κίνητρα, στὸ δποῖο δικαιωματικὰ ἀνήκει.

Πενήντα χρόνια μετὰ τὴν Ρωσικὴ Ἐπανάσταση μποροῦμε νὰ δοῦμε πιὸ καθαρὸν μερικὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ συζητιόντουσαν ἔντονα μεταξὺ τοῦ 1917 καὶ τοῦ 1921. Οἱ ἀντιεξουσιαστὲς ἐπαγαστάτες τοῦ 1917 προχώρησαν δέος μακρύτερα μποροῦσαν. Ἀλλὰ σήμερα μποροῦμε γὰρ μιλήσουμε πάγω στὴ βάση πραγματικῆς ἐμπειρίας. Η Οὐγγαρία τὸ 1956 καὶ ἡ Γαλλία τὸ 1968 ἔριξαν φῶς στὰ προβλήματα τῶν σύγχρονων γραφειοκρατικῶν καπιταλιστικῶν κοινωνιῶν καὶ ἔδειξαν τὴν φύση τῶν ἐπαγαστατικῶν κινημάτων ποὺ γεννιοῦνται στοὺς κόλπους τους, στὴ Δύση καὶ στὴν Ἀγατολή. «Ο, τι εἶναι ἀσύμμαγτο καὶ περιττασιακὸ ἔχει παραμεριστεῖ. Όλοένα περιισσότερο βλέπουμε ποιά εἶνας: ἡ οὐσία τῶν θεμελιωδῶν ζητημάτων τῆς ἐποχῆς μας: ἡ κυριαρχία τοῦ

ἀνθρώπου πάνω στὸ περιβάλλον του καὶ πάνω στοὺς θεσμοὺς ποὺ ὅγμουργει γιὰ νὰ ἔκπληρώσει τὰ καθήκοντα ποὺ ἀντιμετωπίζει. Θὰ διατηρήσει δὲ ἀνθρωπος τὸν Ἐλεγχο τῶν δημουργημάτων του ἢ θὰ κυριαρχηθεῖ ἀπ' αὐτά; Σὲ τοῦτα τὰ ἐρωτήματα εἶναι ἐνσωματωμένα τὰ προβλήματα — ἀκόμα πιὸ θεμελιώδη — τῆς «φευδοῦς συγείδησης» τοῦ Ἰδιοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἀπομυθοποίησής του σὲ σχέση μὲ τὴν «πολυπλοκότητα» τῆς διαχείρισης, τῆς ἐπαγάντησης τῆς αὐτοκεπούθησής του, τῆς ἴκανότητάς του νὰ ἐλέγχῃ τὴν ἔξουσία ἐκπροσώπων, τῆς ἀπὸ μέρους του ἐπανοικειοποίησής δὲ λαγών τοῦ ἔχει ἀποσπάσει δὲ καπιταλισμός. Ἐπίσης μέσα σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα ἐνυπάρχει ἔμμεσα τὸ πρόβλημα τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν τεράστιων δημουργικῶν δυνατοτήτων τοῦ καθενός μας καὶ τῆς χρησιμοποίησής τους γιὰ σκοπούς ποὺ εἰς Ἰδιού ἔχουμε διαλέξει.

Σίδων ἀγώνα γι' αὐτοὺς τοὺς σκοπούς δὲ μπολσεβικισμὸς θὰ φανεῖ τελικὰ σὰν τερατώδης παρεκτροπή, σὰν τελευταία δύναμις τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας καθὼς ὑπογομεύεται στὰ θεμέλιά της. Η ἔμφαση τοῦ μπολσεβικισμοῦ πάνω στὴν ἴκανότητα τῶν μαζῶν νὰ φτάσουν σὲ μιὰ σοσιαλιστικὴ συγείδηση μέσω τῆς ἐμπειρίας τῆς Ἰδιαίας τῆς ζωῆς τους στὸν καπιταλισμό, οἱ συνταγές του γιὰ ἕνα ἱεραρχικὸ «πρωτοποριακὸ κόρμικα» καὶ γιὰ «συγχεντρωτισμὸ ποὺ θὰ πολεμήσει τῇ συγχεντρωτικῇ κρατικῇ ἔξουσίᾳ τῆς μπουρζουαζίας», ή διακήρυξη τῶν «ἱστορικῶν δικαιωμάτων» ἔκεινων ποὺ ἔχουν δεχτεῖ μιὰ Ἰδιαίτερη θεώρηση τῆς κοινωνίας (καὶ τοῦ μελλοντός της) καὶ τὸ θεσπισμένο δικαίωμά τους γὰ τὸ πιθάλουν αὐτὴ τῇ θεώρηση στοὺς ἄλλους ἔστω καὶ μὲ τὰ δπλα — διὰ αὐτὰ θὰ ἀναγνωριστεῖ τὶ εἶναι στὴν πραγματικότητα: ἡ τελευταία προσπάθεια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας νὰ ἐπανεδραιώσει τὴ καθαγιασμένη της διαίρεση μεταξὺ ἥγετῶν καὶ ὑποτακτικῶν, καὶ νὰ διατηρήσει τὶς ἔξουσιαστικές κοινωνίκες

γχέσεις σ' δλες τις δψεις τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

Γιὰ νάχει νότημα, ή μέλλουσα ἐπανάσταση θὰ πρέπει γὰ εἶναι βαθύτατα ἀντιεξουσιαστική. Θὰ βασίζεται σὲ μᾶς πραγματική ἀφομοίωση τῆς δλης ρωσικῆς ἐμπειρίας. Θὰ ἀργηθεῖ γὰ ἀντικαταστήσει τὴ μᾶς κλίκα χυδεργητῶν μὲ μᾶς ἄλλη, τὴ μᾶς συμμορία ἐκμεταλλευτῶν μὲ μᾶς ἄλλη, τὸ ἔνα παπαδαριδ μ' ἔνα ἄλλο, τὸν ἔνα ἔξουσιασμὸ μ' ἔναν ἄλλο, η τὴ μᾶς προκρούστεια ὀρθοδοξία μὲ μᾶς ἄλλη. Θὰ πρέπει γὰ ξερικώσει δλες αὐτὲς τις φευδεῖς λύσεις, ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἐκδηλώσεις τῆς συγεχιζόμενης ἀλλοτρίωσης τοῦ ἀνθρώπου.

Μιὰ πραγματικὴ κατανόηση τοῦ μπολσεβικισμοῦ θὰ εἶναι οὐσιαστικὸ συστατικὸ στοιχεῖο κάθε ἐπανάστασης ποὺ θέλει γὰ ξεπεράσει δ λ ε σ τὶς μορφὲς ἀλλοτρίωσης καὶ αὐτο-μυθοποίησης. Καθὼς ή ὑπάρχουσα κοινωνία θὰ καταρρέει, τόσο η ιπουρζουαζία δσο καὶ η γραφειοκρατία θὰ πρέπει γὰ θαρφοῦν κάτω ἀπ' τὰ συντρίμια τῆς. Οἱ ἀληθινές τους ρίζες θὰ πρέπει γὰ κατανοηθοῦν. Σ' αὐτὸ τὸ γιγάντιο ἔργο, η μέλλουσα κοινωνικὴ ἐπανάσταση θὰ ἀντλήσει τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐμπνευστὴ τῆς ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ἐμπειρία τῶν ἐκατομμυρίων, σὲ Ἀγατολή καὶ Δύση. "Λγ Βοηθιέται ἔστω κι ἀπειροελάχιστα ἀπὸ τοῦτο τὸ μικρὸ βιβλίο, οἱ προσπάθειές μας δὲν πῆγαν χαμένες.

